

CHANNELING • ŠAMANOVA CESTA • VĚDOMÍ VIBRACÍ

BARBARA

Č A S O P I S P R O N O V Ý V Ě K
Č Í S L O 7 • P O D Z I M 1 9 9 9 • C E N A 9 5 K Č

SY SAFRANSKY: RAM DASS • JOHN ROBERTSON: PŘIROZENOST BESTIE
M. FERGUSONOVÁ: DUCHOVNÍ DOBRODRUŽSTVÍ • R. WALSH: KURS ZÁZRAKŮ
STANISLAV KOMÁREK: SVĚTY NA ROZHRAŇÍ • TAJEMSTVÍ KAHUNŮ
ROZHOVORY S ROMANEM PALKOU A HENRY MARSHALLEM

Staré súfijské slovo BARAKA znamená štěstí, vůni, dech, ale i esenci života, z níž pramení evoluční vývoj • BARAKA je duchovní síla, dar Božího souhlasu a inspirace • BARAKA je ale také bliss, »požehnání«, dotek božského • BARAKA je to, co produkuje chrámy, kláštery, poutní a svatá místa a za čím tam lidé putují a cosi také odnášejí • BARAKA je to, co hledají duchovní hledači a čeho dosahují tančící derviši • BARAKA je jako láska: čím víc si jí poutníci odnesou, tím víc je jí k máni. Čím větší poptávka po této duchovní komoditě, tím větší nabídka • BARAKA je jakési duchovní, imaginární, ale ne nereálné pole informací o možnosti a schopnosti člověka vyladit se na něco, co ho dalece přesahuje • BARAKA se jmenuje slavný dokumentární celovečerní film režiséra Rona Frickeho z roku 1993 • BARAKA je podle Johna Lillyho kosmickou láskou

Vázení přátelé,

Kolik váží myšlenka? Nebo duhový záblesk světla odražený krystalem pověšeným v okně? Stále zřetelněji a stále většímu počtu lidí je jasné, že se raději dřívě než později, musíme změnit, jinak nebude co měnit. Přítom ke spuštění změny stačí tak málo: jediná myšlenka, krystal v okně, pár paprsků duhového světla, které prosvětlí dlouhou temnou místnost (naši duše), jedna pořádně odezpívaná mantra. Velmi často si zoufáme, že přece nemůžeme změnit svět - ale můžeme, jen bychom měli začít ve svém soukromém světě, a třeba tím, že (šamansky) změníme způsob vnímání světa a také své okolí a životní prostředí.

Přítom stačí málo: jen si přečíst ty správné informace v tom správném čase a pak začít svou čerstvě nabytou duchovnost aplikovat do každodenních činností. Číňané znají přísloví o tom, že i ten nejdelší pochod začíná malým prvním krokem. Když se poprvé v historii dokázali lidé (lámové z okupovaného Tibetu) v zimě dostat přes Himálaj, na tiskové konferenci na otázku, jak to dokázali, jeden lama prohlásil: »Normálně. Nejdřív levou nohou, pak pravou, a pak zase levou...«

Zatímco pro nás je zvon prostě zvon, pro Tibetany je zvon nástrojem na přivolávání duchů a božstev. Zvuk zvonu reprezentuje prvek vzduchu, království duchů. Při buddhistických obřadech zazní zvony v okamžiku, kdy je v místnosti přítomen duch Buddhy. Zvony jsou vyrobeny z bronzu, často obsahují i příměs stříbra. Zvon (v sanskrtu ghanta, v tibetštině dril bhu) a hromoklín (v sanskrtu vadžra, v tibetštině dordže, zde jen jeho půlka jako rukojeť) jsou symboly moudrosti a metody. Dordže je symbolem nezrušitelného, mužského principu, prostředku spásy. Zvon je symbolem prázdnoty, ženského principu, moudrosti. Když se tyto dva symboly (pokaždé, když zahrajete) spojí, vzniká mystická jednota.

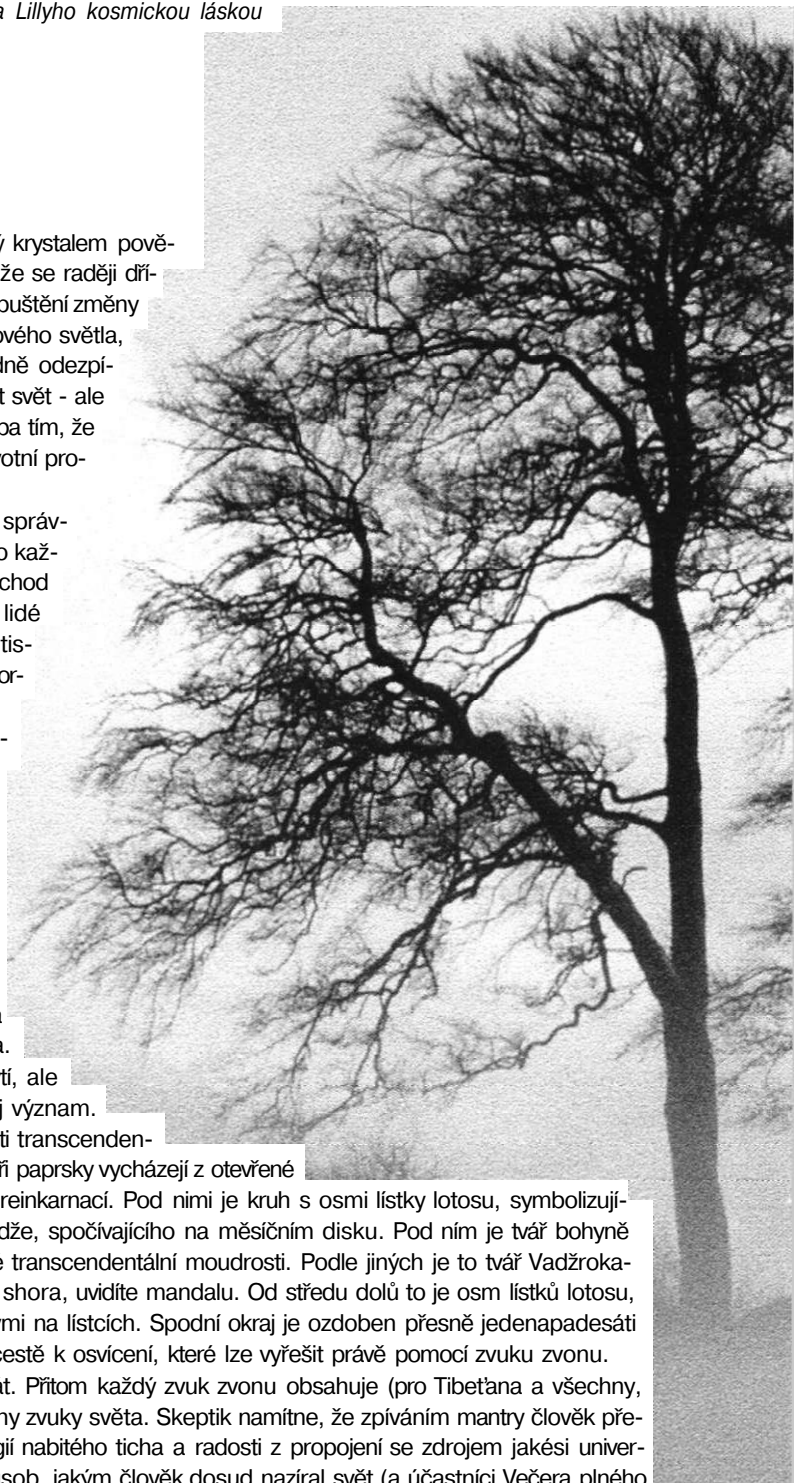
Zvon a dordže jsou jen vnějšími symboly vnitřního stavu bytí, ale i jejich vzhled je nanejvýš symbolický. Každá jejich část má svůj význam.

Shora dolů můžeme vidět pět paprsků (příčlí) rukojeti, symbol pěti transcendentálních buddhů, kteří reprezentují pět forem mystické moudrosti. Čtyři paprsky vycházejí z otevřené tlamy mořského monstra, které symbolizuje vysvobození z cyklů reinkarnací. Pod nimi je kruh s osmi lístky lotosu, symbolizujícími osm bodhisattvů. Rukojeť zvonu je tedy tvořena vrchem dordže, spočívajícího na měsíčním disku. Pod ním je tvář bohyně (ženské formy bodhisattvy) Pradžnaparamity, inkarnace dokonalé transcendentální moudrosti. Podle jiných je to tvář Vadžrokanj, inkarnace univerzální pravdy, Dharmy. Když se na zvon díváte shora, uvidíte mandalu. Od středu dolů to je osm lístků lotosu, které tvoří mandalu hlasu bohů, s mantrami pěti buddhů vepsanými na lístcích. Spodní okraj je ozdoben přesně jedenapadesáti dordžemi, což symbolizuje jedenapadesát malých překážek na cestě k osvícení, které lze vyřešit právě pomocí zvuku zvonu.

Skeptik namítne, že když zazvoní na zvon, nic se nemůže stát. Přítom každý zvuk zvonu obsahuje (pro Tibetana a všechny, kteří jsou otevření) ono zázračné OM, zvuk, který obsahuje všechny zvuky světa. Skeptik namítne, že zpíváním mantry člověk přece nemůže změnit svět. Nemá pravdu. Právě chvíle onoho energie nabitého ticha a radosti z propojení se zdrojem jakési univerzální pravdy, ke které se lze vroucně prozpívat, mohou změnit způsob, jakým člověk dosud nazíral svět (a účastníci Večera plného manter by mohli vyprávět). Skeptik namítne, že když si do okna pověsí Swarovského krystal, nic se přece nemůže změnit. Nemá pravdu. Právě ony náhodné záblesky duhového světla, které prozáří místnost (ale především vědomí, mohou spustit dalekosáhlé změny (a mistři feng-šuej znají desítky historek o tom, jak málo stačí změnit a změnit život). Právě onen první krok, první stoosmkrát odezpívaná mantra, první záblesk, který osvíti dosud temné kouty (vědomí, duše), je ten nejdůležitější.

Cesta dovnitř je cestou duchovních dobrodružství. Duchovní cesta je cestou praktické, každodenní duchovnosti. Písnička tak může být posvátnou mantrou, čas dobou posvátnosti. Zvuk zvonku může být cestou dovnitř, právě tak jako každý duhový záblesk křišťálu. Channeling může být meditací a duchovní cestou. Schody mohou být cestou k poznání, pípnutí hodinek upozorněním, že jsem šťastný. A člověk se stává šamanem: nemění svět, ale způsob, jakým svět vnímá. Každá činnost pak může být kursem zázraků.

Vlastimil Marek

Sy Safransky
Zvuk jedné ruky
· 2 ·

John Robbins
Přirozenost bestie
· 6 ·

R. A. Wilson
Pochybuj
· 10 ·

M. Fergusonová
Duchovní dobrodružství
· 14 ·

Jan Frank
Všechno je energie
· 20 ·

Blumfeld
O posvátnosti času
· 24 ·

W. Kautz
Channeling
· 30 ·

Roman Palka
Channeling
· 38 ·

R. Walsh
Kurs zázraků
· 40 ·

Křesťanská věda
· 46 ·

Kent Smith
Zlatý věk
· 48 ·

S. Komárek
Světy na rozhraní
· 52 ·

Michael Harner
Šamanova cesta
· 58 ·

Ray Schild
**Tajemství Kahunů
Velký Kahuna**
· 60 ·

Swarowski
Křišťály pro feng-šuej
· 64 ·

D. Campbell
Vědomí vibrací
· 68 ·

Yaya Diallo
Léčivý buben
· 70 ·

Henry Marshall
Tiché místo pravdy
· 72 ·

Recenze
· 76 ·

M. Harner
Víno duše
· 80 ·

BARAKA, ČASOPIS PRO NOVÝ VĚK
· www.svet.namodro.cz/w-baraka ·

Vydává, distribuuje a předplatné přijímá
Roiva – Roman Ludvík, Soukenická 3, 110 00 Praha 1 · Telefon (02) 2481 7181
E-mail roiva@terminal.cz

· Připravuje Vlastimil Marek · Grafická úprava & typografie Adam Friedrich ·
· Logo Ilia Smiljanić (featuring Ruda) ·
· Foto Roman Benda a V. M. · Redakce Tamara Marková ·

Distribuce
Kosmas, Lublaňská 34, 120 00 Praha 2, tel. (02) 291 925

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., odštěpný závod Přeprava,
pod čj. 1480/98 ze dne 8. dubna 1998 · Registrační číslo MfK ČR 7677
· ISSN 1211-720X ·

Američan Sy Safransky začal před dvaceti pěti lety vydávat literární měsíčník SUN. Nejprve jen na psacím stroji a cyklostylu, o rok později již s logem a o další rok později, v roce 1976, již s podtitulem »časopis idejí Po celých dvacet pět let Sy Safransky měsíc co měsíc (kromě prázdnin) vydával časopis zcela bez reklam. Vždy s vynikajícími černobílými fotografiemi, rubrikou »My« (do které přispívají čtenáři), poezí a povídkou většinou neznámého (a jak se většinou ukázalo, později uznávaného) autora.

Sy Safransky za ta léta vydal i dvě knihy svých esejí, knihu složenou z nejlepších povídek a knihu citátů a vyrostl a zmoudřel. Následné zamyšlení z května 1998 je věnováno jeho duchovnímu učiteli, Ram Dassovi.

Na stěně nad psacím stolem mi visí deska v kovovém rámu, na které je vytištěno: »Dovol mi připomenout ti, že život a smrt jsou ty nejdůležitější věci na světě. Čas běží rychle a příležitosti se ještě rychleji ztrácejí. Každý z nás by se měl ze všech sil snažit probudit se. Nepromeškej svou šanci. Nepromrhej svůj život.«

Jednou ráno jsem zjistil, že nápis visí nakřivo. Snažil jsem se ho narovnat, ale vypadl mi z ruky. Jak spadl na podlahu, sklo v rámu prasklo. Chvilí jsem se obviňoval, jaký jsem nešika a slíbil jsem si, že sklo co nejdříve vyměním. A pak jsem uvažoval: možná bude lepší nechat sklo tak, jak je, aby se mi připomínalo víc, než to, co je napsáno pod ním.

V roce 1971 jsem cestoval autostopem po Spojených státech a hledal jsem odpovědi. Právě jsem konvertoval z náboženské vřávnosti k zmatení naivního hledače. Místo, abych se věnoval duchovnímu životu, namáhavě jsem hledal jeho smysl a snažil jsem se oddělit skutečné od fádniho, květiny od trnů. Jednoho letního dne jsem navštívil komunitu někde v Kalifornii. Už dlouho si nemůžu vzpomenout na jméno této komunity a nevím ani, jak se jmenovalo město poblíž. Pamatuji si ale, jak jsem tam dlouho šel zaprášenou cestičkou. Pamatuji si pomerančovníky a avokádové stromy. Pamatuji si skromný dřevěný dům.

Tam jsem objevil knihu Be here now. Ležela na okenním rámu. Jako člověk, který vášnivě rád čte ve vaně, jsem knihu popadl a začal číst. Ne, že by to byla nějaká klasická literatura, ale od první strany to bylo silnější, než cokoli, co jsem kdy předtím četl. Jakmile to jen bylo možné, koupil jsem si svůj výtisk. Od té doby uplynulo čtvrtstoletí a v jistém smyslu jsem tu knihu nikdy neodložil.

Byl to životní příběh Richarda Alperta, bystrého židovského intelektuála, který ve třiceti seskočil z vrcholu akademického žebříčku. Ačkoli byl profesorem psychologie na Harvardu a velmi váženým terapeutem, cítil, že něco v jeho životě schází, a že psychologie nemá na život člověka takový vliv, jaký předstírá. Jedl příliš mnoho, pil příliš mnoho a po každé přednášce ho páčila záha. Po pěti letech psychoanalýzy mu jeho terapeut řekl, že je natolik nemocný, že musí podstupovat terapii až do konce života. V roce 1961 Alpert s přáteli na Harvardu vzal drogu měnící vědomí. Na svém prvním psilocybinovém tripu s přítelem Timothy Learym zažil hlubinnou změnu vědomí. Nejruznější vize nejrůznějších identit se objevovaly a mize ly před jeho očima. Začalo se mu rozpouštět tělo. Zpanikařil a byl stále více vystrašen, a pak, najednou se dostavil nekonečný klid. Poprvé v životě, napsal, jsem cítil sám sebe zevnitř, jako součást kosmické podstaty v každém člověku, mezi a nad životem a smrtí, nezávisle na sociální a fyzické identitě. Byla to nejúžasnější a nejnáboženštější událost jeho života.

Poté, co byl z Harvardu kvůli experimentům s drogami vyhozen, Alpert strávil několik let výzkumem vědomí pomocí psychedelik. Věřil, že mezi zážitky s LSD a zážitky osvícení, popisovanými v hindských a buddhistických textech, je jistá paralela. Jeden velký rozdíl zde ale byl: bez ohledu na to, jak vysoko se Alpert dostal, bez ohledu na to, jak extatické a transformující byly jeho vize, vždy se nakonec vrátil zpět.

Po šesti letech a více jak třech stovkách psychedelických tripů Alpert odjel do Indie s nadějí, že najde někoho, kdo mu zodpoví jeho otázky. Po několika měsících potkal Neem Karoliho, starého muže s neuvěřitelnými schopnostmi. Po několika úvodních společných rozhovorech Neem Karoli pozval Alperta blíže a popsal mu přesně vše, co Alpert dělal minulý večer. Šeptal mu do ucha, že myslel na matku, která zemřela před rokem. Byla to pravda. Pak mu řekl, že jeho matka zemřela na nemoc splínu a to bylo něco, o čem Alpert s nikým v Indii nemluvil.

zvuk je

S Y S

Alpertova mysl zoufale hledala vysvětlení, ale žádné nepřicházelo. Když jeho matka před rokem umřela, Alpert téměř neuronil slzu a domníval se, že jako důsledek svých zkušeností s psychedeliky překonal problém smrti. Ted' se zhroutil Neem Karolimu do klína a začal plakat. Plakal a plakal a později napsal, že nebyl ani šťastný ani nešťastný, ale že cítil, že se vrátil domů — jeho cesta byla u konce.

Alpert strávil s Neem Karolim dalších šest měsíců, cvičil meditaci a jógu, začal jíst přísně vegetariánsky a snažil se získat co nejvíc z guruovy moudrosti. Neem Karoli, kterého jeho stoupenci nazývali Maharadží, žil skromně bez jakéhokoli zájmu o jakékoli vlastnictví a ani nikoho neučil. Pro Alperta však i pouhý pobyt v jeho přítomnosti byl hlubokým zážitkem. A nebylo to ani kvůli ukázce určitých paranormálních schopností, které na Alperta udělaly právě takový dojem, jako intenzita jeho vlastního citu. Zdálo se, že guru zná každou jeho myšlenku. Zdálo se, že ho neustále objímá neuvěřitelně intenzivní bezpodmínečnou láskou.

Jednou v noci našel Alpert ve svém zavazadle několik dávek LSD, které si přivezl do Indie. Řekl si, že se druhý den Neem Karoliho zeptá, jestli psychedelika nabízejí skutečný mystický zážitek. Nazítří, ještě než se mohl na cokoli zeptat, si z něho Neem Karoli začal dělat legraci. Kde máš ty pilulky, ptal se a natáhl ruku. Alpert dal svému guruovi 900 mikrogramů čistého LSD, obrovskou dávku, a s překvapením pozoroval, jak si guru nasypl tabletky do pusy a spolkl je. Alpert s hrůzou očekával, co se stane. Vždyť to byl jeden z nejsilnějších halucinogenů, jakási mozková divukrásná bomba. Neem Karoli ale seděl celý den bez jakýchkoli viditelných reakcí, povídal si s návštěvníky, pil čaj a příležitostně se na Alperta podíval a mrkl. To byla jeho forma odpovědi. Čehokoli bylo možno pomocí LSD dosáhnout, Neem Karoli to zvládl bez drog. Neem Karoli učil své stoupence, aby milovali všechny a všem pomáhali. Říkal, že nejlepší forma uctívání boha je jakákoli forma uctívání boha. Než Alpert opustil Indii, Neem Karoli mu dal jméno Ram Dass, což v sanskrtu znamená služebník boha.

Studoval jsem Ram Dassovu duchovní odysseu, jako kdyby to byla mapa tajemného kontinentu, jehož existenci jsem právě objevil. I já jsem tenkrát

Iné ruky

F R A N S K Y

před rokem poprvé vzal LSD, I já jsem zažil radikální posun vědomí a zahlédl jsem své pravé já. Ve věku 25 let jsem znovu začal věřit —: ne tomu barvotiskovému Pánu Bohu z dětství, ne existenciální žizni, kterou jsem uctíval v pubertě, ale nekonečné a milující inteligenci, která prostupuje vším. Za správných okolností mi LSD umožňovalo roztáhnout oponu každodenní bdělosti: někdy jsem prožíval nepředstavitelný žal, jindy jsem zářil nekonečnou radostí, jakou jsem nikdy předtím nezažil. Jednou jsem zažil nekonečné temné prázdno. Byl jsem neskutečně daleko od čehokoliv, co jsem znal — od svého těla, od své planety — a netušil jsem, jak se dostanu zpátky. Zachvátila mě panika. Byl jsem si jist, že umírám.

Nikdy potom jsem si nebyl schopen vzpomenout. Kdo ví, možná jsem umřel. Pak, najednou, jsem byl zpátky ve svém malém bytě, zpátky ve svém těle, až na to, že už jsem ho nikdy nebral jako něco, co vlastním. Přesto, že nehrála žádná hudba, vstal jsem a začal tancovat. Bylo to, jako by jakési neviditelné ruce ve zdech vysílaly tolik lásky, že jsem se v ní koupal. Nábytek z bazaru, zaprášené listy pokojových květin, zašlá cihlová zeď—všechno zářilo. Cokoliv, na co jsem se podíval, vrátilo mi lásku. Dokonce i když jsem se podíval sám na sebe do zrcadla. Má definice lásky se toho dne radikálně změnila.

Jako vždycky, vrátil jsem se dolů. Bílé světlo vybledlo, svět zářivé existence se proměnil v neony a žárovky a já jsem opět bloudil mezi svými touhami a přáními. Tak jak Neem Karoli řekl Ram Dassovi, drogy mohou zesílit lidské touhy a přenést na vyšší úroveň vědomí, ale nemohou být onou cestou k osvícení. Je lepší stát se Kristem, než ho navštívit, říkal, a to tvoje pilulky nedokáží.

I já jsem toužil po transcendentních zážitcích bez drog, i já jsem toužil po jasnějších odpovědích. V Ram Dassovi jsem objevil někoho, kdo ke mně hovořil tak, jak to asi dokáží duchovní učitelé, kteří jsou schopni přeložit esoterické myšlenky do srozumitelného jazyka, ať už hovoří o jógických silách, o velkých duchovních tradicích Východu, o sexu, komiksech nebo americké politice. Imponovala mi jeho průzračnost. Snadnost, s jakou používal svůj slogan *Be here now* (Žij teď a tady) zářila hlubinnou krásou

jednoduchého poselství — že vesmír je bezešvý celek, že za všemi těmi pocity oddělených těl a osobností sdílíme jedno vědomí, že pokud bychom se dokázali naučit ztlumit nepřetržitý běh myšlenek naší racionální mysli a odolat svádívému volání našeho ega, mohli bychom se začít propojovat s nehlubšími pravdami sebe samých.

Fascinovala mě i Ram Dassova přeměna z váženého profesora, muže, který hrál na cello, sbíral starožitnosti, pořádal párty, vlastnil mercedes a sportovní auto, motorku, plachetnici a soukromé letadlo — ve voutsátěho odpadlíka v bílé róbě a s korálky kolem krku. Podle jeho vlastních slov v nic zvláštního. To byla kariéra, jakou jsem obdivoval. I já jsem se takto vzdal možnosti být profesionálním novinářem. Na místo toho, abych obětoval svůj život vysvětlováním způsobů, jakým politici klamou veřejnost, chtěl jsem odhalovat způsoby, jakými klameme sami sebe, jak se identifikujeme se svými iluzorními způsoby, jak vnímáme, kdo jsme. Věděl jsem, že to není jen v nedostatku informací. Dokážeme naplnit celé encyklopedie informacemi o sobě samých, a přesto nejsme ani o kousek blíže pravdě. Intuitivně jsem to věděl, ale nebyl jsem si jist, jak to vyjádřit, aniž bych zněl naivně nebo aniž bych poučoval. Na stránkách Ram Dassovi knihy *Be here now* jsem našel svého prvního duchovního učitele. Duchovní kouzlo je vždy neobyčejně a až téměř zázračně účelné, napsal jednou Ram Dass, I když nám jeho účel často uniká. Pravda na nás vždycky čeká — ale my ji slyšíme až tehdy, když jsme připraveni ji slyšet. Správné načasování, to je to nejdůležitější. Toho letního dne v roce 1971 v komunitě někde v Kalifornii mi bylo dáno zjistit, že pravda na nás vždy někde, tiše a nenápadně a dokud na ni nejsme připraveni, čeká.

O dva roky později jsem s Ram Dassem poprvé dělal rozhovor. Byl jsem velmi nervózní a bál jsem se, jaký asi na něj udělám dojem. Ram Dass mě ale přivítal, jako bychom byli přátelé. Byl vyšší a mohutnější, než jsem očekával, se zářivými očima. Sedli jsme si ven a hovořili o egu a nepřipoutání, o drogách a meditaci, o romantické lásce a o božské lásce. Ačkoli Ram Dass věděl, že časopis, pro který jsem to interview dělal, ještě neexistuje, velmi soustředěně se mi věnoval. Snadno se rozesmál, zvláště sám nad sebou. Byl moudrý, aniž by zněl profesorsky. Byl člověkem, který sděloval něco velmi důležitého, aniž by to jako něco důležitého bral.

Nakonec jsem se přeci jen natolik uvolnil, abych mu byl schopen říci 1 něco o sobě. Pozorně naslouchal a nepřerušoval mě. Když jsem se zmínil o svých zážitcích s LSD a postěžoval si na propady, které nevyhnutelně doprovázely ty nejexaltovanější zážitky, usmál se a řekl: «Až to uděláš ještě stokrát, začneš meditovat.» Když jsme se loučili, objal mě. Bylo to silné objetí od silného muže. (Bohužel, když byl rozhovor publikován, díky špatnému tisku vypadlo vždy několik posledních písmen na celé jedné straně. Např. na místě, kdy Ram Dass říká — *cítím se lip, když nejím maso*, vypadl zápor a vypadalo to jako *když jím maso*. Zhrozil jsem se a ručně jsem opravil všech 250 výtisků.) To, že v prvním čísle časopisu *The Sun* byl rozhovor s Ram Dassem, mi neuvěřitelně pomohlo. Díky obrovskému úspěchu jeho knihy byl už v té době jedním z nejznámějších duchovních učitelů ve Spojených státech. Jeho kniha sama o sobě inspirovala i můj časopis. Chtěl jsem, aby *The Sun* psal o paradoxech světa, o smutku i radosti, ale především o tom, že život je posvátný. Můj vlastní život byl ale stále nepřetržitým kolotočem emocí. Rok poté, co se objevilo jeho *Interview* v mém časopise, jsem Ram Dassovi napsal o svých zmatcích a pochybnostech. Stěžoval jsem si, že jsem hledač, který neví, co hledá. Odepsal mi okamžitě a připomněl, že utrpení je ctností. Povzbudil mne, abych vydržel s otevřeným srdcem a dělal co mohu, abych se zbavil utrpení.

K dopisu přiložil peníze na předplatné. Stál jsem před poštou, vyřeštěně zíral na peníze, neschopen zažít tu obrovskou čest: Ram Dass je můj předplatitel! Cítil jsem se, jako bych byl pasován na rytíře, jako by meč pravdy ležel na mém rameni a světlo nebes přýštilo dolů. Samozřejmě, že jsem velmi urgentně peníze potřeboval, nejméně tak urgentně, jako jsem potřeboval dekonstruovat romantické představy o Ram Dassovi, který mě zachránil.

V následujících letech jsem k tomu měl spoustu příležitostí. Několikrát jsem s ním dělal rozhovor, přečetl jsem všechny jeho knihy, poslouchal jsem tucty jeho nahrávek. Ram Dass byl, jak se domnívám, ze všech jiných duchovních učitelů nejochotnější k diskusím o vlastních propadech, iluzích,

a byl ochoten podělit se i o ty nejintimnější životní příběhy bez ohledu na to, kolik deziluzí o sobě sám tak mohl rozšířit. Nikdy nepředstíral, že je osvícený. Upřímně hovořil o těžkostech asketického života, zvláště v prvním období po návratu z Indie, v době, kdy vyměnil mnišský šat za džínsy a vegetariánskou stravu za pizzu a pivo.

Když se Ram Dass před dvaceti lety zapletl s jednou duchovní učitelkou z Brooklynu (vdanou ženou, která tvrdila, že nemá žádné výjimečné psychické schopnosti), mnoho jeho stoupenců bylo velmi zklamáno. Cítili, že je podvedl, a že s nimi manipuloval. Po patnácti měsících o této zkušenosti řekl, že byl totálně sveden k melodramatu jako turista s otevřenou pousou pozorující fakíra, který provozuje starý indický trik s provazem.

New York Times nazval Ram Dasse lhářem a šarlatánem a jeho bývalí kolegové z Harvardu ho obvinili z touhy po moci a sexuální posedlosti. Já jsem ho ale nedokázal takto odsoudit, i já jsem byl v té době zapleten s vdanou ženou, ačkoliv jsem byl ženatý. Domníval jsem se, že když žiji ve lži, chráním své děti. Tato zkušenost mne zruinovala a nenašel jsem v ní nic, než nutnost pokračovat v hledání skutečné pravdy. Není to v sexu. Není to v romantice. Protože dřív nebo později vášeň vyprchá. Je-li tam láska, zůstane. Rodina, kterou jsem se snažil ochránit, se stejně rozpadla, protože tou největší nevěrou byla lež. Když se všechno rozpadne, a ono se také všechno rozpadlo, nezůstane nic než pravda.

Ram Dass napsal jakousi omluvu, nazvanou *Egg on my beard* a otiskl ji v časopise *Yoga Journal*. Připomněl, jak jednou Gándhí zorganizoval velký protestní pochod proti Britům. Po prvním dnu pochod zrušil. Když jeho pomocníci protestovali, že teď už musí vytrvat, vysvětlil jim: *Jsem oddán pravdě, ne tomu, abych vytrval. Důležitější než pocit studu je pravda, napsal Dass. Maharadži mě učil, že mám říkat pravdu, bez ohledu na to, jak je bolestná. Řekl, a já mu věřím, že právě pravda mě nakonec osvobodí.*

Lež se ale vyskytuje v mnoha formách. Existují velké lži, které zruinují všechno, malé lži, které s sebou bezstarostně nosíme jako drobné po kapsách, kterých není dost, abychom si cokoli koupili. Když jsem s Ram Dasse dělal deset let poté, co měl pletky s onou ženou, rozhovor, zeptal jsem se ho, jestli byl v té souvislosti vždy naprosto upřímný. Zamyslel se na chvíli a pak řekl, že ne. Řekl, že mu tehdy šlo o dobrý příběh, a tak ho trochu přikrášlil. Smál se, že je pravdomluvný, co se týče velkých věcí, ale ne tak docela pravdomluvný, co se týče věcí malých.

Byl jsem trochu zklamán. Věděl jsem ale příliš dobře, jak lákavé je sem tam si trochu pravdu upravit. Třeba jen velmi maličko, aby byl příběh lepší. Věděl jsem o tomto volání Sirén také své.

Když se vás ate někdo přímo zeptá, tlačil jsem ho dál, přistihl jste se někdy při tom, že neříkáte až tak docela pravdu?

Nikdy neříkám přímou lež, odpověděl. Ale možná je to také v tom, jaká používám slova, jak je zdůrazňuji, jak je chci zbavit potenciální bolesti. Jak ale stárnu, jsem stále přímější. Vyžaduje to, abych uvnitř byl stále silnější. Vnitř ale nejsem někdy pořád dost silný na to, abych byl stoprocentně pravdivý.

To je muž, který studoval u jednoho z největších indických učitelů, muž, který zpíval mantry a meditoval daleko usilovněji, než kdokoli jiný, muž, který studoval *Bhagavadgítu*, *Tibetskou knihu mrtvých*, *I Tíng a Tao te ting*, *Starý a Nový Zákon*. A přesto všechno od něj nemohu očekávat naprostou upřímnost?

Jeho upřímná odpověď zněla: Ne.

Věděl jsem, že Ram Dass je jen člověk. Nějak jsem si ale nepřál, aby byl jen člověk. Ačkoliv nebyl tak starý, aby mohl být mým otcem, celá ta léta pro mě otcem byl. Chtěl jsem, aby byl bez vady, ačkoli on sám nikdy nic nepředstíral. Chtěl jsem, aby byl ztělesněním pravdy, ačkoli on zdůrazňoval a trval na tom, že je dokonalejším ztělesněním jen sebe sama.

Ram Dass jednou řekl: »Největší kompliment pro mne je, když mi lidé děkují za to, že jsem tak lidský. Není to nádherné? Pokud bych chtěl mít něco vytesáno na svém náhrobku, bylo by to taky — Byl člověkem. Není to divné? Po všech těch letech, kdy jsem se snažil stát světcem?«

Možná by můj učitel nemusel být zrovna svatý muž. Možné by stačilo, kdyby věděl, kde je vypínač — a kdyby věřil v temnotu méně než já. A dál jsem uvažoval o tom, zda ta nezvyklá upřímnost je tím, co jsem potřeboval. Když jsem se před lety Ram Dasse zeptal, co si o mně myslí, řekl: »Jste

menš«- což je v jidiš označení pro někoho s dobrým srdcem — »ale moc plný. Potřebujete se trochu vyprázdnit.* Moc plný? Nenáviděl jsem to. Nemohl jsem uvěřit, že Ram Dass dokáže být tak nelaskavý.

V lednu před dvěma lety mi Ram Dass napsal, že v pětadesáti letech chce méně cestovat a založit nějakou novou rozhlasovou stanici, kde by se hodně mluvilo. Věděl, že konkurence je značná, ale byl optimistický. Rádio! Nemohl jsem si to srovnat — tahle národní modla a rádio? Ale čím víc jsem o tom přemýšlel, tím víc to dávalo smysl. Zmizely vousy, korálky, a Ram Dass vypadal, hladce oholen, velmi seriózně. Většina jeho potenciálních posluchačů nikdy nevzala psychedelika a nestudovala východní mystiku. Někteří z nich by asi nestrávili skutečnost, že hovoří s guruem, ale věděl jsem z vlastní zkušenosti, že Ram Dass dokáže zodpovědět i nejzapeklitější otázky. A stále se nebral vážně. Jednou mi řekl, že je takový »psychologický balík«. Že dokáže mluvit celé hodiny a vlastně nevědět, o čem to mluví. Kdepak, Ram Dass by neváhal hodit pár šutrů na kostel ze slov, která stále budoval. A pokud se rozbije okno — no, možná byla otázka hezcí, než odpověď.

Věděl jsem, že stále píše a přednáší a také věnuje značnou část svých sil práci pro druhé. Založil kdysi nadaci Hanuman, která podporovala duchovní vzdělání vězňů a práci s umírajícími. Pomohl založit nadaci Seva, která pomáhala slepým v Nepálu a chudým v Guatemale. Pomáhal také celé řadě menších institucí a organizací. (V 80. letech dvakrát uspořádal benefiční přednášku pro můj časopis.) Individuální a sociální změna pro něj nikdy nebyly příliš odděleny. Klád důraz na to, aby lidé neoddělovali duchovní svět a svět obyčejné politiky. »Když se někdo brání vnímat utrpení kolem sebe, odstřihává se tak od nekonečné duchovní energie, která nás obklopuje,« říkal. Při jedné presidentské kampani měl na svém oltáři kromě fotek svých guruů i fotku jednoho kandidáta.

Právě tak překvapivá ale byla i zpráva, že se chystá méně cestovat. Vždyť je mu jen šedesát pět. Protože jsem už překročil padesátku, nezdálo se mi šedesát pět zase až tak moc. Možná, že mu jen ten den, kdy mi psal dopis, nebylo dobře. I jeho rukopis se zdál trochu méně sebevědomý než obvykle. Vždy mi připadal jako někdo nabitý energií, někdo, kdo dokáže mít nabitý program po celá desetiletí. Ve stejném duchu jsem smýšlel i o sobě — věřil jsem, že při správných dávkách minerálů a vitaminů dokážu jet naplno nejen v šedesáti nebo sedmdesáti, ale i po osmdesátce. Věk nás přece nemůže zastavit... stáří je přece radostným vyvrcholením života, jakýsi triumfální akord na závěr symfonie.

Měsíc poté, kdy jsem dostal Ram Dassův dopis, a když jsem právě připravoval 256. číslo svého časopisu, zazvonil telefon. Přítel Van mi řekl, že Ram Dasse ranila mozková mrtvice, a že nemůže mluvit a nemůže se pohybovat. Není jisté, zda se z toho dostane. Začal jsem se Vana vyptávat, ačkoli jsem věděl, že mi nemůže odpovědět — byl to způsob, jak nespadnout po hlavě do špatných zpráv. O mozkové mrtvici jsem věděl jen to, že zdravě vypadající muži jsou ze dne na den troskami. Věděl jsem, že ti, kteří při mrtvici nezemřeli, toho pak litovali — celé měsíce a někdy i roky leželi bez hnutí, neschopni dojít si na záchod, neschopni se umýt, neschopni dokončit větu, neschopni zastavit třas končetin a cokoli udělat s odletem bolesti v očích těch, kteří je měli rádi.

Nechtěl jsem plakat. Pro většinu lidí, kteří mne obklopovali, bylo jméno Ram Dass jen jméno. Pokud bych začal plakat, musei bych toho spoustu vysvětlovat a to se mi nechtělo. Místo toho jsem se vyklonil z okna a začal jsem pozorovat stromy na ulici, dopravní ruch, kostel naproti. Za ta léta jsem takhle musel vidět stovky pohřbů. Ted' se našťásti žádný nekonal.

Během posledních let zemřeli Allen Ginsberg a Timothy Leary, dva Ram Dassovi nejstarší přátelé. Ted' Ram Dasse zmrzčila mrtvice. Samozřejmě jsem věděl, že nikdo z nás tu nebude navěky, přesto jsem ale prapor pomíjivosti dlouhá léta ignoroval. A možná jsem se chtěl před nejistotami života chránit tím, že jsem méně jedl a více cvičil. Krásné sny.

Zavolal jsem do nadace *Hanuman*. Řekli mi, že mrtvice nepoškodila Ram Dassovu paměť nebo jeho schopnost rozumět jiným, ale trpěl afázií,

neschopností převést myšlenku do slov. Když mrtvice udeřila, byl právě ve svém domě v San Anselmu v Kalifornii, s přenosným počítačem na klíně a přepisoval kapitolu z další knihy o »vědomém stárnutí«. Mohl jsem dostat dramatictější lekci a připomínku další změny, která byla za dveřmi? Po celá desetiletí prakticky neexistoval námět, o kterém by Ram Dass nedokázal hovořit. A teď byl umlčen — ne vládou nebo cenzurou, ne nějakým ajatoláhem, ale krvavou sraženinou v levé mozkové hemisféře. »Paradoxní je,« řekl jednou, »že všechno je dokonalé a zároveň shnilé. Moudrý člověk prožívá obojí zároveň.«

Ram Dass strávil dva týdny v nemocnici a po dvou měsících v rehabilitačním centru pak zůstal doma v pojízdném křesle. Lidé z nadace mi řekli, že nemají nejmenší ponětí, jak bude vypadat zlepšení jeho stavu. Do domu proudily květy a pohlednice s přáním uzdravení. Po celé zemi se lidé shromažďovali a modlili se za něj. I já jsem se modlil a prosil o zázrak. Věřil jsem v zázraky, ve všechny druhy zázraků — v dramatické zázraky spasitelů a svatých a v obvyčejnější zázraky vědeckých objevů v laboratořích nebo pod dotekem terapeutovy ruky. Ačkoliv Neem Karoli byl už také dlouho mrtev, modlil jsem se i k němu. Ram Dass vyprávěl, že guru někdy používal své schopnosti, aby ochránil svého stoupence, ale jindy posílal nemocného pryč s rčením, že pro něho nemůže nic udělat. Jeho léčebné zázraky měly očividně co dělat s karmou... »Zatímco lidé si stěžovali na utrpení, Maharadži sem tam připomínal, že utrpení nás přivádí blíže k Bohu.«

I po smrti Neem Karolii někteří jeho žáci tvrdili, že cítí jeho přítomnost. I já jsem něco takového cítil. Věřil jsem, možná naivně, že Neem Karoli byl tím, co o něm vyprávěl Ram Dass — skutečným mistrem. Nebo to je jen iluze? Prožívám iluzi, když poslouchám Bachův koncert? Mnozí mi přátelé by to, co jsem dělal, považovali za slabost nebo dokonce projev neurózy. Přesto jsem se dál modlil.

V květnu, tři měsíce po mrtvici, poskytl Ram Dass rozhovor Donu Lattinovi, reportérovi jedné novin za San Franciska. »Reportéři obvykle trochu uhlazují někdy příliš ostré výroky,« píše Lattin, »ale to nebyl ten hlavní problém. Člověk musel mít na paměti obtížnost, sjakou musel Ram Dass formulovat i ty nejzákladnější věty. Například, když odpovídal na otázku, že teď si může pracovat s tichem, když celý život pracoval se slovy, Ram Dass po minutce soustředění odpověděl: »Jestli... jestli vy... jako můj přítel... přítel... říkáte... pracovat... hm... s tichem... nepracujete vy... se slovy... nepracujete se slovy?«

Jak Ram Dass poznamenal, smrt jeho nejbližších přátel a mrtvice mu umožnila zjistit, proč se tolik starých lidí obrací jen do minulosti: stáří jim už nic nenabízí. »Před mrtvicí,« řekl Ram Dass, »jsem se těšil na věci, které jsem chtěl udělat.« »A teď?« zeptal se Lattin. »Ne, teď už ne,« řekl Ram Dass, »ale stále jsem oddán bytí tady.«

Na pohlednici, kterou nadace Hanuman rozesílala, stálo, že Ram Dassovi zůstaly tři věci: láska přátel a mnohdy i zcela neznámých lidí, péče ošetřovatelů a skutečnost, že se až tak neidentifikoval se svým fyzickým tělem. Na pohlednici byla fotografie usmávajícího se a sluncem ozářeného Ram Dasse, jehož bezvládná pravá ruka visela na pásce.

Vystavil jsem si pohlednici nad svůj pracovní stůl. Připomíná mi, tak jako nápis na stěně, že nic netrvá věčně — ani pády a prohry, ani výhry a okamžiky, kdy se zdá, že vás objímá celý svět. Všechna sláva polní tráva. Na přednášce, jen týden před mrtvicí, Ram Dass řekl: »Předpokládejme, že někdo je zdravý a ze dne na den zjistí, že má smrtelnou nemoc. Intenzita jeho utrpení závisí na tom, jak moc je připoután ke stavu, ve kterém byl před několika dny.«

Nechci si nic nalhávat. Chci vidět Ram Dasse takového, jaký je teď tady. Nechci bosonohého poutníka Indií, ani psychedelického věrozvěsta, nechci vyprávěče příběhů, sedícího se zkříženými nohama na jevišti před tisíci obdivovateli. Je těžké akceptovat fakt, že půlka jeho těla jaksi zmizela bez zpáteční adresy. Ale tohle je můj duchovní domácí úkol. Copak Neem Karoli neřekl, že nejlepší formou uctívání Boha je jakákoli forma

uctívání? Bůh není někde v nebi, Bůh je přímo tady a teď, přede mnou. Bůh je zářící tajemství v srdci stvoření a také radost a utrpení světa.

Zatímco píše tyto řádky, téměř rok poté, co Ram Dass postihl záchvat mozkové mrtvice, je stále upoután na kolečkové křeslo, pomalu se učí chodit o holích a číst a psát může jen s nevyšší námahou. Ale jeho řeč se výrazně zlepšila.

Cokoliv se stane, může nás něčemu naučit, pokud to chápeme jako lekci duchovnosti, řekl Ram Dass. V jistém smyslu se on sám celý život právě na tento stav připravoval. Jsem si jist, že si přál, aby to nebylo tak dramatické, ale podezírám ho, že dobře ví, že to bylo jen pošestilé přání. Přinejmenším neztratil svůj smysl pro humor. Když jeden přítel žertovně poznamenal, že teď může na turné se Stephenem Hawkingem, paralyzovaným fyzikem, aby sehnal peníze na lékařskou péči, Ram Dass se dlouho smál. Pak mávnul svou funkční paží do vzduchu a řekl: »Konečně vím, jaký je zvuk jedné ruky!«

Když jsem s ním naposledy, asi před deseti lety, osobně hovořil, vyprávěl mi o tom, jak tři měsíce od tří ráno do jedenácti v noci meditoval v Barmě. Jediná přerušena nastávala v době jídla, v šest ráno a o půl dvanácté, a v době krátkého odpoledního setkání s učitelem. Žádný telefon, žádná kniha, žádné noviny, žádné dopisy. Ram Dassovi se tam ale podařilo propašovat obrázek svého guma, knihu básní a pytlík lentilek. Každý den si dovolil jeden pohled na guma, jednu básničku a dvě lentilky.

Hovořili jsme tenkrát o jeho romantických vztazích (jako bisexuál měl se sebou a svými vztahy hodně starostí) a mnoha dalších věcech. Poznamenal, že mu dalo hodně práce vzdát se romantických představ o svých partnerech či partnerkách a že už nemá potřebu nějakého výjimečného vztahu. Takže už se vám po nikom a ničem nestýská, konstatoval jsem. Jo, tak se to dá říct, odpověděl Ram Dass. To zní nádherně, dodal jsem. Jo, já vím, řekl, ale... A kde jsou lentilky, zeptal jsem se. Ram Dass se rozesmál. To prý nebylo zase až tak snadné.

Ram Dass se ničeho nevzdával snadno a lehce. Ale zcela jistě neskončí jako nějaký zapomenutý zatrpklý stařík ve starobinci. Zcela jistě nebude zapomenut. Když tak uvažuji o tom, s jakými obtížemi dnes hledá slova, která ho ještě před rokem tak lehce napadala, myslím na ty zástupy lidí, kterým jeho slova tak či onak pomohla. I já jsem vděčný za to, že jsem mohl být jedním z nich. Ram Dass mi ukázal, že mohu své srdce otevřít naplno — ne jen tak na kousek, v obavě, že mě někdo v budoucnu zradí. Ram Dass mi ukázal, že mohu milovat svět jako slunce, do všech směrů najednou — ne nadosmrti po kotníky v nedokonalostech nebo iluzích o své vzdělanosti.

Není pro mne tedy žádným překvapením, když vidím dvacet pět ročníků časopisu *The Sun* jako jeden nekonečný rozhovor s Ram Dasse. Inspirován jeho schopností pomáhat druhým, chtěl jsem i já každým číslem připomenout, že život stojí za žití a oslavu a že se musíme každý snažit pomáhat lidem zbavit se utrpení. A já jsem se snažil ukazovat život takový, jaký je, bez masek a předstírání. A pokud se v posledních ročnících můj časopis nezdá duchovní, bylo to proto, že jsem onu duchovnost chtěl představovat tak něžně a decentně, jak to jen bylo možné. Věřím, že můžeme milovat víc, když to nebudeme inzerovat na prvních stránkách.

A tak mé čtenáře jistě nepřekvapí, že právě poté, co jsem se dověděl o Ram Dassově mrtvici, jsem začal cvičit o to usilovněji. Dnes každé ráno medituji, ať se děje co se děje — ať se cítím sebehůř, ať jsem kdekoliv a ať jsem předchozího večera dělal cokoliv. Když zazvoní budík, nepředstírám, že to je omyl. Budík je krutý — tak jako zrození, tak jako smrt — ale nikdy ne omyl. To Ram Dass mne naučil nebát se toho, co přijde. Bud'připraven a trpělivý, všechno se odhalí, říkal. Ram Dass mne naučil myslet tak, jak jsem předtím myslet nikdy nedokázal. Mé myšlenky byly najednou větší než můj život a můj život se tím změnil. Pokud by mne Ram Dass nenaučil to, po čem jsem vždycky toužil, pak by to tak asi mělo být.

Jak někde řekl, cílem duchovní praxe je méně milovat konvičku a více zalévat. Miluji vodu. A muže, který naplnil můj šálek, i když jeho tělo je dnes napůl zlomené.

Příspěvky: Hanuman Foundation, R. D. Medical Fond, P. O. Box 478, Santa Fe, NM 87501
Knihy a nahrávky: Hanuman Foundation Library
524 San Anselmo Ave, San Anselmo, CA 94960, tel. (415) 457 8570

přirozenos

Rozhovor Davida Jay Browna a Rebecy McClean-Novickové s Johnem Robbinsem o tom, co jíme.

Brown: Jak se stalo, že ač jste vyrostl uprostřed »amerického stroje na jídlo«, jak to nazýváte, napsal jste knihu »Dieta pro novou Ameriku«?

Robbins: V naší rodině se vždy tvrdošijně popíralo jakékoliv spojení mezi stravou a zdravím. Když jsem pak vyrostl, začal jsem se potkávat s informacemi, které byly pro mé rodiče tabu. Jednu dobu jsem si připadal velmi rozpolcený — na jedné straně jsem byl veden k tomu, abych následoval životní styl otce, úspěšného podnikatele a obchodníka, na druhé straně jsem musel čelit všemu, čemu jsem byl učen. V jednom světě šlo o hmotný úspěch, v tom druhém o záležitost srdce. V jednom světě byl člověk, který si dal zmrzlinu, okamžitě šťastnější, v tom druhém bylo známo, že zmrzlina obsahuje ohromné množství tuku a cholesterolu a přispívá ke vzniku cukrovky a srdečních nemocí.

Novicková: Takže to byl spíše postupný proces než náhlý objev?

Robbins: Některé momenty to vše urychlily. Když jsem ukončil střední školu, měl jsem možnost jít studovat na ty nejprestižnější a tedy nejdražší vysoké školy, já jsem si ale schválně vybral jednu z těch nejlacinějších, universitu v Berkeley. Chtěl jsem se setkat i s lidmi z jiných než ekonomických a podnikatelských kruhů. V Berkeley jsem se okamžitě začal angažovat v tamních hnutích za lidská práva, za svobodu vyjadřování atd.

Novicková: Jak to přijímala vaše rodina?

Robbins: Bylo to pro ně těžké. Otec to ale nakonec uznal. Když jsem se rozhodl pro jinou než podnikatelskou kariéru, byl samozřejmě zklamán. Tvrdil, že nechtil být bohatý je bláznovství, a nedokázal pochopit, za co že jsem to vyměnil. Když umřel strýc na infarkt, zeptal jsem se otce, jestli si myslí, že by mezi množstvím zmrzliny, kterou strýc konzumoval, a jeho infarktem mohla být souvislost. Řekl tenkrát, že v žádném případě ne. Za několik let ale i on začal mít potíže se zdravím. Měl velmi vysoký krevní tlak, zhoršila se mu cukrovka a musel brát několik léků denně. Musel tedy změnit styl stravování a za nějakou dobu nemohl nezjistit pronikavé zlepšení svého zdravotního stavu. Tlak klesl, bral už jen jednu tabletku denně, zhubl a dokonce se zlepšil i v golfu. Neustále jsme se o tom bavili. Jednou mi řekl: »Podívej, ty jsi mladý a tedy idealista a to je hezké, ale jednou budeš muset dospět a snažit se být úspěšný. Je to možná špatné, ale je to tak.« Nedávno mi ale řekl: »Díky Bohu, že žijeme dost dlouho na to, abychom se naučili také něčemu novému.«

Novicková: Mohl byste pro ty, kteří nečetli vaši knihu, uvést, co jste zjistil v masokombinátech po celé Americe?

Robbins: Spíše než bych popisoval ty nejhorší případy, popíši, jak to vypadá běžně. Telata se okamžitě odebírají kravám. Jsou to mláďata savců, a tak zoufale touží sát, ale nemohou. Místo toho jsou připoutána za krk do klecí tak malých, že nemohou udělat ani krok. Stojí po kolena ve výkalech a křičí steskem. Jejich krmení neobsahuje záměrně železo, aby jejich maso bylo lehčí, protože lidé si myslí, že je to tak zdravější. To, co ale lidé konzumují, je maso mučených mláďat. Některá telata umírají na anémii, ještě než se dožijí čtyř měsíců, věku, kdy jsou dost stará na jatka.

Slepice jsou umístěny do klecí tak malých, že nemohou ani zvednout křídlo. Rošty podlahy jsou neustále v takovém nepořádku, že jich většina má zlomené pařáty. Broileři, slepice na maso, jsou chovány tak, že nikdy nevidí denní světlo. Výrobci masa se manipulací s fluorescenčním osvětlením snaží dosáhnout co největšího přírůstku za co nejkratší čas. Do krmení přimíchávají antibiotika.

Hovězí dobytek prostojí druhou polovinu svého života na betonové podlaže, připoután tak, že se nemůže hýbat. Kravám jsou injektovány umělé hormony — USA jsou jediným z civilizovaných států, který to stále ještě dovoluje.

Prasata jsou chována v malých klecích; hnůj z horních klecí propadává na hlavy těch, co jsou níž. Navzdory běžné představě jsou prasata čistotná zvířata s velmi citlivých čichem. Tady musí prožívat pro ně asi nesnesitelný zápach.

Brown: Jak bychom mohli těmto krutostem zabránit?

Robbins: Měli bychom se naučit ctít život na této planetě a respektovat jak sebe a své potřeby, tak zvířata. Lidé, kteří si sami sebe neváží, si neváží ani světa kolem sebe. Pokud člověk kouří, a znečišťuje si tak plíce a znečistí čich, neucítí smog, tedy znečištění prostředí. Naše společnost se na lesy dívá jen jako na továrny na dřevo. Tahle mentalita pak vede k pocitu, že k podnikání za účelem glorifikace vlastního ega můžeme využít např. i jiných lidí.

Novicková: Pokud bychom tedy měli větší úctu k sobě samým a jeden k druhému, měli bychom větší úctu k jiným formám života?

Robbins: Ano, a to platí i opačně. Zním mnoho lidí, kteří nedokáží milovat jiné lidi, dokáží ale milovat zvířata. Láska ke zvířatům je pak postupně naučí obnovit vztah i k lidem.

Novicková: Jenže vztah lidí ke kočce nebo psovi je docela jiný než ke kousku vepřového na talíři...

Robbins: Některým zvířatům říkáme »domáci« a jiná jíme, protože v naší kultuře to tak je. V jistém smyslu jsou zvířata, která konzumujeme, jaksi vyňata z běžně platných zákonů a norem. Jinými slovy, zvířatům nemůžete udělat, co chcete, pokud to nejsou zvířata, která chcete sníst. V USA žije spousta Filipínců, kteří běžně konzumují psy, což mnoho Američanů, kterým nevadí mučení telat, bere velmi nelibě.

Brown: Někteří lidé věří, že i rostliny mají jakési vědomí. Je konzumace rostlin méně napadnutelná, než konzumace zvířat?

Robbins: Především, na výrobu jedné porce masa spotřebujete šestnáct porcí obilovin. Na výrobu jedné porce chleba spotřebujete jednu porci zrní. Konzumujete tedy daleko více rostlin nepřímou, než kdybyste je konzumoval přímo. Za druhé, zkušenost sklizně zelí nebo mrkve není srovnatelná se zkušeností z jatek. Zvířata se brání, křičí, jejich nervový systém cítí bolest, mají svou duši. Chtějí žít. Myslím, že rostliny mají jakousi kolektivní duši, ale nesrovnával bych zánik jedné rostliny s násilím a zabíjením zvířat na jatkách.

t bestie

Převzato z časopisu SUN, říjen 1998.

Je to samozřejmě věc úhlu pohledu. Neměli bychom zapomínat, že bereme život, abychom udrželi ten náš. Pokud budete ukazovat prstem a rozdělíte lidi na násilné a nenásilné, jedlíky masa a nejedlíky masa, způsobíte tak jen více násilí.

Novicková: Když původní indián ulovil bizona, byl na to připraven a vyladěn. V mnoha částech světa dodnes lidé loví, aby se uživil, ale lovná zvířata tam považují za posvátné a vědomé bytosti. Jak to, že my jsme tento přístup ztratili?

Robbins: To je ta západní civilizace... (směje se). Tím, že se tak často díváme na televizi, jsme odtrženi od reálného života. Jen se díváme a posloucháme: nečicháme, nechutnáváme, nepocitujeme. Izolujeme se tak od přírody a vlastní přirozenosti.

Novicková: Někdo by ale mohl namítnout, že to by si musel dělat starosti také s tím, odkud pochází jeho nábytek, jestli se jeho výrobou neníčí deštný prales, a jestli telefonní společnost, která provozuje jeho telefonní spojení, není podporována nějakými politickými extrémisty...

Robbins: Vegetariánství je něco jako jakýsi sociální akupunktura. Minimální úsilí přináší maximální výhody pro celý systém. To, co jíme, ovlivňuje všechno — od utrpení zvířat, po poměry v biosféře, naše vlastní zdraví a schopnost žít. Pozitivní důsledky vědomé volby stravy jsou velmi hlubinné a rozsáhlé, právě tak jako negativní důsledky nevědomé včtyby stravy. Pokud si člověk je vědom, co jí a co všechno tím způsobuje, činí pak vědomější a rozumnější rozhodnutí.

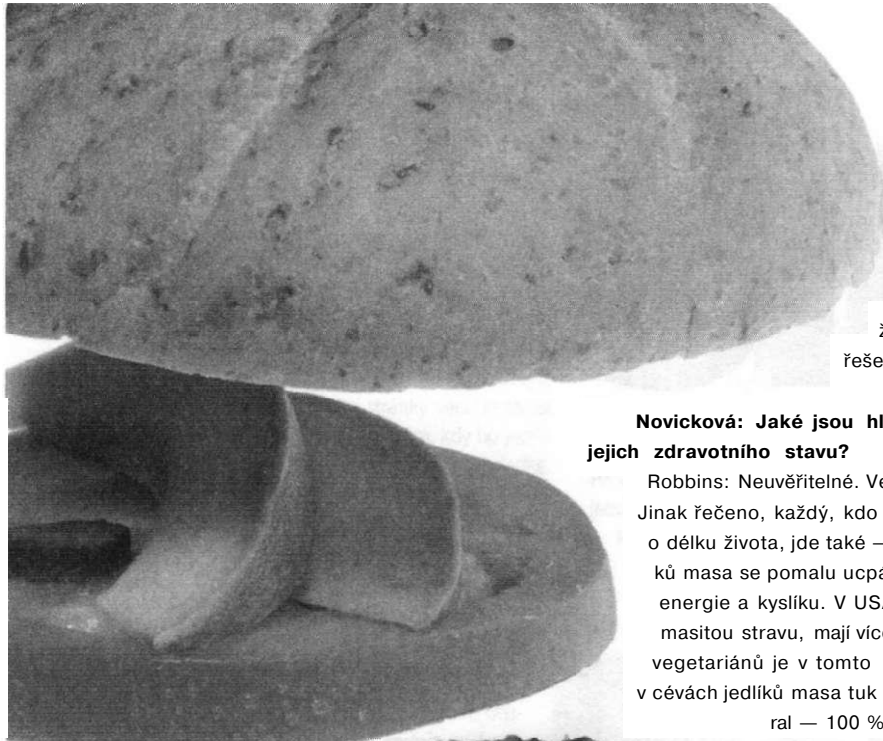
Zmínila jste deštný prales. Každý hamburger, vyrobený z masa dobytka pěstovaného na plochách vymýcených lesů, reprezentuje padesát pět čtverečních stop zničeného pralesa. Nikdo z nás by asi nebyl schopen jen tak jít a vykácet kus lesa, hamburger si ale dáme bez zaváhání. V tomto smyslu jsou naši pilou a sekerou zákony naší ekonomiky.

Brown: Při slavném pokusu Biosféra 2 byly nenapravitelné zásahy člověka do ekosystému za krátkou dobu velmi patrné. Pokud do odpadu vylili něco toxického, druhý den to měli v pitné vodě. Ve větším měřítku ale důsledky své činnosti prostě nevidíme, dokud není pozdě.

Robbins: Jsme velmi krátkozraký druh, což nevádí, pokud nás nebylo tolik. Dnes je díky přelidnění a technologiím náš vliv na přírodu zmnohonásobený. Dlouhodobé vědomé strategie jsou otázkou přežití.

Novicková: Jaký máte názor na testování produktů na zvířatech?

Robbins: Všeobecně neuznávám nutnost pokusů na zvířatech. Na lidech, kteří si nejsou vědomi nebezpečí, pokusy neděláme, a pokud vím, ještě žádné zvíře nepodepsalo souhlas s pokusy.

Brown: Co když ale ztráta několika zvířat zachrání životy mnoha lidí?

Robbins: Nejsem fanatik. Domnívám se ale, že 99 % pokusů na zvířatech není nezbytných a je zbytečně krutých. Jestli je to jedno procento z nějakých vyšších zájmů akceptovatelné, nechejme na konkrétním posouzení. Tvrdím ale, že když vyřešíme těch 99 % zbytečných testů, pak nalezneme řešení i pro to zbyvajících procento.

Novicková: Jaké jsou hlavní rozdíly mezi vegetariány a jedlíky masa, co se týče jejich zdravotního stavu?

Robbins: Neuvěřitelné. Vegetarián žije o sedm a půl roku déle než průměrný jedlík masa. Jinak řečeno, každý, kdo právě jí maso, si zkracuje život o jedenáct minut. Nejde ale jen o délku života, jde také — a to především — o jeho kvalitu. Kardiovaskulární systém jedlíků masa se pomalu ucpává, krevní tlak se zvyšuje a jednotlivé orgány pak dostávají méně energie a kyslíku. V USA je hlavní příčinou smrti infarkt. Lidé, kteří konzumují obvyklou masitou stravu, mají více než 50% šanci, že zemřou na srdeční potíže, zatímco šance vegetariánů je v tomto případě 15% a šance veganů 5%. Při pitvách nalézají lékaři v cévách jedlíků masa tuk a cholesterol — ještě nikdy tam nenašli brokolici nebo rýži natural — 100 % cholesterolu a 70 % tuku získáváme z živočišných produktů.

Novicková: Jaké hlavní chyby dělají vegetariáni?

Robbins: Jednou chybou je myslet si, že když přestanu jíst maso, všechno se zázračně upraví. Jinou je domnívat se, že se dají živočišné bílkoviny a tuky nahradit mléčnými výrobky — známí lidé, kteří se přecpávají jogurty, sýry a zmrzlinou. Naše kultura je posedlá proteiny.

Novicková: Kde to může mít původ?

Robbins: Základní výzkum proteinů byl uskutečněn v roce 1971 na krysách a myších. Krysy potřebují hodně proteinů, krysí mléko jich totiž obsahuje 47 %. Krysí mládě roste velmi rychle. Jenže lidské mateřské mléko obsahuje jen 5 % proteinů. Následná doporučení tehdejších dietologů tedy byla, co se týče proteinů, omylem. Potřebujeme jich mnohem méně, než jsme si mysleli.

Novicková: Ve své knize *Dieta pro novou Ameriku* uvádíte výsledky stovek studií z nejrůznějších výzkumných ústavů a klinik celého světa, které dokazují, že naše spotřeba masa má vážné zdravotní důsledky. Jak to, že tyto informace zůstaly většinou nepovšimnuty?

Robbins: Stačí si všimnout, jak se chová lékařský establishment. Lékaři se tváří, jako by hlavní příčinou lidské úmrtnosti byly pády ze skály. Na jedné straně máme nejvýkonnější a nejdražší ambulantní systém světa, aniž bychom na straně druhé vybudovali ochranné ploty na skalách; společnosti, které se starají o vybavení ambulancí, by ale nejdříve prosadily zákon zakazující takové ploty stavět. Medicína investovala a investuje do nemocí. Samozřejmě, lékaři netouží, aby byli lidé nemocní, ale farmaceutické firmy vydělávají na nemocích. Jejich trhem jsou nemocní lidé. Vynalezni pilulku, která sníží krevní tlak, a stane se z tebe milionář. Z toho, že lidé naučíš, jak vhodnou stravou udržovat po celý život tlak ve správných hodnotách, nezbohatneš. Farmaceutický průmysl podporuje ty lékařské školy, na kterých v rámci pětiletého studia musí stačit jen čtyři hodiny výuky zásad zdravé výživy.

Novicková: Co masný a mlékárenský průmysl dělá, aby zabránil rozšíření těchto informací?

Robbins: Situace je podobná jako s tabákovým průmyslem před deseti či patnácti lety. V první vlně informací o škodlivosti kouření změnily tabákové koncerny reklamní strategii a snažily se nepřijemné informace potlačit. V reklamě mléčných a masných výrobů se nikdy

nedovíte, odkud ten který produkt pochází. V reklamě McDonalda v rámci sobotního odpoledního vysílání pro děti byl odvysílán šot, který ukazoval, že hamburgery rostou na hamburgerových záhonech. Mohlo by se zdát, že to je nevinné a dětské, ale není to tak. Je to součást strategie, jak zamlžit vědomí o tom, že hamburgery pocházejí z krav. Pokud by hamburgery rostly na záhonech, byly by zeleninou. Tyhle reklamy jsou záměrně takto vyrobeny, protože děti jsou, co se týče zvířat, velmi citlivé.

Velké firmy pak platí různým školám vzdělávací programy a předvádějí filmy, ve kterých představují idylickou venkovskou farmu, kde jsou zvířata součástí rodiny. Kontrast mezi touto idylou a skutečným stavem života krav, zdrogovaných a uvězněných, je otřesný. Jistě, ještě stále existuje několik stovek farem, kde se se zvířaty zachází dobře, ale tyto farmy nemohou konkurovat vysoce mechanizované produkci masa na velkofarmách. Ne, že by ty velkofarmy byly o tolik produktivnější. Jenže mají v kongresu silné zastoupení a dostávají od státu různé dotace, mají úlevy na daních atd. V Kalifornii dostávají děti v mateřských školách ilustrovanou knihu, vydanou Asociací mléčných výrobců. Uvnitř je třeba nakreslen obrázek muže a pod ním je otázka: Co táta dnes jedl? Odpověď je velmi návodná: Táta dnes jedl máslo a proto je šťastný. Nakreslete na jeho tváři úsměv! Pak to pokračuje dál: Když si dá táta dnes i sýr, nakreslete mu modré oči. Pokud si nedá sýr, nakreslete mu červené oči. Atd. Na konci knihy je pak možno vidět dva různé tatínky: jeden, který jedl mléčné výrobky, má modré oči, široký úsměv, bílé zuby. Ten táta, který se nenacpal tuky a proteiny, má červené oči, černé zuby, zelenou kůži a mračí se. Mlékárenský průmysl je největším dodavatelem reklamních a propagačních materiálů pro základní školy — a to není náhoda.

Brown: Co se s tím dá dělat?

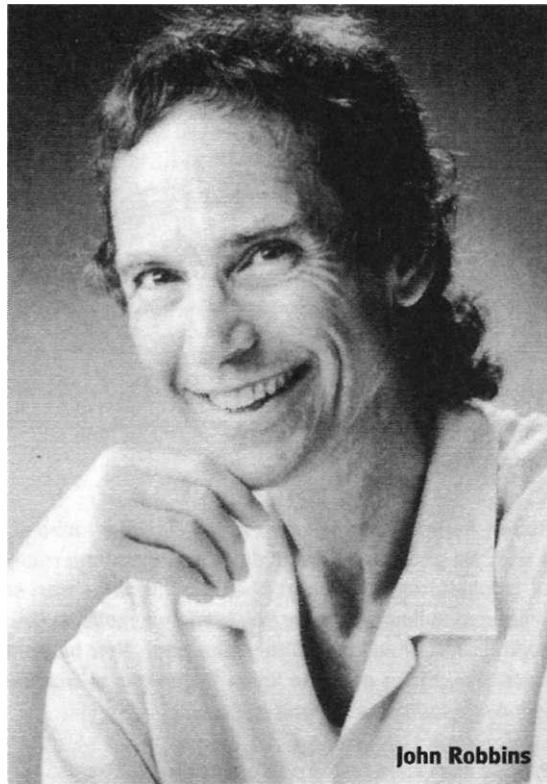
Robbins: Lidé by se měli vzdělávat sami a pak předat informace svým dětem. Je naší rodičovskou povinností dohlédnout, aby se našim dětem nelhalo. Většina lidí si neuvědomuje, co se ve školách děje, protože se domnívá, že školy jsou vlivu reklamy uchráněny. Co je ale horší, ministerstvo zemědělství dodává školám zdarma mléko a mléčné výrobky a vepřové a hovězí maso v hodnotě 6 miliard dolarů ročně. Pokud tedy chcete dětem podávat tlusté maso a přesolené sýry, dostanete je zdarma. Pokud chcete dětem dávat zdravé výrobky, musíte za to platit. Totéž se děje, co se týče mléka. Chudší školy jsou naprosto závislé na takovýchto potravinových programech. I to je důvod, proč například chudší černošské komunity mají dnes nejvyšší výskyt vysokého krevního tlaku, obezity a srdečních nemocí na světě. Tyto programy vypadají vznešle, ale jsou také garantovaným odbytištěm nezdravých produktů masných a mlékárenských velkovýrobců.

Novicková: Jaké jsou další, méně viditelné dopady tlaku masného a mlékárenského průmyslu?

Robbins: Za prvé, vyprodukovat jednotku proteinu v podobě masa je devětatřicetkrát energeticky náročnější, než vyprodukovat jednotku proteinu například ze sóji, a dvaadvacetkrát náročnější, než získat totéž z kukuřice nebo obilí. Lidé, kteří získávají svou potřebu proteinů z rostlinné stravy, tak spotřebovávají daleko méně energie než ti, kteří získávají proteiny z masa. Za druhé, na jednotku masa v USA spotřebováváme deset tisíc litrů vody. Ne, že by zvířata tak pila — většina vody se spotřebovuje při výrobě krmiva. V suchých státech, jako je Kalifornie, jsou s vodou stále větší problémy, tam je spotřeba vody na jednotku masa ještě větší. Přitom na produkci jablek potřebujete dvě stě litrů vody a k výrobě salátu potřebujete jen sto litrů. Polovinu vody v Kalifornii spotřebovuje masný a mlékárenský průmysl, a přesto musí stát Kalifornie většinu masných produktů dovážet odjinud. Jen pro srovnání — kdyby se Kalifornian denně sprchoval a použil osm litrů vody za minutu, pak by spotřeboval asi týčů deset tisíc litrů vody za rok. Jinak řečeno, v Kalifornii může člověk ušetřit stejné množství vody buď tím, že si dvakrát nedá svou porci masa, nebo že se celý rok nebude sprchovat.

Novicková: Psal jste také o tom, že zvýšený obsah růstových hormonů v mase jatečních zvířat má za následek dlouhodobě nejspolehlivé efekty, např. předčasnou sexuální dospělost u dětí.

Robbins: V USA dnes svou první menstruaci dostávají dívky už v jedenácti letech, zatímco v tradičních kulturách to bylo v šestnácti letech. První výzkumy

naznačují, že jednou z hlavních příčin je zvýšená spotřeba živočišných tuků, která pak nastartuje proces produkce estrogenu, a přítomnost růstových hormonů v masných výrobcích. Statistiky dokazují, že čím dříve dívky menstruuji, tím je pravděpodobnější výskyt rakoviny prsu, čípku a dělohy. Čím dříve dosáhne hoch puberty, tím pravděpodobněji dostane rakovinu prostaty.

Například závislost zemědělské velkovýroby na pesticidech se dá srovnat s bráním drog. Krátkodobý zisk je v dlouhodobé perspektivě značnou ztrátou. Když se objevilo DDT, farmáři byli nadšení, vypadalo to jako zázrak. Za pár desítek let to byla katastrofa. Běžně produkované kravské mléko je tak plné pesticidů, že by vám je nedovolili exportovat.

Novicková: Mnozí lidé si ničí tělo a jedí nezdravé věci, přesto se jim ale viditelně nic zvláštního neděje. Dokázali se na znečištěné prostředí adaptovat?

Robbins: Nemyslím. Mám dojem, že těm lidem se děje spousta věcí. Jejich imunitní systém, jejich ledviny a játra dělají vše, co mohou, ale existují limity, za které lidské tělo nedokáže jít. Možná — ještě — rakovinu nemají, ale jejich život je jen zlomkem toho, čím by mohl být.

Novicková: Dokáží si představit, že vaše práce vyžaduje velkou dávku naděje, a zrovna tak, že občas musíte podléhat zoufalství. Jste optimista, co se týče budoucnosti lidstva?

Robbins: Můj optimismus vyprchává. Pokud by má práce závisela na dodávkách optimismu, už bych to asi nedělal.

Brown: Co vám tedy dává sílu pokračovat?

Robbins: Láska. A potom, když to neudělám já, kdo to za mě udělá? Mí rodiče? Bili Clinton? Umřeli bychom při čekání na změnu.

(Přeložil V. M.)

Kontakt: John Robbins, 420 Bronco Road, Soquel, CA 95073, USA

Počh

Robert Anton Wilson je znám svými články a knihami především v USA. Na počátku 70. let vydal dnes legendární trilogii ILLUMINATI! (spoluautorem byl Robert Shea), knihu na pomezí sci-fi o celosvětovém spiknutí skupiny lidí, kteří ze zákulisí ovlivňují světové dějiny. Dalšími známými tituly jsou např. NEW INQUISITION, COSMIC TRIGGER aj. I jeho poslední kniha EVERYTHING IS UNDER CONTROL pojednává o kultech a konspiracích.

Proč se dnes stále častěji píše o konspiraci?

Wilson: Protože procházíme tak radikálními sociálními změnami. Všechno, co až dosud platilo, se mění. Informací přibývá jako nikdy předtím. Rád cituji francouzského statistika Georgese Anderla, který spočítal, že počet informací se od dob Krista zdvojnásobil v době Leonarda, pak se opět zdvojnásobil v době vynálezu parního stroje, což bylo za 250 let, pak se zdvojnásobil v době objevu kvantové teorie, což bylo za 150 let, další zdvojnásobení přišlo za dalších 50 let, do roku 1950, pak se zdvojnásobil do roku 1968 a pak opět mezi roky 1968 a 1973, což bylo za pouhých 5 let! Jiný autor, Jacques Vallée, nedávno spočítal, že dnes se počet informací, které lidstvo má, zdvojnásobí za pouhých osmnáct měsíců.

Jaké informace máte na mysli?

Wilson: Mám na mysli informace v matematickém slova smyslu. Věci se dají převést do binárních jednotek — proto můžete na monitoru počítače vidět obraz Mony Lisy, proto vám hraje CD. Jakmile se tedy počet informací zdvojnásobí, mění se nevyhnutelně i společnost sama. V Leonardově době došlo po zdvojnásobení informací k první úspěšné protestantské revoluci v Německu, kterou o 17 let později následovala úspěšná protestantská revoluce v Anglii. Po roce 1750 jsme tu měli Americkou revoluci, Francouzskou revoluci, revoluce v několika latinskoamerických zemích a industrialní revoluci. Jak se tedy počet informací neustále rychleji zdvojnásobuje, dochází ke stále dramatičtějším a chaotičtějším sociálním změnám.

Na konferenci o světové budoucnosti v roce 1989 jsem slyšel matematika Theodora Gordona při přednášce o informacích a fraktálech. Vyprávěl, že pokaždé, když někomu ukazuje fraktály v jakékoli fázi onoho matematického procesu, následuje otázka: Kdo to způsobil? Nikdo nevěří, že ten zázrak je jaksi obsažen v informačním procesu samotném. Lidé hledají někoho, koho by mohli obvinít. Proto mezi lidmi existuje tolik konspiračních teorií. Lidé pátrají po tom, koho by za všechny ty změny obvinili.

Kterým konspiračním teoriím, na kterých jste za ta léta pracoval, jste ochoten nejvíce věřit?

Wilson: Obvykle používám hodnotovou škálu od nuly do deseti. Těm teoriím, kterým dávám pět a více, postupně víc věřím a méně pochybuji. Nad osmičku už tomu téměř věřím.

Bucky Fuller měl teorii velkých pirátů — sociopatických typů, kteří vždy byli historicky dominantními vůdci. V naší moderní době bychom je mohli označit zkratkou MMAN — Machiavelli, mafie, atom a nafta. Jinak řečeno, jde o mezinárodní banky, mafie a atomové a naftařské nadnárodní

společnosti. Netvrdím, že spolupracují, ale tvoří víceméně jednotnou sílu. Fuller také tvrdil, že jsou tak zaujaty konflikty mezi sebou, že způsobují, že naše kosmická loď Země létá víceméně pořád kolem dokola v mnoha nerůznějších směrech, a my se tak prakticky nikam nedostaneme. Domnívám se, že by to tak mohlo být.

Teorie, které já považuji za ty nejvíce záhadné a neuvěřitelné, jsou ty, které jsou založeny na vzpomínkách z regresních hypnóz.

To vše poskytuje prostor pro jakousi hru imaginace mimo běžný fyzický svět, v jakýchsi alternativních realitách. Říká se pak například, že tzv. astrál je obydlen anděly a d'ably, nebo — v dnešní době — mimoszemšťany.

Wilson: No, pokud astrálem myslíte to, čemu říkal Jung kolektivní nevědomí, pak v této úrovni skutečně toto všechno existuje. Otázkou je, kolik z těch jiných věcí jste ochoten přiřadit do téže úrovně.

Ze všech těch paranormálních zkušeností, o kterých jsem slyšel, si uvědomuji jen dva nebo tři případy, ve kterých lidé mluvili o setkání s duchem. Ale znám desítky lidí, kteří vyprávěli, jak šli po ulici a najednou se před nimi objevil stříbrný kotouč. Nevím, co viděli, já sám jsem nikdy nic takového neviděl, ale takto to vypadá, jako že zážitek UFO je tím nejčastějším paranormálním jevem.

Wilson: To mne nepřekvapuje. Já vidím UFO dvakrát nebo třikrát za týden, ale to je jenom proto, že nejsem moc bystrý v rozeznávání věcí. Vidím nejen UFO, ale také UNFO — neidentifikovatelné nelétající objekty. Vidím spoustu věcí, které nedokážu identifikovat. Pokud jde o objekty na obloze, viděl jsem takové, o kterých nemám nejmenší tušení, co byly zač. Mohly to být kosmické lodě, mohly to být záblesky od letících letadel.

Může mít zvýšený zájem o tajná společenství a konspirace, spojuje například seriálem Akta X, počátky ve vaší trilogii ILLUMINATI!?

Wilson: Často o tom přemýšlím. Problém je, že by se mi to možná i líbilo. Pomyšlení, že mi všichni dluží nějaké peníze, že mi kradou nápady, by mne docela těšilo. Ale pochybuji o tom.

Myslím, že ILLUMINATI! předběhlo svou dobu. Dnes z nějakých důvodů nastal čas, kdy na to více lidí víc myslí. Ta trilogie ovšem stále ještě nepatří mezi běžné tituly, protože literárně nevyhovuje konspirační teorii, jen si s ní hraje a používá ji, aby otevřela čtenářům mysl vůči alternativním možnostem. Nic neprodává.

Co se týče konspiračních teoretiků — a já sám jsem docela hezkým příkladem konspiračního, i když skeptického teoretika - pro ně je pravdou vše, i jejich konspirační teorie: CIA dezinformuje lidi atd. Asi nikdy neslyšeli o slovu *možná*, zatímco *možná* je ústředním pojmem mého slovníku.

Jaký máte názor na kruhy v obilí?

Wilson: Jsou nekonečně zábavné; pokaždé, když nová skupina podvodníků nebo žertůřů potě, co vytvoří nějaké kruhy, slavnostně odhalí svůj pokus, objeví se kruhy, udělané úplně jinou metodou. Nevadí mi, když se

něčemu divím, naopak. Mám dojem, že jak lidé, kteří jsou velmi ochotni věřit okultním teoriím, tak ti, kteří jsou velmi ochotni je popřít, jaksi přestali umět dívat se a žasnout. Pro mne je většina světa proklatě k úžasu a nějaká ta malá dávka úžasu navíc mne nezabije.

Měl jste nějakou osobní zkušenost, která vás přesvědčila o existenci jiných dimenzí?

Wilson: Raději bych to řekl tak, že jsem měl jisté zkušenosti, které mne přesvědčily o tom, že náš běžný způsob vnímání, naše každodenní mapa skutečnosti, už nevyhovuje. Potřebujeme jiné mapy. Nemám na mysli žádné konkrétní mapy. Jak jistě víte z četby mých knih i článků, rád se pohybuji mezi různými mapami. Pokud byste chtěl mluvit o politice, asi budete potřebovat politickou mapu. Pokud budete chtít mluvit o geologii, budete potřebovat geologickou mapu. Pokud budete chtít mluvit o počasí, budete potřebovat meteorologickou mapu. A protože počasí se neustále mění, meteorologické mapy jsou dnes vydávány každou hodinu. Politické mapy se mění po každé válce. Geologické mapy se změní každých sto tisíc let. Ale žádná mapa nevydrží navždy. To jsem se naučil od Alfreda Korzybskiho, zakladatele všeobecné sémantiky.

Jaká metafyzická mapa se vám nejvíce líbí?

Wilson: Asi buddhistická, protože ta nám říká, abychom nevěřili jakékoliv mapě. A-nebo abychom nějaké mapě nevěřili příliš. Upřímně řečeno, i když já sám ničemu příliš nevěřím, mám tendenci věřit v nějaký druh inteligence někde v kosmu. Nerad bych ji nazýval bohem, protože boha si příliš mnoho lidí představuje jako toho stařečka na obláčku, který počítá kluky, co masturbují, aby je později mohl poslat do pekla. Ta představa je tak směšná, že mi nestojí za to o ni uvažovat. Nevěřím ale, že se všechno stalo náhodou. Prostě nemohu uvěřit, abych použil metafory Arthura Koestlera, že když budu 7 milionů let házet na stěnu hromadou železného šrotu, jednou se mi to povede a vznikne z toho tryskové letadlo. Tomu prostě nevěřím, myslím, že někde existuje jakási vyvíjející se inteligence.

Lidskými dějinami se táhne jako červená nit myšlenka jakéhosi spojení, jež usilovně pracuje už celé věky na tom, aby osvětlilo lidstvo. Do které části vaší škály hodnot byste tuto myšlenku umístil?

Wilson: To záleží na tom, kdy byste se mě na to zeptal. Koncem 70. let by tahle idea stála velice vysoko. Dnes už je níž, ačkoli jsem ji úplně nezavrhnul. Občas mívám určité zážitky, které mne samotného udivují — jsem raději spokojen s občasnými udivujícími zážitky, než abych měl absolutní jistotu. Objevil jsem určité důvody věřit, že tak, jak jsem o tom uvažoval, to byla spíše projekce mých přání a fantazií. Některé synchronicity ovšem nemohu popřít, a tak to celé dnes umísťuji někam kolem pětky.

Jak si v této souvislosti stojí teorie SMILE, již jste silně zastával?

Wilson: SMILE, expanze do vesmíru (Space Migration), zvyšující se inteligence a prodloužení života (Life Extension), byl slogan Timothy Learyho. On měl na slogany velký talent.

Pořád toužím dožít se vesmírných cest lidí na jiné planety. Domnívám se, že dříve nebo později to bude-

me muset udělat už kvůli tomu, že na Zemi nebudeme mít dost surovin. A za druhé, myslím, že pokaždé, když se lidstvo přestěhuje do nového prostředí, obecně se zvyšuje jeho inteligence. A myslím, že se takto prohloubí i to, jak chápeme slovo svoboda. Čím dále jste od centralizovaného kontrolujícího systému, tím jste svobodnější. A především, 85 % ruských a amerických astronautů a kosmonautů hlásilo takové zážitky změn vědomí, jaké považují za velmi pozitivní. Hovořili o neurosomatických změnách, zážitcích krásy a extáze. Pokud 85 % lidí, kteří budou cestovat na jiné planety, zažije totéž, pak si myslím, že lidská rasa zmutuje do poněkud vyšší úrovně jak vnímání, tak vědomí.

Také idea prodloužení lidského života se mi líbí. Čím jsem starší, tím více si uvědomuji, jak málo toho vím. Docela rád bych žil daleko déle, abych dokázal ještě pár věcí více promyslet a pochopit. A co se týče zvýšení inteligence, to je naše planetární priorita číslo jedna. Jsem stále více přesvědčen o tom, že hlavním problémem lidstva je nevzdělanost, která nejenže existuje sama o sobě, ale je podporována a financována. Tvrdím, že existuje hezká řádka těch, kterým nevzdělanost jiných vyhovuje.

Já jsem dnes ale daleko více než ideou SMILE nadšen internetem, protože internet se děje teď a tady, děje se stále rychleji a já jsem jeho částí. Sice malou, ale přesto.

Zdá se mi, že především v 70. letech jste byl lepším rozšiřovatelem idejí Timothy Learyho, než byl on sám.

Wilson: On mi to řekl také a mě to tehdy velice potěšilo. Nevím, možná, že se mi podařilo jen správně naladit některé publikum. Mimo chodem, můžete si zapsat další historku o Timothy Learym. Měsíc po jeho smrti jsem od něho dostal e-mail. Stálo tam: *Drahý Roberte, jak se ti vede? Mě se tu daří docela dobře, ale není to to, co jsem čekal. Je nás tady příliš mnoho. Timothy.*

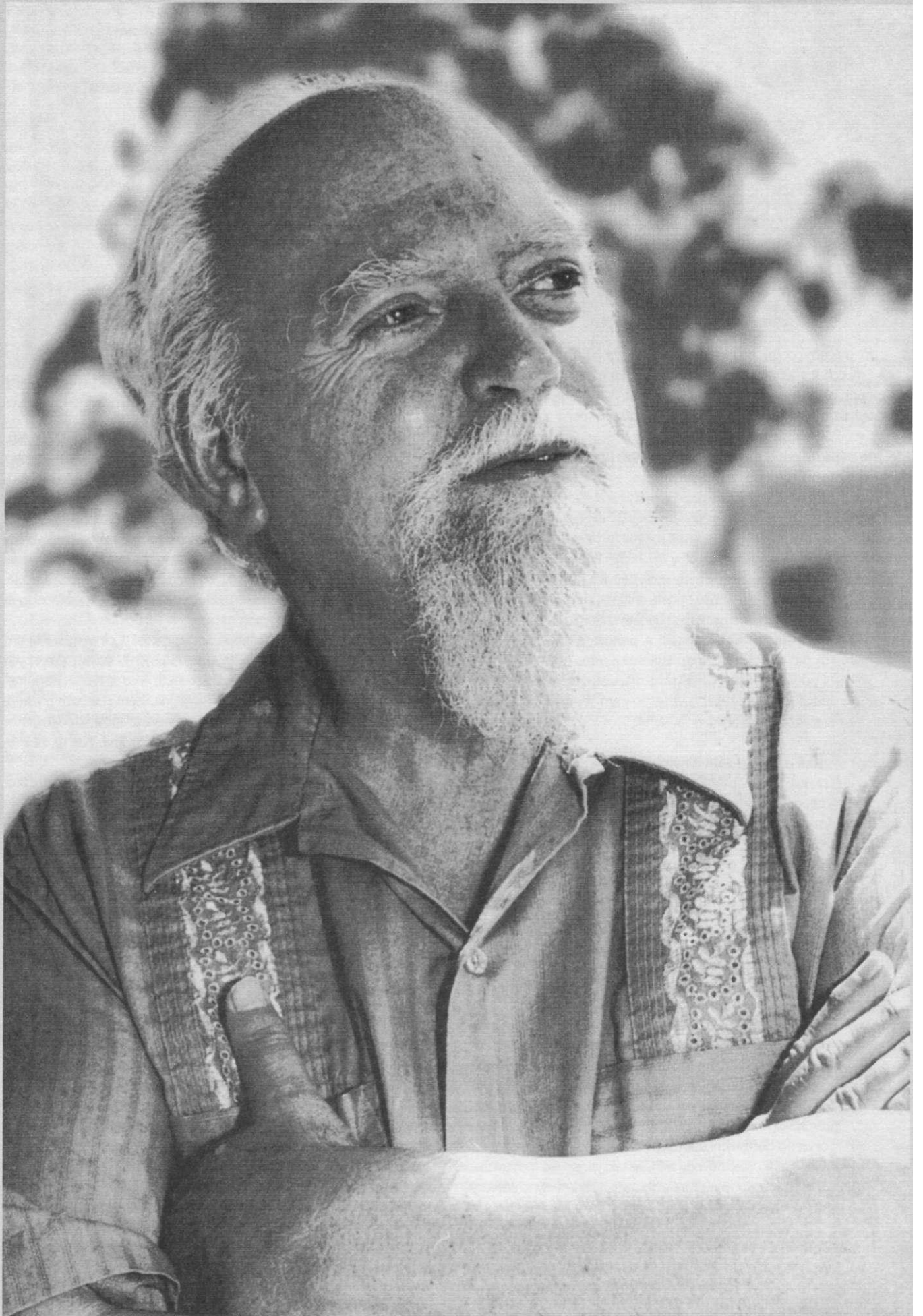
Máte pro to nějaké vysvětlení?

Wilson: No, Tim toho o počítačích věděl skutečně hodně. Předpokládám, že to nějak naprogramoval, aby mi to došlo až měsíc po jeho smrti.

Tento rozhovor se objeví v čísle našeho časopisu, jehož tématem je Dobro a Zlo. Jak byste definoval Zlo?

Wilson: Ty termíny nesnáším. Obsahují v sobě příliš mnoho subjektivitu, která se tváří objektivně. Já bych raději mluvil o laskavosti a krutosti, možná bychom si pak lépe rozuměli. Možná by pak bylo jasné, že když řeknete, že dáváte přednost laskavosti a jste proti krutosti, je to o něčem. Když ale mluvíte o dobru a zlu, je to jako v té historce, jak se po mši někdo zeptal kněze: O čem to vaše kázání bylo? Bylo to o hříchu.

Je snadné horovat proti hříchu a zlu — co tím ale kdo myslí? Já jsem proti krutosti. To je daleko srozumitelnější.

Myslíte si, že v každém člověku je určitá porce krutosti geneticky zakódována?

Wilson: Nevěřím tomu. Nevěřím, že zlo či krutost k něčemu jsou, i když díky tomu vzniklo několik proklatě dobrých knížek, např. MOBY DICK a spousta knih Faulknerových. Pro literaturu to může být dobré, ale nevěřím, že existuje nějaká síla zla, která svádí lidi — lidi si vystačí sami. Já se na to dívám jako buddhisté. Je to problém nevědomosti, ne zla. Přesně tohle několikrát opakuje i Ezra Pound na konci svého života, v závěru CANTOS. A abych citoval Pounda ještě jednou, s bojem proti zlu jsou také potíže. Pound napsal: *Ztratil jsem sám sebe v boji o svět*. Jestliže se to stalo Poundovi, může se to stát každému. Nebudme příliš zaujati bojem se zlem, možná pak ztratíme sami sebe. Jejída, teď znám jako filosof!

Vypadá to, jako kdyby jedno z největších zel v naší společnosti tkvělo ve snaze příliš násilně konat dobro.

Wilson: Nebo nutit lidi, aby byli dobří. Poctivý politik, to je katastrofa; hlupáka můžete tolerovat, ba přímo musíte, už jsme na ně zvyklí, ale snaživce může obrátit svět vzhůru nohama snahou o jeho reformu.

Ve většině případů dávám přednost hlupákoví před ideologem...

Wilson: Přesně tak. John Adams definoval ideologii jako vědu idiotismu. Myslím na to vždy, když slyším někoho papouškovat jakéhokoliv ideologa, od liberalismu až po marxismus. Kdysi jsem také vystupoval jako svobodomyšlenkář, ale ti ostatní mě neměli rádi pro mou toleranci, pro můj buddhismus, pro to, že jsem byl jiný. Přesto dávám liberalismu přednost před jinými autoritářskými způsoby.

Lidé, kteří vyhazují federální úřady do povětří, tvrdí, že bojují za svobodu. Nemyslím ale, že by to jakkoli pomohlo. A navíc je děsivě jen pomyslet, co by se stalo, kdyby se ti lidé dostali k vládě.

Wilson: Když mi bylo sedmnáct, byl jsem trockista. Pak jsem si uvědomil, že kdyby se k moci dostali tihle, bylo by to neskonale horší, než je to teď. A tak jsem si vypěstoval pragmatickou nedůvěru k jakékoli ideologii.

Myslíte si, že americká společnost je dnes ideologičtější než před padesáti lety?

Wilson: Žasnu, do jaké míry se lidé nechávají ovládnout jednoduchými slogany, které jim jiní neustále opakují. Nemyslím, že by lidé věděli, i když jim to neustále opakují, co to jsou např. liberální média. To, proč tomu říkají liberální média, jde mimo možnosti mého chápání. Existuje jen jedno téma, které média pojímají liberálně, a to je sexuální morálka. To je to, co lidi nejvíce zajímá. Definiujícím charakteristickým rysem médií je tedy liberalismus. Nehledte na to, že jsou jinak velmi konzervativní, co se týče např. ekonomiky a politických idejí. Clinton těm lidem spadl přímo z nebe. Vládnoucí třída mužů se chová také tak. I Clinton se chová jako typický alfa samec ve smečce. Starrovi to trvalo pět let a nás to stálo 50 milionů dolarů, abychom zjistili, že Clinton se chová jako naprostá většina ostatních.

Vraťte se k odkazu Timothy Learyho. Jak se díváte na možnosti psychedelik?

Wilson: Především, používat proti nim represí a zákon je idiotské. Domnívám se, že to, co v rámci prvotních výzkumů psychedelika slibovala, bylo velmi nadějně. Výzkum by měl pokračovat. Je jasné, že asi není dobré, aby si patnáctiletí hráli s LSD, ale ani tady není represe k ničemu. Nejlepší cestou je výchova. Až na to, že když to člověk řekne, vypadá ve světle toho, co se ve jménu protidrogové výchovy dělá, jako idiot. Přitom právě kvůli tomu, že někteří učitelé říkali dětem pravdu, byli ze škol propouštěni.

Pokud jde o nebezpečí psychedelik, myslím, že Leary o tom věděl asi nejvíce ze všech. Zjistil, že účinek drog závisí na tom, v jakém psychickém stavu a v jakém prostředí je berete. Při vojenských výzkumech bylo prostředí třeba naaranžováno úmyslně tak, aby se docílilo nejhorších důsledků. Nebezpečné je také vzít drogu, aniž jsem si vědom, co způsobuje.

Jsem si ale jist, že v příjemném prostředí a z rukou empatického terapeuta, a myslím tím velmi vnímavého a citlivého a chytrého terapeuta, mohou psychedelika velmi pomoci. Jsou o tom důkazy.

Vy jste také veřejně obhajoval právo na použití rekreačních drog.

Wilson: Nemyslím, že by se to dalo takto nazvat. Obhajoval jsem právo lidí se i v tomto ohledu svobodně rozhodnout. Nebo jinak, nemám nic proti rekreačnímu použití marihuany a terapeutickému použití psychedelik, ale nedůvěřuji kokainu a lidem, kteří ho používají. Můj postoj nemá základy v ideologii, ale v praktickém přístupu založeném na informacích. Není to metafyzický přístup typu »Drogy jsou špatné«. Celá naše společnost závisí na drogách a přitom proti drogám válčíme. Možná by si každý občas měl nějakou drogu vzít, aby věděl, o čem mluví. Nemyslím, že by existovala jedna droga pro každého. Ani penicilin nezabírá u každého.

Existují duchovní učitelé, kterých si zvláště vážíte?

Wilson: Uznávám lidi, kteří nepoužívají mystické či náboženské nálepky. Uznávám Richarda Bandlera z NLP, obdivoval jsem Tima Learyho a stále obdivuji Ram Dasse. Potkal jsem i řadu zenových mistrů, mám rád roši Bakera. Většinou jsem ale k náboženským vůdcům podezřivý. Přítel, druid, říká: *Dokonalý mistr je ideální jen tehdy, chceš-li být dokonalý otrok*.

Byl jste vychován v náboženském prostředí?

Wilson: Ano i ne. Vychovali mne dva vlažní katolíci. Nevím, proč ochladli, ale vzhledem k tomu, že měli jen dvě děti, asi to mělo něco společného s náboženskou morálkou, co se týče sexu.

Všiml jsem si, že na vašem stole leží Crowleyova kniha. Co si o něm myslíte?

Wilson: Fascinuje mne. Byl to génius s talentem pro mnoho věcí. Je v něm tolik tajemství. Jeho knihy čtu raději než většinu jiných z této oblasti. Timothy Leary jednou řekl: »Když si člověk uvědomí, kolik tunelů do jiných realit tu existuje, chtěl by otevřít jeden po druhém všechny. Pokud ale některé otevře, a ony vedou ke kanibalům nebo k fašistům, raději ty dveře rovnou zavře.« Crowley otevřel hodně dveří a netuším, do kolika vkročil. Domnívám se ale, že měl tolik rozumu, že nevešel do těch nejhroznějších.

Vždycky mne překvapuje, že myšlenky takových lidí, včetně Junga nebo Gurdjiefa, jsou tak neuvěřitelně mocné, ale pak se pohodlně usadí v myslích následovníků.

Wilson: Možná právě proto mám rád Crowleyho, protože s tím je nemožné se usadit. Stále se s ním přu, stále na něj myslím. Někdy má argumenty stále lepší a naše pře vyhrává.

Když už hovoříme o knihách, o co se pokoušíte se svou novou knihou VŠECHNO JE POD KONTROLOU?

Wilson: Chtěl jsem především napsat knihu, která by byla jako sudování po síti. Každé heslo má propojení k dalším heslům. Hraji si sám se sebou, i se svými čtenáři. Mám rád interaktivní knihy. A přímo z knihy pak můžete skočit na síť a brouzdat dál. Můžete tak brouzdat celé roky, pokud se vám to bude líbit. Nebo se tomu všemu zasmát. Nebo neustále znovu a znovu žasnout. Něco zní tak absurdně, že ani já to ani na vteřinu nemohu brát vážně, ale člověk si říká, zkusím to prozkoumat do větší hloubky, protože, co kdyby na tom něco bylo?

Někde ale musí existovat nějaká hranice mezi teoriemi o spiknutí a pouhou schizofrenickou povídkou. Kde jste ji naznačil vy?

Wilson: Ta hranice je velmi mlhavá a nejasná. Když ale při nějakém hovorů dojde váš partner k nezvratnému názoru, že za to mohou ti všiváci ze CIA, pak nejde o absurdní systém víry, ale o vážnou mentální poruchu.

Mnohé z vašich idejí se staly součástí New Age. Co si o tom myslíte?

Wilson: Moc se mi to nezamlouvá. Nemám rád, když na mé knihy lepí lidi nálepky a když je zařazují do příhrádek. Líbí by se mi, kdyby o mně říkali, tak jako o Kirkegaardovi, že jsem to »individuum«. Ani nálepka »postmodernista« není špatná. Ale přednost bych dával označení »ten zatracený starý potřeštěnec«. To je to nejméně předstírající označení, o jakém jsem celá ta léta uvažoval.

Z časopisu Gnosis přeložil V M

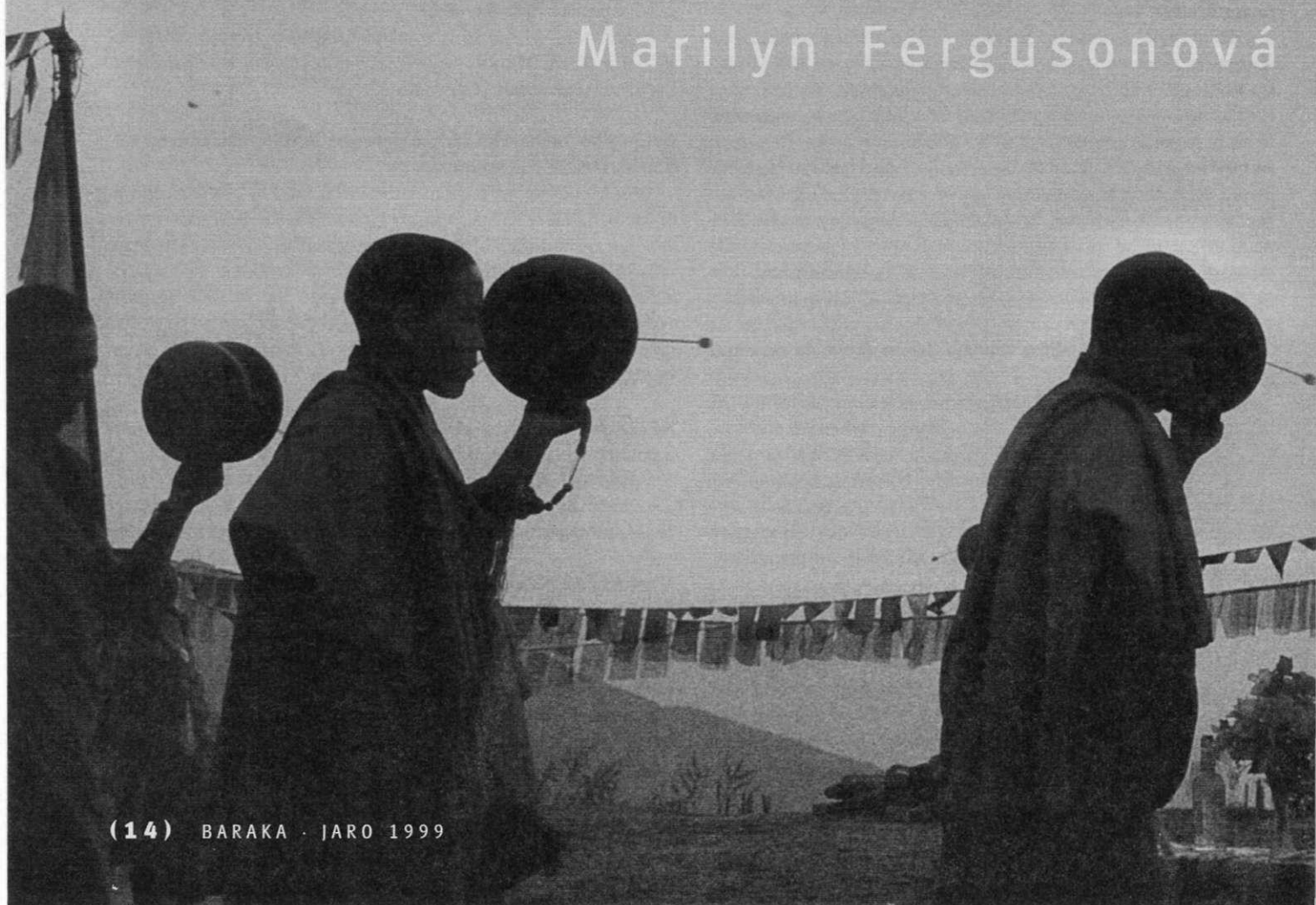
V roce 1975 začala Marilyn Fergusonová vydávat dvouměsíční bulletin Brain Mind, jehož námětem byly nejnovější výzkumy z oblasti učení, psychiatrie, psychologie, změněných stavů vědomí, snů, meditace atd. Ukázalo se, že to, o čem její bulletin psal, podcenila. Bulletin totiž vyvolal obrovskou odezvu. Sociální aktivity šedesátých let a »revoluce vědomí počátku sedmdesátých let se začaly transformovat do jakési historicky nové syntézy - sociální transformace se měnila v transformaci osobní. Začínalo jít ne o revoluci vnější, ale o revoluci vnitřní. V lednu 1976 napsala Fergusonová úvodník s titulem »Hnutí, které nemá jméno«. Psala o tom, že se něco děje. Něco velmi hlubinného. Něco, co nenápadně transformuje lékařství, vzdělání, sociální vědy a vědu samotnou a dokonce i vlády. Něco, co způsobuje, že se opět začínají přibližovat věda a magie, umění a technologie.

Když později uvažovala o vlastnostech hnutí bez jména, uvědomila si, že stále vke účastníků tohoto hnutí spolu komunikuje, jako by byli členy nějaké tajné skupiny, nějakého spiknutí. Nejprve se tohoto termínu bála, ale pak četla knihu Nikose Kazantzakise o duchovních cvičeních, ve které spisovatel psal o svých přátelích jako o konspirátorech. Následující den hovořil tehdejší kanadský ministerský předseda Trudeau na půdě OSN a citoval Pierre Theilhard de Chardina - hovořil o »spiknutí lásky«. Latinské conspire znamená dýchat spolu. Atak Fergusonová pro titul své připravované knihy, popisující nejruznější aspekty celosvětového hnutí, zvolila titul Spiknutí Vodnářů. Ačkoliv ona sama není astroložka, vybrala si, také pod vlivem tehdy velmi populárního muzikálu Vlasy, slovo »Vodnář« jako symbol vyjádření posunu lidstva z temného věku Ryb do věku Vodnáře - období lásky a světla.

Ať už to je, nebo není napsáno ve hvězdách,
v každém případě prožíváme období změn.
Jedenáctá kapitola knihy Spiknutí Vodnářů
pojednává právě o duchovních změnách,
hnutích a trendech.

duchovní dobrodružství

Marilyn Fergusonová

Vědomí není nástroj. Je to naše bytí, kontext našich životů. Rozšiřování vědomí je v jistém smyslu velmi riskantní podnik. Ohrožuje status quo. Ohrožujeme tím své pohodlí. Bezpečí.

Duchovní či mystická zkušenost je zrcadlovým odrazem vědy — onoho přímého vnímání přírody. Mystický způsob zkoumání přírody je samozřejmě daleko starší než věda. Posun vědomí bylo něco, s čím pracovali šamani všech věků - a dověděli se tak něco, co by nemělo existovat.

I dnes mají miliony lidí mystické zážitky. Jejich mysl najednou ví to, po čem jejich srdce toužilo. Ona mystická zkušenost samozřejmě někdy může být pro člověka, který na ni není připravený, negativním zážitkem. Každý se ale musí pokusit nějak ji zařadit do svého stávajícího systému hodnot a víry.

Přímý zážitek skutečnosti, která dalece přesahuje dosavadní limity, vyžaduje změnu života. Někou dobu lze žít v kompromisu, ale nakonec se musíme rozhodnout. Je to, jako kdybychom chtěli uznávat zákon gravitace jen někdy a jen na určitých místech. Transformace je transformace, ač s akcelerací propojení a vzhledu někdy může vypadat až hrozivě. Musíme svůj život sladit s vědomím. Ta nejdokonalejší jednoduchost nás obvykle stojí úplně všechno, řekl T. S. Eliot.

HLEDÁNÍ SMYSLU

Duchovní cesta u většiny lidí začíná jako hledání smyslu. Nejprve to může být jen určitá touha po něčem víc. O touze po něčem víc, než je pouhé uspokojování materiálních potřeb, hovoří dnes už i politici. Lidé už vědí, že roční nárůst hrubého produktu o 5 % je neučiní šťastnějšími.

Tradiční náboženství nedokáží tuto touhu naplnit. Lidé tedy hledají setkání s duchovním individuálně. Každý člověk, dospěje-li, hledá nějaký smysl existence. Chce, aby jeho sociální organizace korespondovala s jeho duchovním pocitem.

Výzkum z roku 1975 prokázal, že více jak 40 % Američanů mělo nějakou mystickou zkušenost, spojenou s pocitem míru, klidu, radosti, potřebou pomáhat druhým a přesvědčením, že základem všeho je láska; 12 % Američanů nějaké duchovní cvičení praktkovalo. V roce 1978 uvedl Gallupův ústav, že deset milionů Američanů aktivně provozuje nějakou formu dálnévýchodních nauk, a devět milionů je nějakým způsobem spojeno s léčitelstvím.

Ram Dass v roce 1979 zjistil, že se publikum jeho přednášek radikálně změnilo: Před šesti lety jsem většinou pracoval se členy různých alternativních společenství, dnes vidím, že pro desítky tisíc lidí je duchovní probuzení jejich každodenní skutečností.

Společnost se staví k duchovním hledačům stále tolerantněji. Západní psychologové

jako William James, Carl Jung, Abraham Maslow a Roberto Assagioli soustředili své schopnosti na snahu porozumět lidské touze po hledání smyslu. Co se týče intenzity projevu, Jung přirovnal duchovní touhu k touze sexuální.

Ačkoliv se dá předpokládat, že nějakou vrozenou kapacitu pro duchovnost máme všichni, nikdy v historii lidstva se duchovnosti nevěnovalo tolik lidí, jako dnes. I v tradičních zemích, kde byly duchovní nauky velmi propracované a techniky běžně dostupné, jako je Indie, Čína, Tibet, Japonsko, nepraktikovala více než malá část menšiny populace.

Sy Safransky, vydavatel jednoho literárního časopisu, popisuje svůj odchod ze světa běžné skutečnosti takto:

»Jsem novinář, jehož schopnost dělat si poznámky a klást ty správné otázky se jednou na pláži ve Španělsku vypařila. Najednou jsem si začal být vědom, že celý svět žije. Viděl jsem, že celý svět dýchá, cítil jsem rytmus země a objevil tu část sebe samého, která mi ještě chyběla. Když jsem hledal zmínky o něčem podobném, nenašel jsem je na stránkách New York Times, ale jen v náboženské a takzvané pokleslé literatuře. A tak jsem začal svou postupnou plavbu od oficiálních společenských proudů směrem ke břehům, pro které ještě nemám jméno.«

Pianista Arthur Rubinstein se také neustále pokoušel »to« pojmenovat: »To někde v nás, metafyzická síla, které z nás vyzařuje.« Často to při svých koncertech zažíval.

OD NÁBOŽENSTVÍ K DUCHOVNOSTI

Zatímco např. v USA není revival duchovnosti ničím historicky novým - protože vždy přitahovala mystiky a evangelisty Západu i Východu a převládající společenská tolerance pak umožnila import zenu, Swedenborgova učení, teosofie či védanty - na území střední Evropy šlo o poněkud jiné motivy hledání duchovnosti.

Podle Needlemana se lidé Západu pokoušeli uniknout z pastí judaismu a křesťanství »ne proto, že by přestali hledat tu pravou duchovnost a odpovědi na transcendentální otázky, ale proto, že se jejich touha po hledání zintenzívnila nad měřitelné hodnoty. Začali proto hledat ve Východních tradicích.«

Západ se obrátil k Východu, aby si doplnil zkušenost. Whitman tomu říkal »pouť návratu myslí...něco víc než Indie.« Hesse hovořil o »věčné touze lidského ducha po návratu domů, po Východu.« Východ zde nereprezentuje kulturu nebo náboženství, spíše metodologii, vedoucí k dosažení hlubšího pochopení nebo většího osvobození.

V lednu 1978 uveřejnil časopis McCall's výsledky průzkumu, v rámci kterého se více jak šedesát tisíc čtenářů vyslovilo

1. HLEDÁNÍ BUVOLA

Buvol se nikdy opravdu neztratil — nač jej tedy hledat? Člověk se ale odklonil od své podstaty a buvol se ztratil v prachu. Člověk zabloudil daleko od domova a dostal se do zmeti cest. Touha po zisku a strach před ztrátou páli jako plameny, představa o spravedlnosti a nespravedlnosti bodá jako dýka.

Ztracen v nekonečné dálce
prodírá se člověk hustou travou,
a hledá svého buvola.
Hluboká voda, vzdálené hory
a k nim nekonečná cesta.
Vyčerpáno je tělo, zoufale tluče srdce.
Kde jen má hledat?
Ve večerním soumraku slyší jen
cvrkot cikád ve větvích stromu.

2. ZAHLEDNUTÍ STOP

Pomocí sůter a poučení člověk nachází stopy buvola. Pochopil, že různé zlaté nádoby jsou ze stejného zlata a že vše je projevem Jáství. Nedokáže však rozlišit dobré od zlého, pravdu od lži. Nepronšel ještě doopravdy branou.

V lese a na břehu řeky
jsou nespočetné stopy.
Vidí ale jen pošlapanou trávu.
Přitom ani v nejhlubší jeskyni
nejvyššího vrchu
se nemůže nos buvola schovat,
protože dosahuje až k nebi.

o organizovaném náboženství značně skepticky. V jiném průzkumu se ukázalo, že 76% lidí, kteří pravidelně navštěvují kostely, a 86% lidí, kteří do kostela nechodí, souhlasí s názorem, že člověk by měl svou formu duchovna a duchovní praxe nalézt mimo organizovanou náboženství. 60% těch, kteří chodí pravidelně do kostela, souhlasí s tvrzením, že většina kostelů ztratila skutečnou duchovní součást náboženství.

3. ZAHLEDNUTÍ BUVOLA

Když člověk napjatě naslouchá každodenním zvukům, dojde k poznání — a právě v tom okamžiku zahlédne počátek. Šest smyslů se pak od sebe neliší, v každém činu je počátek. Je to jako sůl ve vodě, hlínka v malířově barvě.

Slavík zpívá na větví,
teple září slunce, něžně vane vítr,
louky se zelenají.
Tady stojí buvol,
kam by se mohl schovat?
Nádherná hlava, mocné rohy,
ale žádný malíř
ho nedokáže namalovat.

4. CHYCNÍ BUVOLA

Dnes člověk potkal buvola, který dlouho běhal po lese a loukách. Nedá se proto tak snadno chytit. Ještě touží po sladce chutnající trávě, ještě je svěhlavý a divoký. Chce-li jej pastýř zkrotit, musí užít biče.

Pevně musí pastýř uchopit uzdu,
nesmí popustit,
ještě má buvol špatné sklony
a nezkrotnou sílu.
Tu běží do hor, tam uhání dolů,
do měst plných prachu a mlhy
a přebývá v nich.

Katolický teolog Anthony Padovano poznamenal v roce 1976 po konferenci o meditati: "Duchovní hledání, kterého jsme dnes na Západě svědky, je jakousi niternou revolucí, která nás vyladila na náboženství Orientu a jež je počátkem pochopení, že jakékoliv odpovědi musí přijít zevnitř nás samých. Zmatky v současných náboženstvích jsou způsobeny duchem, vyžadujícím integritu. Na Západě víra neumírá; stěhuje se dovnitř."

Laici vyžadují reformy a spoluúčast. V roce 1979 půl milionu katolíků běžně používalo channeling nebo jiné formy transu, nebo léčilo.

Sdružení duchovních vědců vydalo v říjnu 1974 prohlášení, v němž píše: »Krise naší doby je výzvou světovým náboženstvím k uvolnění nových duchovních sil, jež překonají náboženské, kulturní a národní hranice a transcending do nového vědomí jednoty celého lidstva, abychom tak našli řešení globálních problémů.«

Rostoucí počet kostelů a synagog rozšiřuje rámec svého působení třeba na podporu místních komunit osobnostního růstu, holistických center, léčebných seancí, meditací, změn vědomí hudbou či biofeedbackem atd.

Jak poznamenal historik W. McLoughlin, období duchovní krize předchází období kulturního probuzení. V průběhu období »velkého probuzení" jde o posun od náboženství zprostředkovaného autoritami k přímé duchovní zkušenosti. Není proto překvapením, že tyto procesy některé náboženské skupiny vnímají jako ohrožení své náboženské tradice a považují např. hnutí New Age, východní metafyziku a snahu lidí o přímou duchovní zkušenost za kacířství.

Duchovnost a její pozitivní přínosy začínají být všeobecně akceptovány mnohými skupinami např. v oblasti medicíny, humanistické psychologie, sociologie, východního mysticismu a náboženství.

Ironií je, že všechna náboženství byla založena na základě přímé autentické duchovní zkušenosti jedné nebo více osob, jejich zjevení bylo kodifikováno jako základní články víry. Ti, kteří usilovali o vlastní přímou zkušenost, mystici, byli však stále častěji považováni za kacíře a odpadlíky — ať už šlo o středověké mystiky v rámci křesťanství, sufisty v rámci islámu nebo kabalisty v rámci judaismu.

PŘÍMÉ POZNÁNÍ

"Mystické stavy," píše William James, »se těm, kteří je zažívají, zdají jako přímé pozná-

ní. Jsou to vhledy do hlubin pravdy nezatazené rozlišujícím intelektem.« Slovníkový význam slova mystický je »přímý dotek konečné skutečnosti«. V tom je ale základní problém - přímý dotek, autentický kontakt s konečnou realitou je pro toho, kdo to prostě nezažil, jen velmi povrchním a nic neříkajícím termínem.

Slovo mystický pochází z řeckého slova mystos, což znamená »být v tichosti*. Mystický zážitek pomáhá odhalovat jevy, které jsou obvykle neslyšitelné a nevysvětlitelné. Toto rozšířené vědomí, celostní vědění, transcenduje omezené schopnosti běžného popisu. Pocity, vjemy a intuice se zdanlivě promísí a vytvoří něco, co je nad tím vším.

Podle kanadského psychologa Koplowitze se jedná o šestý stav našeho vnímání, který nazývá »sjednocující operační myšlení« — v něm lze odhalit podmíněnost našeho typu vnímání a uvažování. Takto lze chápat způsob, jakým vnímáme vnější svět, jen jako jednu z možností. "Protiklady, o kterých běžně uvažujeme jako o něčem sobě vzdáleném a odděleném, se najednou zdají vzájemně související. Příčinnost, která se nám zdá lineární, jako by nyní pronikala celým vesmírem a navzájem propojovala všechny události. Náhle neexistuje dualismus, oddělenost myslí a těla, mne a těch druhých.«

V tomto smyslu jsou například taoismus nebo zen dokonalým příkladem typického sjednocujícího operačního myšlení, které je holistické, protože zachází za limity našich racionálních myšlenkových nástrojů, a lze je ilustrovat jen pomocí paradoxů, meditace, zážitků.

Přímý zážitek vědění nás dostává ven ze systému. Je to probuzení. Zjevuje nám kontext, který generuje naši nižší realitu. Nová perspektiva pak mění naše zkušenosti tím, že změní naše vidění. To podle Junga umožňuje některým lidem přerůst a překonat tak problémy, které jiné lidi ničí.

Transpersonální psychologie, vycházející ze studia duchovních disciplín, navrhuje nesnažit se redukovat utrpení do obvyklých dimenzí, ale transcendovat je. Zabývat se něčím pocity, jako jsou strach, zoufalství, žárlivost, zášť, má význam jen tehdy, pokud je transformujeme. Ne identifikovat se, ale změnit pomocí přímé zkušenosti, přímého poznání. Jde o posun od intelektuálního konceptu k přímému poznání.

Karl Pribram, vědec zabývající se mozkem, to popisuje takto: »Nejde o to, že svět, tak jak se nám jeví, je špatný, že objekty na této rovině skutečnosti neexistují. Jde o to,

že pokud proniknete skrz a vidíte vesmír jako holografický systém, dostanete jinou skutečnost, která pak může vysvětlit věci, které jinak zůstávají vědecky nevysvětlitelné: paranormální jevy, synchronicity atd.»

Holografická teorie je v tomto smyslu daleko blíže mystice a Východu než náš obvyklý způsob vnímání světa. Bude to vyžadovat nějakou dobu, než ji lidé dokáží plně akceptovat, a než si zvyknou na myšlenku, že tu existuje řád zcela jiný než ten, který se nám obvykle jeví. Objevy vědy dnes začínají krok za krokem osvětlovat mystické zkušenosti lidí všech kultur. Naznačují, že se opravdu lze dotknout skutečnosti a řádu mimo rámec našeho běžného světa. Mystici snad objevili mechanismus, který jim umožňuje vstoupit do tohoto implikátního zavinitého řádu možností. Podle Pribrama snad jednou budeme znát mechanismus propojení frontálních částí mozku se starším limbickým systémem a poznáme i pravidla vyladění se na příslušné přechody.

Fyzik Fritjof Capra ve své slavné knize *Tao fyziky* popisuje svou zkušenost, která způsobila, že přestal věřit v dynamický vesmír, založený na pouhém intelektuálním pochopení. Mozky běžných lidí jsou jaksi rozladěny a nesynchronizovány, cele zaměštnány filtrováním obrovského přílivu informací, které člověk pro přežití nepotřebuje. Nemusíme vědět nic o tom, že jsme bombardováni sprškou elektrických polí, teplotních změn, kosmického záření atd. Přesto je mozek ale schopen docílit širšího záběru a mystických dimenzí změnou mozkové biochemie. Meditace, dechové cviky, půst atd. jsou těmi nejběžnějšími technologiemi pro posun mozkových funkcí (jeden výzkum uvádí, že pokud jde o dostupnost mystické zkušenosti, 40 % uvedlo zen, 40 % jógu, 31 % křesťanskou mystiku, 21 % transcendentální meditaci, 19 % súfismus a 10 % kabalou).

V mnoha kulturách nabízí takový vstup na cestu osobní transformace použití psychedelických drog. Aldous Huxley, který si o použití drog jako permanentní cesty k osvícení nedělal iluze, naznačil, že i pouze občasné zážitky transcendence může otlást racionálními kořeny celé společnosti. Věřil, že dlouho předpovídaný náboženský revival v USA byl nastartován drogami, ne evangelisty. On sám byl na tuto dráhu nastartován dokonalým celostním pochopením věty *Bůh je láska* pod vlivem meskalinu. Mnoha duchovním hledačům pomohly po letech meditací najednou vstoupit do jiné reality jedno-ty všeho drogy.

Podle Stanislava Grofa tedy nejde o konflikt vědy a mystiky, ale o konflikt starého a nového paradigmatu. Jinými slovy, problém netkví v protikladných datech, ale v protikladných stavech vědomí, které lze snadno vyřešit pomocí holografického modelu vnímání světa.

DUCHOVNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

Jeden západní adept súfismu prohlásil: "Náhle jsem pochopil, že důležitější je otázka, ne odpověď. Člověk se naučí ptát a zároveň naslouchat. Zároveň umírat a rodit se.« Zatímco západní náboženství jsou zvyklá předpokládat, že problémy vyřeší víra, východní učitelé podporují pochybování a povzbuzují adepty k otázkám. Duchovnost po hledači žádá, aby se jednotlivých věr zbavil, ne aby přidával další.

Jistá nebezpečí tu samozřejmě existují: v období zmateného chování a niterné nespokojenosti to může být třeba sklon k fanatičnosti nebo fatálnímu poddání se učiteli. Chasidský učitel varuje: »Cesta je to jako po ostří žiletky.« Upanišády to vidí stejně: »Stezka je to uzoučká, křivolaká, nebezpečná, jako po ostří břitvy.« Navíc je nutné mít neustále na paměti to, že učitel neučí znalost, ale techniku vedoucí ke znalosti. To žák musí nalézt učitele, ne naopak. Učitelova autorita je založena na osobním osvobození. Člověk by měl hledat kvalitu, ne člověka.

Jedny z nejkrásnějších ilustrací cesty vedoucí k přímému poznání pocházejí ze 12. století z Číny; je to cyklus deseti kreseb nazvaný "Hledání buvola". Buvol symbolizuje "podstatu všeho«. Na prvním obrázku (hledání buvola) se hledač rozhodne začít pravdu - buvola hledat. Pak spatří první stopy. Po čase zažije svou první autentickou zkušenost a zjistí, že buvol je všudypřítomný. Obrázek "Chytání buvola" symbolizuje pokrok hledače pochopení, který díky cvičení už může začít pomalu zacházet s mocnými silami buvola. Obrázek "Zkrocení buvola" již ilustruje začínající vztah. Hledač se tu učí zbavovat se zlých návyků, které byly v předchozích stadiích užitečné. Buvol se stává přítelem a společníkem, ne nástrojem pro zorání pole osvícení. Ve stadiu "Návrat domů na buvolu" dřívější žák, nyní světec a mistr ví, že osvícení tu vždy bylo po ruce. Následný obrázek "Buvol je zapomenut, člověk zůstává" symbolizuje stav, ve kterém se člověk dostává ještě blíže čistému vědomí a objevuje, že sám osvícený mudrc je také

5. ZKROCENÍ BUVOLA

Když se zvedne myšlenka, následují další a další. Myšlenky se ale dají realizovat osvícením. Když je člověk zalepen, jsou nereálné. Majitel buvola musí pevně držet uzdu a nepřipustit žádnou pochybnost.

Pastýř nesmí bič a uzdu ani na okamžik pustit z rukou, jinak mu buvol uteče. Správně zkrocený buvol je čistý a poslušný. Puštěn z provazu následuje pastýře sám.

6. NÁVRAT NA HŘBETU BUVOLA

Boj skončil: zisk a sláva se rozplynuly v prázdnotě. Pastýř zpívá a hraje na flétnu jednoduché písně. Sedí pohodlně na hřbetu buvola a vesele pozoruje mraky nad sebou. Když na něho zavoláme, neohlédne se. Když ho chceme zadržet, nezůstane.

Jede vesele a spokojeně na buvolu domů. Večerní soumrak, blížící se z dálky, je provázen zvuky jeho flétny. Tlesknutí nebo jediný takt písně jsou plny neohraničeného smyslu. Kdo zná ten smysl, už nepotřebuje slova.

7. BUVOL JE ZAPOMENUT, ČLOVĚK ZŮSTÁVÁ

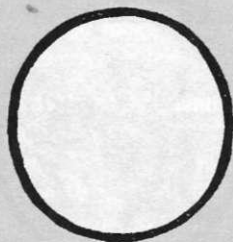
V dharmě není dvojnosti. Buvol je naší nejniternější podstatou — to teď člověk chápe. Pasti není třeba, je-li zajíc chycen. Síť je k ničemu, je-li ryba vylověna. Jako by zlato bylo zbaveno nečistoty, jako by měsíc zazářil tmou. Paprsek čistě záře svítí neustále, od počátku.

Vrátit se domů mohl jen na buvola, teď už buvola není.
Sám sedí pastýř, veselý a klidný.
Rudé slunce stojí vysoko na obloze ale on klidně sedí dál.
Pod slaměnou střechou leží bíč a provaz — úplně zbytečné.

8. BUVOL A ČLOVĚK ZAPOMENUTI

Zbavil se vší zaslepenosti, zmizely všechny představy o svatosti. Nepotřebuje dlít ani v »Buddhovi« a rychle prochází »ne-Buddhou« dál. Ani tisíce očí na něm nic neuvidí, na tom, který neplí na ničem. Kdyby jej chtěly stovky ptáků obsypat květy, stydlé by se.

Bíč, provaz, buvol a pastýř
všichni jsou součástí prázdnoty.
Modré nebe

je všeobjímající a nesmírné,
každá řeč v něm končí.
Žádná sněhová vločka nepřežije oheň.
Když dosáhl tohoto stavu ducha,
setkává se konečně
s duchem patriarchů všech dob.

jen koncept. Stejně tak osvícení. Svatost. Svaté je totiž všechno. Následující obrázek »Návrat k počátku« představuje moudrého člověka, který se vrací do světa hmoty a obvyklých jevů a situací. Znova se zjevují oblaka, hory, stromy. Poslední obrázek »Nátrhu« symbolizuje posláni soucitu a pomoci druhým. Hledač vypadá opět jako obyčejný rolník, který putuje od vesnice k vesnici. Dostal se ale tak hluboko do podstaty lidské zkušenosti, že nemůže být vystopován. Ví, že všichni mudrci a mistři si jsou rovni, nemusí už hledat dalšího učitele. Rozeznává niternou podstatu buddhovství v každém člověku.

Tyto a podobné obrázky jsou součástí všech duchovních tradic: vždy jde o záblesk skutečné podstaty skutečnosti, nebezpečí prvních zkušeností, postupné rozpouštění ega, osvícení, zjištění, že to, co člověk hledal, tu vždy bylo k dispozici, a konečný návrat ke zdroji všeho. Metody vedoucí k osvícení byly Buddhou přirovnány k loďce, která člověka převezme na druhý břeh. Až se tam člověk dostane, nebude už »metodu« potřebovat. Podobně učitel je přirovnáván k prstu, ukazujícímu na Měsíc. Jakmile jednou člověk onen symbolický měsíc, světlo poznání, zahlédne, jakmile ten proces pochopí, nepotřebuje už prst, který na poznání ukazuje. Nic nepomůže, když bude člověk pozorovat ukazující prst. Paradoxně tak musíme zvládnout techniky, abychom pak zjistili, že je nepotřebujeme. Posvátné nás zavede zpět ke světskému, které už ale nikdy nebudeme považovat za »jen« světské. Pak už stačí, jak řekl Blake, jen "kultivovat své poznání, že všechno co žije je svaté.«

PROUD A CELISTVOST

Všechny mystické zážitky hovoří o dvou základních principech tohoto jevu - mohli bychom je nazvat proud a celistvost. Dávný tibetský učenec Tilopa o nich hovoří jako o principech nepřipoutanosti a nerozlišování a varuje před jejich porušováním. Naše kultura je skutečně značně porušuje. Snažíme se zmrazit a znehybnět to, co je, nebo by mělo být, v neustálém pohybu, ve volnosti, ve vztazích, a zrazujeme celistvost, nerozlišování třeba tím, že vše, na co se podíváme, rozdělujeme na malé a menší části a tak míjíme onu vzájemnou propojenost všeho se vším.

Při mystickém zážitku člověk ví, že je to tak, jak to asi ve skutečnosti opravdu je. Ne, jak bychom si přáli, aby to bylo, a ne, jak nás

naučili, že to je. Proud a změna se zdají být pravdivými principy nejen ve vztahu k práci, zdraví, či psychologickému růstu, ale ve vztahu k podstatě veškerého života. Mystická zkušenost odráží nejen neustále pohyblivou proudící celistvost vrozenou všem živým systémům, ale také představu proudu našeho světa ve vztahu k jiným světům vesmíru, který tak tvoří celek vyššího řádu. V rámci naší každodenní zkušenosti se nám tak posune rámec vnímání od dočasného k věčnému: akceptujeme pomíjivost a přestaneme bojovat o udržení stále stejného stavu. Zažíváme pak vše s větší vyrovnaností.

Novicové v zenových kláštorech se nazývají *unsui*, což znamená oblak a voda. Vybíjí je to k tomu, aby se pohybovali volně a svobodně, reagovali spontánně, tak jako se vytváří oblak na nebi nebo jako voda na sebe bere nejrůznější tvary a formy.

Druhý princip, celistvost nebo nerozlišování, reprezentuje propojenost, kontext všeho. Tak jako věda demonstruje síť vztahů ležící za vším, co pozorujeme, včetně zářící sítě událostí, tak i mystická zkušenost celku obepíná veškeré pocity separace. »V naprosté svobodě neexistuje levá nebo pravá,« říká chasidský mistr. "Všechny duše jsou jedno. Každá je jiskrou původní duše.« Buddhismus tvrdí, že všechny lidské bytosti jsou vrozenými, jen ještě neprobuzenými buddhy. Slovo jóga znamená spojení. Osvícení znamená přísahat, že člověk spasí všechny bytosti. Celistvost obepíná i koncepty sebe, jiných, idejí atd.

Láska je pocířována spíše jako dynamický stav vědomí než jako emoce. Zatímco strach je připoután k chaosu, láska je široká a koherentní — jako tvůrčí proud, harmonie, včetně akceptace lidské křehkosti hlubokého poznání. Mizí hranice, vše komunikuje.

Tato celistvost sjednocuje protiklady. Ten-to lék na odcizení - jak lidí mezi sebou, tak lidí od přírody - je popisován ve všech mystických tradicích. Popisuje se jako absence rozlišování na dobro a zlo — jako čiré světlo. Colin Wilson to ve své studii mystických umělců nazývá »cesta domů«. Tam, kde je tak snadné dávat, být spontánní a soucitný.

BŮH UVNITŘ - STARÉ KACÍŘSTVÍ

Ve vynořující se duchovnosti není tradiční Bůh onou personou z nedělní školy, ale spíše jakousi dimenzí, popisovanou Williamem Jamesem: «... další limity našeho bytí patří, jak se mi zdá, do zcela jiné dimenze existence, která se od našeho rozumem uchopitel-

ného světa samozřejmě značně liší... Patříme do ní v jakémisi intimnějším smyslu než k viditelnému světu...»

Bůh je zažíván jako proudění, celistvost, nekonečný kaleidoskop života a smrti, příčina všeho, základ našeho bytí, to, co Alan Watts nazval »tichem, ze kterého pochází všechny zvuky«. Bůh je vědomí, manifestované jako »Líla«, kosmická hra. Bůh je organizující matrice, kterou můžeme zažívat, ale nikdy ne popsat.

V jedné krátké povídce J. D. Salingera zažívá adolescent všudypřítomného Boha při pozorování své sestry pijící mléko: "...na jednu jsem viděl, že byla Bohem a mléko bylo Bohem. Myslím tím, že vše, co dělala, bylo to, že vlévala Boha do Boha...« Jakmile člověk dosáhne této esence náboženské zkušenosti — k čemu je mu pak nějaká forma? ptá se Mistr Eckhart. »Nikdo nemůže poznat Boha, aniž by předtím nepoznal sám sebe,« dodává. »Jděte do hloubi své duše, na ta nejtajemnější místa... ke kořenům, protože vše, co je Bůh, je i tam.«

Podle stále více uznávaného Alfreda North Whiteheada je Bůh "zrcadlovou strukturou našeho světa. Tento svět je nekompletní - svou skutečnou podstatou vyžaduje něco v základech všeho, něco jako Boha samého, něco velmi původního.« Buckminster Fuller se snažil popsat Boha jako proces: »Bůh je, zdá se mi, ne podstatné jméno, ale sloveso, jakkoliv vyslovené... ne abstrakce lásky, ale sama láska. Ano, Bůh je sloveso, neaktivnější harmonizační prvek neustále se organizujícího vesmíru plného chaotické energie.«

Pro Kazantzakise byl Bůh totálním součtem vědomí vesmíru, které expanduje též formou lidské evoluce. V mystické zkušenosti je cítit přítomnost všeobjímající lásky, soucitu, síly. Lidé, kteří přežili klinickou smrt, popisují cestu temným tunelem k nadpřirozenému světlu, které vyzařuje lásku a porozumění. Toto světlo se zdá být manifestací oné univerzální mysli.

Mystická zkušenost vede téměř každého, kdo ji zažil, k poznání, že některé části vědomí jsou nezničitelné. Buddhistická metafora uvádí, že vědomí člověka, jedince, je jako plamen svíčky, kterou každou noc používáme. Vždy je to jiný plamen, vždy je ale téže podstaty. Téměř 53 % respondentů jednoho výzkumu uvedlo, že jsou přesvědčeni o tom, že vědomí nekončí smrtí člověka, a 23 % respondentů si tím bylo jisto. Jen 5 % lidí bylo k tomuto tvrzení skeptických a pouhá 3 % tuto ideu odmítla jako nesmysl. Ti, kteří

o tom byli přesvědčeni, se většinou setkali s nějakou podobou smrti. Značná část jich pak měla zkušenost s nějakou duchovní metodou.

VIZE SVĚTLA

Naprostá většina lidí, kteří zažili mystickou zkušenost v současnosti, hovoří o jakési centrální vizi, která jejich zážitky provázela. Hovořili o evoluci lidského vědomí jako o dalším velmi významném stadiu vývoje lidstva. Tato společná vize, lišící se jen v nevýznamných detailech, jako by naplňovala proctví dávných světců a proroků všech tradicí přímého poznání — smrt jednoho světa a zrod nového, konec dnů, duchovní probuzení značného počtu lidí k božským potenciálům, které dřímají v každém z nás. »Sémě Boha je v každém z nás,« řekl Mistr Eckhart. »Semeno hrušky nebo ořechu vyrostete ve strom hrušky nebo ořechu a sémě Boha vyrostete v Boha.«

Všechny vize hovoří také o světle. Světlo je nejstarší a nejpoužívanější metaforou duchovní zkušenosti. Hovoříme o »osvícení«, o Světle světa, o dětech světla atd. »Světlo, světlo...viditelná připomínka neviditelného světa...« napsal Elliot. Balzac to popsal takto: »Cítil jsem v sobě světlo tak intenzivní, že bych mohl osvitit zbytek světa, a přece bylo ve mně zavřeno, jako v nějakém druhu kamene.« Lawrence Ferlinghetti v jedné básni píše: »Ze všeho vyplývá, že někde v nekonečné dálce musí být místo, kde vše je jen světlem, a že světlo z toho místa, kde není nic než světlo, k nám prostě ještě nedorazilo...«

"Nechť světlo pronikne temnotou, aby tma přestala existovat právě tak jako rozdíly mezi jedním a druhým člověkem,« říká jeden chasidský text. Sadik v chasidské tradici a bodhisattva v buddhismu jsou bytosti, jimiž proudí světlo i do našeho světa.

Pro mystika ze 3. století Plotina to bylo "čisté světlo, které je samo sebou.« Tančící derviš, súfista, se otáčí s napřaženou pravou rukou a symbolicky tak přináší zemi světlo. Šamani dosahují stavu dokonalé rovnováhy, aby se mohli dívat do oslepujícího světla.

Jeskyně a kláštery byly příliš dlouho sídly temnoty, říká se v jednom poselství. "Proto jsme nebyli schopni vidět věci, které pak pro nás byly tajemné a tajné. V přímém světle ale žádné tajemství neexistuje. Není třeba poutníků za světlem. Víme ale, že za horami už svítá. Bůh to světlo urychluje."

Vybral a přeložil V. M.

9. NÁVRAT K POČÁTKU

Od počátku neexistuje žádný prach (který by mohl poskvřnit původní čistotu). Pastýř pozoruje koloběh života na zemi a setrvává v klidu a míru. Všechno je jak má být. Proč by se mělo o něco bojovat? Vody jsou zelené, kopce jsou modré. Klidně spočívajíc v sobě, člověk pozoruje proměny věcí.

Vrátil se k podstatě, ale jeho kroky byly zbytečné. Lépe by bylo, kdyby byl slepý a hluchý. Sedí ve své chatrči, nevidí nic z toho, co se děje venku. Potoky tečou tak, jak tekly, a rudé květy kvetou pořád stejně.

10. NA TRHU

Dveře jeho chatrče jsou zavřené a ani ten nejmoudřejší je neobjeví. Prostory jeho nitra jsou skryté. Jde svou cestou a nesleduje kroky dávných mudrců. Přichází na trh s tykвовou lahví, a pak se vrací se svou holí do chatrče. Krčmáře a rybáře vede na cestu k Buddhovi.

S odhalenou hrudí a bosýma nohama přichází na trh. Pokrytý špinou a prachem, široce se usmívá. Bez mystických sil dá rozkvést uschlým stromům.

S astrologem, léčitelem a hudebníkem nejen o TCN, astrologii, věku Vodnáře a astrokartografii, ale i o tom, co nás čeká a co je hlavní informací pro nejbližší budoucnost...

Mezi lidmi, kteří si nejsou lhostejní, se poslední dobou začalo mluvit o TCN, potravinovém doplňku z Austrálie. Co je to TCN?

Velmi účinný preparát, ve kterém jsou všechny složky naprosto přírodní. Nejdůležitější z nich je sibiřský ženšen, ten způsobuje ten ohromný efekt. Jsou tři druhy ženšenů: korejský, čínský a sibiřský. Sibiřský má tu vlastnost, že jeho růst nejde urychlit žádnými prostředky, nedá se pěstovat uměle na nějaké plantáži. Právě tento typ ženšenu má velmi ionizující a omlazující efekt.

Další složkou je echinacea nachová, která už je dnes u nás také dostupná. Zde je ve formě prachu, což je ještě účinnější. Stimuluje celkovou imunitní odpověď organismu proti virovým a bakteriálním onemocněním. Samotná echinacea se běžně prodává ve formě kapek, což je zvláště vhodné v období chřipkových epidemií. Když se tyto kapky užívají v dostatečném předstihu, tak se chřipka vůbec nemusí dostavit.

Další složkou je ginkgo biloba neboli jinan dvoulaločný. Tento strom je přesně na přechodu mezi jehličnany a listnatými stromy. Obsahuje látky, které zamezují vzniku aterosklerózy, mozkové mrtvice, infarktu, pročišťují krevní oběh a zamezují vzniku trombů. Malinkaté tromby v mozku urychlují stárnutí, způsobují senilitu a v pozdějším věku dochází díky těmto mikroucpávkám mozkových cév ke ztrátě paměti a životně důležitých funkcí. Ginkgo biloba tak zabezpečuje dobrou úroveň těchto funkcí až do nejvyššího stáří.

Víte něco o historii TCN? Jak tak koukám, skládá se ze 34 složek. Přitom namíchat dobrý čaj třeba z pěti bylinek je umění. Jak to namíchali a jak přišli na ty poměry?

Je to výsledek asi dvacetileté lékařské studie v Austrálii. Prvotní ideou bylo vyvinout přípravek, který by přirozeným způsobem ozdravoval lidi žijící ve velkoměstech. Úkolem bylo vytvořit preparát, který by omezil stresory, zvyšoval imunitu a hlavně zamezil alergiím, protože v Brisbane a v Melbourne bylo tehdy vysoké procento alergiků. Po dvacetiletých experimentech vznikl preparát, zvaný TCN, čili Total Cellular Nutrition - kompletní buněčná výživa.

všechno

Rozhovor s astrologem, hudebníkem

Kdy přišel v této formě na trh?

V Austrálii asi tak v roce 1994, 1995.

Nedávno jsem četl zmínku o tom, že určité molekulární poměry v rostlinách jsou velmi příznivé pro molekulární poměry v lidském těle. Když to přeložím do řeči hudby, jako by ty individuální písničky rostlin byly na nás lidi snadněji aplikovatelné, protože jsme vzešli také z něčeho, z čeho vzešly i rostliny. Takže z medicínského hlediska není třeba vegetariánství jen otázkou etiky či ekologie, ale také vnitřního vyladění na základní nápěvy živé hmoty ve formě rostlin. Není to jen další potvrzení spousty trendů, které dnes sledujeme, včetně TCN?

Je. V TCN jsou všechny látky rostlinného původu. Velice jednoduché látky, získané např. drcením řas nebo ulit hlemýžďů, což je organicky vázaný vápník a jód. Jsou tam látky, které jsou pro lidský organismus stravitelné bez jakéhokoliv odbourávání. Když lidské tělo potřebuje něco strávit, musí obvykle nejprve vydat energii, aby se něco rozložilo, a pak teprve se ty elementární aminokyseliny, vitaminy, dokáží zabudovávat. Kdežto u TCN je energetická potřeba organismu k rozložení všech jeho složek prakticky nulová, protože všechny látky jsou ve stravitelné formě, tak aby nebylo už nutné je odbourávat. Obor ortomolekulární výživy např. potřebuje syntetické proudy, potřebuje spolupráci chemie a biochemie. Ale tady je ono ortomolekulární vyjádřeno přímo přírodou.

Čím jsou lidé technicky vyspělejší a na technologiích závislejší, tím více jsou obětmi elektronického, hlukového a jiného smogu, tím více jsou alergičtí a pak ani nemůžou do přírody, protože hned dostanou sennou rýmu.

Ano, přesně. A právě TCN je zpětně převádí do té nejčistší přírody, protože v Austrálii je ještě čistý oceán a čistá příroda. Díky tomu má tento lék zřejmě tak obrovský anti-

alergický efekt. Obsahuje naprosto čisté složky, bez jakýchkoliv technických, chemických příměsí. Vlastně to člověka energeticky vede zpátky, tam odkud přišel.

Máte už nějaké praktické zkušenosti s aplikací TCN?

Tak především má TCN velký efekt u sených rým, speciálně u dětí. Protože i u počátečních stavů, i u astma bronchiale, se běžně velice brzo nasazují kortikoidy a anti-histaminika, která jsou samozřejmě syntetického původu a která na chvilku tu chorobu zbrzdí čili potlačí produkci hlenu, což už je ale obrana organismu — primární příčinu však pomijejí. Působí pouze v té sekundární rovině. U mnoha dětí ve věku 6 až 12, 13 let způsobilo TCN úplnou ztrátu senné rýmy, a to po několika měsících pravidelného užívání. U astmatických dětí se obtíže zmírnily natolik, že už nebyly závislé na kortikoidech. Což je obrovská úleva pro jejich metabolismus a játra, protože kortikoidy rozbourávají úplně celý metabolismus.

Kromě antialergického má TCN i velký antidepressivní účinek. To zřejmě způsobuje ženšen a ginkgo biloba. Např. u studentů během zkouškového období výrazně zvyšuje koncentraci, mentální postřeh a zmenšuje únavu. Zlepšuje nejen jednobodovou koncentraci, ale i periferní vidění v tom psychickém slova smyslu. Takže např. i když je člověk soustředěn na jednu věc, tak vnímá i další věci, které mu normálně vědomí už nevezme.

Další efekt nastává při epidemických chorobách, jako je např. chřipka. Při preventivním podávání TCN je pravděpodobnost onemocnění chřipkou daleko menší, a pokud se tak stane, tak nemoc místo deseti, čtrnácti dnů proběhne ve dvou, třech dnech. Navíc bez bolestí kloubů, svalů, bez sekundárních infekcí, jako je bronchitida apod.

Dalším účinkem TCN je odolnost proti stresu. To mám vyzkoušeno sám na sobě; když např. potřebuji pracovat několik dní ve

Je energie

a léčitelem Janem Frankem

dne v noci, beru to pravidelně. Tělo tak má zásobu a vypořádá se s dvěma, třemi nocemi bez spánku bez bolestí hlavy a červených

To vypadá, jako by TCN bylo začátkem jakési nové éry...

Myslím, že ano. Protože ať si vezmeme kterékoliv vitaminové preparáty, třeba kombinované, to jsou vitaminy a rostlinné extrakty, vždycky tam musí být stabilizátory, musí tam být pojivo, tmelivo a syntetické látky, aby to mohlo vůbec držet pohromadě. TCN je podle mého názoru zcela nový trend, kde v přípravku je zastoupena jen čistá příroda, a přesto má dlouhou trvanlivost.

Něco za něco. To, co ztrácíme ve víru velkoměstských tlaků a stresů, si musíme nahradit něčím jiným. Naši předkové neměli acylpyrin, a tak žvýkali vrbovou kůru. Možná, že tohle je takový začátek návratu k té vrbě. Bez chemie. Kde ještě ale je tak čisté prostředí, že se může z tak čistých surovin vyrábět tak čistý lék? A jak dlouho to vydrží?

Austrálie je na tom po ekologické stránce ještě velice dobře. Je tam třeba spousta druhů mořských řas a voda tam má zřejmě takové parametry, že se to dá dělat prakticky bez čištění. Tam jsou řasy z hloubek. To moře je tam čisté, bez zamoření, bez radioaktivity. Pak se to zpracuje jako naprostá přírodní surovina.

Pokud se nezměníme, zničíme i poslední zbytky čisté přírody. Přitom už víme, že se musíme změnit, ale stále se to valí dál, k hořkému konci. Proč jsou lidi tak hloupí a nepoučitelní?

No, to bychom se dostali k astrologii: protože teď jsou na to astrologické podmínky. Vlastní transformace nás čeká do roku 2002 nebo 2003 a dál už budeme muset mít transformované vědomí. My jsme doposud lpěli na hmotě, všechny záležitosti, které děláme

jsou materialistické povahy. Pořád zapomínáme, že existují čtyři základní světy, protože naše smysly vnímají jen jeden základní svět. Svět hmoty. Podle mého názoru je základní problém tom, že naše vědomí kotví ve hmotě. Protože hmota nás obklopuje, je měřitelná, vážitelná. Takže my jsme neustále s hmotou konfrontováni a automaticky na ni upíráme pozornost. A tím, na co upíráme pozornost, se dřív nebo později stáváme. Ty další světy, astrální, mentální a duchovní, jsou vrcholně nadřazené - ty nám unikají. Podobně jako teď TCN k nám přichází i duchovní osvěta. Najednou je tu spousta astrologie, kabaly, hermetiky, magie. To je všechno vlastně návrat k tomu původnímu stavu, protože my jsem se tím vším lpěním na hmotě úplně znečistili. Hmota je samozřejmě nutná, protože tělo je chrám ducha. Hmotu potřebujeme, ale není to výhradně to, čím se máme zabývat. Tak jako se to děje v jiných oborech, v magii apod., tak i v farmacii se začínají prezentovat látky, které jsou čistě přírodní, které plní tu funkci znovuočišťovače a návratu. Jenže dnes už se ve farmaceutickém průmyslu otáčejí tak obrovské finanční obnosy, že pokud nějaká velká firma zjistí, že existují naprosto přírodní preparáty, které dělají prakticky totéž se setinovými nebo tisícinovými náklady, tak nebude chtít tyto preparáty pustit na trh. A použije k tomu ty nejdostupnější prostředky, třeba reklamu.

Odpůrci astrologie tvrdí, že termín věk vodnáře je nesmysl, protože ještě nenastal. Oč jde?

Jde o to, že věk vodnáře je definován okamžikem, kdy jarní bod vstoupí do znamení vodnáře. Znamení vodnáře je jasně definované na ekliptice. Samozřejmě tam Vodnář ještě nevstoupil, vstoupí tam kolem roku 2002. Jarní bod se posunuje na ekliptice díky speciálnímu pohybu Země, kterému se říká pohyb *precesní*. To je matematicky velmi komplikovaná záležitost: nedá se přesně

spočítat, kdy to bude, ale dá se to odpozorovat. Kromě precese známe další pohyby, takové jemné chvění toho precesního pohybu, ale když vezmeme precesi jako takovou, tak je to pohyb zeměkoule, který kromě toho, že vykonává pohyby dva, kolem Slunce a kolem své vlastní osy, tak se kývavě točí jako káča. A protože jarní bod je definován jako průsečík roviny ekliptiky a nebeského rovníku - a ten má dva body, na východě je to jarní bod a na západě podzimní bod - a jestliže se Země točí jako káča, tak se samozřejmě točí i ten průsečík. Točí se proti směru zodiaku, takže teď se nachází jarní bod v Rybách, na jejich nultém stupni. A protože v astrologii platí, že prvních několik stupňů je ovládáno ještě znamením předcházejícím, což je Vodnář, tak proto už pociťujeme ten vodnářský vliv. Nultý stupeň Ryb je kombinace Uranu a Neptunu - čili to je to, co se teď tady děje.

Podobně jako když se někdo narodí na rozhraní dvou znamení...

... tak má oboje. A s tím jarním bodem to, protože to působí mundánně čili na veškeré dění, vibračně, platí pro celý svět. Ale je tady jedna důležitá věc. Jakmile jarní bod vstoupí do znamení Vodnáře, tak lidské vědomí by mělo být připraveno na typ energie, kterou Vodnář bude směřem k nám produkovat.

Existuje teorie, která tvrdí, že Španělé vojensky porazili Inky a především jejich čaroděje, kterých se všichni v té společnosti báli, protože o jejich kultuře a moci nevěděli vůbec nic - a tak na ně ty síly čarodějů neplatily. Když to otočíš, zdá se, že existuje v tomto smyslu určité nebezpečí, že pokud se nebudeme připravovat na ony jemné energie, které ovládají symbol, kterému říkáme Vodnář, tak můžeme dopadnout stejně: nebudeme prostě rozumět tomu, co se děje, a staneme se obětí vlastní ignorance.

Souhlasím, ale já bych to ještě trochu zintenzívnil. Hlavním úkolem lidstva po dobu, co se bude jarní bod nacházet ve znamení Vodnáře, a to potrvá jeden platónský měsíc, bude naučit se akceptovat skutečnost, že všechno je energie. To je základní vodnářský úkol. Všechno, i hmota, je energie. Příroda má spoustu možností, jak k tomu poznání dovést ty, kteří to ihned nepochopí. Mírumilovnější bytosti se budou zrazovat pořád dokola a budou stavěny do situací, kdy to budou moci pochopit. A když to ne-

pochopí, tak Vodnář má i razantní metody, jakým způsobem člověka k poznání přivést.

Napadá mě příměr, že když člověk neví nic o spodních proudech, ignoruje rady zkušených a chce na kanoi sjet nějaký prudký proud, a stále znovu do proudu vplouvá v ten nesprávný moment, tak ho to obvykle vymrští ven nebo převrátí. Ale když už ví, co a jak, tak si počká, vpluje na tu vlnu ve správný okamžik tím správným způsobem a po té vlně pak pluje bez potíží.

Přesně tak. Ano.

Co kdybyste se pokusil vysvětlit, proč je třeba Rak úplně jiný než Lev?

No, to jsou dvě znamení, která jsou diametrálně odlišná. Rak je nejsilnějším ženským znamením a Lev je nejsilnějším mužským znamením.

Zkusím se tedy zeptat jinak. Když se člověk narodí ve znamení Raka, znamená to automaticky, že v rámci sluneční soustavy, slunečních cyklů atd., a také v rámci energetického působení určitého základního programu, který je v okamžiku narození vtisknut do mozku člověka, je předurčeno, že je Rake a ne Lvem?

Ano. Potenciál člověka narozeného v Raku, nebo pod těmi energiemi v Raku, je pak především introspekce. Takový člověk registruje energie okolí pomocí sebe samotného. Protože Rak má vždycky vypěstované sebecitění. A on se přes ty emoce, protože to citění je poměrně hrubá energie, přes sebecitění, sebecpocití a sebelitování vypracuje k daleko jemnějším citům. Rak má schopnost čistit myšlenky druhých lidí. Protože myšlenky druhých lidí jsou také jakási energie a ta působí do prostoru. Jestliže se tedy Rak soustředí na své nitro, tak myšlenková energie druhého člověka v něm vyvolá záchvěv. Rak je jedno ze znamení, které ten záchvěv cizí myšlenky dokáže rozpoznat.

To znamená, že v jakési supermatrici potenciálních programů mozku právě narozeného dítěte byla ustanovena určitá dispozice k tomu, že se jeho lidské vlastnosti projeví třeba jako znamení Raka.

Ano.

A v každém znamení se to projevují jinak. Což lidé v průběhu historie odpozorovali.

Ano, ano. Astrologie je empirická, na základě zkušeností.

Zkusme to vzít z astrologického hlediska. Dá se nějak astrologicky zdůvodnit rozpad sovětského systému?

Samozřejmě. Je tam spousta věcí, ale nejdůležitější jsou dvě planety, Neptun a Uran. Protože je to dáno opozicí Neptunu a Uranu, která nastala v 70. a 80. letech minulého století. Protože Neptun je planeta chaosu a Uran, když to vezmu mundánně, nových společenských směrů. Jestliže za této konstelace vznikají nové společenské směry, tak mají nezvratnou charakteristiku, která je dána na jedné straně revolucí a na druhé straně totálním chaosem. Vznik politického systému v Rusku, jakási ideologická příprava na komunismus, odpovídá astrologické situaci v 70., 80. letech minulého století, protože existovala mundánně vibrace Uranu, který stál na ekliptice proti Neptunu. Energie těchto planet, které působí na lidské podvědomí a kolektivní nevědomí, jak by řekl C. G. Jung, se velmi silně porvaly. A tato vibrace poskytla impulsy, na které určití jedinci a další společenský vývoj reagovali formou vzniku určité společenské struktury. Byla tu nejprve komunistická teorie. Ta měla sice ještě daleko do realizace, ale tato vibrace způsobila, že vznikla. Samozřejmě že to, co tomu dalo vzniknout, taky dává zaniknout. Když se tedy tyto dvě planety dostaly do konjunkce, to bylo kolem roku 1988, 1989, jejich vliv se postaral o to, aby se to rozpadlo.

My jsme se občas dočetli, že Nixon nebo Bush měli svou astroložku atd. Rusové astrologii nepoužívali, nebo i Brežněv měl kromě léčitelek i astrology?

Systém v Rusku stál v podstatě na tajné astrologii. Řekněme, že 98 procentům společnosti byla astrologie zakázaná. To byla tajná věc, která byla publikována tak, že je to nesmysl a buržoazní přežitek. Ale jedno, dvě procenta společnosti v Rusku se astrologií zabývalo na velmi vysoké úrovni. A nejen astrologií, ale i všemi disciplínami, které jsou s ní spojeny. Tzn. i magií. A všechny tyto praktiky se používaly i pro státnická rozhodnutí. V pozitivním slova smyslu si např. američtí prezidenti nechávali počítat dobu odletu na různá jednání na minuty a setkání s Gorbačovem na Kypru bylo také přesně vypočítané. Proto mělo výsledky.

Dnes dělá stále víc lidí, jak ve světě, v Americe, tak i u nás, jako určitou duchovní, sebevzdělávací disciplínu, channelling. Jaký máte názor na channelling?

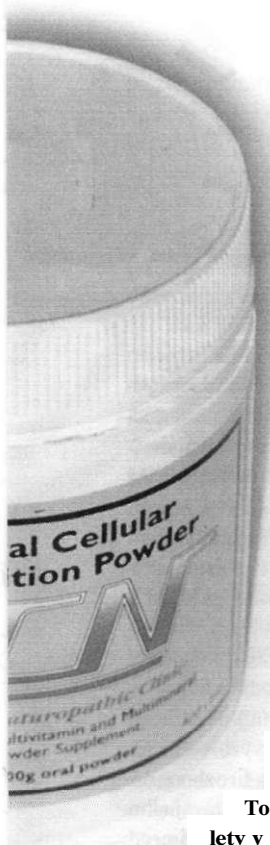
Abych pravdu řekl, tak o tom moc nevím. Víím, že to existuje, lidi mi o tom povídali. Jde o napojení na vibrace, na určitou úroveň energií světa. Člověk sám nemůže nic vymyslet. Když je umělec a dělá tvůrčím způsobem, tak to není to, že by něco sám vymyslel, ale on se napojuje, určitým způsobem uvolní svoje vědomí. A to vědomí, když se uvolní, tak se u architekta dostane do sféry tvarů, u skladatele do sféry zvuků, u malíře do sféry barev a plošných tvarů - ta sféra mu napoví. Vše záleží na tom, do jaké míry se umí uvolnit a jak to má nacvičené. Je to pouze práce se sebou samým. Ono se říká u hudebních skladatelů: skládat, to je umění naslouchat. A u malířů to bude asi podobné: malovat je umění vidět (vnitřním zrakem). A u channellingu jde pravděpodobně o napojení se na sféru energií, která už běžně vědomému vědomí není čitelná. Ale je tam spousta věcí.

Možná, že to tedy není náhoda, že zrovna v této době, kdy se blížíme ke konci jedné a začátku druhé epochy, je tady čím dál víc lidí, kteří se učí umět se, ať už se pomocí potravinových doplňků nebo mozkových nutrientů nebo medicíny nebo biologické zpětné vazby nebo hudby — vyladit?

To umění ladit se podle mého názoru spočívá v umění nakouknout do nitra vlastní bytosti. Protože lidská bytost má mnoho sfér a čím hlouběji člověk nahlédne, tím častěji a silněji zjistí, že má schopnosti, znalosti a informace, o kterých ani netuší. My jsme teď v paradoxní situaci. Máme knihovny a ohromná informační média, máme mobilní telefony, ale přitom každý z nás má v sobě zabudovaný jakýsi geniální Paegas - jenom se k němu neumíme dostat.

Mimochodem, režisér Vojtěch Jasný prožil jako dítě těžkou nemoc, tenkrát antibiotika nebyla, takže mu dávali jen obklady a on ve vysokých horečkách viděl zářící bytosti,

i když v jeho případě neměly křídla, a vždycky když se probral, tak mu to ještě pořád zářilo, ale koukal na něj jeho kocour. A on dnes tvrdí, že jako člověk musí zmáčknout knoflík, aby chytil televizní vysílání, nebo zmáčknout ten internet, tak se zatím lidé nenaučili, že právě tak musí zmáčknout nějaký knoflík, aby se dostali k duchovnu.

Přesně tak. A to zmáčknutí je přesunutí vědomí. Ale to se nedá nijak vysvětlit. To si musí člověk nějakým způsobem osahat sám, naučit se napojovat a uvolňovat, relaxovat.

To znamená, že už před 20 000 lety v rámci evolučního vývoje člověk dostal onu supercitlivou mozkovou anténu a vysílačku, a teď mu trvá už 20 000 let, aby přišel na to, co vlastně má.

To není jen otázka hlavy, to je otázka celé bytosti. Jsou lidé, kteří mají přístup do akáší, a to proto, že se dokáží správným způsobem uvolnit. Že dokáží přesunout předmět koncentrace svého vědomého vědomí zvnějšku dovnitř. A když se člověk dostane do akáší, tak má přístup k jakémusi kosmickému harddisku. Tam je úplně všechno. Tam jsou informace o vzniku naší sluneční soustavy, o vzniku galaxií.

Na Západě se běžně traduje názor, že jedinou cestou ke skutečnému umění je cesta utrpení. Co byste namítnul?

Je to pravda a není to pravda. Já bych to viděl tak, že utrpení, vnější okolnosti, nutí člověka do takových stavů, kterými se oproští od vnějších záležitostí. To utrpení je tam nutné k tomu, aby se člověk oprostil, a teprve když pochopí, že se může oprostit od vnějších záležitostí, že jsou to ty Potěmkiny vesnice, které — když na nich člověk přestane lpět - okamžitě spadnou, protože už nejsou zapotřebí. To jsou ty vnější okolnosti. Ale to utrpení je třeba k tomu, aby se člověk, který lpí na vnějších věcech, dostal do situace, kdy se na ně prostě musí vykašlat - a tenhle moment, to je to stisknutí tla-

čítka. Právě tehdy v něm vznikne vibrační stav, který ho propojí s tou sférou. Čili mají pravdu a nemají pravdu. Utrpení to skutečně doprovází, ale to je jen zevně. Z vnitřního pohledu je člověk ke stavu blaženosti dotlačen.

Jde o to, že celá západní civilizace jako by popírala fakt, že zrovna tak, jako existuje cesta skrz utrpení k tomu zmáčknutí knoflíku, existuje i cesta přímá. Indičtí nebo taoističtí mistři se v rámci své kultury uměli uvolnit tak, že se dostali tam, kam se sice nakonec dostal i ten zapadán, ale jim to šlo bez utrpení.

Ale to je svobodná vůle člověka. Obě cesty tam vedou.

Vypadá to, jako by se svět opět polarizoval. Dříve to byl Východ a Západ, dnes je to Sever a Jih. Jak astrolog vysvětlí to, že například Čína se historicky vyvíjela, ač pod stejnými souhvězdími, jinak?

To je otázka astrokartografie. To je obor astrologie, který se zabývá průmětem planetárních vibračních polí na různé státy. Jestliže je nějaká objektivní konstelace na nebeské sféře, tak se promítá v různých částech světa různým způsobem. Je to dáno pohybem Země kolem své osy. Protože jestliže bude nějaká výrazná astrologická konstelace, např. okamžik východu Slunce, v Japonsku na ascendentu, bude mít samozřejmě pro oblast Japonska enormně důležitou úlohu. V oblasti Ameriky nebo u protinožců bude mít zcela jinou úlohu, protože se tatáž nebeská konstelace bude nacházet na descendentu.

Já se pak ale ptám, jak lze vysvětlit, že na nás tak působí takové přípravky, jako TCN, když je z Austrálie?

Protože na tyto pilulky nemají takový vliv astrologické veličiny. Já bych spíše řekl, že na tento přípravek má vliv spíše nauka o hermetických signaturách. To je taková zvláštní nauka, která nám říká, která planetární vibrace v které rostlině je. A právě v TCN jsou látky, které nám, Evropanům, chybí. Doslova. Je tam čistý Jupiter a čisté Slunce. To čisté Slunce je třeba v jižní Evropě — v Itálii, Řecku atd. Ale my už ho nemáme, a tady je v tom přípravku obsažené.

Jaký máte názor na současnou situaci, kdy malá část lidstva má přístup k bohatství a informacím, zatímco polovina lidstva stále hladoví?

Tato zdánlivě rozporuplná situace nás dovede k té hlavní, nejdůležitější informaci. Že všichni jsme jedno tělo, a přesto, že na hmotném světě se to projevuje jinak, tak všichni ve své podstatě pocházíme ze stejné látky, ze stejného principu. Zdánlivá vnější variabilita, možnost volby a difference v hmotném světě nás přivádí do stresů a do napětí. Ale když ta napětí absorbujeme a vezmeme si z nich příklad, dovedou nás do stavu vnitřní rovnováhy. Teprve v tom stavu si budeme schopni uvědomit, že všichni jsme si úplně rovni. Čili čím větší extrémy, tím rychleji nás to povede k humánnímu, vodnářskému uvědomění nutnosti kooperace. Vodnář, to je rovnost, volnost, bratrství.

Což mi připomíná, že v jednom článku o havajském systému tradičního léčení je zmínka o dvou ostrovech, mezi kterými teče podmořská řeka. Propojuje tak dva protiklady a právě ono napětí mezi ostrovy vytváří zdroj léčebné síly, se kterou Havajčané pracují, many. To, co vypadá jako rozpor, zdroj chaosu, může být zdrojem tvořivé, harmonizující či transformativní energie.

Podobně tvořivý proces napětí vzniká teď konkrétně u nás, graduje, ve vztahu oficiální medicíny a léčitelství. Spousta lidí se toho bojí, ale spousta lidí jásá. Střet konečně tuto situaci vyřeší. Protože to, aby se mohlo postupovat dál a udělat z toho jednotu, předpokládá obrovský protiklad.

V příští Baráce vyjde jako pozitivní příklad takového sblížení rozhovor se ženou, která začala léčit rukama a asistuje při operacích. Ona slyší, jak operované orgány křičí, zklidňuje pacienta, a chirurgové si ji nemohou vynachválit. Radikálně se zmenšuje výskyt pooperačních komplikací, těla pacientů neodmítají transplantované orgány atd.

Teď mě napadl mechanický model, jak to vlastně funguje. My máme představu, že vesmír je nekonečný, a ta není úplně správná. Vesmír nekonečný je, ale je ohraničený. A existují-li zde dvě síly, které působí přesně proti sobě, my si představujeme, že jdou od sebe, protože máme představu, že tu je libovolně velký prostor. Ten tam ale není. V určitém momentu, kdy to dál nejde, dojde ke zdánlivě paradoxní situaci, že čím víc to tlačí od sebe, tím víc to vlastně tlačí k sobě.

Koncem února 1999 se ptal V. M.

Výhradní dovozce TCN: RC Enterprise, Mánesova 6, 120 00 Praha 2, tel. fax. (02) 6274886

Na světě, kde čas je naším otcem a prostor naší matkou, se chováme jaksi superoidipovsky: svůj čas zabíjíme a své životní prostředí znásilňujeme.

Toto číslo mělo být původně věnováno ekologii času a ekologii místa; pátrání po terapii, která by nás naučila přestat zbytečně mařit čas, přestat slepě drancovat zemi; terapii, která by nás naučila resakralizaci času i místa života.

Ač je to podivné, zdá se, že (rostoucí) rychlost, místo aby čas šetřila, spíš jej utrácí. Rychlost čas zabíjí. Nikoli bez příčin (viz "Politika rychlosti«), dovozuje filosof P. Virilio a tvrdí, že rychlost s ohledem na fyzický svět je násilím a s ohledem na svět duše odcizuje. Virilio je přesvědčen, že jsme se ocitli v situaci, kdy je nezbytné rychlost politizovat. Má na mysli jak naši uměle získanou rychlost technologickou — rychlost strojů, rychlost představy, komunikace i rychlost zbraňových systémů — tak i rychlost metabolickou — rychlost našich instinktů, našich reflexů. Náš spěch a naše ukvapenost se totiž nebezpečně přiblížily hranici sebezničení.

Virilio připomíná, že náš nárok na svobodu pohybu patří k nejzákladnějším právům, nicméně vyslovuje pochybnosti, zda k těmto právům patří i svoboda rychlosti. Ta se začíná blížit »svobodě neomezené spotřeby« — hltavosti. Akcelerující rychlosti svobodně disponují a v široké škále — masově — využívají právě ti, kdo odčerpávají všechny vzácné zdroje této planety. Souběžně s životním prostředím však začínají ohrožovat i rezervu »nám daného« času. Jeho zásoby začínají být ohroženy stejně jako jiné námi exploatované životně důležité »zdroje« (energie, čistá voda, čistý vzduch atd.), náš životní čas začíná být stejně znečištěný jako naše životní prostředí. Stejně nezbytnou jako ekologie prostředí jeví se cosi jako ekologie času. Čas a prostor spolu souvisejí natolik, že jakékoli úsilí o šetrný vztah k životnímu prostředí bez důrazu na ekologizaci času musí ztráct na účinku.

Stručně řečeno, tak jako je ekologie životního prostředí nezbytná k uchování dědictví minulosti (vzduch, voda, energie, přírodní prostředí, kulturní památky), ekologizace času je nezbytná k udržení »dědictví« otevřené budoucnosti.

Ekologizace času? Na rozdíl od ekonomizace času ve smyslu tržního hospodaření

O posvátn

s časem — jakéhosi »čas jsou peníze« — jde o snahu dopátrat se možnosti, jak ušetřit životně nutné zdroje vitálního času, jak zabránit jejich předčasně, bezohledně exploataci zneužíváním všech kapacit rychlosti, kterými západní civilizace disponuje — jak zabránit předčasnému vydrancování neobnovitelných rezervuárů času. Ekologie času se jeví jako disciplína zkoumající, jak dospět k rovnováze v »ekosystémech« osobního, společenského i planetárního času, aby nedošlo k jejich zhroucení, k tak rozsáhlé a hluboké devastaci času, která by měla katastrofální následky.

NETRPĚLIVOST A LHOSTEJNOST ZABÍJENÍ ČASU

*Jsou dva hlavní hříchy:
netrpělivost a lhostejnost.*

*Pro netrpělivost byli lidé vyhnáni z ráje,
pro lhostejnost se do něj nevrátil.*

(Kafka)

Moderní člověk, bytost netrpělivá a spěchající, »ušetří čas« nasazením nejrůznějších rychlostí, aby ho pak ještě více ztratil letargií v dopravních prostředcích, ve frontách, ucpaných ulicích, v autě nebo ve své »klínce« před obrazovkou. Přírozeným důsledkem střídání těchto extrémních způsobů zacházení s časem (spěchu a katatonních stavů) je trvalý stav polobdění, ztráta pocitu reality, znehodnocení přirozeného času. Chronické zlhostejnění k času i okolnímu světu.

Zdálo by se, že zrychlení pohybu a zkracování vzdáleností, které nám umožňují nejrůznější dopravní a komunikační prostředky umožňující rychlejší pohyb v prostoru a čase, jednoznačně umožňují disponovat větším dílem času i prostředím. Obojího bychom měli mít víc a víc. Na první pohled to tak skutečně vypadá. Teoreticky by se náš svět měl zvětšovat, přesto se (paradoxně) spíše zmenšuje — což mohou potvrdit především ti, kteří svět zcestovali. Teoreticky bychom měli mít času víc a víc a disponovat s ním daleko svobodněji a ve větší míře než generace lidí před

námi (než celé kultury), které žádnou vyspělou technologií rychlého přiblížování nevládli, nebo jež byla ve srovnání s dnešními možnostmi minimální. Přesto je evidentní, že nepatříme mezi ty, kteří by mohli říci, že jsou pány svého času. Spíše jsme časem vlečeni přímo úměrně k rychlosti mechanismů, které nám rychlost umožňují získat a které ji stupňují.

A začínáme objevovat další negativní stránky rychlosti (mimo nehody a katastrofy způsobené jejím nezvládnutím). Ti citlivější instinktivně či zcela vědomě, vyzbrojeni silnými argumenty, poukazují na hrozbu možné diktatury pohybu ve věku nastávajícího technologického absolutismu. Varují před hrozbou technologické totality a tyranii rychlosti (a rychlých!) likvidujících všechno, co je a chce zůstat pomalé — vše, co »zdržuje«.

Jeden z výkřiků moderních fanatiků rychlosti, který ovšem měl podobu uměleckého manifestu, vyrazil z hrdla Futuristů nedlouho před vypuknutím první skutečně rychlé války a měl nepřehlédnutelný technofetišistický, místy až technofašistický nádech. "Prohlašujeme, že nádhra světa byla obohacena o novou krásu, krásu rychlosti... Čas i prostor zemřely včera. Žijeme již v absolutnu, neboť jsme stvořili rychlost, věčnou a všudypřítomnou... Budeme oslavovat agresivní hnutí, horečnatá insomnia, dvakrát tak rychlý krok, políček za ucho, ránu pěstí...«

Celá moderní doba se zaklínala rychlostí. Rychlost a její neustálá akcelerace má i dnes silnou ideologickou podporu a její negativní vliv podléhá tabuizaci a cenzuře (viz Virilia). V reklamách je rychlost zdůrazňována jako žádoucí atraktivní prvek nejen zboží, ale života vůbec. Jestliže ve spotřební kultuře platí, že čas jsou peníze, stejně tak platí, že rychlost je velký kšeft. Rychlost (i čas) je zbožím. Jak neuvěřitelný obrat peněz uvádí do chodu kšeft s rychlostí si uvědomíme, když vezmeme v úvahu, že na něm participuje automobilový, letecký, lodní, zbrojní, spotřební i telekomunikační průmysl a že další jeho zdaleka nejvýnosnější součástí je obchodování s pohonnými surovinami. Tih-

ností času

S M B U M F E D I

le všichni mají eminentní zájem na tom, aby se rychlost šířila do všech koutů planety a působila zároveň jako planetární urychlovač touk peněz.

Na tomto světě již nezbývá místo, kam nepronikla moc technologické rychlosti a umělý čas. Vše, co je pomalé, co lpí na svém původním přírodním biorytmu, ustupuje, mizí, ztrácí se. Tento proces, který vždy provází skryté či viditelné násilí, ničí a odcizuje svému prostředí i svému času všechny originální kultury a etnika. Postupující rychlost technické civilizace je zároveň rychlostí genocidy všeho, co srovnatelnou rychlostí nevládne (flóra, fauna, přírodní domorodé kultury). Virilio má pravdu, když říká, že rychlost je násilím a odcizuje.

Pro ekologii času je nezbytné znát způsob, jakými naše civilizace zachází s rychlostí, jak ji zneužívá proti zájmu životního prostředí i životního času. Je ovšem zřejmé, že největší spotřeba času (z jeho rezervuárů) má ten, kdo v největší míře užívá prostředků rychlosti.

NO FUTURE?

*Budoucnost už bohužel není tím,
čím bývala.
(Valéry)*

Budoucnost není tím, co bývala, už z toho prostého důvodu, že času trváním nepřibývá, ale neustále ubývá. Taková je jeho povaha. Stejně tak se trváním neustále zhoršuje kosmický stav časoprostoru, a tím i stav planetární a lidský. Představa, že vše se neustále zlepšuje, se zakořenila v moderním myšlení a jednoho ze svých vrcholů dosáhla v marxistické víře, která zlatý věk lidstva umísťuje na konec dějin, jako důsledek vítězství, které učiní navždy konec všemu historickému zlu a bezpráví. S tím jsou srovnatelná i jiná očekávání slavných vítězství pokroku, například předpoklad, že jednou — brzy — díky své vyspělé technologii překročíme rychlost světla a pokoříme Čas. Staneme se pány věčnosti. Ani v tomto směru není naše bu-

doucnost tím, čím bývala ještě v optimistických šedesátých letech. Hodně jsme na svých ambicích museli slevit. Postmoderní vědomí žádná velká vítězství a »konečná řešení« nečeká a bere na vědomí, že všechno možná bude čím dál (a nesnesitelněji) stejnéjší. Budoucnost už opravdu není, co bývala, a postmodernisté tuto situaci v čase všemožně dokládají (viz mnohé práce J. Baudrillarda, J. Lyotarda, M. Foucaulta a dalších).

Oficiální propagandou technokratů však zůstává: Čas se rychlostí rozmnožuje, jeho zásoby utěšeně rostou. Opak je pravdou! Masivní účinek rychlosti je rozhodující při procesu stárnutí lidstva a planetární civilizace; je rozhodující pro tempo, jímž se blížíme k »naplnění Času«. Planeta sama stárne tak rychle, jak rychle a intenzivně zasahují její organismus naše aktivity; biologický (vitální) čas Gaii eroduje a působením všech destruktivních a znečišťujících aktivit dochází k porušení ekologické rovnováhy planetárního bytí.

Také hypotéza, že zdroje našeho času jsou nevyčerpatelné (teorie neomezeného vývoje a věčně otevřené budoucnosti), je evidentním nesmyslem. Ani biblický Tvůrce nesliboval věčné trvání stvořeného. Právě naopak. Hebrejská představa Času počítala s koncem historie: se »skonáním věků«. Jestliže zde chceme stejně hypoteticky hovořit o možnostech vyčerpání rezervuárů našeho času, pak je zásadní otázkou, zda jsou zdroje našeho planetárního času neobnovitelné, nebo zda jsou sice omezené, ale schopné regenerace.

Za neobnovitelné jsou na této planetě považovány všechny nerostné suroviny; ke svému vyčerpání směřují především energetické zdroje, jako je uhlí, ropa, zemní plyn. V určitém případě (např. při jaderných katastrofách) je možno za neobnovitelné považovat i vzduch a vodu, de facto i život jako takový. Řekněme, že při dosaženém tempu vývoje lze poměrně snadno dočerpát i rezervuáry času bytí. Lze je »využít« tak, jako lze dodýchat »nám daný« čistý vzduch a dopít »nám danou« pitnou vodu. Je vůbec možné zabránit exploataci »nám daného« času?

I kdyby nikoli, s časem je možno zacházet tak, že jeho vyčerpání lze alespoň oddálit.

Když hovořím o nezbytnosti ekologizace času, mám tím na mysli šetrný způsob zacházení s časem a zdrženlivost v rychlosti. Šetrnost znamená šetřit čas - nezabíjet jej. Zdrženlivost znamená zdržovat se - stát v cestě spěchu. Třetím aspektem tohoto snažení by měla být resakralizace (znovuposvěcení) času i místa k životu — respekt k jejich duchovnímu rozměru.

ČEKÁNÍ NA KONEC KONCE

Naše situace je zvláštní: jako bychom se po dlouhé plavbě oceánem historie, po dobrodružné plavbě rozbouřenými vlnami času přibližovali na dohled novému kontinentu: ke břehům Prázdnoty. Jsme jako Kolumbové soumravné doby, kteří s úžasem sledují zmenšování světa a zrychlování času; pozorujeme mizení vzdáleností a chvílemi se zdá, jako bychom dokonce byli schopni dohlédnout konce času: dohlédnout onoho konce světa, kterého se tak obávali námořníci středověku, hrozící se přepadnutí přes jeho oceánský okraj. Nad našimi hlavami poletují první vlastovky oznamující »horror vacui«, my však, místo bychom se děšili, se možná spíše těšíme. Místo k pevnině mytického Nového věku dopluly naše lodě ke břehům Prázdnoty - kontinentu Lhostejnosti a Propastnosti — Abyssinii.

Na samém konci druhého tisíciletí sledujeme náhlý odtok "perspektivní budoucnosti" (jako když vytáhneme špunt z vany) provázený divokým zrychlováním přítomného času a symptomatickým proudem recyklací (retro-stylů, revivalů). Stojíme před koncem historie a jsme s tím vším, zdá se, smířeni. Koneckonců proč ne: vždyť je v zásadě potěšitelné a naší pohodlnosti příjemné, že Konec — ono obávané spektakulární Apokalypsy — může být spíš nostalgický než bolestný. Žádná dantovská extáze, žádná wagnerovská agónie, nic víc než trik a kouzlo zmizení. Zmizení smyslu. Kouzlo apatie a lhostejnosti a prosté zmizení z Času.

Dosti dlouhou dobu uvažuji nad možností, že rezervuáry vitálního času na této planetě jsou vyčerpatelné v závislosti na rychlosti jeho obecné spotřeby. Nedávno jsem prostřednictvím W. Burroughse - ten mj. ve svých posledních dílech nechává svého hrdinu Kim Carsonse experimentovat s časem — narazil na informace, které potvrzují, že podobný pocit sdíleli také největší znalci času mezi starověkými kulturami: Mayové. Ti měli

přesnou představu o tom, že čas začíná a také končí, a skálopevně byli přesvědčeni, že čas je stejnou »surovinou« (vulgárně řečeno) jako třeba uhlí, plyn či nafta. Věřili, že existuje určitá vymezená zásoba času pro každou osobu i činnost, pro každý národ i svět. I oni věřili, že čas dokonce může vypršet ještě dříve než ostatní zdroje.

Neodčerpaly snad, díky rozšíření technologické rychlosti v posledním století, poslední tři čtyři generace více času z jeho rezervoárů než desítky předešlých (a to i zvífecích) generací za celá staletí? Zvláště ve druhé půli tohoto století došlo ve vývoji člověka k mimořádnému zrychlení. Dokládá to mj. i zvýšení frekvence změn, všeho toho, co dříve bývalo doménou "generačních vln«. Změny provázající "generační výměny« — dříve záležitost několika desetiletí - jsou takřka na denním pořádku. Týká se to např. módy, životního stylu, způsobu zábavy, umění i kultury obecně.

Zatímco dříve trvalo střídání módních vln v oblékání celá staletí (starověk, středověk) a stejně tak změny životních a stavebních slohů i změny ve způsobech myšlení - gotika, renesance, baroko — a duch doby pokrýval celá staletí — dnes je frekvence střídání »stylů« tak rychlá, že po období dekad v prvních třech čtvrtinách století se krátí na pouhé roky, ba dokonce na sezóny. Byla-li ještě v padesátých, šedesátých letech důležitým pojmem »dekáda« (duch desetiletí), v druhé půli osmdesátých let jako by ke generační obměně docházelo po pěti, dokonce po dvou letech! Není divu, že při takto vysoké frekvenci změny dochází ke kompletní recyklaci všeho, co tu bylo předtím, již během jednoho jediného roku. I to je postmoderní situace: moderní je všechno (rozuměj: nosí se všechno, poslouchá se všechno atd.). Postmoderní doba je typická nivelizací hodnot.

A žije se rychle - není čas na reflexi ani na odstup. Nebo jinak: odstup je zakomponován do rychlosti života («rychlost odcizuje»), který není než odrazem všeho, co už proběhlo, v přítomném. Přítomnost již není nepřetržitým průběhem budoucího, ale spíše minulého. Čas jakoby začal kroužit na místě a působí na svou strukturu jako mixér, který z fragmentů dob míchá nečasový koktejl retrogardních stylizací. Předobrazy postdějinné doby se začínají fraktálně rozkládat.

Již žádný další nový začátek nového — pouze zadržnutí, opakování, opakování, opakování... Již nic skutečně nového, ale ani nic skutečně starého — jen hra na nové a staré, je předstírání vývoje. Předstírání času. Pře-

noska poskakující na otáčející se gramodesce, vyrývající stále hlubší rýhu na tomtéž místě. To je alegorie konce času, který J. Baudrillard charakterizuje jako čekání na konec konce. Konec zestejněním, opakováním až do úplného prošoupaní, prodřením se do prázdna.

Na některých »vyžilejších« místech vesmíru je síť času »ošoupaná« a protrhaná — čas z těchto míst utíká, jako když se udělá očko na vetché punčoše. Těmto místům se říká černá díry. Podobná místa, absorbující čas mnohonásobně intenzivněji než jejich okolí, jsou i na této planetě. Jsou to velká průmyslová centra a velkoměsta. Místa masivního technologického zrychlení času.

ZAVŘETE OČI, ODCHÁZÍM

»Rok bude zkrácen, měsíc zmenšen a den zúžen«, hlásají Lactantius i Bahman-yašt, když »futurologicky« odhadují syndromy Konce času. Není snad toto vizí času okupovaného všudypřítomnou rychlostí? Není to vše vizí doby, kdy se prostor času zkrátí, zmenší, zúží a zploští? Čas není jenom na svém konci tak doširoka otevřený, jak se předpokládalo. Je možné, že směrem do budoucnosti se náš čas spíše zužuje. Jako by se zahrocoval a směřoval (ukazoval) do jediného bodu. Je to onen finální bod omega Teilharda de Chardina, rozuzlení křesťanských dějin, bod konvergence — na »konci světa«? Nebo je to výraz prosté entropické tendence?

Existuje mnoho konstrukcí skonání světa, do kterých bych se nerad zaplétal, zvláště ne těch teologických, leč myšlenka apokalypsy, která možnost "dokonání světa« — tedy "naplnění našich dnů« spolu s přechodem na jiný »systém trvání« - přímo vítá, zůstává v mnohém stále přitažlivá.

Jak by mohl vypadat moment označený námi jako »omega-minus«, ve kterém by náš (planetární) čas vprchal? Okamžik, kdy by se nad časem uzavřel prostor? Populární jsou představy úděsných katastrof: velkých zemětřesení či zhroucení nebes, obrovských potop či "vesmírného požáru« — germánského »Ragnaroku« nebo Herakleitova kosmického ohně »Ekpyrósís«. Zdá se, že takovýto způsob konce -á la hollywoodský thriller - není zas až tak nezbytný, jako za každou cenu není nutný ani happy end (ony vítězně otevřené Brány zlatého věku, Zahrady Ráje). Dočerpání času se může podobat »klidnému« zadušení ve spánku. Tak jako se občas sníží k dýchání nezbytné procento kyslíku ve

vzduchu, může se snížit i nezbytné procento času k bytí v našem prostoru.

Koneckonců, čas je »pouze« čtvrtou dimenzí prostoru. Představme si, že prostor mohl mít (má?) dimenzí mnohem víc, ale nejsme schopni jich víc vnímat: pouze čas, výšku, šířku, hloubku. Stejně tak může mít dimenzí méně. Představme si, že čtvrtý rozměr (čas) se začne vytrácet - copak nezůstane ještě zbývající tři, zmizí Hi jeden? Je možný prostor bez času? Začnou se události zpomalovat či zrychlovat? Samozřejmě, že zrychlovat. A to se pravděpodobně děje kolem nás i v našem vědomí. Ted.

Jaký to konec! Anulování času — věci prostě zmizí a my s nimi. Zmizí v tom a pohltí je to, co zůstane po čase. Propastnost zcvrklosti. Jakožto podívaná nic moc. S ohledem na to, že jde o kataklyzma, je ovšem tato forma zániku světa tak bezbolestná. Krátká agónie díky ztrátě (po)vědomí i smyslu všeho. Vyprázdnění a splasknutí! Anihilace čtvrtého rozměru.

Anulování času je pointou bez pointy. Zavřete oči, odcházím. Nikdy více? A nebo jinak: navždy a provždy? Konec jakožto zadržnutí a věčné přeskakování přenosky na velkém gramofonu posthistorického bezčasí? Ani konečná prohra ani konečné vítězství, jen nekonečné únavné opakování. Až do naprostého vyčerpání času a smyslu. Prognóza: věčnost — zlatý věk setrvačnosti — peklo?

ČAS NA KONCI HISTORIE

*A tehdy nastane vetchost světa...
(Hermes Trismegistos)*

Cítíte tu zvětšlost našeho světa? Ano, teď. Nechci znovu vypočítávat všechny příznaky vetchosti životního prostředí naší planety i vetchosti, jakou prokazuje náš čas. Jedním z příznaků vetchosti (našeho) světa, je ovšem i to, co se častěji a častěji nazývá "postmoderní" situací.

Jedním z nejčitelnějších příznaků "vetchosti" našeho času je fakt, že evoluce přestává být »tvůrčí«. Ve Zjevení sv. Jana se anděl zapřísahává, že přijde čas, kdy času již nebude. Až člověk dosáhne štěstí, času již nebude, protože ho nebude třeba. Postmodernisté tvrdí, že toto je ten čas. Rozhlédněte se kolem sebe. Všechno, co je člověku ke štěstí potřeba, je nadosah. V tom je zřejmě i tragédie této doby. Za jaké ceny dosáhl člověk svého »štěstí«?

Jestliže již není možná inovace času naší kultury, přestala-li být naše evoluce tvůrčí,

pokoušíme se jej (i ji) křísit k životu různými revivaly. Recyklací všeho toho, co již prostorem a časem kultury kdysi proběhlo. Má být posthistorická kultura kultem věčných návratů a citací minulého? Čekají nás post-postmoderní revivaly baroka, renesance, gotiky, romantismu, moderny, antiky, klasicismu, archaismu, egyptské kultury, kultur přírodních atd. jakési důkladné travestie slohů a stylů, resuscitace "dobových duchů", znovuposkládání rozložených mrtvol podle chaotického fraktálního vzorce postmoderny? Retrospekce obohacené (či ochuzené) O zkušenost diskontinuity a transcendence času? Jak pak mohou mít pravdu ti, kteří tvrdí, že cestovat časem je možné jenom do budoucnosti?

Hegel tvrdil, že v přírodě se věci do neko-nečna opakují a »že není nic nového pod sluncem«. Stejnou představu měli lidé archaických společností. Všechno se opakuje a toto opakování má smysl. K podobnému poznání dochází postmoderní filosofové i umělci - s tím rozdílem, že (vyšší) smysl z tohoto opakování vypadá. Setrvačnost (setrvalost) světa ano, ale už bez jakéhokoli smyslu. Všechno jde dál, ale to je vše. Nic víc nezádejte. Žádné další avantgardy, žádné další revoluce. Toto je ráj, ráj sestoupil na Zemi. Berte co je, protože víc nebude. Zdá se, že s tímto vědomím (Baudrillardovské hyperkonformní ironie) se budeme muset smířit. S tímto vědomím budeme muset vstoupit do dveří, které se otevřou, až se rozlomí pečetě třetího tisíciletí. A do času, který by se měl objevit za nimi.

ZDRŽENLIVOST V RYCHLOSTI ŠETRNOST K ČASU

*Spěchejte pomalu!
(Komenský)*

Výkřik "ZPOMALTE! Času je tnálo!" může překřičet jiný výkřik: "ZRYCHLETE! Času valem ubývá!" A oba razantní hlasy mohou paradoxně znít ve jménu téhož: přežití. Na kterou stranu se přidat?

Existuje tvář v tvář dramatické exploataci rezervoárů času (nadužíváním rychlosti) jiná alternativa přístupu k času, než je další a další stupňování rychlosti? Zrychlit, nebo zpomalit života běh? Obě koncepce se zdají v takovém rozporu, že není možné, aby jejich koexistence probíhala bez ostrých konfliktů a vzájemných výčitek. Společnost (zvláště elita) rychlých a netrpělivých »nemá čas čekat« na společnost pomalých a záko-

nitě vytváří represivní tlak — popohání je po dobrém i po zlém.

Ti, kteří touží a nebo z nějakých příčin jsou nuceni žít pomalu, jsou v kultuře trvalé akcelerace odstrčeni na okraj společnosti, nebo jsou odhozeni až za pomyslnou společenskou krajnici. Do šarkpy. Nejen na těch belhajících se o holi, ještě lépe na těch mladých, kteří chtějí žít (byť jistou dobu) pomalu, přirozeným tempem, je patrný tento rychlostní darwinismus. Společnost reaguje okamžitě: pokud se »odpadlí« (drop out) znovu nepostaví na běžící pás, vytěsni jej jako odpad; a nebo prostě »akcelerující« společnost jako nemilosrdný jezdec sráží každého, kdo stojí v cestě.

Musím říci, že představa nějaké »chro-no-politické« sekce Greenpeace, která se vrhá před čelisti nejrůznějších strojů požírajících svou rychlostí čas podobně, jako se jiní vrhají před harpuny velrybářských lodí, aby zachránili poslední hejna velryb (těchto relikty minulosti!), mi nepřipadá nikterak extravagantní. Naopak. Zdá se, že život biotu (kterékoli formy života) je stejně dramaticky ohrožen nedostatkem času pro budoucnost, který hltají naše nenasyté všežravé rychlé stroje (»stroje času«).

Jednou z forem občanské resistance vůči despotii rychlosti ve městech jsou bojovníci za práva pěších zón a cyklistických stezek (alternativních forem dopravy). Průkopnickým městem v tomto ohledu byl vždy Amsterdam, který již v polovině 60. let po soustředěném tlaku především mladších obyvatel, koordinovaném lidmi z nonkonformního hnutí PROVO, zajistil ve městě preference nemotorizovaného pohybu a později je rozšířil po celé zemi. V nároku na zajištění práva žít prostě a pomalu (za to však důkladně) se shoduje a také za něj bojuje většina environmentálních hnutí Zelených, radikálních i konzervativně orientovaných ekologických organizací a také alternativních kultur a společenství.

Moudří, kteří prohlédli šalby světa, odedávna odcházeli z rušných míst do ústraní samoty, věnující se různým formám rozjímání, poustevničení, vytržení ducha nebo pouhopouhé dobrovolné prostotě. Také současné "alternativní životní styk bývá zpravidla i pokusem o zrytmizování na přírodní čas: »zelenání času«. Cesta »vzkříšení« - nalezení nového času — byla jakožto alegorie zlatého či rajskeho věku cestou vystoupení z běžného života, z běžného profánního času. Tato alternativa již v předindustriálním čase znamenala zpomalení těla a zrychlení

ducha. Archaické kultury znaly nejrůznější způsoby "akcelerace ducha"; některé šaman-ské techniky vytržení z času (zrychlením ducha) přežívají nebo byly rozvinuty v různých náboženských systémech. Používají je duchovní disciplíny jako tibetská jóga, taoismus, Zen, dervíšské tance atd.

Vyladěním těla na optimální biorytmus (harmonizací metabolických procesů) se snaží zajistit co nejlepší výchozí pozici pro "odstartování" a osvobození ducha. Je známo, že některé jogínské praktiky pomáhají prodloužit životnost organismu — zpomalují jeho biologický čas. Podobně si jogín »pohrává« i s časem ve svém vědomí. Upravuje svůj metabolismus (rytmus srdce) jako žába, na které jsme demonstrovali vliv teploty na rychlost času. I jogín, zdá se, funguje jako ostrůvek věčnosti v probíhajícím čase.

Šetřit čas a zdržovat rychlost znamená stát se »barikádou« v čase. Žít jiným tempem života a jinak. Stát se balvanem v řečišti, o který se dravý proud času třífí. Mají-li mít ještě nějakou šanci na budoucnost ostatní zbylé formy života, jiné kultury — má-li mít šanci to, co se ani nestačilo rozvinout a existuje dosud jen jako jistá možnost - musíme se ve svých nárocích (na spotřebu času a obsesivní zneužívání rychlosti) uskovnit.

Chcete-li ušetřit čas sami sobě i tak, aby zůstalo pro ostatní, zpomalte své tělo a zrychlete ducha. (Zostřete jej a naučte jej pohybovat se rychleji, až k »vysněné rychlosti nesmrtelných", rychlosti světla). Je-li pohyb těla s pohybem ducha v rovnováze a harmonii, nemáte co zakazit. To je to, čemu starý mistr říkal *žít v souladu s TAO*.

LEBENSRAUM

Je čím dál jasnější, že lidskou budoucností — budoucností planetární civilizace - a alternativou k předčasnému sebeudušení je nevyhnutelné hledání dalšího času k životu. Stejně tak zřejmé je, že »lebensraum« civilizace příštího tisíciletí není vně, ale uvnitř. Drang nach Innern. Znamená to, že příští tisíciletí bude věkem dobývání a osidlování ducha, který předpovídal středověký mystik Joachim de Fiore? Třetí věk po čase Otce, Syna — věk Ducha? Aní tato úniková cesta z prostředí klaustrofobní planety není zcela uzavřena. Není však (a těžko bude) otevřena všem.

Není-li již k dispozici otevřený rezervoár »konvenčního« (známého) prostoru a času (spotřebovaného globální kolonizací), nezbyvá než pokusit se hledat nekonvenční alternativní zdroje času a prostoru. Pokusit se

otevřít jiný čas a prostor. (Právě toto je časté téma některých úvah T. McKenny a dalších kyberpsychedelických optimistů.) Pokusit se vstoupit do McKennova »hyperprostoru« ovšem znamená nabrat ještě větší rychlost, riskovat a pokusit se využít nahromaděnou energii k průlomům jinam — do jiného "nového" času, do času s jinými vlastnostmi; do jiného »nového« prostoru (s jinými souřadnicemi). McKenna o tomto způsobu obnovy času hovoří jako o revivalu archaismu a vždy má po ruce osvědčené, starodávné, ale nekonvenční »psychedelické technologie«, jako je např. moudrost zakódovaná v houbě, její hlas — Logos, který nám říká, co máme dělat, jako nějaký evoluční průvodce z času a prostoru minulosti do hyperprostoru a nadčasu budoucnosti. Budiž. Tedy, chtěl jsem říci »Budiž světlo«, ale řeknu »Důvěřuj houbě".

Virilio naopak značně skepticky hovoří o tom, že jsme svědky počínající endokolonizace. Jsme na počátku zběsilého protlačování se tunely časoprostoru, o kterých nevíme, kam vedou a kde vůbec končí. Pokus o dosídlení zbylých mezer v individuálním, společenském i planetárním čase (a prostoru) může skončit i jejich pravděpodobným defnitivním upcáním. Přelidněním ve všech únikových koridorech a jejich utěsněním. Nesnesitelné dusno a ve všech koutech vydycháno až do morku kostí. Totální klaustrofobie.

ČAS ARCHAICKÝCH KULTUR

Primitivní kultury, mnohdy ztracené v neprostopné divočině nebo putující nedohlednem pustin, žily logicky s pocitem stejně neprostopných a nedohledných prostorů času za sebou i před sebou — snad i v sobě. V agrofobním pocitu, který je mohl děsit tak, jako každá jiná nekonečnost. Tato úzkost z nepřebornosti času je donutila čas si zlidštit (resp. zbožštit) a rozdělit úzkostně pociťovanou věčnost na snesitelnější, srozumitelnější a použitelnější kusy trvání — času. Nepomohly jim v tom pouze sluneční a měsíční cykly, ale také zavedení »institute« smrti starého a zrození nového času — vzkříšení času. Rezervoár času toho kterého kmene, té které archaické kultury, se (nikoli automaticky!) doplňoval a obnovoval. Aby byla větší záruka cykličnosti času, nebylo nic logičtějšího, než se snažit vyjednat nějakou výhodnou smlouvu o trvání času s platností na celý následující přírodní cyklus. Touto výročně obnovovanou smlouvou o »dodávce času« pro život kmene či kultury byl rituál Nového

roku, magická ceremonie spojená nejenom s vyjádřením vlastní poptávky, ale i nabídky — oběti Času. Je třeba mu ze slušnosti něco také nabídnout. To je podstatou sakrálního vztahu k času.

Archaické kultury i náboženské systémy znaly nejrůznější obřady obnovy rezervoárů Času — ceremonií regenerace Času. Samotná koncepce »nového roku«, rozšířená v tolika kulturách, kde konec starého, umírajícího času je počátkem času nového (novým začátkem), svědčí o potřebě periodicky se opakující obnovy času. Cyklický čas tu býval totožný s cykly přírodní obměny, cykly slunečními a měsíčními, sezónami dešťů a sucha, a jeho pojetí bylo veskrze založené na pozorování biokosmických rytmů.

Časové úseky jejich života určovaly sezónní rituály zajišťující kontinuitu — periodickou regeneraci života. Důležité v těchto koncepcích času byly obřady očišťování. Součástí obřadů systému periodických purifikací času byla i rituální očista příslušníků kmene (půsty, vyznání hříchů atd.), neboť i kmen chtěl do čistého nového času vstoupit čistý a nový, bez tíhy a špíny času minulého. Prožíval tu jakýsi konec dějin v malém - malou apokalyptu.

Krok přes práh konce roku do nového času provázelo kolektivní vytržení (společné orgie) a součástí oslavy bývaly iniciační obřady. U historických civilizací se objevuje potřeba periodické regenerace času v podobě nového Stvoření na Konci Času jakožto opakování kosmogonického aktu. Do této sorty je možno zařadit i Mesiánskou koncepci hebrejskou. Všechny tyto koncepce více či méně řeší problém zrušení »dějin« a zaobírají se koncem času, uklízením staré »použité« doby. Důstojným odložením "znehodnoceného" času. Rozloučení znamená i vítání nového, nové zrození, nový věk, nový život. Nové zrození Času - zajištění dalšího prostoru pro trvání, pro živý čas kmene a jeho kultury. Všechny tyto obřady jsou konány v dělné spolupráci s duchy předků.

V době obřadu vítání nového roku (obnovy Času) se mladí lidé chodili bavit za obvod města či vesnice, kde spontánně tancovali. Promíjely se jim nejrůznější výstřelky (a "obscénnosti") provázející uvolnění běžné v rámci obřadů Nového roku téměř všude, ve všech kulturách. Mladí lidé vyznávající »kult okamžiku« jsou, jak můžeme být často svědky, ochotni slavit Nový rok — provádět obřad regenerace času a oslavovat vítězství Života nad Smrtí, vzkříšení — každý den, což jim usedlá společnost mívá za zlé.

JSME SCHOPNI REGENERACE?

Jedno anglické úsloví říká: »Never say never.« Situace planetární civilizace na konci dějin je svým způsobem analogií k situaci, ve které se ocital nějaký domorodý kmen na konci každého starého roku (indiáni Zuniové nazývali rok »uplynutím času«). Klaustrofobní pocity kmene, provázející uzavírání starého času, rozehnal až šaman nadčasovým signálem k ceremoniální oběti a vítání času nového. Jak bylo řečeno, situace je analogická, ale s jednou malou výjimkou: my žádný takový regenerační rituál nemáme. A i kdybychom ho měli, věřili bychom, že opravdu funguje? Skepse je nám vlastní tak, jako domorodcům byla vlastní víra. Je to cosi samozřejmého, o čem nepochybujeme.

Jednou z příčin soumraku moderní civilizace může být právě její neschopnost čas regenerovat. Přestala respektovat potřebu jeho rituální obnovy — zapomněla na ni při svých orgiích rychlosti. Možná se mýlíme a těmito regeneračními ceremoniemi měl být sled realizovaných a zamýšlených revolucí? (Z revoluce v marxistickém pojetí se skutečně stalo cosi jako náhražka za starou mesiánskou koncepci konce času; v její praxi pak dokonce připomínkou orgiastických svátků chaosu na pomezí starého a nového Času.)

Otázkou je, zda ještě vůbec jsme, jako společnost bez šamanů a bez víry, schopni nějakého regenerativního magického obřadu a oběti výměnou za novou budoucnost. Jsme schopni respektu k Času v době takové jeho devalvace všem dostupnou masivní rychlostí? Druhou částí otázky je, jaký smysl by takový obřad a oběť měly tvářit v tvář vyprázdněnému rezervoáru nejen Času, ale i Smyslu. Postmoderní vědomí je prodchnuto čímsi, co lze nazvat melodií smíření s koncem.

Odpovědi si lidstvo jako celek musí dát nejpозději do okamžiku, než dozní labutí písně milénia, než se definitivně zavrou brány tohoto věku. Je to eschatologická výzva kolektivní duši lidstva.

Východisko, které nabízí postmoderna, se dnes jeví stejně adekvátní odpovědí na konec dějin, jako je schizofrenie pacienta zavřeného v blázinci za zdravou reakci na nemocnou duši společnosti (viz R. D. Laing a ostatní antipsychoiatri). Zajímá nás ještě, zda pacient má šanci z blázince vůbec někdy odejít, nebo jsme smířeni s tím, že osudem mu zůstane věčný běh po chodbách »léčebny«?

Tedy: má postmoderní společnost vůbec sílu (vůli) navodit situaci umožňující otevření rezervoárů budoucího času? Má vůli ke

vzkříšení smyslu dalšího «nového věku» civilizace? Zahraje si ještě, jako kočovné divadlo na konci turné, společně jeden akt hry (epilog), nebo alespoň zopakuje několik přídavků, než definitivně spadne opona i divadlo (velkého příběhu)?

Nebyla by právě taková fraška neschopnosti nalézt nové — ten rituál opakování, setrvačnosti, vyprázdnění smyslu, ta plejáda všech těch »malých příběhů«, které postmoderna pomáhá spoluvytvářet i reflektovat — nebyla by ona počáteční fází spásného, i když sebekarikujícího, regeneračního obřadu, obětí Novému času? Pokud by Čas nabízenou obětí přijal, neodpovídala by tato ani apokalyptickým jatkám křesťanské fantasmie ranného středověku ani mytologické představivosti starých Germánů (Rangarnok) — tedy žádný holocaust na počest Novému věku, pouze směšná travestie »věčného návratu«. Ale lepší takový začátek nového konce, než žádný.

Za sebe musím říci, že mne již nebaví sdílet fantasmagorické představy modernistických pokrokářů a sci-fistů o tom, že jako bájní Argonauti včas přesedneme ze zpusťšené a umrtvené planety do zlatých kosmických korábů, abychom se v nekonečném kosmickém oceánu jali hledat svůj nový prostor a čas — místo k žítí. Dost bylo mýtů o nikdy nekončícím pokroku a zářných zítřcích, ospravedlňujících zničitelskou přítomnost a drancování ve jménu lepších dnů příštích! Přesvědčení o tom, že je možné spotřebovat planetu jako nějaký hamburger, ubrousek odhodit a jít dál, je maximální nehoráznost. Je nejvyšší čas smířit se alespoň v hodině dvanácté s tím, že žádné jiné tady ani žádné potom není — »nás« je jen čas a prostor této planety. Odsud není úniku. O tuhle zahradu (a žádnou jinou další) jsme měli pečovat. Jinak se rajská zahrada minulosti stane naším budoucím peklem.

NAUČIT SE PLYNOUT: TANEC NA VLNÁCH ČASU

Řekli jsme, že rychlost čas nešetří, naopak: nemilosrdně jej hltá, zabíjí ho. Je čas uvědomit si, co vlastně čas šetří. Že čas nerozmnožuje nic, že to prakticky není možné, musíme říct rovnou a hned. Zůstává jen »zelené spektrum« šetrnosti, zdrženlivosti, trpělivosti.

Existují způsoby, jak změnit vědomí času. Existují látky, které umožňují neuvěřitelný experiment s časem, zastavení jeho toku, ochutnání věčnosti. Existují i duchovní techniky, jak »vystoupit z času«, jak čas transcendovat. V zásadě však platí, že jde o subjek-

tivní prožitky, a byť je zkušenost "posvěceného času« sebesuggestivnější, většinou následuje návrat do normálního profánního — objektivního — času "tvrdé reality«, v němž je nám dáno dále žít. Symbióza s časem věčnosti je složitá. »Člověk může věčnost ochutnat, ale nemůže v ní žít. Díky smrtelnosti nemůžeme uniknout času,« připomíná Erich Fromm.

Navrhoval bych akceptovat učení zenových buddhistů, kteří jsou přesvědčeni — a podle toho žijí — že veškeré mystérium věčného trvání, i bytí samého, spočívá v »okamžiku«; v každém prostém okamžiku, ať již jde o moment uhrabávání zahradní cesty, pozorování vodního ptáka, strouhání mrkve, cestu metrem. Pravda zenových mistrů o čase a věčnosti je tato: zachyťte okamžik, než uletí! Jde tedy o to, naučit se vyčistit čas svým vědomím. Ekologizovat jej. Naučit se jej vychutnat. V tom se vzácně shodují umělci nejprostšího života, jako jsou i buddhističtí mniši, s takovými umělci umělého života, jako byl dandy Oscar Wilde, vychutnávající každý moment jako ústřici, jako doušek z poháru vzácného starého vína, který řekl: »Žít je snad ta nejvzácnější věc na světě, většina lidí pouze existuje.« Vizionář W. Blake v každém zrnku písku objevuje celý svět.

Jsou-li pohyb těla s pohybem ducha v rovnováze a harmonii, nemáte co zkazit. To je to, čemu starý mistr říkal *žít v souladu s TAO*. Dosažení vnitřní harmonie je i vyrovnáním se s přirozeným chaotickým tokem času — času, který není ani rychlý ani pomalý. Čas pouze je, aniž by omezoval naši vnitřní svobodu. To je to, čemu se v taoismu říká *přestat spěchat* — naučit se plynout.

Nebrat systém vážně je při obraně našeho času jednou z nejpodstatnějších věcí. Nepřistoupit na jeho truchlohru o "hodinovém čase«. Noste hodinky, ale s utrženými ručičkami, jestliže neustále potřebujete mít na očích své »memento mori«. Nenechejte si však vnutit roli kolečka, které z kontextu mašinerie nesmí (a později už ani nemůže) vypadnout. Samozřejmě, že vám to ztíží život, ale usnadní vám to cestu k pocitu svobody — k pocitu, který nutně chybí tam, kde se vytrácí vlastní vůle a nastupuje moc konformujícího stereotypu a síla zvyku. Nepodřizujte se iluzi umělého času, nepodřizujte se mechanickému rytmu vymyšlenému moderní dobou pro stroje moderní doby. Důvěřujte »postoptimisticky« chaotickému přírodnímu rytmu života. Nezmítejte se v čase: tančte v jeho vlnách.

Tradiční »tance«, které nabízejí extatickou cestu osvobození z pout času (šamanské dis-

ciplíny, jóga, dervišký tanec), učí v první řadě soustředění, koncentraci na život a běh, na všechny jeho fáze, až k zastavení proudu času. To znamená skoncování s rychlostí těla v »lineárním čase« (čase měřitelného trvání) a osvojení si rychlosti ducha v "nelineárním prostoru« — absolutní svobodu pohybu. Vystoupení z »rychlíku« normálního času a přestoupení do "andělského času« — času neměřitelného, nazývaného věčností v okamžiku, okamžikem ve věčnosti — to je umění dostat se nad čas.

REVIVAL ARCHAISMU: RESAKRALIZACE ČASU A MÍSTA

Existuje velmi starý ideál — ideál rytíře svatého Grálu: připodobnit celou svou životní cestu pouti na posvátné místo, učinit z okamžiků svého putování posvátný čas. I tato »donkichotiáda« je jedním ze způsobů, jak překročit propastnou marnost profánního času.

»Rytířským« ideálem epochy pozdního času, je podle T. McKenny úsilí o »revival archaismu«; revival soucitu s tím, co ještě biologicky i duchovně přežilo; revival úcty k posvátným energiím planety; revival posvátného Času Svátku; revival Duchovní Pouti. Podle teoretika morfogeneze Ruperta Sheldraka je úsilí o znovunapojení na dávné, avšak vitální kořeny náboženské (předkřesťanské) tradice, nezbytnou podmínkou resakralizace světa. Založení nového náboženství ve starém, jehož nitky se táhnou až do předkřesťanských šamanských kultur Evropy a předžidovských šamanských kultur blízkého východu. Resakralizace času a prostoru neznámá jen znovuoobjevení posvátných míst, ducha katedrál a posvátných hor, ducha stromů a pramenů, jeskyní a kamenů, ale i znovuoobjevení prostoru ztracených archaických moudrostí, znovuoobjevení přírodního rytmu a obnovu tradičních svátků, poutí a festivalů. Naučit se pozorně dívat a s úzkostí a údivem pozorovat tvář planety. Naučit se znovu přirozenému pohybu a rytmu kočovníků, »mystické turistice" i duchovnímu pozastavení běhu času soustředěním na setrvalost okamžiku ve věčnosti, na setrvalost věčnosti v okamžiku. Rytmus svátků byl rytmem času vytržení z všedního — mnohdy slepého — běhu událostí. Zmírnit válečný stav, kdy zabíjíme čas a čas zabíjí nás. Revival Smíru a Harmonie.

Toto je to, co nám odkazují nejmoudřejší hlavy minulosti. A ještě jednu staroindickou moudrost na konec: *Když honíš svět, tak ti utíká. Když před světem utíkáš, tak tě honí.*

Díky bohům jsem byl od dětství navštěvován polobožskými bytostmi, jejichž hlasy mi občas pomohly porozumět, ale nikdy neurčovaly, co dělat.

(Sokrates)

William Kautz channeling

Prastarý jev, kterému se dnes říká channeling (čti čeneling), se opět dostal do centra zájmu veřejnosti. Asi každý již o tom slyšel nebo ví od přátel, z televize nebo časopisů, a možná dokonce i zná někoho, kdo se channelingem zabývá.

Naneštěstí populární prezentace vtiskla channelingu pečeť něčeho bizarního, strašidelného a dokonce i škodlivého. To je ale dojem skutečnosti na hony vzdálený.

Rád bych v tomto článku poopravil některé nesprávné pohledy na channeling v naději, že výsledky vědeckých výzkumů pomohou tento jev pochopit, a co je nejdůležitější, s nadějí, že lidé tento velmi mocný nástroj začnou chápat jako důležitou součást lidských potenciálů.

Channeling je nejlépe pochopitelný, když se jím začneme zabývat jako jedním z aspektů intuice nebo kapacity mysli zprostředkovat přímé poznání, bez racionálního myšlení a bez použití paměti.

Jak napsal švýcarský psycholog Carl Gustav Jung, intuice je jednou ze čtyř základních funkcí lidské mysli (těmi dalšími jsou myšlení, pocity a smyslové vnímání). Zjednodušeně řečeno, intuice funguje jako komunikační spojení běžného vědomí s hlubšími vrstvami podvědomí, kterému Jung začal říkat kolektivní nevědomí. Podvědomí pak mezi těmito stavy funguje jako tlumočnick a zprostředkovatel.

Mnohé z funkcí a aspektů channelingu bylo diskutováno a zkoumáno v Centru pro aplikovanou Intuici, v organizaci, která existovala v letech 1977 až 1992 v Kalifornii. CAI řídila výzkum podstaty intuice a v rámci výzkumu některých možností intuice úzce spolupracovala s týmem asi patnácti velmi nadaných »expertů na intuici«.

Channeling je zvláštní formou intuitivní komunikace, při které jedinec (channel - v češtině neexistuje adekvátní slovo, protože termínu »kanál« se použít nedá) dosáhne takového stavu, že je schopen slovně nebo písemnou formou poskytovat informace, jejichž zdroj se zdá být plně mimo jeho nebo její vědomí. Tento stav bývá velmi různý, od malých posunů bdělého vědomí až ke stavu, který připomíná hluboký spánek nebo trans. Řeč sama bývá někdy velmi dramatická, jindy bizarní, hlas se někdy zdá velmi vzdálený, jindy jako by mluvila zcela jiná osoba, jejíž řeč a manýry se naprosto liší od řeči a způsobů člověka, který informaci předává. Původnímu zdroji informací lze klást otázky a vést s ním smysluplný dialog. V naprosté většině pak rozsah informací přesahuje znalosti a minulé zkušenosti osoby, která hovoří.

Schopnost takto poskytovat informace je obvykle spontánní nebo nechtěná. Lze ji také někdy vypěstovat. Channeling je velice vzácný fenomén, ale v poslední době se jím zabývá stále více lidí. Většina informací, které jsou takto předávány, je bohužel zcela nesmyslná. Sám proces channelingu se někdy může zdát manipulován, jindy může být ve skutečnosti pro předávající osobu velmi náročný. Při správných podmínkách však může být proud takto předávaných informací velmi přesný, inspirující, soucitný a někdy i moudrý. Pokud je proces předávám informací správně provozován a kontrolován, může sloužit jako velmi mocný a praktický intuitivní zdroj informací, rad a pochopem.

Abychom tento fenomén mohli efektivně využít, musíme nejdříve pochopit jeho vnitřní zákony, a také nalézt vhodnou cestu shody s těmito zákony. Nabízí se totiž několik otázek Je channeling darem, který by měl být povzbuzován a dále rozvíjen, nebo je to něco nebezpečného, čemu bychom se měli vyhnout? Proč je počet takto komunikujících osob stále větší - nebo proč si toho zvýšenou měrou právě v současné době všímáme? Co by člověk měl dělat, pokud se sám ocitne v takové situaci, zvláště pokud by to neuměl zastavit?

Doufám, že tento článek pomůže komukoliv, kdo se ocitne v procesu channelingu, ať už úmyslně nebo jako spontánní channelingový novorozenec. Možná také pomůže rodinným příslušníkům nebo spolupracujícím terapeutům. Byl bych rád, kdyby tento jev pomohl lépe pochopit, a kdyby přispěl k tomu, abychom s ním lépe, adekvátně a konstruktivně zacházeli.

CHANNELING - HISTORIE A SOUČASNOST

První důvěryhodné zprávy o channelingu se datují z doby před čtyřmi tisíci lety a celou

historii se znovu opakovaně objevují takřka ve všech kulturách, ze kterých se dochovány psané záznamy. I některá velmi uznávaná literární a umělecká díla vznikla tímto způsobem. V současnosti se channeling otevřeně a se sociálním respektem běžně provozuje v takzvaně necivilizovaných společnostech. Není považován za něco nenormálního nebo dokonce patologického, naopak je vnímán jako dar. Možná, že právě nedostatek intelektuální orientace těchto kultur způsobuje četnost výskytu a akceptovatelnost umění takto předávat informace.

Západní civilizace channeling nikdy zcela neuznávala, ačkoliv celou dobu existoval jako undergroundová a někdy patologická aktivita. Občas je přece jen populárnější, tak jako se stalo v polovině 80. let, kdy channeling začaly praktikovat tisíce lidí, kdy jej objevila média, kdy se objevil tučet takto napsaných knih, spousta článků, několik televizních reportáží a dokonce i několik filmů, ve kterých bylo možné vidět proces channelingu. Naneštěstí jen v několika případech byl fenomén channelingu prezentován dobře a nebo aspoň slušně. Lze zmínit tři čtyři velmi dobré knihy: Hastings, Arthur *With the Tongues of Men and Angels*, A Study of Channeling (1991), Mmo, Jon, *Channeling: Investigations on receiving Information from Paranormal Sources* (1987), Ryerson, Kevin and Stephanie Harolde, *Spirit Communication: The Soul's Path* (1989), Kautz, William H. and Melanie Brannon, *Channeling: The Intuitive Connection* (1987). Ačkoliv je dnes channeling méně podezřelý, než býval, stále je praktikován jako činnost intuitivní, spíše privátní než veřejná a spíše jako nástroj poznání sebe sama nebo pomůcka při duchovním vývoji.

Ještě nedávno lidé věřili tomu, že ti, kteří takto přijímají určitá poselství, jsou kacíři, protože se všeobecně věřilo, že »boží pokyny* mohou odbržet jen kněží. Kacíři byli samozřejmě krutě pronásledováni a trestáni. Dnes je společnost již přece jen tolerantnější a nikdo není za přinášení poselství trestán nebo upalován. Stále větší počet lidí je ochoten vyslechnout si poslední zprávy »z odjlnud«.

Západní náboženství byla k channelingu nebo přinejmenším k těm, kteří ho provádějí a kteří mohli být považováni za posly nebo mluvčí boží, různě tolerantní. Bible a jiné posvátné texty byly zcela jistě sepsány právě pomocí channelingu (náboženské autority dávají přednost termínu božská inspirace). Channeling ale není vrozeně duchovní či od počátku zlý, jak se někteří fundamentalisté snaží naznačit. Nicméně některé takto zprostředkované texty jsou považovány za vysoce duchovní. Některá východní náboženství (např. tibetský buddhismus) si vysoce vážící těch, kteří dokáží hovořit v transu.

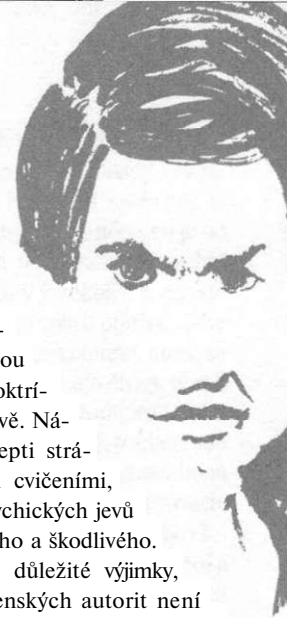
V historii však zavedená náboženství nazírala channeling velmi dogmaticky, a dokud se nepřesvědčila že takto předávané informace jsou v souladu s danou doktrínou, i velmi podezřívavě. Náboženství, jejichž adepti strávili léta duchovními cvičeními, brala tento druh psychických jevů jako něco nežádoucího a škodlivého. Existují samozřejmě důležité výjimky, avšak většina náboženských autorit není o channelingu informována lépe než běžná média a veřejnost. Ve strachu z podivnosti channelingu se bojí o tomto jevu otevřeně diskutovat, studovat ho nebo si dokonce klást relevantní otázky.

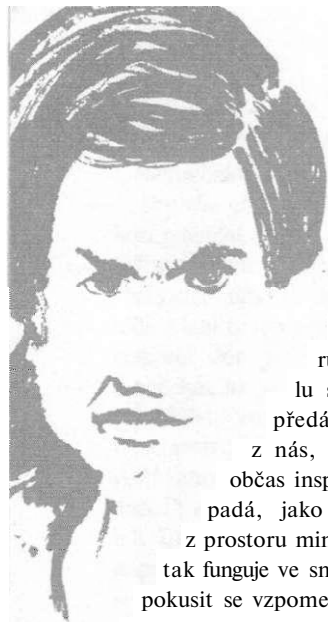
Psychologie tradičně nazírá channeling jako psychickou poruchu, která musí být vyléčena aby se tak jedinec navrátil k normalitě. Občas se některým lidem skutečně přihodí vážné příhody, a pak je tento postup vhodný. Ve velké většině jsou však lidé, kteří takto předávají a podávají zprávy, zcela zdraví a ti nejlepší z nich jsou na žebříčku nesobeckého přístupu k duchovnímu životu umístěni velmi vysoko. Pozitivnější názor na channeling přišel až s transpersonální psychologií. Ta považuje channeling za další, ještě neprozkoumaný rys lidské mysli a otevřeně hovoří o jeho pozitivních i negativních aspektech. Uvažuje o tom, že to, co pozorujeme jako předávání informací, může být ve skutečnosti velmi podivuhodnou a všeobecnou lidskou schopností, i když zatím jen v latentním a přehlíženém stavu, a že jako všechny rysy lidského chování má svou patologickou stranu. Pokud člověk předává informace pomocí channelingu a projevuje se jinak než normálně, podávání léků nebo doporučení na psychiatrické vyšetření zcela jistě nepomáhá.

V každém případě ještě neexistuje dost klinicky otestovaných odpovědí na nejdůležitější otázky. Odpovědi možná tkví v subjektivnější a více individuální zkušenosti. Osoba, která provádí channeling, chce vědět: Co zažívám? Co to znamená? Je to fantazie mé mysli, nebo tomu mohu důvěřovat jako něčemu skutečnému a užitečnému? Co se to se mnou děje? Jak to mohu kontrolovat, rozvíjet nebo zastavit, pokud by se mi to nelíbilo? Kdo mi pomůže pochopit, co se ve skutečnosti děje? Co bych s tím měl(a) dělat?

FORMY CHANNELINGU

Stejně jako u jiných bizarních aktivit, channeling je nesprávně chápán, protože to, jak to při něm vypadá, neodpovídá tomu, co se

při něm skutečně děje. Dokonce i terminologie mate, protože popisovaná slova znamenají pro různé osoby něco zcela různého. V širším smyslu slova takto přijímá či předává informace každý z nás, protože všichni jsme občas inspirováni něčím, co vypadá, jako by přišlo odtud z prostoru mimo nás. A každý z nás tak funguje ve snu, nebo ne? Stačí jen pokusit se vzpomenout si, v kolika okamžicích našeho života nám poradila »intuice«. Každý člověk si přitom vybírá vlastní formu vyjádření. Někteří si vyberou formu, která odpovídá stavu transu, jak bylo již zmíněno.

Praxe transovních nebo částečně transovních forem channelingu se také případ od případu liší. Osoba, která předává informace, může být zcela bdělá (vědomý channeling) nebo může spát nebo může být ve stavu někde mezi bděním a spánkem - transem. To záleží na metodě, kterou si on či ona podvědomě zvolili. Osoba v transu si vůbec nemusí vzpomenout, o čem třeba celé hodiny vyprávěla, zatímco byla »mimo«. Někteří ale při channelingu chodí, pijí kávu nebo dokonce telefonují. Na druhé straně ti, kteří provozují vědomý channeling, jsou zcela bdělí, jako by jen tak konverzovali. Jak již bylo naznačeno, takto zprostředkovaná řeč většinou pochází z nějakého vzdáleného nebo nadpozemského zdroje, který bývá označen jako »bytosť« nebo »entita« a který zjevně není v žádném přímém vztahu k osobě, jež channeling provádí.

Výzkum potvrdil, že vnější forma channelingu není v žádném vztahu ke kvalitě předávaných informací. Jinými slovy, vnější projevy channelingu nijak nesouvisí s kvalitou, přesností, hloubkou nebo důvěryhodností poskytovaných informací. Obsah channelingu nemá nic společného s tím, jak je channeling prezentován.

To platí zvláště v případech, kdy je proces channelingu doprovázen ještě paranormálními nebo parapsychologickými jevy, jakými jsou předpovídání budoucnosti, neobvyklé fyzikální jevy nebo výskyt osobních informací, které může znát jen posluchač. Platí to i v případech, kdy je poselství předáváno osobnostmi, které tvrdí, že jsou nějakou historickou postavou (Sokrates), zesnulým příbuzným (strýček Hany), mimozemšťanem (Ultron), náboženskou postavou (archanděl Gabriel) nebo nějakým »pověřeným představitelem božím«. Entity, které informace předávají, si dávají jména a vytvářejí své osobnosti, aby tak byly víc důvěryhodné. Samozřejmě, každá z těchto

RAMTHA

Jsem Ramtha, nezávislá bytosť, která žila po dlouhou dobu na této planetě, na Zemi. Nezemřel jsem — naučil jsem se uchovat svou mysl a vzít své tělo do neviditelné dimenze. Realizoval jsem tak existenci neomezené svobody, neomezené radosti a neomezeného života. I jiní, kteří žili po mně, dokázali totéž.

Jsou nyní součástí neviditelného bratrstva bytostí, které milují lidi. Chápeme vás jako své bratry. Slyšíme vaše prosby a modlitby, vaši meditaci. Sledujeme vaše vítězství i prohry. I my jsme kdysi zažívali radost a zoufalství. Naučili jsme se je ale zvládnout a transcendovat omezení lidského těla.

Přišel jsem, abych vám vyprávěl o tom, jak jste i pro nás důležití a vzácní, protože život, který ve vás proudí, a myšlenky, které vás napadají, jsou aspekty inteligence, které říkáte Bůh. To je to, co nás spojuje — a spojuje nejen s těmi, kteří žijeme na tomto světě, ale i s bytostmi jiných vesmírů.

Jsem zde, abych vám připomněl to, na co většina z vás už kdysi dávno zapoměla. Jsem zde, abych vám poskytl perspektivu, pomocí které si můžete zdůvodnit a pochopit, že jste skutečně božské a nesmrtelné bytosti, které byly vždy milovány a podporovány podstatou, které říkáte Bůh. Jsem zde, abych vám pomohl uvědomit si, že jen vy sami utváříte své životy. A právě tak jen vy sami máte možnost zvolit si jakoukoliv možnost a zkušenost.

Abych vám zabránil mne zbožňovat, přišel jsem mezi vás bez těla. Zvolil jsem možnost hovořit s vámi skrze svou dceru, která se mnou kdysi žila. Má dcera mi laskavě dovolila využít její ztělesnění, a stala se tak jakýmsi čistým »kanálem« pro bytosť jako já. Když s vámi mluvím, není to ona ve svém těle, protože její duše ho zcela opustí.

Přijde den, a bude to docela brzy, kdy vám vaše znalosti a pochopení vaší situace umožní začít žít na celé planetě jako bratři. Vědecké objevy se jen pohrnou a nastane Doba Bohů. Změní se vaše chápání času a hodnot času. Přestanou existovat věci jako hlad, stárnutí a smrt těla.

Lidstvo nemá jiné poslání než pochopit svou božskou podstatu. Vy lidé jste sami počátkem takového pochopení. Až každý z vás sám pochopí, jakou má cenu, zvládnete vědomí neomezeného myšlení, neomezené svobody a neomezené lásky. Cokoliv si pomyslíte, cokoliv se rozhodnete uskutečnit, pozvedne a rozvine neomezené vědomí.

Doba, kterou žijete, je tou nejdůležitější dobou historie lidstva. Ačkoliv se vám může zdát obtížná, vybrali jste si ji, abyste mohli uskutečnit své poslání. Generaci za generací jste si dosud nedovolili vidět všude kolem sebe a v sobě Boha, ale v blízké budoucnosti to čeká každého z vás. Přijde nová doba a začnou vát nové větry. Lásky, klidu a radost posvětit tohle požehnané místo, poklad vesmíru a sídlo Boha.

Uvažujte o tom, co vám říkám. Dovolte těmto slovům, aby se staly vámi samými. A pak, slovo za slovem, myšlenku za myšlenkou pochopíte svou velikost, svou sílu a svou slávu.

možností může být, aspoň v určitém slova smyslu, pravdivá - prostě nevíme. Dokud ale skutečně nevíme, je dobré vyvarovat se předčasných závěrů. V každém případě se ale vyplatí neposuzovat poselství podle způsobu, kterým bylo předáno.

Tyto podivné vlastnosti channelingu se zdají být určitou částí hry, spojenou s komunikací hlubších a vnějších částí mysli. Mohou být tak bizarní a nepravděpodobné, jako jakákoliv jiná symbolická příhoda, zjevující se ve snech. Zjevené osobnosti mohou být jakousi součástí původní osobnosti. Většina lidí, kteří channeling provozují, připouští, že nemají nejmenší ponětí o tom, zda je předávána informace z vnějšího zdroje, nebo zda pochází z nich samých, ačkoli většinou mají pocit, že přichází z vnějšku. V každém případě ale způsob channelingu není to, o co tu jde. Tak jako ve snech, channeling nabízí člověku pohled za formy

a obrazy, dokonce i za jazyky aby se pokusil najít samotné poselství a jeho hlubší význam, skrytý za prezentovanou formou.

Jak tedy lze tento způsob komunikace posoudit? Jak lze zhodnotit jeho pravdivost, význam nebo hodnotu? Tak jako ve všech jiných intuitivně nabytých informacích, i channeling musí být posuzován výhradně na základě samotné, takto získané informace, nezávisle na tom, kde, jak a kdo se zdá být zdrojem. Je to podobná situace, jako když nasloucháte někomu, kdo sedí ve vlaku na protějším sedadle. Může to být člověk s velkou autoritou, může mít kouzelné jméno, může být dobře oblečený, může být přítelem slavných osobností nebo může citovat prapodivné věci. Může ale také vypadat odpudivě nebo hovořit velice tiše až stydlivě nebo se vyhýbat vašemu pohledu. Může vám poskytnout něco, co jste už dlouho hledali, nebo může hledat on u vás něco,

co sám hledal. Ze samotného vzhledu nic nemůžete tušit předem. Jediné, co můžete dělat, je otevřeně a celou svou osobností naslouchat a odložit své rozhodnutí o tom, jestli mu budete důvěřovat, nebo ne, až podle toho, co bude říkat. O totéž jde v channelingu.

Každý výrok při channelingu je třeba brát pouze jako určitou ideu, hypotézu nebo možnost - něco, co může být pravda - a pak se zeptat: Dává mi to smysl? Je to srovnatelné s tím, co už vím? Souhlasí to s principy, kterými se řídím? Jestliže to žádný smysl nedává nebo to nesouvisí s ničím, o co se dá opřít, pak by se tím člověk měl přestat zabývat nebo by to měl přinejmenším pustit z hlavy, dokud se nezjeví lepší pozice, ze které bude moci být učiněno věrohodnější rozhodnutí. Člověk také může zkusit otestovat zdroj informací při channelingu sérií otázek týkajících se jeho principů a důvodů, protože každý takovýto zdroj uvítá možnost poskytnout víc informací o sobě. Při posuzování kvality informací musí důvěřovat vlastní intuici, i když se možná zdá ne tak vyvinutá, jako intuice osoby, která informace channelingem předává. Ona sama je zde pouze jako spoušť, jako nějaký druh intuitivního zesilovače. Toto je základní princip interpretace a možného přijetí takto získávaných informací.

OSOBNOSTI

Kdo jsou ony »osobnosti«, jejichž poselství jsou channelingem předávána? Zatím jsou spojeny se spoustou nezodpovězených otázek. Leží jejich původ uvnitř nebo mimo mysl, která channeling zprostředkovává? Jestli leží uvnitř - jedná se o nějaký tvořivý důsledek práce podvědomí? Nebo to jsou ozvy duší již mrtvých lidí, jak naznačují spi-

ritisté, nebo osobností, které existují, ale nemají těla jako my? Jestli ano, pak asi »žijí« více, než jsme si dosud mysleli. Můžeme je považovat za moudré bytosti? Z jaké reality či dimenze k nám hovoří? Je podobná té naší, nebo je zcela odlišná? Existují někde v minulosti nebo v realitě mimo čas? Atd.

Odpovědi na tyto otázky byly mnohokrát předávány přímo v poselstvích během channelingu nebo lidmi, kteří channeling provozují. Protože neexistují jiné důvěryhodné, např. psychologické, pokusy o vysvětlení těchto problémů, zkusme je prověřit.

Zkušení mediatori obvykle říkají, že osobnosti, které předávají informace, cítí jako nějakou »energii«, která proniká do jejich mysli ve formě láskyplného a pomoc nabízejícího přítele či rádce. On, ona (nebo ono) k nim hovoří bez zvuku nebo předává přímo do mysli obrázky či myšlenky. V naprosté většině jde o jednu osobnost, někdy se jich ale simultánně vyskytuje víc. Někdy je předáván i jakýsi mentami obrázek toho, jak ona »osobnost« vypadá. V některých případech je osoba, která provozuje channeling v takovém stupni transu, že pro ni neexistuje jiná osobnost než ta, jejíž informace předává. Jedná se samozřejmě o pocity velmi subjektivní, přesto ale mohou posloužit k získání informací o zdroji předávaných informací. Pokud někdo začíná s channelingem, nikdy se nedá předem očekávat cokoliv z již známých skutečností.

Samy takto komunikující osobnosti vysvětlují, že nejsou součástí osoby, která channeling provozuje, že jsou skutečně existující nehmotné bytosti, ale že v současnosti nežijí pozemské životy. Říkají, že takto spolupracují s takovými lidmi (provozujícími channeling), kteří jsou schopni odložit své ego a svou osobnost natolik, aby jim samotným umožnili přímo do jejich mysli předá-

vat určité vybrané myšlenky, nebo kteří dokáží - většinou podvědomě - předávat myšlenky formou v podobě obrazů, slov nebo srozumitelných vyjádření. Využívají k tomu všech obvyklých možností, tedy slov, hlasu, základních vědomostí, a dokonce i pohybů těla osoby, která Informace předává. Takto předávané informace mají u většiny nejlepších vyznavačů channelingu vždy podobu laskavého vědem a nápomocných rad, které nijak nekolidují s individuálními preferencemi. Jak z výše uvedeného vyplývá, některé »osobnosti« nejsou zase až natolik vznešené a altruistické, přestože jejich úmysl může být dobrý, a některé jsou zcela evidentně docela sobecké a záštiplné.

Naskýtá se samozřejmě otázka, jak oddělit slova či myšlenky oné imaginární nehmotné bytosti od slov a myšlenek člověka, který channeling provozuje. Jsou tyto informace ovlivňovány jeho vírou, názory či náladou? Dle mých zkušeností se tyto dva zdroje míchají jen výjimečně, ale jasnou a přesnou hranici zatím nelze stanovit.

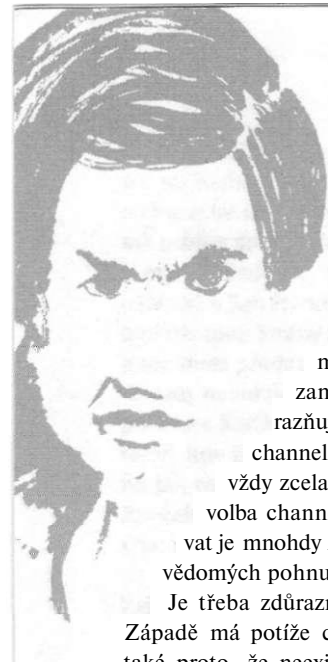
Je ale důležité vědět přesně, kdo je zdrojem předávaných informací? Pokud by člověk hledal skutečný důkaz o tom, že tyto nehmotné osobnosti existují mimo osobnost člověka, který provozuje channeling pak by to skutečně potřeboval vědět. Jinak ale stejně musí prozkoumat vše, co se dá, a jít jaksi proti své intuici, která není pravděpodobně tak vyvinutá, jako intuice osoby, která se channelingem zabývá. Ta zde ovšem také funguje jen jako spoušť, onen pověstný »kanál« imaginárního televizního vysílání, nebo jinak řečeno, jakýsi intuitivní zesilovač. Pokud se chceme věnovat interpretaci předávaného materiálu, právě tohle je důležité mít na paměti.

Něčím jiným jsou jména a vlastnosti oněch imaginárních bytostí. Ty jsou neodmyslitelnou součástí channelingu a člověk může jen v údivu kroutit hlavou nad podivnými tituly a jmény, jazykovými zvyky atd. Nezdá se ale, že by bylo tak docela nutné tohle abnormální chování od samotného poselství, pokud je smysluplné, pozitivní a hodnotné, přísně oddělovat. Při své práci s asi dvanácti osobami, které aktivně provozovaly channeling, jsem se nikdy nesetkal ani s náznaky špatných úmyslů, naopak, vždy šlo o velmi pozitivní a laskavý přístup.

Stejně osobnosti také opakovaně zdůrazňují, že channeling je zvláštní intuitivní formou předávání poselství, prováděnou po tisíce let ve všech částech světa. Tvrdí, že vždy hrály důležitou úlohu v rámci indivi-

Dr. Schucmanová a Judith Sketchová z Nadace vnitřního světa.

duálního a sociálního rozvoje lidstva a že tímto způsobem někdy navazovaly dialog s mnohými umělci, politiky, náboženskými vůdci a duchovněji zaměřenými lidmi. Zdůrazňují, že role toho, kdo channeling zprostředkovává, je vždy zcela dobrovolná, byť jejich volba channeling aktivně provozovat je mnohdy založena na spíše podvědomých pohnutkách.

Je třeba zdůraznit, že většina Udí na Západě má potíže channeling akceptovat také proto, že neexistují adekvátní pojmy, akceptovatelné modely, nebo odpovídající jazykový kontext. Je to jako kdybyste chtěli pětiletému dítěti vysvětlit, jak funguje televize: chybí mu znalosti základních pojmů, pomocí kterých by to šlo vysvětlit.

Například, pokud by člověk chtěl rozlišit, jestli je zdroj informací uvnitř nebo mimo mysl osoby, která channeling dělá, musel by se nejprve pokusit definovat, co je to »uvnitř«, co je to »vně« myslí a co oba tyto stavy odlišuje. Možná neexistuje hranice mezi vnitřním a vnějším, možná je duše přirozeným pokračováním mysli a vědomí plynule přechází v podvědomí nebo nadvědomí. Podobně - jak bychom mohli tvrdit, že jde o duše zemřelých lidí, když ani nevíme, co to je duše? A jak bychom mohli pochopit, ze kterých dimenzí pocházejí - bez mapy nebo kalendáře oněch dimenzí?

Můžeme to vše ale chápat jako pozvánku k naslouchání otevřeným myslím a předávaným poselstvím a dostupným způsobem testovat informace v nich obsažené.

Alice A. Baileyová, autorka knih Djwhal Kuhlí věnovaných Tibetánům.

LLNGVISTICKÉ ZKOUMÁNÍ

Může být zkoumán lidské myslí prostřednictvím channelingově, tedy velmi intuitivně, zaznamenávané řeči nějak užitečné? V Centru pro aplikovanou intuici byl vytvořen tým, který pracoval na projektu s názvem Babel group. Tým se skládal ze dvou psycholingvistů, dvou psychologů a několika lidí, kteří provozovali channeling. Protože lidská řeč je médium, skrze které probíhá také intuitivní komunikace, bylo by jistě zajímavé prozkoumat a lépe porozumět jejím mechanismům. Možná by to pomohlo také objasnit více poznatků o té části mozku, ve které řeč vzniká.

Bylo analyzováno několik zvukových nahrávek a pozorování několika zkušených channelingových osob. Vzorky se velmi různily, a přestože nebyl nalezen nějaký jednotící společný vzorec, studie zjistila následující:

Kulturní pozadí osobnosti, která se projevovala při channelingu, ovlivňovalo obvyklý styl řeči člověka, který channeling provozoval. Týkalo se to jak přízvuku, intonace, zvukové kvality, rytmu a výslovnosti, tak volby slovníku, pořádku slov i větné skladby. To naznačuje, že styl jazyka je zcela jistě ovlivněn, podobně jako je tomu u herců.

U mnoha lidí, kteří provozují channeling, ale k žádným přízvukovým nebo řečovým ovlivněním či zvláštnostem nedochází. Mnozí také tvrdí, že nevědí o žádné osobnosti, která by byla zdrojem informací, které v procesu channelingu předávají. V jiných případech zase přízvuk a jazykový styl evidentně neměl vůbec žádnou spojitost s obsahem intuitivní komunikace. Pokud se jednalo o zvláštní přízvuk šlo ve většině případů o přízvuk britský nebo indický.

Takto zaznamenávaná řeč je obvykle nerozeznatelná od řeči, kterou by produkovala i osoba, která by nebyla ve stavu transu nebo hypnózy. Podle našeho názoru jsou odlišné formy jen odlišnou manifestací téže intuitivní komunikace. Typická jména, která si tyto nehmotné osobnosti přisvojují - např. Ekton, Ma Fu, Joshua, Indíra nebo Zartu - mají kouzlo vzdálených míst a dob a naznačují výjimečnou moudrost a patinu autority. Prakticky nikdo si neříká Hany nebo Bob. Velmi časté je používání zájmen *my* nebo *oni* namísto *já* a *můj*, což naznačuje, že ony osobnosti nebo »to« jsou spíš kolektivem nebo týmem osobností. Forma plurálu také dodává řeči jistou autoritu.

Tato zjištění naznačují, že ať už bytosti takto s lidmi pomocí channelingu komunikující používají jakoukoliv energii, nemají vlastní osobnosti nebo vlastní hlas a musí je, aby jim bylo rozuměno a aby byly přijaty svými posluchači, vytvořit. Pokud je tomu skutečně tak pak to, že si vybírají formu příjemných, sebestjistých a laskavých osob-

ností, dává smysl. Vybraná osobnost by také měla být kompatibilní s osobností člověka, který channeling provádí, a stejně tak s jeho jazykem a vzděláním.

Nějaká hlubší studie na toto téma by jistě přinesla velmi zajímavá zjištění. Hlubší analýzy řečových stylů by mohly prokázat, jaké části mysli člověka, který provozuje channeling, jsou ovlivněny nebo zabráněny onou imaginární osobností.

Louis Gasparetto, slavné brazilské médium.

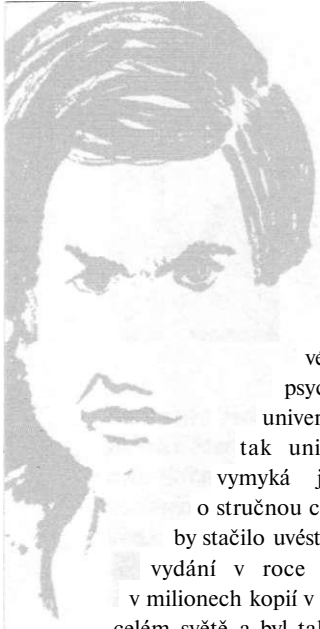
SLAVNÉ OSOBNOSTI

Nelze se zamýšlet nad channelingem a nezmínit přitom alespoň několik známých lidí, kteří channeling provozují.

Edgar Cayce byl fotografem a učitelem nedělní školy v malém kentuckém městě. Svou schopnost předávat určitá poselství objevil, když mu místní hypnotizér pomohl zbavit se chronické laryngitidy. Tento spící prorok jak je dnes znám, zjistil, že se může do stavu transu dostat prakticky kdykoliv a pro každého, komu chce takto předepsat ten jediný a správný lék na jeho nemoc. On sám nehovořil za žádnou jinou bytost a hlas, který slyšel, byl jeho vlastním hlasem. Když v roce 1940 zemřel, zůstalo po něm více jak čtrnáct tisíc psaných záznamů, určených lidem po celém světě, které se týkají nejen speciálních zdravotních problémů, ale i informací o psychospirituálním původu jejich nemocí a otázek o hlubším smyslu lidského života vůbec. Popsal také různé historické situace, předpovídal různé události atd. Jeho pionýrská práce, cele ve smyslu služby, tak ustanovila základní vzor pro další slavné americké osobnosti, které se zabývaly channelingem.

Alice Baileyová se takto potkala se svým prvním duchovním učitelem, když jí bylo patnáct let. Když jí bylo dvacet devět let, začala »hovořit« se svým »Tibeťanem«. Ten jí diktoval více jak čtyřicet pět let a Baileyová pak napsala tučet knih na nejrůznější duchovní témata. Její Tibeťan říkal, že »jeho prací je učit a rozšiřovat vědomosti nekonečné moudrosti, dokud to bude třeba. Záleží pak na každém člověku samotném, jak

kový systém duchovní filosofie byl formou vnitřního diktátu po několik let zprostředkováván

Heleně Schucmanové, skeptické profesorce psychologie Kolumbijské university. Kurs zázraků je tak unikátní, že se téměř vymyká jakémukoliv pokusu o stručnou charakteristiku. Možná by stačilo uvést, že od svého prvního vydání v roce 1976 byl vydán již v milionech kopií v mnoha překladech na celém světě a byl také předmětem pozornosti stovek známých učenců, psychologů a veřejných osobností.

Seznam by mohl pokračovat tuctem dalších jmen (uvedme namátkou nedávný velký úspěch Neale D. Walsche s knihou *Hovory s Bohem*), a přesto by nemohl ani naznačit přínos stovek vynikajících lidí, kteří se v tichosti a nenápadně zabývali channelingem v posledních čtyřiceti letech. Osobně jsem mnohé z nich znal. Většinou si svou unikátní schopnost nechávali pro sebe a byli diagnostiky, terapeuty, podnikatelskými poradci a mnoha dalšími profesemi většinou jen sami pro sebe či své blízní. Ve většině svých prací dávali najevo upřímnou touhu sloužit jiným bez jakéhokoli zisku.

JAK SE NAUČIT CHANNELING?

Naučit se získávat informace pomocí channelingu se rozhodlo mnoho lidí a mnozí to také intuitivně zvládli ke své spokojenosti. Pokud si ale nejste jisti sami sebou, doporučuji, abyste začali z pozice, ve které se soustředíte na rozvoj vaší intuice pomocí méně specifických prostředků, aniž byste se soustředili konkrétně na channeling. Ten se přirozeně zjeví později ve správném čase. Pokud ne, netrapte se tím - channeling není pro každého a rozhodně se nedá vynutit.

Pokud vás channeling fascinuje, měli byste si položit především otázku, co budete se svou schopností dělat poté, co ji v sobě objevíte a zdokonalíte. Samozřejmě nejlepší by bylo, kdybyste se rozhodli pomáhat jiným. Praxe channelingu však tak jako práce pilota nebo chirurga, vyžaduje jak talent a dovednost, tak spoustu trpělivé práce. Využívat channelingu k pomoci druhým pak vyžaduje i mnohé další schopnosti, včetně zodpovědnosti. Každý by se měl tedy vážně zamyslet, zda je pro tento úkol zralý.

Pro tento zdánlivě konzervativní přístup je celá řada důvodů. Zkoušet zvládnout channeling vyžaduje zvládnout některé základní kroky a principy práce s rozvinutou intuicí. Pokud využíváte vědomě své intuice i ve svém běžném životě, pak zde nebu-

de žádný problém. Pokud ne, výsledky mohou přinést spíše zmatek určité bloky ve schopnosti učit se a nebezpečí určitých pastí ega. Channeling je zvláště mocnou a dramatickou formou intuitivního projevu a je snadné nechat se svést z cesty a přestat být schopen kriticky posuzovat takto získané informace. Člověk může channeling provozovat jako něco, co přišlo samo, nebo méně nevěnně, aby jiným imponoval nebo aby nad nimi dokonce získal vliv, nebo jako určitou formu téměř božského ospravedlnění svých vlastních myšlenkových koncepcí. Pokud si myslíte, že jste vůči takovému chování imunní a chcete pokračovat, možná máte pravdu, ale mějte na paměti, že mnozí jiní, s podobnými předsevzetími a podobnou jistotou o své imunitě, do výše zmíněných pastí přesto spadli.

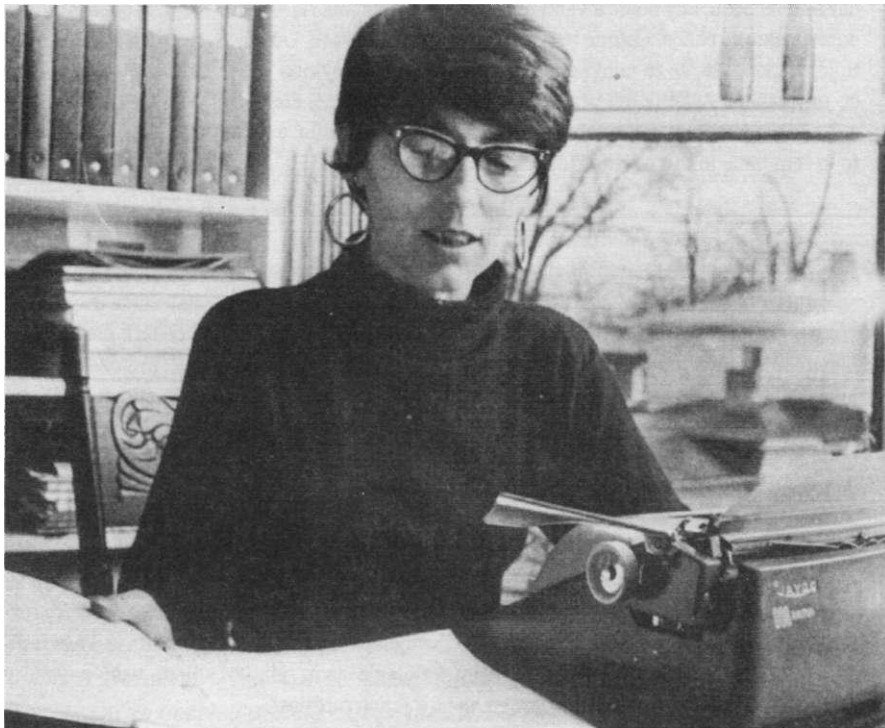
Dle mých zkušeností při práci v CAI se přinejmenším tři čtvrtiny z těch několika desítek lidí, kteří se systematicky channelingem zabývali, potkalo s určitou formou problémů, pramenících právě z těchto pokusů. Někteří z nich dokonce channeling vyučovali. Tyto osobní nedostatky nejsou při channelingu samy o sobě tím největším problémem. Nejlepším receptem, jak se vyhnout zmatku, blokům a jiným zneužitím, je při-

SPONTÁNNÍ CHANNELING

Zatím jsme o channelingu hovořili jako o pozitivním a konstruktivním jevu, který může obohatit lidský život. Příležitostně se však objevuje nečekaně a jakoby bezdůvodně. Může to být překvapivé, většinou však nikoli nevídané. To, jak se v takovém případě člověk zachová, je velmi různé. Je třeba uvést, že u mnohých dnes známých lidí, kteří channeling provozují, to byla také otázka náhlého otevření »kanálu«, a ne postupná zkušenost.

V těch případech, které s sebou nesly nepřijemné a negativní jevy, šlo vždy o pocit, že osobnost člověka je jakoby cele převzata imaginární osobností, která se chce vši silou naplno projevovat. Někdy se tato osobnost zpočátku zdá kooperativní, ale později se ukáže, že je sobecká a manipulativní. Někdy poskytne, jindy neposkytne vysvětlení svých motivů. Není to právě příjemné, a protože o zdrojích channelingu víme velmi málo, pomoc v takových případech je někdy velmi obtížná.

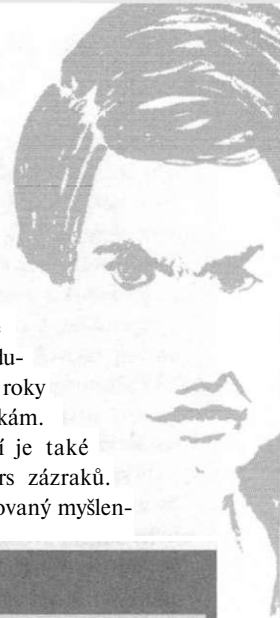
Neuvádím to proto, abych vás vystrašil, ale chci upozornit na možné komplikace. Při bližším zkoumání se vždy zjistí, že až tak neočekávané to nikdy není, a v konečném

Jane Robertsová navazovala v rámci channelingu kontakt se Sethem, nejznámějším z channelingových učitelů.

nejmenším začít pod dohledem zkušeného učitele nebo rádce. Pokud se ve vás schopnosti channelingu projevují spontánně, pak jste v jistém smyslu chráněni sami svou intuicí - ale i tak by vám nějaký učitel pomohl. Pokud nikomu nedůvěřujete, měli byste přinejmenším zkusit konzultaci s některou z dobrých knih na toto téma.

důsledku lze vždy nalézt pozitivní aspekty takových případů. Skutečné nebezpečí netkví v samotném channelingu, ale ve strachu a v následných negativních reakcích. Negativní posedlost a samotný channeling se v určitém aspektu liší jen tím, že to první je nedobrovolnou činností, zatímco druhý je činností dobrovolnou. Konkrétní

konečné pravdy, pomocí té pravé praxe a správných cvičení intuice, dosáhne.« Velmi obsažná práce Baileyové je dodnes široce respektována a její knihy se stále čtou.

Arthur Ford svou schopnost objevil už v mládí. Jako vojákovi se mu během první světové války často v noci zdála jména těch, kteří se měli v příštích dnech objevit na seznámených zemřelých. Ve stavu transu pak dokázal předpovědět i jiné události, včetně správných čísel kódovaného poselství, které velký iluzionista Houdini zanechal své manželce těsně před smrtí, aby tak

otestoval, jestli dokáže komunikovat »odtamtud«.

Newyorská spisovatelka Jane Robertsová objevila tuto schopnost v roce 1963 a brzy zvládla formu přímé řeči s osobností, která se nazvala Seth, »bytosť, již nesoustředěná ve hmotné skutečnosti, která jí nadržovala několik vynikajících knih o podstatě mysli, lidského vědomí a nehmotných světech. Tyto knihy jsou asi nejlepším materiálem, který v procesu channelingu vznikl.

Celkem nedávno začala Pat Rodegastová naslouchat hlasu ve své mysli, ze které-

ho později vznikla spolupráce s osobností, která si říká Emmanuel. Rodegastová napsala tři nádherné knihy o praktické a laskavé moudrosti duchovnosti a po celé roky pořádala veřejná setkání.

Velmi imponující je také trilogie nazvaná Kurs zázraků. Tento velmi propracovaný myšlen-

POSELSTVÍ Z PLEJÁD

Barbara Marciniaková je jednou z nejznámějších současných představitelk tzv. channelingu. Je o ní známo, že se pravidelně spojuje s bytostmi ze souhvězdí Plejády. Podle těchto bytostí, které samy sebe označují jako »předky z budoucna«, potřebujeme my, obyvatelé planety Země, poradit Jsme příliš horliví a příliš se bereme vážně. Plejád ané nám mohou pomoci projít krizovým obdobím našeho vývoje.

Knihy Barbara Marciniakové BRINGER OF THE DAWN (Ti, kteří přinášíte rozbrěsk) byla senzací undergroundu, další titul EARTH: PLEIADIAN KEYS TO THE LIVING LIBRARY (Země: příručka plejádských návodů k použití) se prodával jako bestseller. Barbara kromě psaní knih a přednášek ještě vydává své noviny a čtvrtletník. Na konferenci v San Francisku, než se uvedla do stavu transu, pronesla tuto řeč.

Každá krize, které dnes musíme čelit, ať už se jedná o krizi osobní nebo o krizi společenskou, je krizí vědomí. Zjišťujeme, že tyto krize se objevují stále častěji, a dokonce i tehdy, když se nám podaří dostat se z toho, co nefungovalo, a co mnohdy nikdy ani fungovat nemohlo. Vystupuji zde jako prostředník konvergence duchovních informací. To, oč jde, je skutečnost, že kosmický kalendář se blíží bodu, kdy dojde k velkým posunům a změnám. Až k nim dojde, nastane chaos. Čelíme hrozbě zničení své civilizace. Důležitě je uvědomit si, že to není konec, ale začátek. Jeden cyklus končí, jiný začíná. Ačkoliv být přitlačen ke zdi není příjemné, stane-li se to, je to příležitost, jak v sobě objevit schopnost nalézt sílu, a také to, o čem jsme nikdy nevěděli, že máme.

Život s Plejádany, ač jsem je nikdy neviděla, je pro mne reálný. Cítím je. Ladím se na ně. Hovořím s nimi, jako by tu byli. Často je žádám, aby se mi zjevili, abych věděla, že existují. Naučili mne dávat pozor na synchronicity a jemné signály. Synchronicity, to by mohl být název této hry. Naučila jsem se vážit si pochybování; dodává životu pohyb a hravost. Naučili mne rozhodnout se, co potřebuji, a požádat své rádce o radu, jak toho dosáhnout. Je čas, kdy každý z nás může žít tak, jako by život měl smysl a jako bychom byli odpovědní za každý jeho aspekt. Potřebujete-li něco, požádejte o to, ale nebuďte předem připoutáni k výsledku. Nevyplní-li se vaše potřeba, požádejte o něco jiného. Volně proplovte od přání k přání a důvěřujte si: jste to vy, kdo průběh událostí spouštíte.

PLEJÁDANÉ

Jsme Plejádané, vaši dávní předkové, přicházející z budoucnosti. Z naší doby se můžeme ohlédnout zpátky na Zemi a vidět tak hlavní problémy, kterým vy nyní čelíte jak jako duchovní bytostí, tak jako multidimenzionální kolektiv.

Jaká je to na vás podívaná, odtud z budoucnosti! Všimli jsme si, jak se dovedete radovat ze sportu. Možná by se dalo říci, že se přibližujete k něčemu, co by se dalo nazvat finále mistrovství galaxie vědomí. Všichni jste si koupili lístek a všichni hrajete. Tohle finále je tak veliké, že i jiné bytosti přicestovaly z budoucnosti, nikoliv aby se zúčastnily, ale aby mohli lépe předefinovat, o co tu půjde.

Blížíte se ke kritickému bodu. Dalo by se říci, že tou největší krizí bude vaše setkání se skutečnou mocí, kterou máte, a s nutností zvládnout jak ji, tak zodpovědnost z ní plynoucí. Všechno je to o vzdání se moci. Jenže vás stále něco svádí, přátelé, tančit na různé melodie a rytmy. Odvážíte se udělat to, co je třeba? Osvobodit se a nalézt rovnováhu všech věcí? K tomu je

nutné, abyste se nebrali tak vážně a uměli se smát sami sobě. Jen tak naleznete dveře mezi dimenzemi. Až se vám to podaří, nesnažte se vysvětlovat si vše rozumově, protože to nejde. Možná se vám bude zdát, že tím ztrácíte svá práva. Možná se budete cítit jako dobytek v ohradě. Bude třeba zbavit se pořádné porce strachu.

Mnozí z vás budou mít vize, umožňující zahlédnout tu tenkou clonu, oddělující váš snový svět od světa probuzení. Nenechte se zmýlit. Jste tak zaujati svým technickým rozvojem, že nevidíte, co reprezentuje. Vaše technologie jsou jen zrcadlem vaší psychiky a jejich možností.

Je čas uvědomit si, že tu nejste sami. Abyste pochopili, kdo skutečně jste, měli byste se otevřít i inteligencím, které tu žijí vedle vás. Měli byste si uvědomit existenci onoho vesmírného hybatele, který vás pozoruje právě tak, jako vědec pozoruje laboratorní zvířata, která zkoumá.

Dostane-li se vám pomoci ze strany Plejádami, bytostí ze Síría, nebo z Andromedy, odmítněte konat zázraky — to je jejich prá-

ce — a požádejte je o pomoc při realizaci svých duchovních aspirací. Nezapomeňte ale na humor. Radujte se ze všeho. I my se bavíme. Dokážete-li se bavit, zjistíte, že je to právě smysl pro humor, který vám při vaší cestě velmi pomůže.

Právě v období kolem roku 1996 a 1998 ze zrodilo mnoho výjimečných budoucích osobností. Právě tyto děti budou těmi, které obnoví rovnováhu mezi světlem a tmou. Jsou zde jako živoucí biotechnologie pro vyvážení vlivu technologie, která začíná zaplavovat planetu. V průběhu let, mezi roky 2000 a 2004, se právě tyto děti začnou shromažďovat jako duchovní bojovníci. Naučte je tedy být zodpovědné za sebe i jejich činy, a pomozte jim pochopit, že každá síla se dá zneužít.

Blíží se změna kosmické sezóny, a chaos, který kolem sebe pozorujete, je jen součástí nutné restrukturalizace. Nebojte se toho, co přijde. Důvěřujte svému srdci. Naslouchejte své intuici. Naučte se integrovat nové kosmické energie, naučte se s nimi žít.

Prorok Joseph Smith, překladatel Knihy Mormonů.

člověk pak reaguje buď strachem, nebo radostí - se všemi následnými efekty.

Není známo, proč se u některých lidí vyskytne spontánní channeling, zatímco u většiny lidí k tomu nedochází, a co a jak tento fenomén spouští. Fakt, že se channeling dá cvičit a zkvalitňovat, ale naznačuje, že zde existují určité předpoklady a že někde hluboko v myslí se vyskytuje proces, který se za správných podmínek vynoří. V některých negativních případech posedlosti se obvykle dá v dětství vypátrat nějaká forma zneužití. Neexistuje ale důkaz, že posedlost je mentální nemocí.

Jak se v případě spontánního channelingu zachovat? Především je třeba mít na paměti, že to je výjimečná příležitost dalšího osobního růstu, objev možností transformace. I když to v prvních fázích může vypadat chaoticky a nevládnutelně, při troše snahy se lze s novou »osobností« v myslí spřátelit jako s moudrým přítelem - v žádném případě nepomůže, pokud bude brán za narušitele a nepřítele. Tak jako objev sexuality v pubertě, může channeling zpočátku vypadat cizí a člověka může zmást. Pokud je ale tento jev brán s rozumným nadhledem a podporou blízkých, pak se vše upraví. Zcela jistě pomůže vědomí, že channeling je jev v zásadě pozitivní. To pomůže zdárně překonat první kontakty.

Velmi užitečné je pak pokusit se vyhradit někde v hloubce vlastní myslí pro nového imaginárního přítele patřičné místo. Je totiž třeba mít na myslí fakt, že to jsem já, kdo vše kontroluje, ne ona jiná imaginární osobnost: nikdo do mé myslí nesmí bez mého svolení (ať je jakkoliv podvědomé). V takovém případě je pak možno channeling docela dobře ovládat a na přání ho začít nebo ukončovat. Váhání a nejistota se ani zde nevyplácejí.

Někdy se vyplatí silným hlasem nebo silným mentálním příkazem poručit nepřijem-

né osobnosti, aby odešla a udělala prostor pro osobnost více akceptovatelnou či příjemnou a užitečnou. Takto se dá přivolat imaginární osobnost s konkrétními rysy. Není jasné, proč taková přímá a sebejistá taktika funguje, ale zdá se, že je velmi efektivní. Stále narůstající počet případů channelingu naznačuje, že takových různých osobností se vyskytuje značné množství a že si člověk může svého imaginárního přítele skutečně vybrat téměř na přání

Je to opět, jako když jedete v kupé ve vlaku. Záleží zcela na vás, jestli se s člověkem sedícím naproti dáte, nebo nedáte do řeči. Dokud mu to nedovolíte, on sám nic nezmůže. V některých případech spontánního channelingu prostě neposkytnete tomu, kdo chce vniknout do vašeho světa, vůbec žádný prostor.

Pokud ale chcete, můžete proces channelingu zcela zvládnout a kontrolovat. Vy si určíte, jakou osobnost, kdy a jak budete kontaktovat, o čem budete komunikovat. Vy budete určovat, v jaké kvalitě a formě budete přijímat určité informace - a pokud se vám to nebude líbit, kontakt můžete kdykoliv ukončit. V takovém případě se s vámi budou kontaktovat pouze velmi ochotné, důvěryhodné a laskavé osobnosti. Jak z výše uvedeného vyplývá, rozdíl mezi posedlostí a pozitivním channelingem vytváří člověk sám. Zvládnutí určitých metod pozitivního channelingu může nějakou dobu trvat, ale v každém případě se to vyplatí a channeling se může stát užitečným darem se značnými možnostmi, jak pomoci sobě i druhým. Není kam spěchat, naopak pokud je člověk netrpělivý, může to dopadnout, jako když pustíte napětí 220V do obvodu, který je dimenzován jen na 120 V. I tady trpělivost přináší růže. Schopnost channelingu se ani po delší přestávce neztrácí.

Když už člověk channeling zvládl, vyplatí se používat meditaci jako užitečný prostředek k zacházení s imaginárními osobnostmi. V případě posedlosti, pokud má člověk potíže s kontrolou takové komunikace, se však meditace, holotropní dýchání nebo regresní terapie a podobné metody nedoporučují. Ty jsou užitečné až v pozdější lépe zvládnuté fázi channelingu.

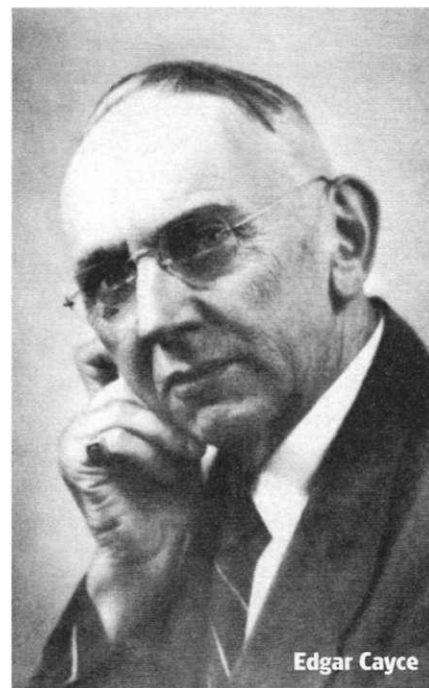
Channeling může být, a také často je, velmi pozitivní a efektivní metodou rozvoje osobnosti člověka. Tak jako telefon - může přenášet informace velmi užitečné a použitelné, ale někdy také velmi zkreslené až nesmyslné. Pak záleží na člověku samotném, aby je rozlišil. Praxe channelingu zatím není všeobecně uznávána, ale má bohatou a dlouhou historii a dnes už i sice spíše neveřejnou, ale velmi rozšířenou základnu. Nevíme, co se v průběhu channelingu v myslí přesně děje, víme ale poměrně dost na to, abychom tento jev mohli

systematicky zkoumat a zvládat. Patologické formy nejsou tak časté a dají se zvládnout. Většina Udí, kteří prošli channelingovým výzkumem v Centru pro aplikovanou intuici v Kalifornii, přinesla spoustu velmi hodnotných informací a prokázalo se tak že channeling by mohl mít v budoucnu velmi konstruktivní využití.

A nakonec, mentální proces, zvaný intuice, jehož je channeling manifestací, zde byl prezentován jako důležitý zdroj získávám jakýchkoli informací a jakéhokoli poznání. Je ale třeba mít na paměti, že jde ještě o víc. Intuice je základním komunikativním spojením mezi vnější a vnitřní myslí. Je to klíč k lepšímu pochopení sebe sama, k navázání spojení s hlubším »já« či s duší, tak jako pomocí meditace nebo jiné metody. Je to experimentální most k tomu, čemu se říká seberealizace nebo osvícení Ale to už je jiný příběh.

Guru mne požádal, abych se modlil, ale já jsem to nedokázal. Řekl, že to nevdá, že se bude modlit i za mne a já mám jen čekat, až mi to přijde samo, jako odjinud... Slova pak přišla sama, jako by mi je někdo diktoval, a od té doby vše, co jsem řekl, napsal nebo o čem jsem přemýšlel, přicházelo jakoby z jednoho a téhož zdroje.
Sri Aurobindo

Autorem upravený článek z připravované knihy >Opening the Inner Eye< (Otevření vnitřního oka) přeložil V. M.

Edgar Cayce

Romane, čím vším spMTuálním jsi prošel, než jsi začal s channelingem?

Jsem trochu římské povahy, i o duchovních věcech uvažuji kriticky. Vždy jsem tušil, že mám svou zvláštní cestu. Snažil jsem se uvažovat nezávisle. Fascinovalo mě, jak málo věcí mohu brát vážně. Vliv na mě měla i vojenská služba. Zajímalo mě, proč mě tak vykojčila. To mě dovedlo ke studiu různých psychoterapií a náboženství. Rychle jsem jimi prošel, nejvíce na mě zapůsobil Krišnamurti. Ale i jeho jsem po letech opustil. Myšlenky to byly dokonalé, ale výsledky se nějak nedostavily u mě ani u jiných. Mezi teorií a praxí je rozdíl. Slova jsou jen slova.

Jak ses začal věnovat channelingu?

Neuspokojovaly mě výsledky duchovních metod, které jsem znal. Nikdo ze známých se zřetelně nepohyboval k cíli. Prostě jsem hledal účinnou metodu s dobrým vedením duchovní osobnosti. Poznal jsem, že tu taková fyzicky není, o Mahešváránandovi jsem nevěděl. Nikdo tu nemá kvalitní každodenní vědem. Ale bez toho se nedá kvalitně pracovat a snadno se upadne do sebeklamů. Nechtěl jsem zůstat celý život na místě.

Je překvapující, že lidé nevidí práci božských sil v našem životě. Myslí si, že náhody, nemoci a úrazy existují jen tak Málokdo bere vážně sny a ví, kdo je vytvořil a proč. Kdo zná důvod, proč jsme tady? Obávám se, že skoro nikdo.

Kde ses naučil základy channelingu?

Není to těžké. Něco jsem našel v Grafově knize HOLOTROPNÍ VĚDOM, technika je popsána i u Moodyho. Jeden známý, se kterým jsem přednášel o Krišnamurtim, už určité zkušenosti měl. Znal jsem princip spiritismu. Ten, na rozdíl od channelingu, komunikuje s astrálním světem. Problém byl v tom, že jsem potřebné schopnosti dostal až po dvou letech. Do té doby jsem musel vystačit s pomocí přátel, které jsem využil jako média. Těžší je vydržet tempo výuky. Informace, sny i události se vah' jako lavina a vše má svůj význam, který je třeba pochopit a prožít. Kapitoly duchovní výuky se střídají, v každé je určitá psychoterapie nebo duchovní zážitek a práce s ním. Záleží na každém, jak rychlé tempo výuky si zvolí.

Jak dlouho už se channelingu věnuješ a jak se tím tvůj život změnil?

První zdařilé pokusy s médiem byly v září 1993 po období určitých zkoušek, ale fy probíhají vlastně stále. Jak mě to změnilo? No hodně, čím dál více se vzdalují běžným lidem, někdy to vyvolává určité problémy. Dá se to popsat jako rozvíjení vnitřní intuíce i duchovní zážitek vstupu do božských dimenzí. Rovněž poznám všech svých lidských i božských částí. Pochopení, že vše v našem životě má svůj význam. A to mě ještě hodně čeká...

channeling

Rozhovor s protagonistou a učitelem Romanem Palkou

Poznal jsem také, že vše je trochu jinak než se píše v knihách. Jsme duchovně rozvojovou civilizací, není možné lidem dávat tuhou stravu, jak říká apoštol Pavel.

V textech popisuješ spoustu channelingových poznatků. Jak jsi se kním dostal?

Zeptám se a už informace tečou. Je třeba se v nich orientovat, skládat je, klást otázky. Božské síly mi dají informace, které potřebuji, jak teoretické, tak praktické, osobní. Pomáhají mi i přátelé z naší skupiny. Ostatně spousta lidí to dělá také. O některých je to známo (paní Cibulková), jmi to tají.

Velice mě zajímá tvoje »vyhledávací aktivita« v oblasti kosmických zdrojů.

Každý z nás je bedlivě pozorován duchovním světem a dostává Učitele, kteří k němu patří. Jakmile se mu daří a má výsledky, dostává další a vyšší. Prostě se mu ozvou a je na něm zda je využije. Já už jich mám šestnáct trvale připojených, z toho polovinu nirvanických a nadnirvanických. Nikdo si nemůže stěžovat na nepřítel božských sil. Jde jen o ochotu jich využívat."

Založil jsi channelingovou skupinu. Kde jsi vzal představu o jejím uspořádání?

Založil snad ne, spíše jí organizuji. Při první přednášce na jaře 1994 se sešlo několik zájemců a dali jsme se dohromady jako kamarádi. Pak se hlásili další a další. Chtěli jsme udělat kruh přátel, kteří si budou pomáhat a vyměňovat zkušenosti, ale nikdo nikomu nebude poroučet. Několik z nás bylo letci, tak jsme přejali funkce instruktora a inspektora výcviku, aby bylo jasné, kdo může učit začátečníky.

Dlouho jsem přemýšlel, jak se nazvat. Nejsme proroci, jasnovidci ani běžní věřící. Channeling patří do mystiky, je to duchovní magie. Jsme tedy zasvěcenci. Náš přístup je přítom obsažen v základu každého učení. Je to výuka božskými silami.

Nečastější námitkou proti channelingu je riziko sebeklamu.

Sebeklam? No, sám víš, že dostáváš informace, které jsi nikdy neměl a které přesahují tvé intelektuální schopnosti. Dr. Kautz měl v Kalifornii výzkumný ústav, kde tohle potvrdil. Stát se to ale může, každá práce má svá rizika a musíme se s nimi umět vypořádat. Někteří kolegové z jiných skupin se skutečně dopouštějí určitých chyb. My občas také,

ale vzájemnou spolupráci lze výsledky verifikovat. Proto jsem také napsal příručku CHANNELING, kde jsou popsány problémy a jejich řešení.

Není channeling příliš nebezpečný?

Vše silné je potenciálně nebezpečné. Kvůli dopravním nehodám také nezůstane doma. Je třeba si dávat pozor, znát rizika a nezneužívat schopnosti. Víme, že vše ve vesmíru je veřejné. Neučíme také každého, ale jen ty, kteří jsou božskými silami vybraní. A těch mnoho není.

Co doporučíš zájemcům o channeling?

Ať se vážně zamyslí, oč jim jde, zda jejich duchovní zájem je opravdový. Bohužel se nám běžně stává, že vycvičíme člověka, který to za chvíli přestane dělat. Vidí, že to dokonale funguje, a dostane strach. Channeling je opravdu silnou kávou. Většina duchovních Udí totiž nechce překročit určité hranice poznání. Naším stálým problémem je nedostatek kvalitních zájemců. Pro toho, kdo má vážný zájem, jsou možnosti duchovního růstu obrovské. Channeling totiž není jen přlivem vysoce kvalitních informací; tím hlavním je vnitřní proces, který může být urychlen jako u známých mystiků. *Via purgativa* a *via illuminativa* jsou dobře schůdné jen s intenzivním každodenním vedením. Bozhodně nestačí zeptat se jednou za rok Mahešváránandy či Sai Baby.

Jak vidíš budoucnost channelingu?

Je pravděpodobné, že channeling bude jednou z duchovních metod třetího tisíciletí. Bude velká pluralita přístupů, od známých po zcela neznámé. A je to tak dobře. Channeling se používá ve vyspělých civilizacích, za několik století se ho zde budou učit i děti ve škole, jak zjistil dr. Snow v progresních hypnózách v knize MASS DREAMS OF TOE FUTURE. Jeho výhodou je, že vlastně není klasickým náboženstvím s jednotnou ideologií. Je spíše duchovní metodou, kde každý dostává výuku podle momentálních schopností. Každý ví, že úplnou pravdu se ještě dlouho nedozvíme. Duchovnost je v channelingu spíše chápána jako psychoterapie a rozvoj vnímání. Nepotřebuje také žádnou světskou hierarchii, žádné obřady, zvyky a rituály. Demagogický přístup k duchovnosti bude totiž čím dál méně populární.

V listopadu 1998 se tázal Jan Havelka

Roman PÁLKA historie channelingu

Channeling není ničím novým ani tajemným. Nevědomě, ale někdy i vědomě ho používá každý, když chce intuici vyřešit obtížnou otázkou. Někdo mu říká vnitřní hlas, Invence či intuice, jiný vnuknutí, není to však totéž co svědomí. Znají ho umělci, vědci, senzibilové, léčitelé i mágové. Je například známo, že nejen Sokrates a kdoví kdo ještě z velkých Řeků, ale i psycholog C. G. Jung pracoval s pomocí dvou »daimonů«. Ti mu pomáhali s jeho dílem, které má stálou platnost.

Autorem názvu je patrně dr. Kautz, který zkoumal jeho možnosti v Centru pro aplikovanou intuici v San Francisku a je autorem několika monografií. Prokázal, že média dávají telepaticky informace, které nikdy neměla a ani je nemohla zjistit běžnými prostředky. Jeho pojetí channelingu se však podstatně liší - neklade důraz na psychoterapii a duchovní rozvoj, ale na kvalitu informací ze všech oborů. Podobný přístup měli i vědci zkoumající spiritistické jevy před 150 lety (Flammarion, Kardec). Pod různými názvy ho používá mnoho současných psychologů, senzibilů, duchovních osobností a organizací. Channelingová literatura je velmi rozsáhlá. Ale ani tam se nevyskytuje myšlenka, že je možné zapojit božské síly do procesu harmonizace osobnosti, který provádějí podle dohodnuté intenzity.

Channelingová zasvěcení navazují na šamany a esoterické zasvěcení, ale dnes není nutné takové utajení a práce s magií může bránit duchovnímu růstu. Navazují i na proroky různých civilizací, liší se však aktivní komunikací a individuálním přístupem. V současné době není nutné vytvářet nová náboženství, ale stát se osobnostmi, které mají volný přístup do všech stupňů vnitřní Inteligence. I prvotní křesťané měli tyto schopnosti, protože schopnost komunikace je darem Ducha svatého. Mnoho svatých, např. sv. Terezu z Avily a sv. Jana z Krize, oslovovaly božské síly a pod jejich vedením prošli mystickou cestou *via purgativa* (očistění), *via iluminativa* (záblesky osvícení) až *kunio mystica* (spojení). Channeling však nemá potřebu uctívat něco vnějšího, božské síly chápe jako přirozenou součást osobnosti každého člověka - mají mít postavu, jaké jim přísluší. Pracuje pouze s duchovně vyspělými jedinci. Mohl by se uplatnit v charismatické obnově církve, ale ze strany křesťanů i ostatních du-

chovních směrů lze bohužel očekávat spíše jen podezření z kontaktu s temnými silami. Ze známých osobností je jim asi nejbliže antroposof Rudolf Steiner (1861-1925). Prvky psychoterapie má podobné jako u auditování (např. hlubinná regresní psychoterapie atd.), ale pracuje jen s úzkým kruhem nejvyšších jedinců. Božské síly stále znovu hledají nové cesty, jak oslovit lidi novým přístupem, přizpůsobeným jejich chápání.

Naši dobu charakterizuje expanze božské energie do vědomí Udí. Duchovní metodou třetího tisíciletí může být channeling. Svými schopnostmi budou mít zasvěcení; na rozdíl od současných duchovních osobností, respekt i u přesvědčených materialistů. Channeling je mystickou duchovní magií, jež začíná komunikací s Mistry vyšších světů nebo vlastním nadvědomím a pokračuje duchovní výukou, vedenou těmito posvátnými silami. Je to přístup k životu, který vzniká z poznání základních zákonů Stvoření aplikovaných na konkrétní situaci zasvěcení. Později se mohou zasvěcení splnit schválená magická práma. Nejvyšším výsledkem channelingu jsou duchovní zážitky spojené s božskými částmi, které umožňují pravé Vidění a Tvoření. Využívá obrovských možností změněných stavů vědomí, které otevírají pootevřenou bránu mikrokosmu nevědomí. Bez spojení se nedá efektivně pracovat nikde, v duchovnosti to platí mnohonásobně. Není to tedy každá telepatická komunikace, některá média totiž přinášejí bezcenné nebo málo významné informace.

Channeling je v tomto smyslu málo známá duchovní metoda, která nahrazuje středověký přístup křesťanství i jógy. Je to vlastně smlouva s bohem o intenzivním duchovním vývoji, který se skládá z očisťování, výuky duchovních zákonů, rozvoje vnímání a poznávání božských částí *jáství* zevnitř. Pokud se dá výuka do pohybu, nelze ji zastavit, jen zpomalit. V minulosti byla používána výhradně esotericky, dnes se jen pomalu odhaluje. Svým přístupem i výsledky často naráží na odpor materialistů i rigidních věřících. Náboženství sice také obsahuje prvky duchovní magie (rozhovor s Bohem, modlitby ke Kristu), ale praxe sune pokulhává. Channelingová zasvěcení nevidí totiž duchovnost v občasné návštěvě kostela či prázdnotě nirvány a útěku z tohoto života, ale v dokonalém jedním, jež vychází z úpl-

ného pochopení dané situace harmonizovanou hierarchickou strukturou osobnosti.

Zesílená polarita dobra a zla a neduchovnost této epochy umožňuje správně nasměrovaným jedincům velké urychlení v duchovní cestě. Přitom jsou ovšem ohrožováni zvenku i zevnitř. I karmické odpisy za život v této civilizaci jsou veliké.

ROMAN PÁLKA

Hlavní zájmy: Channeling, paragliding
Minulost: průměrný počet inkarnací, převažující sklon k dobrodružnosti, silný vliv římské říše, průměrné karmické zatížení. Úkol připravený pro tento život - učit nekřtízovat, neriskovat. Narozen v Táboře v 02.00 dne 24. 4. 1955, po dvou letech stěhování do Liberce. Vystudoval průmyslovku a VŠST. Přiznal se do Prahy. Zaměstnan jako technik později knihovník Zena internistka. Dcera narozena v r. 1982.

Jablko nespadlo daleko od stromu. Jeho otec je reverend Unitářů, autor knihy Karma a reinkarnace. Počátky zájmu o duchovnost v roce 1982; ovlivněn studiem Krišnamurtiho (1895-1987), který je autorem nejčistší Cesty, bohužel nevhodné pro nás, děti obecné školy vesmíru. Pod vlivem rozboru nedostatečných výsledků klasické demagogické křesťanské cesty i romantických východních nauk dospěl k úvaze o nutnosti osobního vědomého přístupu božských duchovních sil na výchovu jedince. Pokusy o navázání komunikace po vzoru proroků se zdařily a postupně se vytvořila skupina, kde každý má channelingové schopnosti. Duchovnost pro ně není ideologií, ale propracovanou psychoterapií, jež působí ze všech směrů. Přednášková a publikační činnost od r. 1991. Budoucí osud přibližně znám, ale sdělitelný pouze pro zasvěcení. Navíc se často mění.

Snaha dostat se nad lidskou přizemnost vedla i k létání na bezmotorových letadlech. Pilotní průkaz od roku 1976, později surfing. Postupně vystřídal šest surfů, ten nejlepší 280 cm a 110 l výtlač od r. 1990 paragliding. 1992-95 jako instruktor. Jste-li v základně mraku, jeví se vám města a špína ovzduší jako úsměvný detail.

Publikační činnost: CHANNELING - DUCHOVNÍ VÝUKA INTELIGENCEMI, ONYX 1996,1997; MĀGICKÝ SVĚT, ONYX 1997,1998

WEBOVÉ ADRESY

www.spiritweb.org/Spirit/channelings.html
www.lib.utulsa.edu/guides/channel.htm
www.all-natural.com/am-names.html
www.crystalinks.com/art.html
www.crystalinks.com/index.html
www.crystalinks.com/mesreim.html
www.lib.utulsa.edu/guides/channel.htm
www.all-natural.com/am-names.html
www.super-food.com/indexcwg.htm

Věčná moudrost

Roger Walsh

Roger Walsh je profesor psychiatrie, filosofie a antropologie na Kalifornské univerzitě v Irvine (University of California at Irvine). Uveřejnil více než sto článků a dvanáct knih o vědě, filosofii, náboženství a ekologických otázkách. Za svou práci získal řadu národních a mezinárodních ocenění, je autorem např. knih **GIFTS FROM A COURSE IN MIRACLES**, **PATHS BEYOND EGO: THE TRANSPERSONAL VISION** a **THE SPIRIT OF SHAMANISM**.

Ve svém mystickém jádru jsou všechna velká náboženství vlastně mapami cest, které vedou k navození transcendentních stavů vědomí.

Když mi Frances Vaughan ukázala křesťanské mystické učení Kurs zázraků, má mysl nebyla otevřená ani v nejmenším. Nahlédl jsem do knih, uviděl slova »Bůh« a »Duch Svátý« a po dva roky jsem odmítal mít s tím cokoli společného. Jenže celé ty dva roky jsem potkával lidi, kteří mi sdělovali fascinující myšlenky a zajímavé výroky. Ptal jsem se: »Odkud to máš?« a jejich odpověď zněla: »Z Kursu zázraků.«

Nakonec jsem to vzdal a znovu věnoval tomuto materiálu pozornost. Asi tak po měsíci, když jsem překonal svůj odpor ke křesťanské terminologii, jsem začínal cítit, že mám v rukou opravdu neobyčejné dílo. V posledních deseti letech je intenzivně studuji a mé uznání neustále roste.

Jedním z rysů hlubokého učení je, že při opakované četbě nacházíte to, čemu filosofové říkají »vyšší významové roviny«. Mám ten dojem, že totéž prožívám i já, kdykoliv se Kursem probírám. Dospěl jsem do stadia, kdy cítím, že Kurs je postavený naroveň všem ostatním materiálům a disciplínám, se kterými jsem se setkal. Druzí lidé, moudřejší než já, souhlasí. Tak například Ken Wilber, který se vyzná ve světových psychologických směrech a duchovních tradicích lépe než kdokoliv jiný, koho znám, říká, že Kurs je na stejné úrovni s veškerým učením, se kterým se setkal. Inklinuji tedy k domněnce, že tento dokument je v jistém slova smyslu mistrovským duchovním dílem.

POKROK V POCHOPENÍ NÁBOŽENSTVÍ

Tři zajímavé události, k nimž došlo v průběhu několika posledních desetiletí, zahájily revoluci v našem pojmání komparativního náboženství. Jejich přehled nám dá rámec, do něhož bychom mohli Kurs zasadit, a ujasnit si tak, do kterých světových tradic zapadá.

Za prvé: poprvé v historii máme možnost studovat všechny významné duchovní tradice. Před pár stoletími nebyly žádné magnetofonové pásky, bylo jen málo knih a lidé byli obvykle vystaveni jedinému náboženství. Snaha proniknout do nějakého jiného náboženství nebyla zrovna populární a někdy mohla vést až do plamenů na hranici.

Za druhé: dnes máme takzvaná Gnostická Evangelia (Gnostic Gospels) neboli Knihovnu z Nag Hammádí, která byla objevena v roce 1945 v egyptské poušti. Tato sbírka písem dokládá, že rané křesťanství bylo daleko heterogennější tradicí, než jsme se původně domnívali. Křesťanství, jak vyšlo najevo, prošlo radikálním dělením velmi záhy po Ježíšově smrti. Na jednom pólu vznikly zárodky konvenční hierarchické organizace, které se vyvinuly v dnešní západní církve. Na druhém pólu stáli gnostici, kteří byli pravděpodobně ranými křesťanskými mystiky. Došlo ke konfliktu, gnostici byli označeni za kacíře a jejich knihy a písma byly spáleny.

Elaine Pagelsová, profesorka náboženství na Princetonské univerzitě, napsala ke Gnostickým Evangelii fascinující úvod. Jejich důsledky pro křesťanství jsou nesmírné. Za prvé, Ježíš není vykreslen jako někdo, kdo si dělá nárok zůstat navždy jedinečným, kdo je jakkoliv ontologicky odlišný nebo kdo by měl zůstat navždy stranou ostatních lidí. Říká naopak, že dospěl do stavu, který je latentní v každém z nás. Nemluví o hříchu a vině, ale o zatemnění a iluzi. Mluví o sobě jako o probuzeném, a o těch, kteří přijmou jeho slova a praktiky, hovoří jako o lidech, kteří se stávají Jemu podobnými, sjednocují se s Ním: »Ten, který pije z mých úst, stane se mnou.« Takže náhle dostáváme obraz křesťanství, který je konzistentní s mystickými formami ostatních hlavních náboženství.

Za třetí: poprvé máme na západě psychologii, která do určité míry chápe změnéné stavy vědomí. Ukazuje se, že změnéné stavy mohou vést k poznávání závislému na nich. To znamená, že to, co se naučíme v určitém stavu vědomí, nemusíme být schopni plně pochopit v jiném stavu vědomí. To je důle-

žitý, neboť mystické tradice světových náboženství se zcela jasně zabývají navozováním změnéného stavu vědomí. Nejhlubší duchovní moudrost nemusíme tedy plně pochopit, pokud se zároveň nenaučíme dosáhnout odpovídajících stavů mysli. Jedním z nejdramatičtějších poznání v mém životě, jedním z těch oslepujících vhlédů do zcela samozřejmého, bylo zjištění, že velká náboženství jsou ve své mystické podstatě vlastně mapami cest vedoucími k navození transcendentních stavů vědomí.

Autentické duchovní tradice (tradice schopné navodit odpovídající změnéné stavy, transcendenci nebo vyšší vývoj) mají, jak se zdá, čtyři ústřední součásti: etický výcvik, cvičení pozornosti, emocionální transformaci a kultivaci moudrosti. První z nich, etika, je velmi vzdálena morality nebo závěrům typu »Učiň tak, nebo tě Bůh ztrestá«. Jde spíše o uznání, že neetické jednání vychází ze závislosti, averze nebo rozpolcených emocí, jako je strach, zloba či žárlivost, a posiluje je. Takové stavy mysli kazí mír, lásku a pozitivní emoce. Když se ze strachu, zloby nebo žárlivosti dopustíte neetického činu, zraníte jak sebe, tak ostatní a posílíte negativní stavy mysli, ze kterých tyto emo-

it Kursu zážraků

ce vzešly. Takže etiku můžeme nyní pojímat ne jako zvenčí nastolenou morálku, ale jako základní a funkční přístup při trénování mysli, spočívající v neposilování, ale naopak redukování a rozpouštění rozpolcených emocí a motivů. Důležitost etiky pro psychologický a duchovní růst nebyla prozatím v západní psychologii příliš doceněna. Výjimkou jsou, řekněme, určité skupiny terapeutů nebo na autenticitu důraz kladoucí existencionální, humanistická nebo transpersonální psychologická hnutí.

Druhým klíčovým momentem mystických cvičení je trénink pozornosti. Ti z nás, kteří meditují, vědí, jak je složité soustředit mysl. Jako by mysl měla ještě svou vlastní mysl. Je s podivem, že lidé dokáží žít svůj život, aniž by si uvědomili, že jejich mysl postrádá jakoukoliv kontrolu, a to až do chvíle, než se začnou věnovat meditaci. Dokážete-li se soustředit na nějaký předmět po dobu pěti vteřin, pak jste vydrželi o nějakých 50 % déle, než pokládal William James za možné. A přece se například praktikanti koncentračních meditací v józe či buddhismu učí udržet soustředění na vybraný předmět po hodiny.

Trénink soustředění nám pomáhá rozvíjet náš mentální klid, stabilitu, vyrovnanost a kontrolu. Důležitost věci spočívá i v tom, že naše mysl má tendenci odražet objekty našeho soustředění.

Soustředíme-li se na obraz někoho, koho milujeme, máme tendenci zažívat pocity lásky. Vstou-

pí-li nám do představ někdo, koho nemáme v oblibě, může se u nás objevit zloba. Schopnost udržet mysl zaměřenou na vybraný předmět může být velmi silným nástrojem a může nám umožnit zušlechťovat specifické emoce a stavy mysli.

Za třetí, je to emocionální transformace. Jedná se o vzdání se nebo uhašení emocí, jako zlost, žárlivost, strach a nenávisť a o kultivaci emocí jako láska, soucit, radost a vyrovnanost. Emoce druhé skupiny jsou pro člověka i společnost prospěšné. Cvičení prohlubují, zesilují a rozšiřují pozitivní emoce, až do chvíle, kdy tyto emoce dospějí do svého vrcholného bodu a vykvétou například v buddhistickou nepodmíněnou, žádnými hranicemi neomezenou, laskavou lásku ke všem bytostem, nebo v křesťanskou agapé.

Čtvrtým komponentem je kultivace moudrosti. Existuje mnoho úrovní a stupňů moudrosti. Zdolávání těchto úrovní může začít poznáním, jako třeba u Billa Thetforda, že »musí přece existovat lepší způsob«. To je prvopočáteční moudrost, která nás motivuje, abychom započali své pátrání, cestu a vnitřní práci. Jakmile jednou nastoupíme cestu vnitřní práce, moudrost dozrává prostřednictvím vzhledů do povahy mysli, já a reality. Vhledy nakonec vyzrají v přímou, intuitivní, osvobozující, transcendentní moudrost, na východě označovanou *pradžna* nebo *džňána* a na západě *gnose*.

Tyto čtyři elementy - etika, pozornost, transformace emocí a moudrost - se podle všeho objevují v autentických duchovních tradicích na celém světě, Kurs nevyjímaje. Různé tradice mají nicméně tendenci zaměřovat se na některý z těchto elementů a toto zaměření určuje jejich příslušnost k jedné ze čtyř jóg, o kterých pojednávám dále.

KURS A ČTYŘI JÓGY

*Kurs nikdy nesoudí,
nikdy neobviňuje, nikdy neútočí
a bez ustání nás směřuje zpět k sobě
a k poznání, že na těch nejzákladnějších
úrovních jsme už vždycky radostní,
svobodní a božští.*

Jedním z unikátních rysů Kursu je dojem výjimečné ucelenosti. Většina cest je výsledkem různých ság vyprávěných spatra různým skupinám, kdy učedníci zaznamenáva-

li některé výroky, zatímco na jiné zapomněli, takže nashromážděné záznamy nejsou zrovna celistvé. O životě Ježíše máme například jen pár stovek řádků a jen pár tisíc řádků lze připisat přímo Buddhovi.

Kurs je naopak bezpochyby pečlivě integrovaným systémem začínajícím na stránce číslo jedna, jenž se systematicky s logickou vzestupností propracovává až ke svému závěru. Svou logickou souvislost má i posloupnost lekcí. Ze začátku nás vedou procesem rozkladu našeho běžného způsobu vnímání, na který navazuje proces nahrazení či rekonstrukce »zdravějšího« způsobu vnímání. Na této cestě se věnuje patřičná pozornost všem čtyřem prvkům - etice, koncentraci, emocím, moudrosti - které jsou dovedně sklobuhy.

Zdá se, že Kurs je věčnou moudrostí (společné jádro všech velkých světových náboženství) ve formě křesťanství. Je v něm v křesťanském jazyce vtěleno *millenium* - starověké učení o podstatě vesmíru, lidstva, o podstatě probouzení.

V rámci toho využívá množství různých technik. Jedním ze způsobů, jak srovnávat různá náboženství, je využití hinduistického dělení duchovních cest na »čtyři jógy«, čtyři cesty, které zdůrazňují různý aspekt tréninku. Čtyři klasické jógy jsou Džňána jóga - jóga intelektuálního rozlišování, kdy využíváme intelekt k odstranění iluzí a k jasnému vidění; Bhakti jóga - jóga lásky a oddanosti, emocionální přístup pro ty, kteří mají upřímný vztah k náboženství, spiritualitě a životu; Karma jóga - jóga práce a služby světu; a Rádža jóga, přednostně meditační cesta. Kurs jasně propracovává elementy všech těchto jóg nebo cest.

CESTA INTELEKTU

Kurs je Džňána jóga nebývalé síly. Ve skutečnosti je to ten nejpropracovanější text modifikující kognitivní behaviorismus, se kterým jsem se kdy setkal. Najdeme v něm popis povahy identifikace, psychologické obrany a vnímání, který je na úrovni jakýchkoli poznatků současné psychologie nebo tradičních učení moudrosti. V mých přednáškách na univerzitě, ve kterých se zabývám těmito tématy, využívám některé z myšlenek Kursu, ačkoli to vždycky nepřiznávám.

Kurs zakládá přesný myšlenkový systém, který, jak říká, je optimálním myšlenkovým

POČÁTKY...

Kurs se zjevil Heleně Schucmanové, profesorce psychologie na Kolumbijské lékařské škole, ateistické židovce, formou channelingu, vnitřního diktátu. Pomáhal jí William Thetford, profesor na stejné fakultě, který sám sebe nazýval agnostikem v praxi. Oba byli nadmíru překvapeni, že se stali nástrojem při tvorbě tahového díla. Okolnosti, za kterých Kurs přijímali, byly natolik fascinující, že by zde mohl následovat dlouhý článek plný historek dokládajících jejich příběh; příběh, jemuž bych sám asi nikdy neuvěřil, kdybych neměl příležitost nezávisle si ověřit a potvrdit mnoho podrobností.

Helena Schucmannová

Jen stinčně: Helena a Bili pracovali v roce 1965 na Kolumbijské lékařské škole. Katedra psychologie byla zahlcena vnitřními potyčkami, jak už to v mnoha akademických odděleních bývá. Bili jednou v zoufalství zvolal: »Tady přece musí existovat ještě jiný způsob, jak pracovat, a já ho najdu, načež Helena odpověděla: »Souhlasím a udělám vše pro to, abych ti pomohla.«

O dva týdny později jí začala přicházet na mysl řada vizuálních obrazů, které natolik zesílily, že se až obávala o svůj zdravý rozum. Tyto obrazy se vyvíjely od skupin výjevů až po sekvence, které se zdály mít vysoce symbolický význam. Na konci třetího měsíce uslyšela Helena vnitřní hlas, který oznamoval: »Toto je Kurs zářáků. Začni si, prosím, dělat poznámky.« Helena se znovu vyděsi-

systémem pro probouzení. Podle Kursu je to náš myšlenkový systém, který vytváří náš pohled na svět i naše vnímání sebe sama a skutečnosti. Naše vnímání je tedy odrazem našich stavů mysli a našeho myšlenkového systému a my tímto způsobem »promítáme« na svět mnoho z toho, co je v nás ukryto. A v konečném důsledku, v přísně ontologickém smyslu, Kurs říká, že svět je dílem mysli. V tomto směru je ozvěnou úvodu Buddhova učení (Dhammapada), které začíná: *Jsem tím, co myslíme. Vše, čím jsme, vychází z našich myšlenek. Našimi myšlenkami tvoříme náš svět.*

Kurs, stejně jako buddhismus i ostatní formy věčné moudrosti, říká, že náš myšlenkový systém je chorý a že neustále vytváříme sny a iluze, do nichž zabředáváme, aniž bychom si to uvědomovali. Jinými slovy, naše sny a iluze maskují samy sebe a my si je pleteme se skutečností.

Abyste Kurs pomohl toto pochopit, obrací naši pozornost ke snům, které se nám v noci zdají. Ty dokazují, že naše mysl má schopnost doslova stvořit těla a světy, které se nám po čas snění zdají být zcela skutečné. Narazíme do stolu a ten se nám zdá být tvrdý. Identifikujeme se s naším snovým tělem a domníváme se, že zanikneme, pokud bude toto tělo zničeno. Kromě zřídka »jasných« snů nikdy nepoznáme, že sníme, dokud se nevbudíme. A přece, když se ohlédneme za uplynulým snem, teď už ve stavu našeho obvyklého bdělého vědomí, uvidíme, že náš stav vědomí ve spánku a snění má nižší ontologickou platnost nebo je méně skutečný než stav vědomí, ve kterém se právě nacházíme. A tak Kurs předkládá k úvaze:

»Sny vám ukazují, že máte moc učinit svět takovým, jakým jej chcete mít... A dokud jej vidíte, nemáte žádné pochybnosti o jeho skutečnosti. A přece je to svět, který je beze vší pochybnosti uvnitř vaší mysli a který se pouze jeví být vně... Zdá se, že jste se vzbudili a sen je pryč... A to, do čeho jste se probudili, není nic, než jiná forma téhož světa, který jste viděli ve snu. Všechn váš čas trávíte ve snění. Vaše sny v čase spánku a sny v čase bdění mají jen jinou formu, to je vše.«

Kurs říká, že naše běžné bdělé stavy jsou také snem, vlastně nešťastným psychotickým snem. Z toho důvodu nabízí alternativní myšlenkový systém, který je s to nahradit náš negativní sen snem šťastným. Stále to bude jen sen, ale bude to ten nejšťastnější sen, jaký dokážeme vytvořit a z něhož i probuzení bude snazší.

Konečný cíl Kursu však leží za všemi sny a dílčími cíly, spočívá v probuzení. Jeho poselstvím je, že existuje ještě jiný stav vědomí, který se má k našemu běžnému bdělému stavu, jako se má bdělý stav ke stavu spánku a snění. Tím stavem je spasení, osvobození, osvícení nebo mokša. Takže základním poselstvím Kursu, tak jako všech ostatních velkých duchovních tradic, je: »Probudte se!«

Toto probuzení předpokládá naše vyproštění ze sítě rozšířených kulturních iluzí, v nichž žijeme. Tyto kulturní iluze, nebo slovy Charlese Tarta, tento konsensuální trans, můžeme pokládat za určitou formu hypnózy. To, co pokládáme za normální, je vlastně formou rozšířené kulturní hypnózy. Takový je názor jak významných duchovních učení (ačkoliv užívají jiných pojmů), tak současných myslitelů jako Charles Tart, Willis Harman nebo Ken Wilber.

Kurs nás tedy nabádá, abychom se probrali z kolektivního transu. Prostředky, které k tomu nabízí, vycházejí logicky z toho, co označuje za příčiny našeho zhypnotizování. Pokud jsme se dostali do transu díky kolektivnímu, zavádějícímu myšlenkovému systému, pak je zcela zřejmé, že východiskem je nahradit jej — a la kognitivní behavioristická modifikace — jiným myšlenkovým systémem: myšlenkovým systémem, jež odhypnotizovává a budí. A to je to, k čemu se Kurs hlásí a co dělá. Říká, že nabízí alternativní myšlenkový systém, kterým můžeme, pokud se k tomu rozhodneme, nahradit kulturní systém vštěpovaný nám od narození, který nás tak úspěšně uvedl v trans.

CESTA SRDCE

Hlavním posláním Bhakti jógy, jógy lásky a oddanosti, je transformace emocí. I Kurs se zaměřuje na transformaci emocí a kultivaci lásky. Vlastně říká, že »toto je Kurs o lásce« a že každý Kurs, který se snaží učit nás o tom, kdo opravdu jsme, nás musí učit lásce. Druh lásky, který Kurs zdůrazňuje, je univerzální nebo bez-

výhradná, bezpodmínečná láska, kterou první křesťané nazývali agapé a kterou Kurs nazývá Boží Láskou. K lekcím, jež se soustřeďují čistě na toto téma, patří také jedna, nazvaná »Cítím v sobě právě teď Boží Lásku«. Jiným příkladem je »Dnes mne zahaluje Boží mír a já zapomínám na vše, kromě Jeho lásky«.

Jedním z rysů Kursu, se kterým jsem se v žádné jiné tradici nesešel, je jeho zaměření na využívání vztahů — zejména rovnocenných — jako primární hybné síly probuzení. Bhakti jóga také využívá vztahy, ne však tolik vztahy rovnocenné. Bhakti jóga spíše zdůrazňuje oddanost bohu či guruovi nebo jejich lásku k člověku. Obvykle to nebývá vztah lásky mezi dvěma rovnocennými jedinci. Mnoho cest uznává božství v druhých, ovšem důraz, který Kurs klade na využívání rovnocenných vztahů k probuzení, je ve svých detailech a propracovanosti unikátní. Předkládá desítky denních lekcí a stovky stránek s velmi přesnými instrukcemi, jak léčit vztahy, procvičovat odpuštění, pohlížet na druhé jako do zrcadla a jak se vzájemně spasit, rozpoznat božství v každém z nás, zanechat mrzutostí, těšit se z radosti druhého, uznat naši vzájemnou propojenost, vzdát se očekávání a nároků a kultivovat touhu milovat a sloužit. Mnoho lidí, mne nevyjímaje, cítí, že je to ten nejpropracovanější a nehlubší přístup ke vztahům, s jakým se kdy setkali.

Kurs dělí vztahy na svaté a nesváte. Nejbližším srovnáním, které znám, by mohlo být Maslowovo rozlišování mezi motivy, které jsou založené buď na nedostatku nebo na dostatku. Jsme-li motivováni dojemem deficitu a nedostatku, vstoupíme do vztahu, abychom něco získali. Naproti tomu ve vztahu založeném na dostatku mají už oba partneři pocit zdravého bytí a celistvosti a jejich přáním je prostřednictvím vztahu tento pocit rozšířit a sdílet. Podle Kursu je nesvatý vztah založen na rozdílech, kdy si člověk myslí, že ten druhý má to, čeho se jemu nedostává. Svátý vztah začíná na jiné premise. Každý se zahleděl dovnitř a neshledal žádný nedostatek. Přijali svou celistvost a rozšířili ji spojením s druhým celkem jako se sebou. Nevidí mezi těmito já rozdíly. Neboť rozdíly přísluší jedině tělu.

Kurs nám radí, abychom vzali každý vztah a pokládali jej za prostředek k probuzení obou lidí. Říká, že každý z nás je zároveň učitelem i žákem, pacientem i terapeutem. Radí nám, abychom přistupovali ke vztahu s vědomím, že právě tak, jako v sobě ztělesňujeme Božství my sami, ztělesňuje je i ten druhý člověk. Kurs říká, že je snazší a zručnější hledat božské jádro zároveň v druhém i v sobě, neboť toto božské jádro je transpersonální a žádný jednotlivý člověk je nepojme.

Kurs obsahuje množství velmi praktických technik zabývajících se vztahem. Navrhuje například abychom kdykoliv, když je »svatost« vztahu ohrožena, jako například v hádce, postupovali následovně:

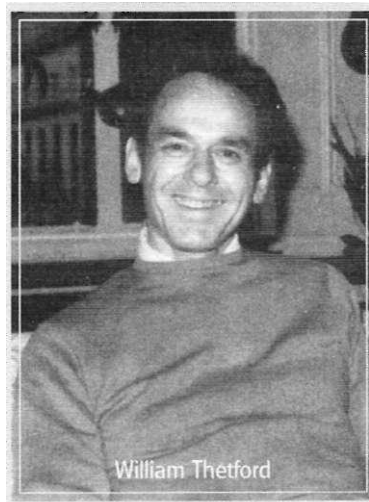
Kdokoliv, kdo je na tom ve chvíli, kdy je vnímáno ohrožení, lépe, by si měl připomenout, jak hluboká je jeho zadluženost tomu druhému a kolik si zaslouží uznání, a měl by být rád, že může svůj dluh splatit tím, že přinese štěstí oběma. Ať si toto připomene a řekne si: »Přeji si tento svatý okamžik, abych jej mohl sdílet se svým bratrem, kterého miluji. Není možné, abych jej měl bez něj, ani on beze mne. A přece je zcela možné, abychom jej nyní sdíleli. A tak činím rozhodnutí, že nabídnu tento okamžik Duchu svatému, aby na nás mohlo sestoupit Jeho požehnání a uchovat nás oba v míru.«

A tak se dostáváme k dalším z hlavních otázek Kursu: k odpuštění. Zatímco křesťanství odpuštění tradičně zdůrazňuje, Kurs mu dává více psychologické zabarvení. Když odpustíme ostatním, říká, odpouštíme vlastně svému vlastnímu stínu a projekcím, které jsme odmítali rozpoznat sami v sobě. Kurs tedy přesně vymezuje odpuštění s cílem zvýraznit, že odpuštění slouží právě tak osobě, která odpouští, jako osobě, které je odpuštěno. Vlastně prohlašuje, že odpuštění je praktika nesmírné léčivé síly, a že »odpuštění je klíčem ke štěstí«.

CESTA SLUŽBY

Karma jóga je cestou služby a práce ve světě. I na to klade Kurs silný důraz a říká, že není třeba čekat na důchod a odejít do kláštera, abychom se této cestě mohli věnovat. Kurs naopak zdůrazňuje, že mír, láska a radost, které zušlechťujeme, můžeme dát světu a zmnožit tím, že je budeme sdílet. Kurs vlastně říká, že když se snažíme cvičit o samotě, naše snaha je

la, že blázní, a utíkala za Billem. Billova reakce by mohla vstoupit do dějin. Řekl: »Nemůžeš vědět, co se děje. Zapiš si alespoň pár poznámek. Dohodli se, že se zítra sejdou v práci o hodinu dříve a Bili

prepíše nadiktované poznámky na stroji. A tak každé ráno celých sedm let Helena diktovala a Bili zapisoval

Z tohoto dění byli oba samo sebou trochu vyvedení z míry. Bili byl v té době vydavatelem »Časopisu abnormální psychologie« (The Journal of Abnormal Psychology) a odmítal články psychologa Charlese Tarta pro jejich nedostačitou vědeckost. Helena nikdy nepřestala mít ke Kursu nevyhraněný přístup a často si ani přepsané materiály nechtěla přečíst. Helena ani Bili o Kursu na veřejnosti téměř nemluvili, neboť měli pocit, že dílo žije samo o sobě a oni by s ním neměli být identifikováni. Po nějakou dobu skutečně vůbec neprojevovali svou identitu. Nakonec byli z toho všeho hrozně vyděšení. Já si ovšem myslím, že to je možná jeden z důvodů, proč takový úkol dostali. Za takových podmínek totiž nebudou identifikovat své ego s dílem a neposadí se na trůn jako papež.

Kurs je napsán ve zvláštním stylu, podobném překladu Bible krále Jakuba. Několik set stránek je napsáno nerýmovaným pětistopým jambickým veršem (nerýmovaný shakespearovský verš). Pokud vás to nedojalo, zkuste si napsat pět stran nerýmovaným pětistopým jambickým veršem a, brzy uznáte, jak je složité něco takového napsat.

Helena s Billeni se hlasu ptali, proč je Kurs v zastaralém křesťanském jazyce. Hlas vysvětlil, že křesťanství potřebuje korekci, neboť z jeho původního smyslu se le-dacos vytratilo. A tak bude věčná moudrost v této specifické formě, pokračoval hlas, přístupná skupině lidí, kteří by jinak vůbec nebyli schopni ji slyšet. Ptali se, proč byli vybráni právě oni, a hlas odpovéděl: »Protože to dokážete.« Ptali se: »Jah dlouho to vše potrvá?« Odpovéděl: »Až uslyšíte slova A teď říkáme amen, budete vědět, že jste u honce.« První slova posledního odstavce Textu začínají slovy: »A teď říkáme amen«. Když Bili ta slova zapsal, měli už popsáno tisíc dvě stě stran, a jak se Bili nechal slyšet, »schovali své provinilé tajemství. Zamkli je do trezoru a doufali, že je někdo po jejich smrti objeví. Vnitřní hlas jim řekl, že se ozve žena jménem Judith a dílo za ně vydá. A samozřejmě, několik let na to, se objevila Judith Skutch. Když jí materiál ukázali, prostoupil jí pocit, že našla »cestu domů«. Společně připravili vydání Kursu v roce 1975.

JAK ZAČÍT

Kurs sestává ze tří knih: Text, který zakládá myšlenkový systém; Pracovní kniha, která obsahuje lehce na každý den roku; a Manuál pro učitele, který ozřejmuje pojmy. Všechny tři díly jsou dnes vydány v jedné knize. Je možné začít jakýmkoliv dílem a Kurs říká, že každý člověk by měl jít do sebe, aby zjistil, který z přístupů pro něj nebo pro ni vhodný. Kurs uznává, že je »pouze jednou z možných verzí univerzálních studijních osnov« a že není pro každého.

Pro mnoho lidí je dobré začít Pracovní knihou, protože nepoužívá hned od počátku tolik křesťanský slovník a není příliš náročná. V podstatě pouze nárokuje pár minut cvičení denně. Každá z jeho 365 lekcí obsahuje jednu klíčovou myšlenku, kterou si máme přes den promyslet a začít a používat ve chvílích stresu. Lekce se postupně rozvíjejí a Kurs nabízí různé propracované strategie, jak tyto myšlenky během dne využívat.

vlastně kontraproduktivní, neboť posiluje me víru, že jsme odděleni od ostatních lidí a popíráme hlubší realitu jednoty Jediné mysli. Kurs tak nachází paralelu v mahájánovém buddhismu. Obě učení totiž navrhuji, že konečné osvobození každého z nás závisí na osvobození nás všech, a prosazují službu ostatním jako náš základní prostředek k probuzení.

Kurs nicméně klade dělítko mezi službu a obět, což jsem shledal velice užitečným. Varuje před službou vycházející z obětování se, neboť obět plodí odpor a zlobu. Sama myšlenka oběti jako taková je kontroverzní, neboť když děláme něco pro ostatní a pokládáme to za obět, pak se opět vnímáme jako od nich oddělení. Ideální je pochopit, že cokoliv děláme pro druhého, děláme i pro sebe.

CESTA MEDITACE

Rádža jóga zdůrazňuje meditaci a trénink mysli. Kurs udává, »Toto je Kurs, jak trénovat mysl.« Jako ostatní tradice zahrnující meditaci poukazuje na to, že netrérovaná mysl má svou vlastní mysl; je labilní, nedokáže se dobře soustředit, je zmítána touhami a averzí a ovládnuta strachem a zlobou. Kurs proto předkládá sbírku různých technik, které dostávají mysl pod kontrolu. Jedna z lekcí potvrzuje: »Mám království, jsemuž musím vládnout. Jsou chvíle, kdy se zdá, že nejsem vůbec jeho králem. Zdá se, že nade mnou triumfuje a říká mi, co si mám myslet, co dělat a jak cítit. A přece mi bylo dáno, aby sloužilo jakémukoliv cíli, který v něm uvidím. Má mysl může pouze sloužit... Dnes ji dám do služby Duchu svatému, aby ji zaměstnal podle toho, k čemu se nejlépe hodí. Tak řídím svou mysl, které mohu vládnout já sám, a tak ji osvobodit, aby vykonávala Boží vůli.«

Právě proto, že Kurs je takový integrovaný systém, čtyři jógy se překrývají a vzájemně podporují. Zbavíme-li se například nedokonalého přesvědčení, budeme asi pociťovat i méně zloby. Tak snáze odpustíme a z odpuštění vyroste větší láska, která zase posílí touhu sloužit. To vše za sebou zanechá méně rozbouranou mysl, která se snáze ovládá a tak bude jednodušší změnit přesvědčení, odpustit, milovat a sloužit. Tím samozřejmě nechceme popřít, že pokrok se může někdy zdát velmi pomalý; Kurs však učí i trpělivosti.

DALŠÍ TERAPEUTICKÉ STRATEGIE

Etika Kursu je na hony vzdálena morálce nebo závěrům typu »Učiň tak, nebo tě Bůh ztrestá«. Jde spíše o uznání skutečnosti, že neetické jednání vychází ze závislostí, averzí a rozpolcených emocí, jako jsou strach, zloba a žárlivost, a posiluje je.

Kurs doporučuje, abychom hledali vedení uvnitř sebe sama, ve svém vlastním hlubším já, protože konečný zdroj moudrosti leží v nás. Když děláme zásadní rozhodnutí, radí nám Kurs, abychom požádali svého niterného vůdce o radu, co máme udělat. Tak se postupně zbavujeme potemnělého egoistického rozhodování a obracíme se ke hlubším úrovním, spojeným s hlubší moudrostí. Autority a vedení nejsou »tam venku«, v někom druhém nebo snad v Kursu. Konečný zdroj moudrosti je uvnitř. Tady najdeme podobnost s některými duchovními a psychologickými systémy. Například psychosyntéza je pro kontaktování »vyššího já«, u jungiánů jsou to »archetypy Sage«, u hinduistů »Sadguru«, u naskapijských indiánů »vnitřní muž« a u Quakerů »klidný, tichý hlas uvnitř«.

Kurs také věnuje nemalou pozornost práci se strachem. Podobně jako mnoho jiných cest poukazuje na to, jak moc je naše mysl ovládána strachem, a říká, že láska a strach jsou dvě fundamentální a vzájemně si překážející emoce. Kde je láska, není strachu, a naopak.

Kurs se zabývá prací se strachem poněkud odlišným způsobem, než tradiční psychoterapeutické metody, v rámci kterých se snažíme zkoumat strach a jeho příčiny. Podle Kursu existuje jen jediný skutečný čas a tím je: nyní. Myslíme si, že zdroj strachu je v minulosti, ale v tom se vlastně mýlíme, neboť, jak Kurs říká, minulost se nás nyní nemůže dotknout. Musí mít tedy přítomnou příčinu a zbavit se jej můžeme jen nyní. Víra, že musíme nejdříve pochopit minulost, vrátit se do ní nebo napravit něco v minulosti vykonaného a teprve potom se můžeme oprostít od strachu, je proctvím, které vymezuje a naplňuje samo sebe. Psychoterapeuti si už začínají této pastí všimnout. Psychoanalytici jako Sylvano Arieti nazvali tento jev "genetickým kla-

mem« a transakční analytici jej nazvali hrou »archeologie«. Když se necháme chytit do této pasti, uvážneme v tom, čemu transakční analytici říkají hra na »až někdy«, v níž si říkáme, že nemůžeme být šťastni, dokud něco neuděláme, jako například dokud nenalezneme původní příčinu našeho strachu nebo problému.

Důraz na vzdání se připoutanosti leží v centru zájmu mnoha různých tradic. Kurs jednoznačně uvádí, že připoutanost je klíčovou příčinou každého utrpení. Tak rezonuje s druhou Buddhovou Vznesenou pravdou, že »příčinou utrpení je touha«.

Jedna z lekcí uvádí: »Nikdy si nebudu cenit toho, co hodnotu nemá.« Jiná říká: »Svět, který vidím, nenabízí nic z toho, co chci,« poukazující na myšlenku, že hodnota není něčím, co spočívá v předmětech nebo věcech vně nás, ale že je něčím, co těmto věcem přisuzujeme. Opravdový zdroj radosti a zdravého bytí, říká, je uvnitř, neboť mysl je zdrojem utrpení i radosti. Stát se připoutaným k vnějším věcem znamená tedy ztratit kontakt se zdrojem radosti a trpět při každé změně stavu věcí, k níž ovšem dochází neustále.

Neobvyklým rysem Kursu je perspektiva, již Ken Wilber nazval »pravda navždyZuž«. Světová náboženství a duchovní cesty si můžeme rozdělit na dva hlavní typy: cesty dosahování a cesty rozpoznání. Cesty dosahování předpokládají, že jsme ve svém základě tak či onak neúplní, aZnebo předem počítají s tím, že život je v základě dilema. Proto také přirozeně počítají s tím, že musíme na sobě pracovat, abychom se změnili v něco jiného, než dnes jsme.

Cesty »pravda navždyZuž« vycházejí z úvahy, že »užZnavždy« jsme tím, kým a čím se chceme stát. V návaznosti na to pohlížejí na základní duchovní úkol jako na rozpoznání a nikoliv jako na změnu nebo vylep-

šení. Jak se v Kursu praví: »Osvícení je jen rozpoznání a nikoliv změna.« Podle Wilberovy mapy jsou náboženství typu »pravda navždyZuž« vrcholem duchovních učen.

PRO A PROTI

Měl bych zde uvést nějakou kritiku Kursu. Jeho jazyk je tradičně křesťanský, což může zpočátku působit některým lidem potíže. Řeči o Bohu a Duchu svatém mohou být pro někoho komplikované a mnoha ženám vadí výhradní používání mužských zájmen. Někteří lidé si nějakou dobu text překládají. Já jsem si změnil »spasení« v »osvícení«, »Krista« v »Buddhovu mysl« a tak podobně. Některé ženy si vymazaly zájmeno Jeho a nahradily je zájmenem Její. Kurs může vyvolat také námitky z úhlu pohledu fundamentalistů, protože v určitých momentech neodpovídá Bibli. Hloubka myšlenek navíc ztěžuje pochopení některých částí Kursu, které se mohou zpočátku jevit i jako nesmyslné. Většina lidí nicméně vypovídá, že s pokračujícím studiem materiálu se prohlubuje jejich chápání a mnoho nejasností je čím dál pochopitelnějších. Tím nejlepším přístupem je asi otevřená mysl a trpělivost.

Co se týče jeho silných stránek, Kurs je, jak už jsem se zmínil, velmi dobře integrovaný. Mnoho náboženství se zaměřuje na jednu cestu, například na službu nebo zušlechťování lásky. Kurs se zdá být zvláště znalý v používání rozmanitých přístupů. Když vezmeme v úvahu, jak je intelektuálně propracovaný, je obdivuhodné, jak široké spektrum čtenářů zaujal. Do dnešní doby se na světě prodalo pouze díky ústnímu ohlasu více než půl miliónu kopií, a to široké škále lidí všech osobnostních typů — od vysokoškoláků až po ty téměř bez vzdělání. V současné době se překládá do více než tuctu cizích jazyků. V posledním přehledu ho označili čtenáři časopisu »Common Boundary« za nejvlivnější knihu, kterou četli.

Kurs je intelektuálně uspokojivý, psychologicky propracovaný, pozitivní a láskyplný. Nikdy nesoudí, neobviňuje, neútočí a neustále nás obrací zpět k sobě a k poznání, že na nezákladnějších úrovních jsme navždyZuž milující, radostní, svobodní a božští. Stručně shrnuto nám říká, že jsme navždyZuž nejen více, než o čem se nám sní, ale více, než jsme vůbec schopni si vysníť. V konečném důsledku dosahuje za všechny sny k Já, které sdílíme, ke Kristově myslí, k Bohu a k poznání, že Oni (My) jsme jedno a že tato Jednota čeká v této a v každé chvíli na naše rozpoznání.

»Ať se rozpomenou, že jsem jedno s Bohem; hem, v jednotě se všemi svými bratry a svým Já v navždy trvající svatosti a míru.«

Na základě povolení z časopisu Common Boundary 1989
(6373 River Road #650, Bethesda, MD 20816, USA)
přeložila Šárka Fellegiová

Dnes jsou k dispozici různé studijní pomůcky. Kurs v podstatě spustil výrobu příbuzných produktů. Celý Kurs je nyní na kazetě. Existují i kazety s vybranými kapitoly. Jedna z nejkrásnějších kazet byla nahrána přímo Billem Thetfordem. Vynikající videokazeta »Zapomenutá píseň« představuje řadu lidí, kteří se podíleli na vydání knihy, včetně Thetforda. Všechny produkty jsou k dispozici u Nadace pro vnitřní mír (Foundation for Inner Peace, P.O. Box 635, Tiburon, CA 94920), která Kurs vydává.

Najdou se i příbuzné knihy, jako například Cesta bez vzdálenosti (Journey Without Distance), která vypráví příběh vzniku Kursu. Brožura, která stručně uvádí do Kursu, je k dispozici u Miracle Distribution Center (1141 Fast Ash Avenue, Fullerton, CA 9263, USA) a Frances Vaughan a já jsme vydali tři knihy na vybraná klíčová témata (Přijmi tento dar/ Accept This Gift, Dar míru/A Gift of Peace a Dar léčení/A Gift of Healing). Po celém světě najdete také skupiny studentů.

ladičky pro fonoforézu (tónovou akupunkturu)

O fonoforéze jste si mohli přečíst v BARACE č. 4 (jaro 1998) v článku Hudba čaker. Nabízíme kompletní sadu běžně používaných ladiček v několika typových řadách. Na přání vyrobíme ladičky s frekvencí dle specifikace. Podrobné informace a katalog získáte na adrese:

Přemysl Houdek
Sukova 4952, 430 03 Chomutov
tel. (0396) 29325

Křesťanská věda

Křesťanská Věda není sekta, ale církev, která byla založena před více než sto lety. Většinou ji známe spíše jen z názvu deníku Christian Science Monitor, který byl také založen v té době a patří k nejčtenějším novinám ve Spojených Státech. Tato církev se snaží obnovit praktikování mentálního léčení, které je legalizováno ve Spojených Státech, v Austrálii a většině zemí Evropy a Afriky. V prosinci roku 1995 se konala v Bostonu konference na téma "Duchovnost a uzdravování v medicíně" s mezinárodní účastí. Kromě jiných zde byla zastoupena i církev Křesťanská Věda (Christian Science), které byl přiznán důležitý podíl na zkoumání účinků modlitby při léčení. Ústy zástupkyně této církve zde bylo řečeno: »Zdá se, že v poslední době dochází k zásadní transformaci. Lidé sahají po dokonalejších, duchovních přístupech k uzdravování. Snad jsme svědky svítání změny vztahu mysli a těla, změny tak významné, jakou přinesl kdysi Koperník v nazírání na vesmír.«

V čem vidíte tuto převratnou změnu?

V první řadě jde o nový pohled na Boha. Božství, božskou Mysl vidíme jako střed vesmíru a vesmír jako systém složitých idejí. Duchovní člověk je pak nejvyšší idea se svým Tvůrcem stále spojená v nadčasové jednotě.

Jak s tím souvisí uzdravování a jak Bible?

Být vyléčen nebo být uzdraven nechápe me jen jako být dán zvnějšku do pořádku, jako třeba stroj nebo dům. Znamenalo spíše uvědomit si vnitřní úplnost, celistvost, nedotknutelnost Bohem ustavené skvělosti. Ta se má obnovit v našem vědomí a ukázat člověka, jakým vskutku je. Uzdravení tedy primárně nezahrnuje proměnu špatných okolností na dobré. Vydáváme se na cestu poznání toho, čeho je Bůh — Princip — příčinou, a snažíme se žít v souladu s tím. Souvislost v Bibli nalézáme bezmála v každém odstavci Písma. Říkáme-li, že uzdravení modlitbou je vlastně vnější viditelný důkaz vnitřní, duchovní milosti, pak se opíráme o Ježíšova slova: »... království Boží je ve vás. Hleďte ho a to ostatní vám bude přidáno.«

Ježíš uzdravoval — podle Bible — evidentně fyzická těla. Křesťanská Věda ale tělo vlastně neléčí a o nemoci říká, že je neskutečná. Je to tak?

Bible hovoří o »mysli Ježíše Krista« na rozdíl od "tělesné mysli«, která podle Pavla z Tarsu je pro člověka škodlivá. Tato mysl je v Křesťanské Vědě nazývána smrtelnou — ona je příčinou našich fyzických prožitků a bolestí, ale i tělesných potěšení. Tato mysl »vyrábí« myšlenky a dává jim působnost v interakci kolotoče kolem vlastního ega. V knize »Věda a zdraví s klíčem k Písmu« (1875), která je pro učení Křesťanské Vědy klíčová, píše autorka paní Eddyová: »Vezměme konečně na sebe zodpovědnost za své myšlenky, vždyť ony tvoří náš život a my tvoříme je.«

Každý z nás ví, jak důležitou úlohu v životě hraje naše víra, naše předpojatost, obavy. U nemocného obavy často dokážou nemoc zhoršit a někdy ji i přivolat. Není to

ovšem jen myšlení přímo na nemoc, co otevírá dveře jejímu příchodu. Jsou to i myšlenky, které jdou proti proudu dobrého a hlavně láskyplného Života, jehož moc a sílu je nutno potvrdit a uznat. Tento Život, dobro, je stále zde s každým z nás a my se jeho působením probouzíme z omylu oddělování od Stvořitele a z klamného pocitu sebestřednosti.

Co tím máte na mysli?

Naším cílem je, aby se centrem našeho vědomí, myšlení i prožitků stal Bůh, dobro, nebo chcete-li, Princip všehomíra - Absoluto. Současně s tím umenšujeme působení smrtelné mysli, našeho lidského já, které nás stále zaměstnává myšlenkami strachu, nespokojenosti, křivdy, prohry, ale i - jak už jsme řekli - tělesných prožitků. Musíme bděle hlídat své myšlení a nepustit dokonce ani tzv. spravedlivou kritiku, protože i ta znečišťuje naši mentální domácnost. Tento přístup ovšem zdaleka není pasivní, vyžaduje naopak soustředění na duchovní pravdu o dané situaci, která se zvnějšku jeví jako disharmonická. Tento duchovní přístup má v důsledné

aplikaci uzdravující moc ve vztahu k disharmonickým okolnostem, ať již jde o narušené zdraví nebo o potíže v mezilidských vztazích či nedostatky nejrůznějšího charakteru. K tomuto přístupu patří prosvětlení vědomí vědeckostí k vždy dobrému a milujícímu Otci. Jeho hlas slyšíme však právě jen tehdy, když cítíme svou spojitost s celým tvorstvem a svědomitě umlčujeme hlas egocentrického já.

Nejde tu vlastně o jakýsi druh brainwashingu, autosugesce?

Co je to autosugesce? Řekněme, že venku přší. Jeden člověk si řekne: »Počasí pod psa, to zas bude den.« A někdo druhý si pomyslí: »Přší. Příroda už to potřebuje. A i ve městě má déšť svůj půvab.« Obojí je jakýsi druh autosugesce. Není nasnadě, která je lepší?

Tak tedy pozitivní myšlení.

Už naši předkové říkali, že veselá mysl je půl zdraví, ale tady jde o něco daleko významnějšího. Jde o přechod od materialistického způsobu myšlení k duchovnímu. Albert

HESLO KŘESŤANSKÁ VĚDA (ENCYKLOPEDIE BROCKHAUS 12/1996)

Křesťanská Věda je sdružení věřících, založené paní Mary Bakerovou-Eddyovou. The Church of Christ Scientist je křesťanská církev, jejímž úkolem je znovuzkříšení původního křesťanství a která učí, že používání zásadních myšlenek Bible spolu s porozuměním jejím základním zákonům vede i dnes k osvobození života od hříchu a po něm následujícího utrpení. Prvek křesťanského uzdravování (později v křesťanství ztracený) zaujímá v náboženské praxi Křesťanské Vědy významné postavení a je pokládán za nepominutelnou část příkazu ježíše Krista. Podle výkladu, který rozvíjí M. B. Eddyová ve svém hlavním díle Věda a zdraví s klíčem k Písmu, Bible učí, že Bůh je základní duchovní příčinou, všeobjímající láskou, dokonalým duchovním Bytím, je Vše ve všem. Bohoslužby sestávající ze čtení, modlitby a zpěvu se konají v neděli a jsou podobně jako střední setkávání s podáváním svědectví vedeny čtenářů, kteří předčítají vybrané pasáže z Bible a k tomu vysvětlující úseky z učebnice. Na středních setkáních mají účastníci možnost vyprávět o svých zkušenostech s uzdravováním. Dnes má Křesťanská Věda na 2000 kostelů a sdružení v 69 zemích světa. Má také asi 5000 tzv. praktikujících, což jsou osoby, jejichž zaměstnáním je péče o duši a uzdravující dílo.

a a uzdravování

Einstein kdysi řekl, že člověk zakouší své myšlenky a pocity jako oddělené od celku a že je to zvláštní druh optického klamu, který vzniká ve vědomí. A dále, že naším úkolem je vysvobodit se z tohoto vězení. To se velmi podobá tomu, v čem vidíme svůj hlavní úkol i my.

Nemohu se zbavit dojmu, že jde o jakýsi druh manipulace mysli. Má Křesťanská Věda něco společného s tzv. scientisty nebo s dianetikou?

Ne, s touto sektou nemáme absolutně nic společného. Musíme se také ohradit proti slovu manipulování. Uzdravování modlitbou s ním nemá nic společného. Je to bezvýhradné obrácení k Bohu, v němž máme své pravé bytí. To je podle bible ono "přivedení mysli k poslušnosti ke Kristu". Tato poslušnost se projevuje v každé situaci. Snažíme se být pokorní, láskyplní, mírní, snášenliví, učíme se »s Bohem chodit a pokorněji se mítk Neznamená to, že jsme ušetřeni zkoušek, ale náš přístup se mění. Stále méně pocítujeme zlobu, křivdu, závist, sebelibost a také bolest a utrpení. Naše dny jsou plnější mírem, chápavou snášenlivostí a láskou k bližnímu.

Není tohle uprostřed dnešního, tak složitěho a přitom brutálního světa poněkud zjednodušený návod?

Spíše naopak. Cesta Křesťanské Vědy je sice v principu jednoduchá, ale rozhodně není snadná. Ostatně už v Bibli se o ní říká, že je úzká a trnitá, a ne pohodlná a široká. Léčení v Křesťanské Vědě není levná pomůcka, která funguje jako prášek proti bolesti hlavy. Je to proces, při němž stále lépe a více chápeme to, co Písmo nazývá »nadčejných věcí podstata a důvod neviditelných«.

Je-li to proces, jak je potom možné, že hovoříte o okamžitých uzdraveních? A jsou vůbec lékařsky doložena?

Žijeme ve světě relativních skutečností. Když se naše deformované myšlení čistí a my se probouzíme do absolutní skutečnosti, věci

že se učíme chápat hluboký význam bytí - jednotu celého vesmíru. K němu patří i člověk - duchovní, dokonalý a zdravý ve své celosti a neporušitelnosti. Pavel z Tarsu píše v Novém Zákoně, abychom oblékli »nové lidství stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy«. Slova *wholeness* - celost a *holiness* - svatost jsou v angličtině etymologicky spjata a v Křesťanské Vědě jsou pokládána za synonyma. *Whole* znamená neporušený, zdravý. Nazývá-li toto učení svůj přístup k uzdravování modlitbou, rozumí pod tím ukáznění myšlení. Znamená to hlídat své myšlení, nenechat je unášet zlostí či depresí, ale ani strachem.

Cílem přívrženců Křesťanské Vědy je uznání jediného Mysli, jediného nekonečného všudypřítomného Boha, s nímž jsme nedělitelně spojeni. Jde tedy o důslednou křesťanskou advaitu (nedualismus). V mnoha jazycích slovo vesmír - universum - ukazuje na jedinstvo a jednotu věcí. Obecně se v medicíně i v teologii uznává vztah mezi fyzickým, mentálním a duchovním zdravím. Křesťanská Věda stojí právě na tomto vztahu.

Již sv. Augustin ve 4. století po Kristu řekl, že »zlo je nestvořené«. To vytváříme my sami svým sebestředným myšlením. Léčení Křesťanskou Vědou není tedy levnou pomůckou, po níž sáhneme, kdy se nám zachce. Je to proces vedoucí od materialistického způsobu myšlení k duchovnímu, od sebestředného k vědomí přítomnosti Boha, Mysli, Pravdy, Lásky, Života.

Dalo by se vaše učení zjednodušeně formulovat jednou větou?

Je to praktické používání vědomí boží přítomnosti na každém kroku, vědomí, které nás pozvedá k procítění i zakoušení nepřetržitého spojení s Otcem - Láskou, v níž je zahrnut každý a vše.

* Přípravila M. R.

Mary Bakerová-Eddyová se narodila v Bow ve státě New Hampshire roku 1821 velmi puritánsky založeným, ale milujícím rodičům. První polovinu jejího života poznamenalo chatrné zdraví. Jako dvadecetiletá se provdala, ale po roce ovdověla s zůstalou s malým synkem. Následujících dvacet pět let (znovu se provdala a opět ovdověla) strávila v dlouhém, hledání duchovního klidu a léčení. Věnovala se homeopatii a dalším léčebným metodám. V roce 1866, když se zotavovala z těžkého úrazu a přitom studovala Bibli, zažila zkušenost, po které u ní nastal zásadní obrát. Založila Křesťanskou vědu, přijala žáky a v roce 1875 vydala knihu Věda a léčení.

se mění. Vědomí pravé skutečnosti je splněná modlitba. Třeba uzdravení. Může se stát okamžitě, protože u Boha není času. A také se tak děje. Existují tisíce doložených tzv. zázračných uzdravení.

Do jaké míry pomáhá slepá víra a síla vůle?

Pochází-li vůle z našeho smrtelného já, snažíme se ji spíše eliminovat, ztlumit se a naslouchat. Také slepá víra není to pravé. Chceme vědět, čemu věříme a proč. Jsme vděční,

Dr. Kent Smith vystudoval dějiny diplomacie na Kalifornské univerzitě v Berkeley a dvacet let učil na vysokých školách. Kromě mnoha dalších aktivit vedl také Asociaci pro studium snů, založil Institut pro využití snů v San Francisku, dva roky byl místopředsedou Strany zelených, napsal řadu knih. Dnes přednáší po celém světě, uvádí svůj dvouhodinový televizní diskusní pořad na Kanálu 11 v Grass Valley v Kalifornii, kde žije. Právě dokončil novou knihu jak realizovat vztahy, které si přejete. Kontakt: kentwsmith@yahoo.com. Web site: www.intent.com ega

Zaznamenáváš jako vysokoškolský učitel s dlouholetou praxí nějaký posun současné generace, co se týče tvůrčího přístupu nebo duchovnějšího stylu života?

Posun vidím, ale musím zdůraznit, že především v univerzitách samotných nevidím výrazný zdroj tvůrčí energie. Univerzita by měla být universální, ale není. Vysoké školy svým způsobem zasahují jen velmi omezenou část mozku studentů. Např. se nikdy nedozvědí o lásce. Nemohou studovat emoce, nedozvědí se o duchovnosti. Vidím tedy určitý posun určitých hodnot, ale na ten zásadní obrat ve stylu vysokoškolského vzdělání ještě všichni čekáme.

Co tedy současní studenti hledají a kde to hledají, když to není k vám na univerzitách?

Vždycky jde o hledání svobody. Já jsem se velmi šťastně narodil, a tak jsem byl součástí studentského hnutí konce 60. let. Kamarádil jsem se s organizátory I-éta lásky v San Francisku, potkal jsem Jerry Garcii. Účastnil jsem se mejdanů s Kenem Caseyem, osobně jsem znal Neila Cassadyho, byl jsem v tom slavném autobuse s 'limem Pearym... Každé nové mladé generaci jde o to, aby se osamostatnila, aby si vybojovala svůj život, aby neopakovala život svých rodičů. Každé nové generaci jde o svébytný, nezavislý, umělecký výraz.

Mohl bys zmínit některé z těch okamžiků, které na tvé životní cestě byly těmi nejdůležitějšími?

Bylo jich víc. Jedním z těch nejdůležitějších byl okamžik kdy jsem poprvé, bylo mi asi 20 let, dokázal zastavit svou mysl. Pokud se to člověku podaří, zjistí, že není jenom mysl, že existuje i něco úplně jiného, než co si zatím sám o sobě a o své existenci myslí.

Jak jsi to dokázal?

Kejjednodušší odpovědí by bylo - silou vůle (směje se). Cítil jsem se tehdy v mnoha ohledech velice omezen, nic jsem nezvládal, a tak jsem se jednou rozhodl, že se poku-

Rozhovor

zlata

sím veškerou svou silou všechn ten zmatek ve své hlavě zastavit. Jednu chvíli mne popadl velký strach, že umřu. Ale rozhodl jsem se, že to nevdá, že radši umřu, ale musím se dostat skrz. Jakmile člověk překoná omezení programu své mysli, dotkne se oné slavné Nicoty, která je ovšem naplněna universální láskou.

Tu noc jsem strávil tím, že jsem běhal, skákal a tančil po ulicích svého rodného městečka.

V roce 1979 jsem zažil něco, čemu Indové říkají probuzení kundahm. Po 24 hodinách meditace na bezmeznou oddanost a lásku to bylo, jako když do mě vrazí nákladák. Bylo to, jako být uprostřed neskuutečně silné vířící energie, kterou jsem nemohl zvládnout. Trochu jsem zpanikařil. Ta neuvěřitelná energie lomcovala skrz páteř celým mým tělem. Netušil jsem oč jde, nechtěl jsem co se děje...

A nikde žádné číslo na telefonickou linku duchovní záchranu...

Jo, tehdy bych to zoufale potřeboval (směje se) a jsem moc rád, že něco takového už dneska existuje. Tehdy mi žádný z lékařů nedokázal pomoci. Celé noci jsem vůbec nespál. Byla to podivná situace. Ve tři ráno jsem byl právě tak čerstvý jako v devět dopoledne, i když mi rozum vnucoval, že už bych dávno měl být unaven a měl bych spát. Tehdy jsem se také naučil dvě věci, které se tak často v souvislosti s kundahm neobjevují ani v literatuře. Za prvé, vždy se to dá kontrolovat. Mentálně lze tuto energii nasměrovat. Za druhé, tuto, do oblastí na konci páteře velmi koncentrovanou energii lze rozpustit nebo zředit jen tím, že člověk vědomě začne pracovat ne v rozměrech své páteře a svého těla, ale v rozměrech planety nebo vesmíru. Já jsem tenkrát vůbec nedokázal ovládat své tělo, ale jakmile se to trochu uklidnilo, dokázal jsem vědomě převést energii odspodu nahoru po čakrách speciálně do oblasti třetího oka. Děly se pak velmi zajímavé věci: nějak jsem dokázal téměř čist v myslích jiných lidí - věděl jsem, na co myslí, viděl jsem jejich auru a rozeznával pohyby ener-

gií jejich těl. Připadalo mi, že každý člověk se kterým jsem přišel do styku, je zdrojem nadpřirozených schopností a sil.

Nebylo to něco, o co bych tenkrát usiloval. Přišlo to náhle a spontánně, stejně jako i několikrát potom. Samozřejmě, že se to nedá navodit na přání.

Jak jsi tyto zkušenosti pak aplikoval ve svém životě?

Zkouším to celý svůj život. Dnes je mi 57 let. Člověk s tím nemůže zacházet racionálně. Jde o to, vyzkoušet prostě jednu, pak druhou a pak třetí věc - co se s tím dá dělat. Ta první zkušenost trvala asi měsíc a pak pomalu vyprchala. Byl jsem nakonec docela rád, že to přešlo, protože čist v lidské mysli není zase až taková zábava.

Jaký byl ten další transformativní zážitek?

V roce 1988 jsem začal nějakým způsobem komunikovat s něčím, co by se dalo nazvat určitou formou mimozemské inteligence. Nešlo o to, čemu se říká channeling. Vím to, protože sám jsem channeling mnoho let provozoval. V tomto případě mně něco jakoby přeneslo mimo obvyklou realitu.

Mohl bys zmínit více o tom, co to je channeling, jaké jsou jeho základní předpoklady nebo nebezpečí?

Mám s tím dlouholetou zkušenost, pracoval jsem v několika různých skupinách a mohu tak tento jev komentovat z vlastní zkušenosti. Není třeba nechat se těmi energiemi, kterým někteří říkají vesmírné inteligence, a pro něž existují i mnohé jiné názvy, ovládnout. Je třeba zdůraznit, že právě tohle může být pro některé slabší osobnosti přece jen trochu nebezpečné. V raných dobách zvýšeného používání channelingu v USA mělo několik takových lidí docela problematické dramatické zážitky, ale já tvrdím, že to vůbec není nezbytné. Vždyť se jedná jen o komunikaci. Člověk který slouží jako kanál (přijímač), by měl být mentálně čistý. Dá se toho docílit jednoduchou meditaací na čiré bílé světlo.

Wěk

Dále je potřeba se rozhodnout a vybrat si, s kým vlastně chce člověk komunikovat. Já jsem také zpočátku slyšel nepřeborné množství různých hlasů. Je prostě potřeba si vybrat a soustředit energii jedním žádáním směrem. Člověk cítí ty správné vibrace, cítí, že právě na ně je vyladěn. Já jsem takto komunikoval převážně s tím, čemu lidé říkají andělé. Zjednodušeně by se dalo říci, že jsou to určité typy energií v jiných dimenzích. Když se s nimi chce člověk spojit, musí především chtít dostat se z této své dimenze. Vypadá to možná tak že oni zase jakoby sestoupí níže, abychom se tak všichni mohli setkat v prostoru mezi naší a jejich dimenzí. Ze strany člověka je to vždycky velmi intuitivní záležitost. Člověk se nemůže racionálně rozhodovat, nemůže chtít dostat se někam, o čem neví vůbec nic. Pokud ale skutečně touží, pak toho intuitivně dosáhne. Pak nějak cítí jejich přítomnost. Nejde o komunikaci s někým v třírozměrném prostoru, přesto jsou to jakési velmi ochotné ajnité bytosti. Co se týče komunikace samotné, vzájemně si vyměňujeme myšlenky, obrázky vysíláme otázky a přijímáme odpovědi. Napsal jsem právě na téma komunikace s těmito bytostmi celou knihu, ale nikdy jsem ji nevydal.

Jenže právě v oblasti channelingu lze jen těžko rozlišit skutečnou komunikaci od chtěné či dokonce vymyšlené komunikace. U mnoha lidí, kteří se chlubí tím, že jsou součástí channelingu, mám velmi silný pocit, že přání je otcem myšlenky. Jak poznáš podvodníka?

Každý člověk by si měl vyvinout svůj vlastní testovací systém. Nejlepší je důvěřovat své intuici. Člověk to nějak pozná - snad rezonančně. Když s někým hovořím, mám podvědomě zapnutý svůj intuitivní testovací orgán, kterému důvěřuji, a jsem pak schopen okamžitě cítit, jestli je to podvod nebo ne, jestli mohu tomu, s kým případně komunikuji, důvěřovat nebo ne. V jistém smyslu jde také o to, aby člověk neztrácel čas s něčím, co za to nestojí, a cílevědomě vyhledával komunikaci s těmi v té chvíli nejvyššími inteligencemi.

Ono se to podobá jakémusi duchovnímu proutkaření, že?

Ano, je třeba cítit, že tam něco je, jak je to silné, odkud a kam to směřuje. Já své intuici dnes naprosto důvěřuji

Skeptici namítají, že principem channelingu je jednoduché psychopatologické rozdělení osobnosti...

Souhlasím s nimi (směje se). Já sám jsem nejen schizofrenik někdy mám pocit, že nemám dvě, ale třeba i deset osobností v několika úrovních najednou.

Přijel jsem do Čech navštívit svou dceru, která se svým českým mužem pracuje na vybudování jakési ekovesničky v moravských Lechovicích. A tak jsem se jich zeptal, jestli právě tak jako to dělali zakladatelé komunity ve Findhornu, komunikují s duchy rostlin a stromů, jež pěstují. Oni vytřeštili oči a nechápali, o čem mluvím. To jsem zase nechápal já a říkal jsem: »Vždyť přece, když chcete budovat ekovesnici, musíte se seznámit a musíte se naučit komunikovat s duchy rostlin, stromů, řek a krajiny, ve které chcete žít a něco budovat.«

A tak jsem se napojil na duchy všeho toho rostlinného v Lechovicích a poprosil je o radu, co a jak pěstovat, aby tamní lidé nic nepoškodili, ničemu neublížili a aby se jejich práce dařila. Zkoušel jsem naučit svou dceru a jejího muže téhle komunikaci. Docela rychle to zvládli a dnes to učí i další zájemce. Je jen třeba se pro to rozhodnout, samo o sobě to není nic obtížného. Než jsem odjel, tak se na této farmě konala eko konference. Sjelo se tam asi padesát lidí z Čech a Moravy, a pokud jsem mohl soudit z jejich reakcí, moc se jim to líbilo. Byl to začátek něčeho velmi důležitého.

Založit takovou komunitu je snadné, obtížnější je ale neudělat takové chyby, které by později vedly k jejímu rozpadu. Určitě i ty jsi zažil rozpad mnoha podobných komunit Čeho by se obyvatelé, nejen ekovesničky v Lechovicích, měli vyvarovat?

Tohle je globální jev: lidé, kteří na sobě začínají pracovat a kteří jsou duchovněji

a citlivější, já bych řekl, kteří jsou více naplnění světle, se přirozeně hledají navzájem a shromažďují. Hledají a nacházejí si jakési duchovní rodiny což je něco, co je od běžných typů rodin nebo komunit velmi odlišuje. Naučit se žít v jakékoliv, a zvláště v duchovní, komunitě je velice obtížné. Sám jsem byl členem několika komunit, které se postupně rozpadly. Teď už ale čtrnáctý rok žiji v duchovní komunitě v Kalifornii. Částečně vycházíme z kvakerské tradice, ale všichni se shodujeme v několika zásadních základních, duchovních a lidských úrovních. Kvakeři byli členy náboženské skupiny, která byla v Anglii pronásledována, protože usilovala o přímý kontakt s bohem. Nechtěli kněze, nechtěli papeže ani krále, nechtěli nikoho mezi sebou a bohem. Proto je mučili a zabíjeli. A tak emigrovali do Ameriky. Já nejsem kvaker a nejsem ani aktivním členem jejich komunity, ale žiji mezi nimi a snažím se být užitečný.

Co lidi v úspěšné komunitě spojuje?

Určitý souhrn duchovních zásad. Pravidla, jak žít v toleranci. Jak jistě vš, každá komunita je vlastně nepřetržitá a nikdy nekončící vzájemná terapie. Máš-li psychické problémy, vykašli se na psychoanalytika nebo psychoterapeuta a vstup do nějaké komunity... To bude tou nejlepší a neúčinnější terapií (směje se). Nejde o to, za každou cenu se vyhnout konfliktům. Konflikty jsou docela dobrý způsob, jak vůbec najít to, na co je třeba se soustředit. Docela příjemným způsobem. Pak jde ale o to, shodnout se na metodách, jak problémy řešit.

Tady v Praze jsi měl přednášku na téma »Příchod Zlatého věku«. Co to je a proč právě teď?

Zlatý se nazývá proto, že jde o barvu lidské aury. Jak asi už všichni víte, kolem lidského těla existuje určitý systém vzájemně se prolínajících barev, které tak manifestují určité typy vzájemně se pronikajících energií. Pokud to člověk umí a vyladí své fyzické tělo na rezonanci kosmické (božské) lásky, pak je barva jeho aury převážně zlatá. Egypťští faraónové aury používali a také se nechávali portrétovat se zlatou září kolem hlavy. Všude na světě duchovní lidé vědí, že zlato vyzařuje na frekvenci, která je podobná frekvenci vesmírné, božské lásky. V průběhu historie pak byla tato znalost zneužívána a zkorumpována - z původní pomůcky pro vyladění se na kosmickou lásku se staly klenoty a šperky. Původní účel čistého zlata spočíval ve vyladění na stav božské vesmírné lásky.

Proč teď? Za fenoménem, kterému říkáme Zlatý věk jsou tři hlavní motivy. Jeden je astronomický - sluneční soustava na svém oběhu naší galaxií na konci dvanáctitísíletého cyklu počátkem příštího tisící-

letí vstoupí do zcela jiných vibračních a energetických poměrů.

Druhým důvodem je současná etapa jakési globální očisty. Jako bychom všichni bytí v epicentru očistných energií. Proto se věci kolem nás tak urychlují, proto se děje tolik zdánlivě nesmyslných věcí (všichni se čistíme). Jen je třeba nezůstat pasivní a nečekat, až to přijde samo. Když je člověk aktivně rozhodnut pro svou tělesnou i duchovní očistu něco udělat, má mnohem větší šance než kdy jindy, že se mu to podaří. Proto má dnes zážitek kundalíní tolik lidí. To není náhoda. Po takových zážitcích je pak člověk daleko více a příměji spojen se svou skutečnou podstatou.

Třetí důvod? Jak možná víš, svůj svět si vytváříme (většinou nevědomě) sami. Svým omezeným způsobem děláme co můžeme - a zatím to má většinou, jak na individuální, tak na kolektivní úrovni, podobu nepřetržitých konfliktů. Narůstá počet lidí, kteří už vědí, jaké možnosti my lidé máme, co způsobilo současné globální problémy a vědí také to, že jen na nás Údech záleží, jestli se nám podaří dostat se na vyšší úroveň. Především musíme chtít.

Mluvíš o tom, že to my se musíme rozhodnout. Kdo je to my?

Kdo je to my? (Směje se.) Proč používám první osobu množného čísla? Z velice vážného důvodu. Z určitého duchovního hlediska jsou slova jako my, náš daleko pravdivější a lépe vyjadřují situaci, než slova já, můj, mě, tvůj.

Kolik procent lidstva podle tvého odhadu už ví, že my jsme my?

Vědomě? Vědecky? (Směje se.) Na podvědomé úrovni je duchovnost daleko rozšířenější než si obvykle uvědomujeme. Kolikrát se třeba i tobě stalo, že jsi ve snu věděl, co se stane nebo co máš udělat. Kolikrát se i jiným lidem stává, že jakoby intuitivně vědí, co je dobré a co by mělo udělat. Svým způsobem má každý člověk nějaký přístup k oné vyšší úrovni vědomí, kterou zjednodušeně označujeme jako duchovnost nebo »my«. Proto můžu říci, že na podvědomé úrovni většina lidstva už dávno ví. Duchovní transformace lidstva probíhá už hezkých pár století.

Jaký máš názor na fenomén sté opice?

Ono to všechno samozřejmě souvisí. Jedna mysl ovlivňuje jiné mysli. A pak se stane to, čemu z nedostatku informací Udě říkají zázrak

Hodně z těch lidí, kteří podvědomě cítí, že se něco hlubinného všude kolem nich mění, hledá svou konkrétní cestu k duchovnosti a vnitřní moudrosti. Často ale padají do pastí pojmů což například v případě tantry vede k nadužívání sexu ve jménu duchovnosti. Jak se díváš například na feminismus?

To je jeden z těch problémů, jehož vyřešení je zvláště důležité. Lidé obvykle říkají, že právě v oblasti sexu a vztahů mezi muži a ženami se nic nemění. Sociální, ale především sexuální a duchovní osvobození žen je přítom v této době asi tou nejdůležitější transformací, ke které musí dojít. Všechny dosavadní hierarchické systémy se budou muset transformovat. Vidím to jako potenciální promíchání vzájemných schopností,

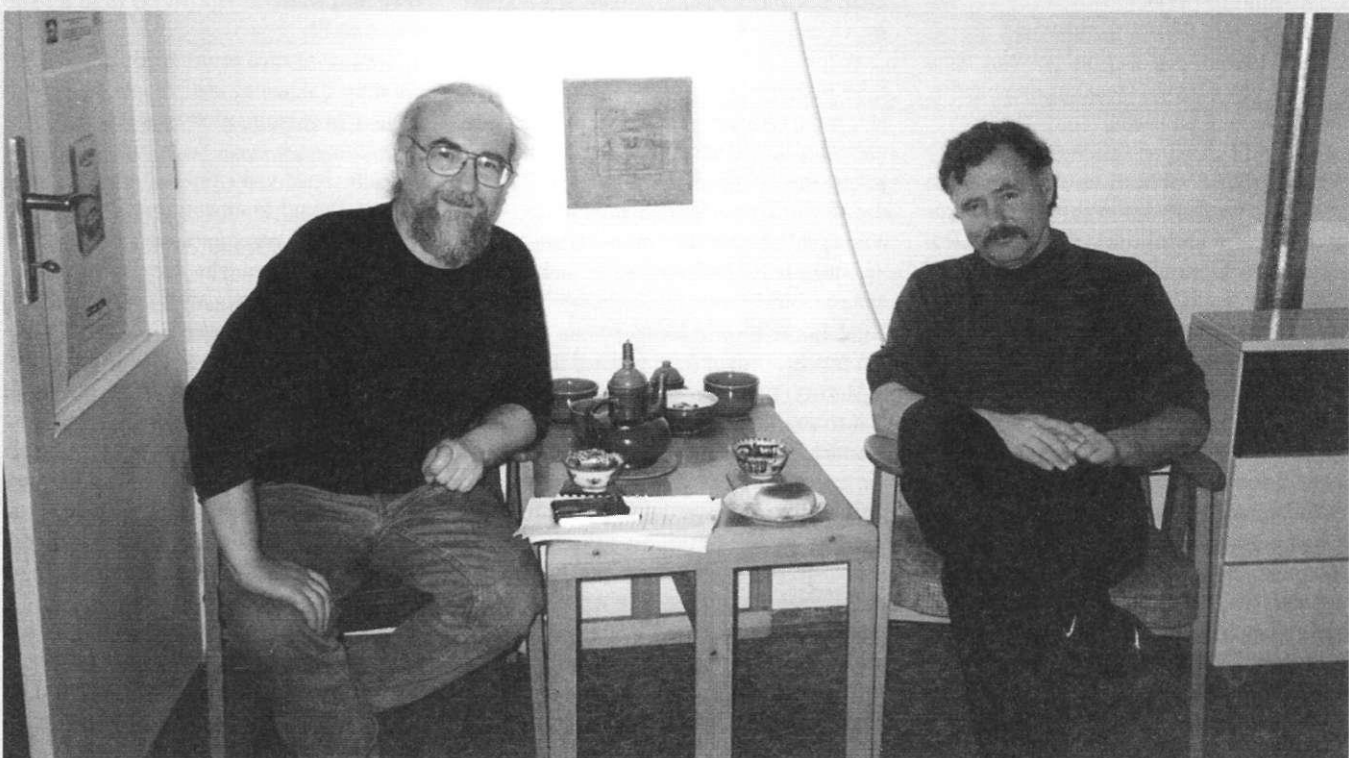
možností, sil a dovedností dvou zatím oddělených částí lidstva Z duchovního hlediska jsme stejné bytosti, které ve světě hmoty na sebe vzaly podobu mužských nebo ženských těl. Teď je konečně na čase dát dohromady a využít nejlepší vlastností obou pohlaví. Nehovořím pouze o vysvobození jedněch, ale o vzájemném posílení obou táborů. Pro budoucí planetární civilizaci je to nesmírně důležité. Ono se to děje už dnes a tato transformace je a bude velmi mohutná. A já ji samozřejmě velmi vítám.

Toto by samozřejmě vyřešilo spoustu problémů ještě než by vznikly.

Ono to už řeší spoustu problémů. Nejde Jen o to, že muž nebo žena pochopí svou sexuální identitu a odlišnost, musíme si porozumět navzájem a navzájem sami sebe nabídnout a dosáhnout tak určité rovnováhy. Z tohoto hlediska jsou dnes brzdou této transformace převážně muži. Ženy jsou v tom daleko více zaangażovány, protože se jich právě teď všechny tyto vnitřní procesy dotýkají. Vždy je ale potřeba mít na paměti obě strany mince. Když chcete realizovat nějaký svůj úmysl, a proces realizace je to, čím se v posledních letech zabývám, musíte zapojit oba aspekty - cit i rozum. Teprve pak se vám to podaří. Rozum sám na to nestačí.

Co je to tedy ona tebou tak citovaná »manifestace«, česky řečeno realizace úmyslů?

Manifestace je pokus dát dohromady mysl i emoce za účelem realizace toho, co člověk potřebuje. Není to nic nového. Všichni velcí duchovní učitelé věděli, o co jde

a také toho využívali. Byli neuvěřitelně dobřími »realizátory« svých idejí. I toto umění se dá učit a naučit a i v tomto oboru jsou někteří lidé věčnými začátečníky a jim mistry. Není to ale něco, co bys mohl zvládnout po přečtení jedné instruktážní příručky. Z onoho globálního hlediska o kterém jsme debatovali dosud, nastal čas, kdy by z tohoto předmětu měla složit zkoušku většina civilizace.

A co přání? Většina lidí si něco přeje, a tak si to jde koupit, pokud na to nemá nebo to nemají, je nešťastná.

Když se člověk rozhodne něco manifestovat, realizovat, má samozřejmě na mysli nějaký konkrétní výsledek. Ve své poslední knize uvádím sedm kroků pro manifestování, realizaci vztahů: 1) Uvědomte si, že můžete uskutečnit, cokoli si přejete. 2) Ujasněte si své touhy a definujte to, co opravdu chcete pomoci přídavných jmen. 3) Požádejte o to, co chcete, srozumitelně a s přesným úmyslem. 4) Svými pozitivními pocity buďte v souladu s vaším hlavním úmyslem. 5) Přijímejte vaši manifestaci čistě, bez vlastních vnitřních bloků. 6) Rozpoznejte, když vaše touhy přicházejí a buďte za ně vděční. 7) Posuďte a zkontrolujte si výsledky, abyste je mohli ještě vylepšit.

Jak vidíš, jde o systematický proces, a jak vyplývá z oněch sedmi bodů, já sám se nezabývám procesem manifestace konkrétních předmětů, ale realizací mezilidských vztahů.

To zní jako čarování...

To ale taky je čarování (směje se).

Když měl do Prahy přijet David Copperfield, novináři se lidí ptali, co by si přáli, aby zmizelo. Václav Havel si například přál, aby Copperfield nechal zmizet špatnou náladu ve společnosti. Co by sis přál ty?

Já bych si přál, aby z planety zmizel strach. Strach paralyzuje tvůrčí energii. Já se ale nezabývám tím, co bych chtěl odstranit, chci vytvářet prostor a podmínky pro to, co bych chtěl realizovat.

Vraňte se k problémům sexu. Ženy jsou zneužívány především v oblasti tělesné a sexuální. Jaké jsou příčiny, důsledky a nápravy tohoto v patriarchální společnosti tak rozšířeného jevu?

Sexuální energie je jednou z nejsilnějších. Je ovšem součástí celého systému dalších energií, se kterými každý člověk a každá živá bytost pracuje. Hned na začátku jakýchkoli pokusů o zvládnutí některého typu z těchto energií je potřeba zdůraznit konečnou harmonizaci všech. Je nesmyslné a nebezpečné chtít zvládnout a využít jen jednu, například sexuální.

V tomto smyslu je právě v současné době starý indický koncept duševní práce na sobě samém o samotě, v jeskyni - aby se tak eliminovaly sexuální pudy - nesmyslný. Měli bychom s každou z těchto energií, a tedy i s tou sexuální, experimentovat a poznávat ji.

Sexuální energie je přitom podle Indů úzce spojena s energií kundalín. Pokud tedy člověk chce zvládnout sex, je dobré mít na mysli i další etapu tohoto procesu, a tou je transformace sexuální energie v energii kundalín - energii duchovní. Člověk i v tomto ohledu má možnost volby. I sexem vede cesta ke konečné jednotě.

Je třeba ale mít na paměti, že jakkoli je sexuální energie mocná, není tou energií nejdůležitější. Není tedy třeba se jí bát vyhýbat nebo podlehnout - je třeba ji zvládnout a umět ji různými způsoby použít.

To, co se na naší planetě děje, ten obrat, způsobuje, že lidé reagují v zásadě třemi způsoby. Někteří proti tomu všemi silami bojují. Chtějí mít svůj starý styl života. Jsou to konzervativci fundamentalisti. Oni vědí, že prohrávají, a proto ml to jejich chováním připadá tak směšné. Jiní lidé předstírají, že se nic neděje. Hrají si na mrtvého brouka, Ignorují je. Třetí a jediný správný způsob je cele se do proudů změn vnořit a vychut-

návat to. Problém je jen v tom, že i mnozí duchovní lidé jsou spoutáni a omezováni způsobem myšlení. Například očekávají, že je někdo jiný přijde spasit. Jenže dnes nastala doba kdy může být každý sám sobě zachránce. Samo jméno Kristus znamená světlo. Nastal čas, kdy bude každý z nás sám sobě guruem, světlem. Kdyby totiž každý z nás čekal, až mu pomůže nějaký guru, asi bychom se nedočkali. Jednou jsem to zkoušel spočítat. Při předpokladu, že každý guru má sto žáků, pak bychom potřebovali asi milion těch skutečných a nefalšovaných guruů.

A kde je vzít?

Ti prostě nejsou. Takže nám nezbyvá než se do toho pustit sami. A dále, spousta lidí z oblasti hnutí New Age zapomíná že tento transformační proces není jen záblesk světla a po něm dokonalost. Po první etapě objevu možnosti duchovní práce nastává druhá dlouhá etapa disciplíny a tvrdé práce, a teprve potom přijdou výsledky. Nazvěme to třeba Zlatým věkem.

A tvoje poselství?

Energie už fungují. Dříve nebo později přijde Nová doba. Záleží jen na nás.

Ptal se V. M.

ISLÁMSKÁ MYSTIKA

Máš za sebou řadu cest po zemích středního východu, kde ses setkal s islámskou mystikou. Co tě k zájmu o ni přivedlo?

Každá věc, kterou máme i ve své vlastní kultuře, se lépe chápe, jestliže ji sledujeme s odstupem u nějaké kultury jiné. Ide o triviální zkušenost - to, co můžeme vidět ve vlastní vsi, nejlíp pochopíme, dojedeme-li na Novou Guineu a tam tentýž fenomén spatříme mezi Papuánci. Teprve pak si ho všimneme i v naší Dolní Lhotě. I Evropa měla a má svou mystiku a mystickou tradici, ale - jak praví C. G. Jung - symboly se hojným používáním »otahají« a stanou se z nich tzv. idoly, a potom sice působí dál, ale jen v jakési méněcenné formě. To je důvod dnešního příklonu k Asii a jejím duchovním statkům. Symboly asijského duchovního života, ať už islámu, buddhismu, hinduismu nebo třeba taoismu, nejsou v naší kultuře tak okoukané. I proto mě právě islámská mystika výrazným způsobem oslovila.

V Istanbulu, asi před sedmi lety, jsem v jedné kavárně potkal staršího Turka, který se mnou zavedl německy rozhovor. Bylo na něm zvláštní, že bojoval za války v německé armádě a na toto své životní období vzpomínal jako na období vrcholné. O tom jsem s ním ovšem raději nediskutoval. Faktem nakonec bylo, že mi vstříchl do ruky kartičku s adresou a poznamenal, že na této adrese lze spatřit pravou dervišskou seanci. Viděl jsem tu rovnici zcela jednoznačně: stařík je naháněčem jakési turistické atrakce, na které mě očesou o mohutné vstupné a neukážou bud' skoro nic, nebo nějaký turistický paskvil. Nicméně jsem se zvečera, kdy se sezení v konventu mělo konat, do tohoto společenství - sídlicího v blízkosti Drinopolské brány - vydal.

Po cestě jsem se ztratil ve spleti uliček, a tak nezbylo, než se lámanou turečtinou zeptat důvěryhodně vypadajícího staříka, kdeže je tu dervišský konvent. Ukázalo se, že stařík je nejen členem konventu a dlouholetým dervišem, ale také původem Bosňák ze Sarajeva, který se jako malý kojeneček vystěhoval s rodiči do Istanbulu. Uměl ještě poměrně dobře srbsky, a tak jsme se mohli dorozumívat lámanou jihoslovanštinou. Na cestě se udála velmi zvláštní příhoda, kdy se najednou rozhoukala siréna a blížilo se policejní auto, z jehož dvou výfuků (umístěných na korbě) se valil bělavý dým. Stařík okamžitě zalehl do přiklopu u silnice a přiložil si kapesník na nos. Učinil jsem totéž a zadržel dech asi na tři minuty, neboť rovnice mi byla jasná: islámský extremismus - policie - slzný plyn a posléze střelba. Nebylo tomu tak. Stařík posléze tvrdil, že turecká policie takto hubí mouchy a to, co z auta stoupalo byl insekticid.

Další cesta již proběhla bez incidentů a my dorazili do konventu, což je mohutná stavba několik set let stará, mírně zapuštěná pod úroveň okolního terénu. Před veřejností pak v zásadě zamaskovaná jako sdružení pro pěstování tradiční turecké hudby, zhruba něco ve stylu našich

baráčníků. Dervišské řády byly totiž v Turecku zakázány - tuším v roce 1925 - Kemalem Atatürkem a jejich činnost je ilegální. Ovšem vzhledem k tomu, že většina obyvatel dané čtvrti byla členy konventu a jeho činnost se od dvacátých let až dodnes nepřerušila, lze jeho existenci dost těžko označit za tajnou. Proto o celé věci veřejně mluví, neboť vím, že jim to nemůže nějak zásadně uškodit.

Lze srovnat islámskou a křesťanskou mystiku?

Islámská mystika je jinak konfigurována, byť má v zásadě společný cíl: nějakým způsobem navázat přímý kontakt s božstvím - mít takřkajíc k Alláhovi drát přímo vzhůru, bez prostřednictví islámských vykladačů zákona ulamá. Islámská mystika se nikdy netěšila příliš velké podpoře oficiálního duchovenstva, byť se nedá říct, že by proti všem jejím větším bylo bojováno nějakými drastickými prostředky. Dokonce v 16.—18. století některé z nich nabyly např. v Osmanské říši zcela zásadního významu a jako jakási protekční bratrstva prorůstaly celým státním aparátem.

Odkud pocházejí techniky islámské mystiky?

Odvozeny jsou od archaických technik extáze středního východu a starověké Persie a z hlediště islámské ortodoxie jsou mystická bratrstva - někdy nazývaná také taríky - hnízdem všeho kačířství a rozličných neortodoxních směrů. To, co se v evropském křesťanství odehrávalo i v rámci středověkých universit nebo - později - soukromých učených společností, odehrává se v Orientě prakticky bez výjimky na úrovni mystických bratrstev. Lze najít i nejrůznější zbytky staroturkického šamanismu, např. ve společenství bektášija, které kvetlo mezi janičari v Osmanské říši. V něm byly adoptovány i některé prvky z křesťanství - přijímání chleba a vína, ale i syra - pod trojím způsobem, ale zároveň i mnoho prvků středoasijského a dálnévýchodního šamanismu. Do islámské mystiky ovšem mnoho prosáko i z gnoze, manicheismu a dalších proudů antického Středomoří a Persie.

Jak dervišský konvent vůbec funguje?

Otíže je srovnání s mnišskými řády v rámci křesťanství už vzhledem k tomu, že derviši v konventu trvale nebydlí, mohou zakládat rodiny a musí se věnovat svým občanským povinnostem. Nejblíže jsou tedy řecké terciářum katolických řádů. A většinou dvakrát týdně se členové (není to povinnost, ale spíš tradice či zvyk) shromažďují v konventu k náboženským obřadům, které jsou tu delší, tu kratší. Tato organizace tvoří zároveň i bratrstvo vzájemně propletené hospodářskou pomocí finančně slabším nebo chudším členům apod. Tvrdí se, že členové jednotlivých řádů se neomylně poznají, a to i tehdy, pocházejí-li z různých - a třeba i velmi vzdálených - konventů a v životě se neviděli.

Z tohoto pocitu sounáležitosti pramení jejich politický vliv?

Samozřejmě, a důvody jejich zákazu ve dvacátých letech byly právě čistě politické, protože vlastní činnost dervišů je jinak společensky zcela neškodná. Další záležitost, kterou mohl reformátor Atatürk vidět jako ohrožující, je zcela negativní poměr dervišských bratrstev k pokroku - ať už technickému nebo společenskému, jsou prostě zahleděni do lepší minulosti. V naší středoevropské literatuře je asi nejlepší popis funkce dervišského konventu ve Werfelově knize ČTYŘICET DNÍ.

KONVENT

Po příchodu jsem byl krátkou dobu - ne snad přímo kádrován, ale všichni si prohlíželi cedulku, kterou mi turecký stařeček zanechal a vypočetli si i doporučení mého bosenského průvodce, a pak jsem byl beze všeho uveden dál. V rámci konventu se nacházelo několik větších či menších sálů do velikosti tělocvičny, s perskými koberci, zbožnými průpověďmi na zdech i s obrazy, pokud nezobrazují lidi nebo zvířata (např. architektura se povoluje), a dále terasa, kde je možno sedět. Důležitou součástí celého sezení je i společná večeře a posezení při čaji.

Atmosféra byla svým způsobem nenucená, je mi samozřejmě známo, že u všech náboženských organizací a bratrstev je první dojem vždycky idylický, a teprve pronikneme-li pod slupku, ukáží se slabá místa. Ovšem zdaleka jsem necítil tu míru pokrytectví, která bývá u srovnatelných spolků pocitována v Evropě.

Šéfem konventu je tzv. šejch, osoba, která tam má téměř královskou moc, a přítom to může být člověk společensky zcela bezvýznamný, řeckému prodáváč zmizlý. Šejchem se nestává ani učeností ani extensivní zbožností, a samozřejmě také ne přímou volbou, jeho výběr probíhá většinou po smrti starého šejcha, a to na základě povolávacího snu - sny hrají v životě dervišů mimořádně důležitou roli. Kandidát musí mít sen, že je povoláván a všichni ostatní musí tento sen uznat za pravý. A je lepší, mají-li i další z nich podpůrné sny v tom smyslu, že tento se má stát šejchem.

Jak probíhal vlastní obřad?

Samotná dervišská seance (následující po několika společných modlitbách) je krajně zajímavou záležitostí, trvající asi hodinu a spojující fenomény tak vzdálené, jako je náboženství, jak ho známe my, holotropní dýchání a některé další. Ve velkém sále sedí na patách asi 300 až 500 mužů a nahoře na galerii za dřevěnou mřížkou několik desítek žen - konvent není koedukovaný. Nejprve pomalu začínají zpívat nábožné písně, dervišské řády jsou typické tím, že používají při obřadech nejen písně, ale také nástrojovou hudbu.

To je v tamních podmínkách něco zvláštního?

V islámském světě to zavání herezí a nepravostí. V Orientu hudebníci nikdy neměli velkou prestiž. Byli to ti, kteří chodili po tržištích s medvěďáři, komedianty a polykači ohně. jednalo se

O nejpustlejší lidovou zábavu a pokud si nějaký velmož vydržoval píště a tamburíny, mělo to vždycky nádech nemravnosti a nepravosti. Při ortodoxních bohoslužbách se toto nesmí a evropské téměř zbožštění hudby v 19. století je hezkou ukázkou toho, jak se kultury mohou rozjet. Hudebníci evropského středověku také nepoživali velkou čest, stejně jako herci a chirurgové. Vezmeme-li si, že například právě herec a chirurg, osoby, které se v 16. století nesměly posadit za jeden stůl s ševcovským mistrem, protože toho nebyly hodny, jsou dnes hlavními hrdiny masmédií, názorně to ukazuje, jak se společenská stratifikace mění a že nemusí být vždycky, jak bývalo, a v budoucnosti tak, jak je dnes. Každopádně v Orientě stála hudba vždycky velmi nízko a její provozování v dervišských konventech na ně vrhalo nejpodivnější světlo.

Zpěv postupně nabýval na intenzitě i pravidelnosti a jednotliví účastníci se začínali rytmicky uklánět, a to synchronizované, takže připomínali cosi jako klasy obilí ve větru nebo vlny na moři. Při tom se ozývají jednotliví sóloví zpěváci, jejichž zpěv je hojně prokládán zbožnými průpověďmi - výkřiky různých Alláhových epitet. Atmosféra tím nutně nabývá na extaticčnosti a dostávají se projevy prudkého dýchání holotropní povahy. Zhruba během hodiny nastává takovéto duchovní vyrcholení a nakonec najednou všichni vyskočí a jdou na čaj či do kuloárů diskutovat. Celá záležitost má nejenom vlastnosti našeho kostela a holotropního sezení, ale také něco z gymnastiky, z hudební seance. Má to ale i prvky našich diskoték, které do velmi značné míry nahrazují některé šamansko-extatické aktivity, počínaje pravidelnými rytmy, blyskáním stroboskopů, pohyby nijak nesouvisejícími se skutečným tancem, případně požíváním psychotropních látek (oni sami je nepoužívají atd.

Dervišská seance jako kolektivní splynutí duší má v sobě cosi velmi jemně kryptoerotického, byť se jedná o událost zcela mravnou. Důležité je, že pro většinu účastníků má očistnou úlohu. Oni posléze výrazně ožijou a po dalších diskusích jdou domů a druhý den po své práci. Seance má prostě neobyčejný multidimenzionální regenerační význam a nahrazuje několik různých typů aktivit. U kultury, která nezná alkohol, to velmi jemným a decentně propracovaným způsobem nahrazuje zážitky, u nás hrubě simulované opilostí. Něžnými kryptoerotickými podtóny to může výborně sublimovat zážitky tohoto typu, a navíc to tak nějak komplexně objevuje celkovou koncentraci člověka na vertikální dimenzi směrem k božství. Důležité je, že se duše nevidí oddělená od těla. Péče o duši a péče o tělo jdou ruku v ruce - islámskému světu byly zcela cizí aspekty typu nestříhaných a nemýtlých poustevníků. Evropana tam vždycky upoutá úzkostlivá čistota a péče o zevnějšek, která je mnohem větší než v Evropě.

Měl jsi možnost hovořit s šejchem?

Na konci sezení šejch ve své pracovně přijímá návštěvy, za mého pobytu také oddával je-

den mladý pár, rozsuoval několik sporů a diskutoval s námi cizinci. Diskuse byla zajímavá a ukázala islámskou mystiku i její hranice velice živě. Je tam patrná obrovská, ale nearogantní sebejistota. Šejch se mne - přes překladatele - ptal na zem původu a na povolání. Protože vím, že biologové tam nejsou v lásce (šejch se několikrát vyjádřil v tom smyslu, že kdo se domnívá, že se vyvinul z opic, skutečně asi z opic pochází, oni jsou ale dítky boží), pravil jsem, že jsem filosof. Šejch na to řekl, že jde o povolání velmi špatné, a když jsem se zeptal proč, odvětil, že filosofové se neustále hádají o pravdu a každý má jinou, ale pravda je pouze jedna, ta islámská.

O jakých tématech jste diskutovali?

Například o svobodné vůli. On říkal cosi v tom smyslu, že lidé si myslí, že mají svobodnou vůli, no mají, ale asi takovou, jako cestující v letadle, kteří si mohou pobíhat a poskakovat v rámci kabiny, ale u kormidla sedí Prozřetelnost a řídí letadlo tam, kam chce ona a nikoliv tam, kam by si ti červíci přáli. Potom mi byla opatrným způsobem nabídnuta konverze k islámu, ale když jsem zdvořile odmítl, nikdo se se mnou nepohoršil. Vzpomínám si, že jsem tak učinil poukazem na to, že jsem byl vychován v jiné tradici a odkaz předků se sluší dodržovat. Šejch na to říkal, že to se zajisté sluší, ale poznám-li něco lepšího, než je tento odkaz, nic nebrání, abych se k tomu přiklonil. Na mou poznámku, že tak učinit nemíním, reagoval blahovolným úsměvem a zase bylo všechno v pořádku. Z jistého hlediska tam panuje velká volnost a atmosféra byla skutečně velice nenucená, jako v Orientě vůbec.

TOLERANCE A INTOLERANCE

O tamní náboženské snášenlivosti panuje ovšem u nás - asi hlavně díky médiím - zcela jiné přesvědčení?

V těchto konventech se zvláště mísí tolerance s intolerancí. Tolerance v tom smyslu, že každý člověk může přijít kdykoliv chce, nekontroluje se prezenze ve smyslu, že by se v Z hodin pět minut řeklo, tak kde je Mehmed a Mehmedovi se udělala do notýsku černá čárka, to je něco nemyslitelného, jsou tam i děti - ty větší se mohou bohoslužeb účastnit, ty menší si hrají někde na chodbě a vůbec nepůsobí rušivě. Velmi rádi mezi sebe pozvou i cizince a jinověrce, ale přitom se nedělá vůbec žádná reklama. Prostě cizinec se bere, jako že řízením božím našel ony poměrně nenápadné dveře a přijme se, a další se nelákají. Ostatně konvent z toho kromě výdajů na jejich večeři v zásadě nic nemá.

Má tato tolerance nějakou výjimku?

Islámský lid obecně velmi špatně snáší, pokud někteří z Evropanů je, či o sobě tvrdí, že je ateista. To je pro muslimy věc zcela nepředstavitelná, ten člověk je pro ně z naprostoého okraje společnosti, zoufalec a obluda, a je lépe se mu vyhnout. I s malomocným je mnohem lep-

ší kontakt, nežli s něčím takovým, ale příslušníci jiných náboženství jsou velmi dobře akceptovatelní, jakákoliv agrese v náboženských záležitostech totiž ukazuje ztrátu sebejistoty a víry ve vlastní pravdy, jestliže tato víra opadá, potom mnohem snáze saháme k biči, aby někdo uvěřil témuž, protože sami bychom ten bič už také pomalu potřebovali.

A ta intolerance?

Ve věcech víry panuje naprostá jistota a nesmlouvavost, s kterou nepohne vůbec nic a kam se nevráťe sebemenší pochybnost. Evropská snaha po neustálém sebezpochybování je tomuto světu zcela cizí a o názoru, že Korán existuje na nebesích od věčnosti a byl prostřednictvím archanděla Gabriela sdělen Mohamedovi, o tom nepochybuje nikdo z přítomných a na toto téma by bylo darmo otvírat diskusi, je to pochopitelně pendant k tomu, že se nedělají čárky, kdo přišel, a kdo ne - to se musí až tehdy, když obecné přesvědčení naprosto opadne.

Překvapilo mě, že až třetina jeho členů jsou poislámštělí Evropané, hlavně Němci a Švýcaři, a také bílí Američané. Bylo tam několik mladých Němců, kteří říkali, že už v Německu nemůžou vydržet - islám sice, obrazně řečeno, »nežerou«, ale v Turecku je jim mnohem lépe, než v původní vlasti, uměli dokonce i dost slušně turecky.

Pokusíš se tuto svou zkušenost nějak reflektovat?

Při svých dosti četných cestách jsem konvent navštívil ještě několikrát a byl jsem vždycky milým způsobem přijat. Víím, že podobných institucí je na Středním východě velké množství, ačkoliv oficiálně jsou dervišské řády povoleny jenom v Egyptě. V Orientu je vždycky velká diskrepance mezi tím, co je a co není oficiálně povoleno. Najednou tu vidíme na ulici staříka prodávajícího keksy, ale netušíme, že jeho moc je srovnatelná řeckně s mocí mnohého ministra, protože je to moc takovéto duchovně-politické povahy. Navíc fakt, že tyto řády jsou v současné době v oficiální nemilosti, na ně působí příznivě ve smyslu selekce lidí, kteří baží primárně po kariéře, či společenském uznání. Členové konventu byli nejruznější: bohatí i chudí, vzdělaní i nezdělaní, Turci i cizinci.

Opakované návštěvy u dervišů patřily k mým nejzajímavějším zážitkům vůbec, je mi samozřejmě jasné, že v našich evropských kontextech máme celou řadu srovnatelných aktivit a duchovních zdrojů, ale jejich rozvržení je jiné, a navíc tím, že Evropa vytvořila sekulární technickou civilizaci, se něco z jejího duchovního odkazu přesunulo tam a zvláštním způsobem to zmechanizovalo a zmrtvělo.

FUNDAMENTALISMUS A PROJEKCE

Synonyma pro islám, která lze v současné době slyšet, jsou fundamentalismus nebo přímo terorismus...

Pokud bereme institucionalizovaná náboženství - celosvětově - tak islám z nich bude asi nejživější. Přijedeme-li do islámských zemí, cítíme tam, že to náboženství je živé. Rozhodně nelze propadat evropské rovnici muslim - fundamentalista - terorista. Kdykoli to čtu v novinách, tak mi vstávají vlasy hrůzou na hlavě. Dá se říct, že terorismus patří k islámu stejně nedílně, jako - řekněme v Severním Irsku - ke katolicismu či protestantství. Nejedná se přirozeně o jev příliš roztomilý, ale málo-li bylo terorismu v našich vlastních dějinách, např. celá anarchistická tradice sklonku 19. a počátku 20. století má přesně stejnou fenomenologii, pouze bez sebemenšího ovlivnění islámem.

Islám má ve své tradici zcela extrémní sekty, které se terorismu věnovaly, třeba známá sekta hašašínů (byla to sekta primárně náboženská) z oblasti Středního východu, která hledala na řádových hradech přístup k Bohu zejména konzumací konopných produktů a tu a tam nějakým atentátem na své protivníky. Nelze ji z islámské historie vymazat, ale zároveň nelze tvrdit, že by to byl jakkoli majoritní proud. Islám je v něčem bytostně jiný než křesťanství, ale v mnoha aspektech je velice podobný.

Nevzniká právě touto »odlišnou podobností« vhodná plocha pro negativní projekce?

To není věc tak zcela nedávná. Iž Osmánská říše pověstmi o Turku pohanovi sloužila jako obrovská černá projekční plocha a to ve všem všudy. Třeba jenom kolik projekcí našich duševních černot se v podobě představ nejrůznějších násilností a špatností promítalo za zdi harémů.

Osmánská říše vynikala nejenom vojenskou tradicí a absolutní centrální organizací, ale také vybranými mravy, dobrou manýrou, čistotností a musím chtít nechtě říci, že na Balkáně byla Osmánská říše nositelkou kultury a klidu. Je ostatně vidět, že od ochabnutí osmánské moci na Balkáně se tato oblast zmítá vnitřními kmenovými boji. Podrobnější cestopisy ze 17. století, líčící Osmánskou říši, nakonec vždycky připouštějí - dojde-li autor do Canhradu - že je to normálně fungující město mající celou řadu zařízení a Institucí, které jsou velmi dobře propracovány, a není to jenom rejdiště nejrůznějších démonů. I dnešní žurnalismus (a nejen on) potřebuje obraz nepřítele, se kterým by bylo možno se nějakým způsobem utkávat

FATAUSMUS A OSUD

Fatalismus vypadá v islámském pojetí asi také jinak, než si ho obvykle představujeme, že...

Tradiční představa je taková, že zatímco v Evropě panuje čínorodé převzetí osudu do vlastních rukou, aktivita a svoboda, v islámském světě je to fatalita, osudovost, pasivita, odevzdání se do rukou slepých sil sudby, potažmo lenost, nepořádek a rozvrat Přání otcem myšlenky: oblast Středního východu, např. svými přírodními podmínkami, dává lidem více podnětů

k víře v osud, případně k vědomí vydání se do rukou nějaké osudové - nebo chceme-li vyšší - moci. Poté, co jsem zažil v Iránu silnou písečnou bouři, jsem pochopil význam některých sentencí typu »co Alláh chce, to se stane, co nechce, to se nestane«. V té chvíli můžeme vlastní svobodnou vůli aplikovat, jak chceme, ale ztěžka se udržíme nějakého pevného předmětu a počítáme hodiny, abychom se dočkali rána.

Evropa má přece také své představy o osudovosti?

Jistě, pouze je vždycky balí jinak. Kolik existuje písemností o osudovosti dané sociálně - celá realistická literatura minulého věku. Je to samozřejmě také osud, když se narodíme v prostředí pařížské tržnice nebo podkrkonošské tkalcovské visky. V poslední době jde zase do módy fatalita genetická. Islám nikdy neříká, že osud přichází bezprostředně zhůry, ale islámská kniha osudu a náš genetický zápis jsou si velmi podobné. Obojí náš osud ovlivňuje a za horizontem je poji zásvětí, do něhož nelze jen tak nahlédnout.

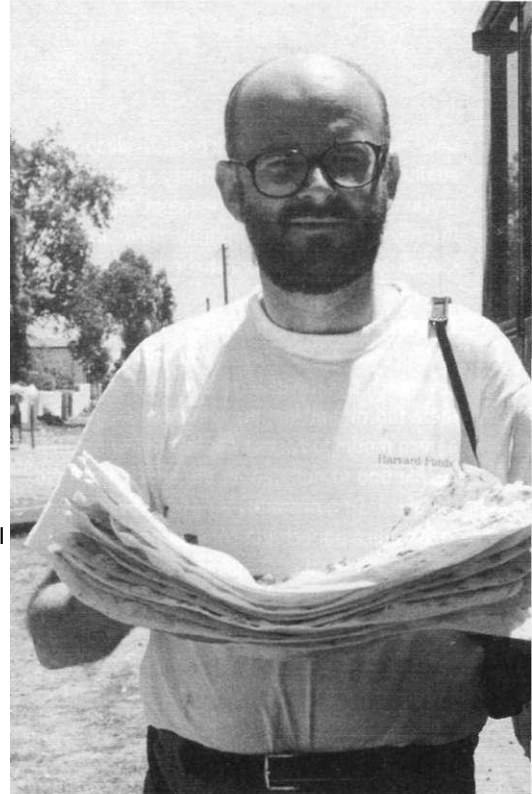
Pojetí osudovosti může být definováno mnoha různými způsoby...

Existuje potenciálně taková možnost, na které stojí Amerika, že jeden každý telegrafní poslíček se může stát milionářem. Ale rozpor mezi počtem telegrafních poslíčků a počtem milionářů nám dává znát že to není cesta úplně typická a že je to ve skutečnosti trochu jinak. Ono se nedá říct, že by Orientálec byl svému osudu slepě odevzdán, naopak, on ho vyhlíží. Když přijdeme do kterékoliv středovýchodní vesničky nebo města, vidíme mnoho chlapců a mladíků, jak se potulují po ulicích a vyhlížejí kismet. Odpovídalo by tomu ruské slovo guljat. To není procházet se ve smyslu našeho »chození na procházku«, je to procházení, které je otevřeno možností.

Orient obecně tolik nedá na usilovnost v našem slova smyslu - ve stylu šetři a buduj. Ne, že by to tam nebylo vůbec, ale nemá to takovou váhu. Ale takto se vyhlíží jakési chapadélko sudby, které se k nám v té či oné podobě přiblíží. Když jdeme na jarmak, tak je vždycky určitá možnost že lampa, kterou koupíme mezi hromadou jiného haraburdí, bude právě ta Aladinoва. To dává světu neobyčejně nadějeplný rozměr, který se z Evropy úplně vytratil.

Máš na mysli některé současné jevy a trendy?

Neustálou obavu o zítřek touhu po jistotách. My si přece vytváříme úplně jinou formu osudovosti. Sociální stát s celým svým aparátem je obrovské zařízení na tvorbu osudu, který je sice předem spočítatelný a zajišťuje přežití, ale už vůbec nic zajímavého mimo to. Víme přesně, že v šesti nastoupíme do školy, v šedesáti či pětadesáti půjdeme do penze, budeme už vědět kolik budeme mít peněz - jestli tohle není osudovost, tak co jiného.

ISLÁM V EVROPĚ

Co je příčinou obav dnešních lidí z islámu?

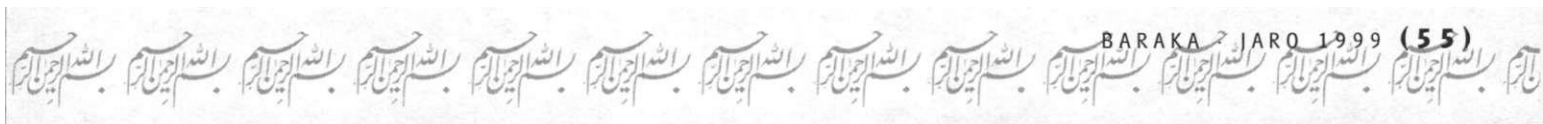
U svých spoluobčanů pozorují vždycky strach před cestami do islámských zemí. Něčeho neurčitěho se bojí - je to takový ten strach z jinakosti, která je příliš podobná. Málo si uvědomujeme, že třeba Francie má dnes asi 5 procent muslimů, což už nejsou jenom přistěhovalci, ale celá řada konvertitů z řad Francouzů. Křesťanství je v defenzivě a do té míry vyprázdněné, že mnoha lidem nic neskýtá. Přitom určité náboženské potenciality jsou v lidech stále přítomny, koneckonců mnoho konvertitů k islámu je i v Německu a relativně dost už i u nás.

Tomuto trendu se nezabrání byrokratickými průtahy s povolením stavby mešity, ale např. lepším rozpomenuitím se na vlastní duchovní kořeny. Nepředstavujeme si, že by se Čechy po svém eventuálním poslámmštění zásadně změnily. Vlastně téměř vůbec ne. Možná by základním českým pokrmem bylo zase hovězí, knedlíky a zelí. Našlo by se určitě i několik málo dalších detailů, ale celková charakteristika země není dána jenom převládajícím náboženstvím - pokřesťanštěním jsme se také nestali výběžkem východního Středomoří. České Betlémy se kreslí jako zasněžená viska zcela středoevropské provenience a obdobně by vypadal i český islám.

IMPULSY MEZI KULTURAMI

Přijali jsme křesťanský impuls z »východního středomoří, podařilo se nám někdy inspirovat (nikoliv zničit) nějakou odlišnou kulturu?

Není náhodou, že i islámský svět Indie a Čína dostaly právě od Evropy zcela nový impuls. To je málo známé, ale řekněme v 17. a 18. století byly tyto země duchovně vyprahlé, tak jako Evropa dnes. Tradice se vyčerpala, docházelo k opakování zažitých vzorů a společnost se navíc nevyvíjela ani technicky. Až kontakt s Euro-

pou - bytostně jinou - vedl posléze alespoň ke studiu základů evropské techniky a evropského myšlení. Fakt, že oni to úplně nepochopili, mnoho neznamená - byly přijaty nové impulsy k analogickým částem vlastního odkazu.

To přece známe i u nás...

Můžeme se pousmát, když po pražských kavárnách slyšíme diskuse o reinkarnacích, karmě a tao od lidí, kteří tu kulturu vůbec neznají a něco módního zaslechli koutkem levého boltce. Ale ono to není jenom pro smích, může se tak aktivovat a nastartovat náš další vývoj, protože tradice ponechána sobě samé - bez opytení odjinud - nakonec zjaloví a vyprázdní se. To je základní přínos všeho cestování a zabývání se jinými kulturami. Abychom viděli vlastní svět nějakým způsobem ozvláštněný. Např. sv. František z Assisi viděn světem církevních barvotiskových brožurek je smutně přežítá postava. Tentýž, viděn optikou např. heretických proudů v islámu, jeví se být postavou nesrovnatelně zajímavější, ale musíme udělat tento exkurs.

Jak vypadá přijetí «kulturního impulsu»?

Počátkem 19. století byl islám v nehlubší krizi a teprve pod vlivem setkání s Evropou začal takřkajíc hrabat v hlubších vrstvách vlastních tradic a vyhrabal všechno možné. Samozřejmě i evropská křesťanská a předkřesťanská tradice zahrnuje řadu nejrůznějších duchovních odkazů, o nichž se téměř neví, nebo ví, ale špatně se interpretují. Stejně je to dnes dokonce i v tradici vědy (která není vůbec stará, zhruba 300 let) je spousta zajímavých proudů, které jsou stejně zapomenuté, jako třeba názory albigenských v rámci křesťanství. Každá tradice má sklon sebe samu ochuzovat a potom importovat odjinud něco, co sama už dříve měla.

Co jsme my před dvěma sty lety přinesli islámskému světu, Indii a Číně?

Tyto země se pokládaly za mnohem lepší než ostatní - to dělá každá kultura včetně naší - a všichni mimo jsou barbaři či nevěřící. A pak na jednu barbař přijede a země se zmocní nebo jí alespoň pokoří. Třeba dobytí Indie Angličany je něco zcela absurdního: přijede námořní náruček z opačného konce zeměkoule (který se jen před několika sty lety naučil číst a psát) a dobude obrovitou lidnatou zemi s prastarou kulturní tradicí takřka bez větších bojů. To je samozřejmě velké ponížení a důvod nějak se tím zabývat - tak vzniká to rozštěpení »što dělat«. Odpovědi jsou dvě: jedna - okamžitě přejmout všechny objevy, vynálezy, kulturu, názory té silnější mocnosti, abychom byli také tak silní (a druhá - ještě intenzivněji se přimknout k vlastní tradici a pilněji a bděleji se jí věnovat. To zajímavé pak začíná teprve třením těchto dvou přístupů mezi sebou.

Co si lze pod těmi inspirujícími prvky konkrétně představit?

Evropa obohatila Indii (kromě technických záležitostí) třeba takovou věcí, jako jsou evropské

metody v lingvistice a textové kritice, a vůbec pojetí historičnosti, to Indie - zejména ta nemuslimská - vůbec neznala. Stejně tak islám se pod evropským vlivem začal zabývat sebou samým i polemicky, jestliže existuje mocná říše, kterou nikdo neohrožuje, tak se časem veškeré duchovní aktivity investují do sebeoslavných pájánů a přežvykování tradic minulosti. Čteme-li některé katolické potridentinské písemnosti, je to hezká ukázka, ale nejnak se chovala Čína, Indie či Osmanská říše. Teprve když se najednou uvidí, že s tou slávou to není tak úplně jednoznačné a samospasitelné, vzniká možnost se nad sebou zamyslet - v čem že ty hodnoty vlastně byly a které z nich byly jenom pseudohodnoty.

Velmi hezky to bylo vidět na posledních fázích Sovětského svazu. Brežněvismus měl všechny rysy vyhasínajících říší - marxismus měl také bohatou a propletenou tradici, kde bylo leccos zajímavého, ale nakonec zbyly ty nejuvadnější agitační brožurky a oslavné zpěvy na vysoké činnosti. Nebylo to prostě už vůbec ke čtení - říše jako říše. Komunismus byl taky náboženství - sekulární, navíc velmi špatné, protože téměř neměl zpětné vazby a tudíž během 150 let vyhubel a vyhnul. Pokud nedojde k nějaké renesanci, tak od prorokova vystoupení řečnické v roce 1848 (Komunistický manifest) zažil všechny špatnosti, které náboženství potkávají, navíc dovedené ad absurdum v podobě různých Gulagů - to měla téměř veškerá náboženství, kromě buddhismu, což mu budiž připočteno ke cti.

Nabízí se srovnání s nacismem?

I ten byl fenoménem převážně náboženským, navíc ještě předmonoteistní, spíše jakousi renesancí něčeho velmi archaického ve spojení s moderní technikou. O tom jsou krásné lungovy texty, zejména Nach der Katastrophe a Wotan. Ve společnostech, kde instituční náboženství nehraje velkou roli, neznamená, že nemají náboženství žádné, ony třeba nemají jenom jeho etiketu.

NÁHRAŽKY NÁBOŽENSTVÍ

Úlohu náboženství pak přebírá něco jiného?

V novověké Evropě hraje mnoho paranáboženských rolí třeba hudba a divadlo. Návštěva Michaela Jacksona v Praze se nedá označit jinak než jako extatický náboženský zážitek po příjezdu jakéhosi obskurního guru. Ostatně - jaký guru, takové náboženství, nebo jaká doba, takový guru. Populární masová kultura se svým vykořisťováním a otařováním archetypů má všechny rysy upadlé religiozity.

Dnešní zdroje náboženské úcty se od těch předchozích výrazně liší?

Jde o jakési suplování, které je třeba vidět a pojmenovat. Např. sakrální budova je vždy postavena s mnohem větší investicí, než kolik by odpovídalo její funkcčnosti. Středověká gotická katedrála byla ve své době obrovitou investicí, byť by se dalo kázat i v dobře zadaptované sto-

dole nebo na trhu, ale nedělalo se to, protože místo kde sídlí »šamani« té které kultury, musí být náležitě vyzdobeno. Ranější i pozdější novověk takto zdobil budovy vědecké, podívejme se na nejrůznější muzea: vídeňská, muzeum přírodní historie v Londýně, budova akademie věd v Paříži, Lomonosova universita v Moskvě, Marmarská universita v Istanbulu. To jsou sakrální stavby jako vystřižené. Dokonce mají vždy rysy příslušných sakrálních staveb odpovídajícího kulturního okruhu. Třeba istanbulská universita je postavena ve stylu cordóbských mešit, Lomonosova ve stylu pravoslavných chrámů

V současnosti ovšem již vědecké objekty sakrální povahu nemají...

Budovy, které dnes mají nejbliž ke chrámovým stavbám, jsou banky, tam sídlí současní šamani. Všechno je zde obloženo mramorem, leštěnou žulou, mosazi atd. Právem, protože bankéři jsou skutečně kouzelníci - roztáčení inflační spirály, to je přece černá magie jako vyšitá -, kteří mohou uskutečňovat jakési akce na velké ploše s nepředvídaným efektem. Prostě typická kabalistická operace - čísla se přehazují na Velkém Centrálním Computeru a my jako důsledek vidíme, jak se pohybují světové finance, Sebezrozumnější božstvo nemůže být zdaleka takové, jako světové finanční trhy. Starozákonní Jahve byl vypočítatelný sama proti tomu, co předvádějí burzy v posledních dobách. A od toho se odvíjejí osudy obohacování a ožebračování jednotlivců. Ani výroky iránských ajatolláhů ani slova papeže mluvícího ex cathedra nenacházejí takový sluch, jako výroky George Sorose o předpokládané budoucnosti světových finančních trhů. Ony ty finance jsou činnost v zásadě zázračná - církev to dobře tušila a ve středověku zakazovala půjčovat na úrok. Ono je na tom něco podivného, když i peníze, přestože nejsou z řádu fysis, se mohou množit, mají »mladé« ve formě úroku.

Co je dnes předmětem kultu a sakrálního uctívání?

Nemusí to být nutně něco mocného, krásného, moudrého apod. Téměř všechny doby měly tendence uctívat také podivné (třeba jurordiv na Rusi nebo lidé duševně či fyzicky postižení v šamanismu). To připomíná výsledky dnešních sportovců. Ti také předvedou nějaký mimořádný výkon, třeba nejdál hodí oštěpem, což samo o sobě de facto nic neznamená. Spojení sakrality s extrémou je prostě nějak oblíbeno. Nedávno jsme po hokejovém mistrovství viděli a slyšeli, že ten nebo onen je bůh. To je přece religiozita dneška, včdyt' lid to říká úplně natvrdo, stačí jenom poslouchat. Fakt, že vrcholní sportovci jsou bytostí velmi jednostranné, je právě ideálně předurčuje k tomu, aby sloužili jako taková ta kolektivní archetypální projekční plocha.

Tuto funkci ale neplní jenom sportovci...

Další obdobnou skupinou jsou nejrůznější zpěváci pop kultury. Tito lidé jsou dostatečně

prázdní, takže se mohou plnit projekcemi. Na ně se naráz upírají miliony projekcí a oni tím žijí. Dochází tam k čemusi, jako byla kenósis - takové mystické vyprázdnění, jak známo i psi zub, jsa uctíván, dostává svatozář. Ovšem vyprázdňený člověk se v tomto případě neplní božstvím - jak bylo původně zamýšleno - ale projekcemi davu. Takovou osobou byl nesporně i Hitler. Pro tyto lidi je typické, že jsou ve svém soukromí nenápadní, všední a »hodní«, a teprve když je posedne ona davová projekce, činí to, co činí, ať už se příslušným způsobem svíjejí u mikrofonu, anebo pronesou strhující politický projev. To jsou jevy evidentně religiózní povahy.

IMPULSY ODINUD

K renesanci vlastní kultury potřebujeme evidentně podněty z kultur jiných. Co nám v tomto směru mohou nabídnout?

Je mi vždycky smutno, slyším-li rozhovor o tom, zda je pan Vonásek skutečně reinkarnací habešského císaře nebo není. Chci tím říci, že ty namnoze špatně strávené impulsy, přicházející z Východu, jsou převážně typu: doposud jsme nevěděli a teď už víme, a tu opravdovou pravdu pojdáme, až se nám dělají boule za ušima - což je vždycky převleklý průšvih. Jak říká Gregory Bateson, dva popisy jsou lepší než jeden. A rozhodně orientální - ať už indická nebo islámská - optika vnímání světa nám ho ukáže zcela jinak, než evropská. Totéž platí třeba o synchronicitě a kauzalitě. Většinou to bývá tak, že pokud někdo v našem kulturním kontextu, který je vysazen na kauzalitu, objeví, jak fungují synchronicity, tak řekne: to je ta skutečná pravda a od kauzalit se štítlivě odtáhne.

Tím si ovšem příliš nepomůže...

No právě - je opět ve světě, který má jen jeden typ souvislostí, pouze jsou tyto souvislosti jiné a on se v nich tolik nevyzná. Chce to samozřejmě trénink, aby nás to netrhlo na půlky. Žlutá Asie to umí lépe než my, evropský princip logické kontradikce tomu trochu překáží, ale přestaneme-li na něj věřit, tak nás ze svých drápů pouští. Můžeme vnímat dvěma i více optikami, což nám umožní lepší orientaci ve světě.

Takto vnímám i obohacení Evropy orientálními způsoby smýšlení. Koneckončů vlna šedesátých let to přenesla i do Spojených států a Evropy. Nejde o to zavést u nás Indii nebo islámský střední východ - ono to ani dost dobře nejde. Dokonce i naše ambice lépe tomu porozumět je velice obtížná, to chce v tom světě vyrůst nebo strávit neobyčejně množství času.

NOVÉ PARADIGMA

Ono nové paradigma, po němž (nejenom) new age touží, je spíše něco tušeného a implicitního, co těžko kdy bude zformulováno tak že by se to sepsalo do knihy pod názvem »toto je nové paradigma«. Paradigma není něco zcela neměnného, paradigma je něco, co se rodí, a to obtíž-

ně. To zajímavé, co ve světě vzniká, vzniká na rozhraních a třecích plochách, nikoliv uvnitř monokultur. Že je při okrajích lesa více hub a jahod, ale také více zmiří, to je velice triviální poznatek. Všechno, co stojí nějakým způsobem za to, je rizikové. Jde o rozhraní kultur, které dnes už nemusí nutně jít mezi dvěma regiony a kulturami, ale může probíhat i v jednom člověku. Sice mu to poněkud komplikuje život, ale zase to dává možnosti, které dříve nebyly.

Osobně se nedomnívám, že naše doba by v porovnání s dobami minulými byla extrémně degenerovaná nebo méněcenná, je prostě význačným způsobem jiná a každá doba má věci, které děsí a věci které jsou krásné. Možnost prostoru k duchovní svobodě, jak jej dává kultura postmoderního typu, nebyl ještě nikdy v minulosti vidán. Má také své děsivé stránky, třeba v podobě masmediální kultury, ale to měla každá kultura. Aztécká říše měla na jedné straně překrásné básně o květinách a motýlech, a na druhé straně hrůzu obětíšť a vyřazených srdcí, a pokaždé to byli ti samí lidé, to samé místo a ta samá doba.

To se dá jistě zobecnit?

Vždy, když vidíme nějakou jinou kulturu, udělá se nám z některých jejích aspektů nevolno a jiné obdivujeme. Stejně tak, kdyby nás viděl někdo jiný, bude mít přesně tentýž dojem. Nemyslím, že doba je taková, aby se zvonilo umíráčkem. Ale je netradiční a bez přičinění - a tím myslím duchovního přičinění, protože usilování o cokoliv duchovního je prací neméně namáhavou, než když se přerýpává zahrada. Nemůžeme čekat, že nám někdo nové paradigma vymyslí a my ho s úlevou přijmeme. Nové paradigma musíme v pracném namáhání nalézt my sami. Koneckončů je to paradigma pro nás.

Které prvky z neevropských kultur považujete za rozšiřující?

Vhodnou integraci mnohých prvků východního myšlení do evropské kultury, a to ještě přes ty kořeny evropské kultury, které k nim měly nejbližší, nacházíme u Junga, který to prováděl velmi citlivě a s nadhledem, jehož by byl málokdo schopen. Tyto prvky už v evropské kultuře byly, ale postupem doby odumřely, takže je nacházíme zejména v Orientě. Jedná se o celkovou harmonii s osudem - nikoli ve smyslu pasivního vydání se všanc, ale toho, čemu se říká radostná otevřenost vůči tomu, co osud může poskytnout. Nikoliv ve smyslu dětského: já chci motorku nebo penzi, a dokud ji nebudu mít, tak nevidím, neslyším napravo nalevo.

fde o možnost překonání dítěte v nás?

V oblasti evropské technické civilizace tohle, bohužel, obrovsky přebujelo, ale v evangelích se nadarmo nepíše, nebudete-li jako toto dítě, nevstoupíte do království nebeského, je dobré poznamenat, že tam nestojí nezůstanete-li jako toto dítě. Jedná se o možnost jakéhosi cyklické-

ho návratu, který pouze zdánlivě připomíná původní stav dětství. Tento moment Jung vždy velmi zdůrazňoval - lidský život je podobného typu, z nebylí vychází a nakonec se do něj zase vrací. Prodělávání těchto cyklů dnes Evropa nedeceňuje, a přitom právě o to v životě jde. Proto se např. v Bibli vítá syn mamotratný, a nikoli ten hodný. Působí divně, když jeden prohrál všechnen majetek s povětrnými dívkami, a pak se o žebrácké holi vrací, a přesto je slavnostně vítán, zatímco ten druhý, vzorný, je odsunut, je to správné, protože syn mamotratný věděl, jak to ve světě chodí a ten cyklus prodělal.

Co bychom si tedy my dnes měli uvědomit?

Fakt, že cílem není mrtvá stabilita - aby bylo pořád tak, jak bylo, a pokud možno, aby to stát všemi prostředky podporoval. V tomto směru je Orient inspirací - ať už si cyklicitu představuje jako řetězec po sobě navazujících životů, jako nejrůznější věčné návraty nebo něco jiného. Pochopitelně se to nesmí brát doslova, reinkarnace mýtus je něco obohacujícího, ale jakmile se upadne do diskusí, kdo byl čím v dřívějších životech, je z toho naprostý nesmysl. To, co se označuje jako dřívější, či pozdější životy, si lze také představovat jako paralelní prostory možností, které se před člověkem otevírají, což je mnohem adekvátnější představa.

Ty ostatní možnosti vlastně zůstávají jako potenciality?

Za starých časů se tomu říkalo putování duše, Jung to nazývá integrace archetypů. Usilovat o prodělání celé životní cyklicity a troufnout si nezůstat celý život tím dítětem. Je zvlášť skličující, když vidíme v řadách našich penzistů vrásčitá miminka vztahující ke státu-rodici své ručky se zoufalým výkřikem »máma«. Jestli v něčem ex oriente lux, tak právě v tomto. Orient také nezná neustálé obavy o zítřek Evropa žije masivními obavami, ekologická katastrofa ani tak nepřichází, jako se o ní stále mluví; neustálé malování čerta na zed' ho nějakým způsobem láká a dříve či později přivábí. Bylo by dobré učit se trpělivosti a absenci neustálého pocitu ukřivdění. Spravedlnost je v zásadě to, co se nám děje, což je sice paradoxní, ale je to tak.

za BARÁKU rozmlouval Pavel Hlavatý

Šamano

Doktor Michael Hamer patří k největším znalcům i praktikům šamanismu na Západě. Dlouhá léta vyučoval antropologii na New School for Social Research, v současné době je členem předsednictva Akademie věd v New Yorku, jeho výzkumné pole jej již několik desetiletí opakovaně táhne mezi indiány žijící v pralesech horní Amazonie, stejně jako mezi indiány Severní Ameriky nebo Mexika. Nejznámější Hamerovou knihou je rozhodně autobiografická ŠAMANOVA CESTA (The Way of the Shaman); kromě toho je autorem takových knih jako THE JIVARO nebo HALLUCINOGENS AND SHAMANISM atd. Je spoluautorem knihy Canibal. Doktor Hamer je uznávanou vědeckou autoritou, zároveň je však

Jak jste se vlastně z antropologa stal praktikujícím šamanem?

M. Hamer: V první řadě musím říci, že jako antropolog jsem byl velmi hluboce ovlivněn oblastí, ve které jsem pracoval a pracuji. Můj zájem o šamanské praktiky má svůj počátek před více než třemi desítkami let. Tehdy jsem se poprvé dostal mezi indiány kmene Jivaro na východním úbočí ekvádorských And. Prováděl jsem zde výzkum pralesních kultur horní Amazonie. Právě u těchto kmenů byla šamanská tradice velmi silná. Jako antropolog jsem ovšem brzy začal pociťovat nemožnost adekvátně popsat obřady těchto kmenů, aniž bych se sám stal jejich přímým účastníkem. Účast na životě kmene v sobě samozřejmě zahrnovala i náboženské praktiky. K tomu všemu rozhodně nedošlo náhle, z ničeho nic. Nejdříve jsem musel shromáždit obrovské množství antropologických údajů. S ohledem na šamanismus však tyto informace pořád ještě zůstávaly na úrovni pouhých vnějších pozorování.

Až do roku 1960 jsem se tyto náboženské oblasti, které byly podstatnou součástí života a kultury lidí, jež jsem studoval, neodvažoval zkoumat přímým experimentem. Asi rok jsem žil v jedné velmi odlehlé vesnici indiánů kmene Conibo, hluboko v lesích peruánské Amazonie. Studium postupovalo kupředu velmi dobře, nicméně pokusy zjistit něco podstatného o šamanismu a jejich náboženství, nebyly příliš úspěšné. Bylo znát, že tihle lidé měli velkou nechuť hovořit se mnou o jakýchkoli nadpřirozených věcech. Až jednoho dne mi docela otevřeně řekli, že jestliže mám opravdu vážný zájem poznat jejich náboženství, měl bych ochutnat posvátný nápoj šamanů jménem ayahuasca. Upozornili mne, že by to pro mne mohla být dostatečně ohromující zkušenost. Mělo jít o otřásající zážitek. Vždyť jedním z názvů tohoto nápoje byla i »malá smrt«. Samozřejmě, že jsem dostal strach, nakonec jsem ho však překonal. Zvítězila zvědavost a profesní zájem. Druhého dne připravil jeden můj přítel, stařešina kmene, dávku nápoje ayahuasca

určenou pro mne a rozhodl se, že mne provede i následujícím zážitkem. Vypil jsem lok, a co následovalo, bylo opravdu ohromující. Bylo to přesně to, nač mne připravili. Byl to ovšem jenom začátek všeho. Později jsem se mezi Jivary vrátil, nikoli už jenom jako antropolog, ale jako člověk, který chce jejich šamanské učení i praxi poznat z první ruky. Studoval jsem pak u několika jivarských šamanů déle než rok.

Myslím si, že to byl výsledek přirozené cesty mé osobní evoluce, daný povahou mé práce v téhle oblasti světa. Od počátků mých studií vedly všechny cesty jaksi zákonitě a nevyhnutelně do oblastí šamanismu, halucinačních látek a primitivních mytologií. Stejnou problematikou jsem se zabýval již u šamanů mezi indiány pacifického pobřeží Severní Ameriky, u kmenů Porno, u Sališů nebo u siouxsých Lakotu v Dakotě.

Konzultujete i nadále svoje zkušenosti se zkušenějšími šamaný?

M. Hamer: Samozřejmě. Já hledám je a oni hledají mne. Tak už to chodí. Například minulý léto jsem jistou dobu trávil mezi šamaný na severozápadním pobřeží. Zjistil jsem, že znají spoustu věcí, o kterých jsem dosud nic nevěděl. Já jsem zase z Jižní Ameriky znal pár technik, o kterých nevěděli nic oni. A tak jsme si tyhle znalosti vyměnili, a navíc jsme si užili i spoustu legrace. Tohle objevování je pořád velmi vzrušující, protože nikdy předem nevíte kam vás až dovede.

Osobně se raději potuluji a vybírám si, než abych studoval výhradně u jediného šamana, nebo se zabýval jednou šamanskou tradicí. Každá geografická oblast má své vlastní techniky a specializace. I když existují určitá základní společná východiska a souvislosti, raději se učím naprosto svobodně: něco tady

Va cesta

považován za jednoho z mála autentických »anglo-šamanů« našeho světa. Více o jeho názorech a jeho životní cestě napoví následující rozhovor a krátká ukázka z knihy ŠAMANOVA CESTA na str. 80. Popisovaný zážitek se odehrál v roce 1961, v době, kdy Harner v Peru studoval kulturu Konibů. Jeho intenzivní touha dozvědět se co možná nejvíce o magických a náboženských tradicích, ho vedla k vypití »posvátného doušku šamanů«, zvaného ayahuasca, neboli »vino duše«. Působení této látky bylo dramatické. Harner vstoupil do světa podivných božstev s ptačí hlavou a plazivých tvorů podobných drakům, kteří si dělali nárok být skutečnými pány tohoto světa.

Harner

a něco zase tam. Zjistil jsem, že když v jedné oblasti světa zůstanu příliš dlouho, vede to k potřebě ověřit si dosažené výsledky nějakou novou metodou. Abych dnes dosáhl šamanského stavu vědomí, neužívám již halucinačních látek, jako tomu bylo v šedesátých a sedmdesátých letech mezi šamany na horní Amazonce. V osmdesátých letech jsem se soustředil na využití »bezdrogových« způsobů, jak dosáhnout téhož stavu vědomí. Tohle jsem se naučil právě od indiánských šamanů Severní Ameriky, kteří ve velké většině halucinogeny nepoužívají.

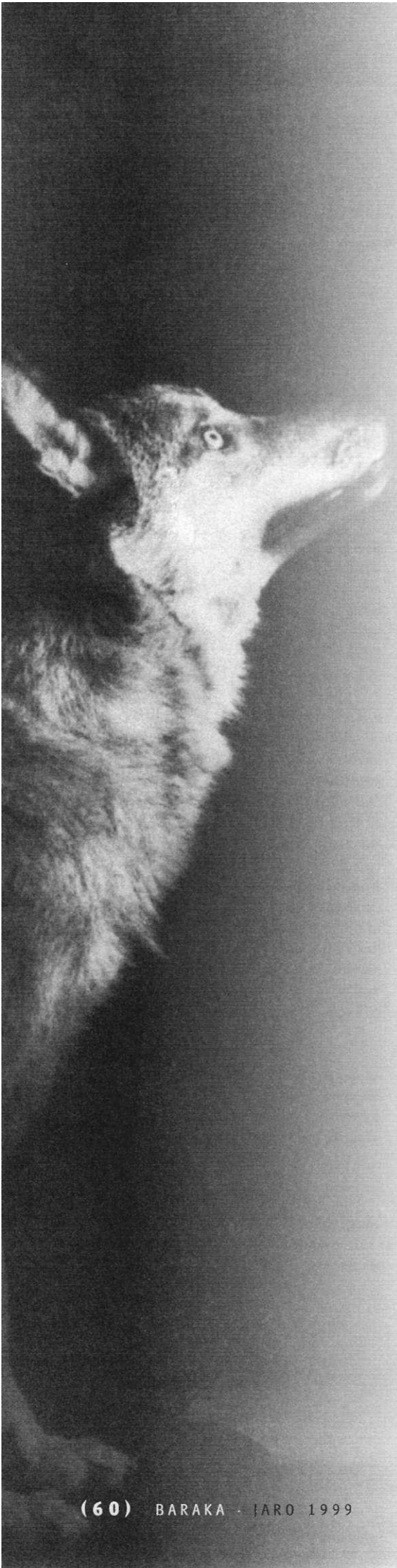
Věřím však, že silný zážitek - zkušenost zjevení — je na počátku cesty velice důležitý. Lze k němu dojít prostřednictvím drogy, v důsledku nějaké těžké nemoci (jak je to obvyklé u sibiřských šamanů), nebo v rámci hledání vize (jak to bývá u indiánů Severní Ameriky). Takové zážitky totiž převratným způsobem otevírají mysl a umožňují vnímání úplně jiné reality. Lze toho ovšem dosáhnout i jinak, například zvukovou metodou, kdy je šamanského stavu vědomí docíleno rytmickým zpěvem, tlucením do bubnů, tancem s chřestidly a podobně. Faktem je, že mnoho lidí, které jsem do těchto technik uváděl, nemuselo silných psychedelik vůbec použít. Byli schopni dostat se do těchto alternativních stavů stejně rychle a se stejnou intenzitou prožitku, jaká patří ke klasické zkušenosti popisované šamany ve všech částech světa.

Podobné techniky pro dosažení neobvyklých stavů vědomí a zážitků, které přirovnáváte k cestám do jiných světů, nabízíte i ve své knize The Way of the Shaman. Mohl byste o tom něco říci?

M. Harner: Objevovat nižší i vyšší světy prostřednictvím těchto technik není až tak

nesnadné. Navíc je to velmi vzrušující způsob zkoumání světa. Faktem je, že pomocí těchto prostých šamanských metod můžete projít několika rovinami vědomí vzhůru a několika rovinami dolů. Jsou to skutečně jiné světy. Šamani, žijící na Sibiři nebo v Mongolsku, někdy dokáží projít deset až dvanáct rovin vědomí vzhůru i dolů, někdy i víc. Šaman je osoba, která je schopna proplouvat zpátky i dopředu mezi tím, čemu říkáme bdělý stav - naše normální vědomí - a změněnými stavy vědomí, které z pohledu naší běžné reality nazýváme fantaziemi či iluzemi. Nicméně z pohledu šamanského stavu vědomí je takovouto iluzí spíše náš běžný každodenní stav mysli. Rozhodně nelze říci, že by šaman popíral realitu kteréhokoli stavu vědomí. Spíše se jimi pohybuje nahoru a dolů, tam i zpět, i mezi nimi. Dělá to podle potřeby a podle situace. Jak jsem se zmínil ve své knize, šaman pouze dává přednost té z nich, které je právě třeba. Jestliže je šaman v běžném stavu vědomí, má za to, že i tento náš svět — už z praktických důvodů — je světem reálným. Šaman však bude na fyzické rovině reality operovat, aniž by se vzdal vědomí, že v jiném stavu může takhle rovina vypadat úplně jinak. Lze říci, že fyzickou rovinu nepřestává nahlížet jinak než normální osoba. Pak přejde do šamanského stavu vědomí - což bývá záležitostí několika minut - a normální běžná realita je pro něj iluzí. Jinak řečeno, šaman je vždycky pánem té reality, s níž má právě co dělat. Je mistrem v proplouvání tam i zpět a ví dobře, kdy je třeba být v tom, či onom stavu.

Na samém počátku šamanské praxe záleží na studentově schopnosti vstoupit do tohoto šamanského stavu vědomí, a proto nabízím techniky integrované do mých vlastních zkušeností. Zároveň jsem vymezil určitou linii, za níž se již do přílišných detailů nediskutuje o obsahu těchto zkušeností. Myslím si, že nejdůležitější je osobní zkušenost každého jednotlivce. Jeden z problematických aspektů knihy jako je ta má, vyplývá z nejistoty, zda lidé, jimž je určena, disponují

vlastními původními zážitky nebo jsou spíš ovlivněni tím, co si někde přečetli. Je to daň, kterou je nutno platit. Na straně druhé, kdybych knihu nevydal, jen velmi málo lidí by bylo schopno šamanismu využít, ať s ohledem na duchovní poznání nebo léčivou sílu. A konečně, i v šamanských kulturách jsou mladí lidé vystaveni popisům šamanských cest ještě dříve, než se na ně, jako dospělí, vydají sami.

I nadále však mnohé z toho, co s sebou přináší šamanská praxe, zůstane pro dnešní vědu záhadou a tajemstvím. Stačí třeba připomenout vztah, k němuž dochází při šamanském léčení, mezi šamanem a jeho pacientem. Šaman bere na sebe plnou odpovědnost za pacientovo vyléčení. Je to vlastně šamanova bitva za pacienta, a proti útočícím vlivům. Šaman se při tomto souboji dostává do změněného stavu vědomí, v němž nachází vědomost o původu nemoci i metodu, kterou musí použít. Používá pak adekvátního rituálu. Ve skutečnosti dochází k tomu, že při rituálním bubnování, chřestění či opakovaném zpěvu je programováno nevědomí pacienta k aktivování jeho produkce endorfinů právě tak, jako k vyprovokování přirozené obrany těla a celého tohoto systému prostřednictvím vizuálních a emotivních signálů hypothalamu. Je to ve své podstatě pravděpodobně biochemický model. Ani ten však nedokáže vysvětlit jak je možné, že šaman léčí někoho, kdo je stovky mil daleko. Ještě neexistují dostatečně ověřené statistické či experimentální údaje o tom, že šamani lidí na dálku skutečně léčí. Z pohledu normálního běžného vědomí může jít o prostou shodu okolností nebo o případy »synchronicity«, jak to označoval Jung. Přesto jsou tyto synchronicity drtivě přesvědčivé pro ty, kteří je prožívají šamanským způsobem, tedy z první ruky, »živě«.

To, že jste na jedné straně vědec a na druhé šaman, vám musí přinášet velmi zajímavé problémy. Nedochází pak k určitým konfliktům?

M. Harner: Vždycky se pokoušíme najít skryté struktury věcí. Právě to je zdrojem velkých dobrodružství a objevů. To je nakonec i účelem vědy. Ve vědě musíte neustále ničit mystérium, tajemství, i když je máte rádi. Pak samozřejmě hledíte vpřed a doufáte, že se objeví tajemství a záhady další. Hlavně se pokouším vysvětlit, co se děje a o co běží. Jestliže to dokáže objasnit i materialistický model, pak vím, že mystérium nebylo zas až tak důležité. Neustále se pokouším redukovat tyto fenomény na určitý stupeň — modelem mozku, biochemickým modelem atd. Je potřeba osekát všechn ten brak, odklidit všechn odpad a zůstane to, co je třeba vidět, co má skutečný význam. Je potřeba zbavit se falešných či malých a nepodstatných mystérií, aby nepřekážely v cestě.

K tomu mohou být určité materialistické modely užitečné. Takže na jedné straně doufám, že odhalím určitá tajemství, na straně druhé se těším na tajemství, která rozlousknout nedokážu. Čím je mystérium větší, tím víc ho mám rád, protože tím méně je pravděpodobné, že ho zničím. Když přistupuji k něčemu tak nepoddajnému, jako je šamanismus, materialistický model toho moc nevysvětlí. Šamanské prožitky jsou tak mimořádné, že redukovat je materialistickým způsobem se prostě nedaří. Samozřejmě to neznamená, že materialistický model by časem eventuelně nevyřešil další problémy. Vždycky tu ale zůstane přesvědčivý dostatek tajemství a mystérií. Je to prostě dáno povahou vesmíru a omezeními danými člověku. Já obvykle šamanské tajemství nerozluštím úplně, což je dobře. Čím víc se šamanismu učím, tím víc poznávám, že vlastně nevím, co se děje, ať už z pohledu reality běžné či mimořádné.

Pokud jde o šamanismus, jednou ze zajímavých věcí je, že jakmile přicházíte k velmi dobrému šamanovi a zeptáte se: »Jste šaman?«, on nepřítaká. Byla by to forma předstírání. Skutečný šaman se nikdy netváří, že má opravdové poznání a »vládu« nad věcmi. I mezi šamany existuje přesvědčení, že osoby skutečně vědoucí jsou skromné a pokorné, protože vědí, jak jsou — tváří v tvář mystériu života — vlastně »hloupé«. To poslední, co by dobrý šaman udělal, je chvástání se svými schopnostmi. Znamenalo by to vyzvat vesmír na souboj se slovy: »Ó, jak jsi stupidní!* Příznávám, že tohle se stalo i mně. Byla doba, kdy jsem si myslel, že bych určité věci mohl dělat dost dobře, ale trochu jsem se ve své důležitosti a sebejistotě přepočítal. A najednou: prásk ho! Byla to dobrá lekce. Už to opakovat nebudu.

Když jsem četl vaši knihu, i nyní, když vás o tom slyším mluvit přímo, na mne působí vaše nepřipoutanost na akademických myšlenkových schématech, na analytickém způsobu uvažování o tom »jak věci fungují«. Jako byste říkal: »Takhle to funguje fenomenologicky a víc už k tomu říct nemůžu.«

M. Harner: Ano, antropologie akceptuje osobní náhled na věc víc než jiné vědy. Vždyť stále ještě existuje tolik lidí, kteří antropologii za vědu nepovažují. Když například v antropologii děláme etnografii, pokoušíme se jen z fenomenologického úhlu popsat všechno, co v kultuře pozorujeme. To je pravděpodobně nejvyšší požadavek antropologie, neboť tyto popisy jsou v čase a prostoru absolutně unikátní. Později mohou lidé přicházet s různými teoriemi a modely, které tyto fenomény mohou interpretovat či vysvětlovat, ale data samotná jsou nenahraditelnou součástí našeho lidského dědictví. Špatné teorie přicházejí a odcházejí, dobré přijdou vždycky, až uzraje jejich čas. I kdyby lidstvo přetrvávalo dalších deset tisíc let, nikdo už

nebude moci zaznamenat údaje a události tak, jak se to podařilo nám, kteří jsme s těmito »primitivními« lidmi mohli pobýt, a jak jsme se o to pokusili v několika posledních staletích. Etnografie je z velké části svatou důvěrou v tuto možnost.

Zdá se, že se antropologům, jako jste vy, podařilo odhalit velkou tradici léčitelských praktik, přesahující čas i kultury. Zdá se, že existuje cosi velmi základního, co operuje podle vlastních zákonitostí a co je aplikovatelné a svým užítkem prospěšné i v této době, v naší kultuře.

M. Harner: Základní šamanské techniky jsou velmi prosté a v různých částech světa sobě podobné. Chápu to jako jednu z věcí, které jsou pro mne nejvíc vzrušující — všechny ty skupiny lidí, oddělené vzájemně desítkami tisíc let historie a půlkou světa, všechny ty tak kontrastní kultury, odlišné svými adaptacemi a ekologickou přizpůsobivostí, odlišné svými společenskými i ekonomickými systémy, mají cosi společného a konzistentně k sobě. Inou jak v principu, tak i v praxi základního šamanského přístupu k problémům zdraví, správného žití a věcem s tím spojených. To mimo jiné naznačuje, že se ve skutečnosti nezaobírají nějakými fantaziemi. Sdílí společnou metodologii, a když používají svou terminologii »duchů«, nebo když používají spousty dalších konceptů, které nejsou akceptovatelné moderními západními lidmi, vždycky dobře ví o čem spolu mluví. Navíc, aby působily a přinášely užitek, není nutné těmto procesům rozumět z vědeckého úhlu pohledu. Nemusíme rozumět, proč akupunktura funguje, abychom ji používali. Abych mohl chodit po zemi, nemusím nutně chápat, jak funguje zemská přitažlivost. Kdybychom měli rozumět tomu, proč a jak všechny věci fungují, než se rozhodneme k nějakému činu, zůstali bychom naprosto znehybnělí, to jistě uznáte.

Kritizoval vás někdo, že se tyto techniky pokoušíte šířit formou knihy? Co kdyby měl někdo, kdo se bude řídit podle vašich instrukcí, podobně děsivé zkušenosti, jakými jste ve svých počátcích musel projít vy? Neměl by mít každý člověk, když se při svých putováních »nižšími světy« může dostat do potíží, ve své blízkosti zkušeného šamana?

M. Harner: Rozumím vám. Nejdřív však musím říci, že jsem dosud neviděl nikoho, kdo by měl s šamanismem děsivou zkušenost. Viděl jsem lidi, kteří takovou zkušenost měli s drogami, ale myslím, že by se obě tyto věci neměly směšovat, ačkoli v některých kulturách - v horní Amazonii například - se tyto přístupy navzájem prolínají. Kdybych měl na vaši otázku odpovědět z šamanského úhlu pohledu, řekl bych prostě, že šamani znají mnoho užitečných věcí, které lidé ze Západu vůbec neznají, a že jich používají při

pomoci jedincům i lidským komunitám. Copak by dnes Západ neměl užitek z podobných věcí, kdyby se jich většina neztratila v průběhu tažení evropské inkvizice? Jestliže tyto znalosti lidem pomáhají, proč by o ně měli být ochuzováni? Otázka, zda materiál zpřístupněný v mé knize může být využit jenom k pomoci lidem, je možná. Uvědomte si však, že šaman je osoba, která je připravena potýkat se s problémy, které již kolem nás existují. Koncept šamanismu v sobě například zahrnuje vědomí, že člověk sílu potřebuje — potřebuje být plný síly, být duchem obdařený, nikoli duchaprázdny - jinak se s problémy svého života nedokáže vypořádat. Z tohoto úhlu pohledu tedy nebezpečí hrozí spíše té osobě, která o šamanismu nic neví.

Nyní k odpovědi na vaši další otázku. V západní a dokonce i východní kultuře existuje snad až příliš akademicko-mystický model formálního vztahu učitele a žáka, který je v šamanismu oprávněný jen někdy. Indiánský kmene Konibo z Peru, s nimiž jsem mohl určitou dobu žít, měli pocit, že nejlepším způsobem, jak se stát šamanem, je jít do lesa a strávit tam týden s jistým druhem stromu, který vás bude učit. Takový přístup je obvykle pochopitelný v kultuře, kde již lidé o šamanismu něco vědí a v rovině nevědomí předpokládají existenci jiné reality, která může být za jistých okolností snadno evokována. Domnívám se, že dokud žijeme v literární společnosti, kniha může formálním způsobem poskytnout mnohé cenné informace, které v primitivních společnostech dokáže člověk získat neformálně, způsobem svého života.

V mé knize je dostatek materiálu potřebného k tomu, abyste se mohli pustit na dlouhou pouť, chcete-li se jí věnovat disciplinovaně. Většina lidí se však potřebné disciplíny asi držet nebude, i když jejich zájem o věc bude sebevětší. V Ekvádoru jsem žil v kultuře, kde byl každý čtvrtý dospělý muž šamanem. Hodně z nich — tak, jako kdekoli jinde — však nebylo moc dobrými šamany, a těch mimořádně dobrých bylo relativně málo. Dokonce i tam chyběla motivace a disciplína.

Samanismus je ve své podstatě strategií osobního učení a jednáním podle tohoto učení. To jediné, co pro vás učitel může udělat, je předat vám tu správnou metodu. Jestliže se opravdu máte šamanem stát, spoustu věcí se naučíte přímo ze svých zkušeností. Existují neuvěřitelně zjevující zážitky, až po okraj naplněné nenahraditelnými informacemi — tam pak začíná ono opravdové učení. V jistém smyslu lze říci, že dnešní primitivní lidé reprezentují poznání, které kdysi vlastnili všichni předkové člověka. Prostřednictvím těchto lidí k nám naši předkové mluvili o metodách, které se kdysi dávno mohli naučit.

Přeložil Homeless@Hungry

Velký kahuna

Rozhovor s Papa Auwaem, vůdcem havajských »šamanů«

Kahunas, kahunové, strážci tajemství, šamané obyvatelstva Havajských ostrovů, se odedávna starali o rituály, obřady, léčení, organizovali chůzi přes oheň, sbírali bylinky, věštili budoucnost. Od devatenáctého století byli pod tlakem křesťanských církví vytačováni do ústraní a donedávna byly jejich aktivity zakázány. Havajci se přizpůsobili, v neděli v kostele se účastnili mší, ale přes týden navštěvovali svého kahunu.

Papa Auwae se narodil v roce 1910, dnes vede semináře po celých USA, Kanadě, ale také ve Švýcarsku a na Nové Guineji, a léčí. Potkal se s Dalajlamou, chystá se na cestu do Japonska.

Jakého jste vyznání? Co jste dělal v mládí?

Jsem křesťan. I moje babička a maminka byly křesťanky. Měli jsme ve vesnici jen jeden kostel a o ten se střídali katolíci, protestanti i mormoni. Od svých čtrnácti let jsem pracoval na ranči, cvičil jsem tažné mezky z Texasu. Byli velice divocí a vždycky jich přišlo pár tisíc. Dělal jsem to dva roky za 35 centů na den a nesnášel jsem to. Pak jsem odešel do města Hilo a pracoval jsem za dolar denně na plantáži. Postupně jsem se jim začal starat o těžké, většinou parní stroje a pak jsem se stal vedoucím celé party montérů.

Byl jste ženatý?

Ano. Oženil jsem se před 61 roky. Má žena Agnes zemřela v roce 1981.

Hmm, kolik dětí a vnuků máte?

Měli jsme šestnáct dětí, sedm kluků a devět holčiček, a dvě holky a dva kluky jsme navíc adoptovali. Mám celkem 244 vnuků a pravnuček.

Jak jste našel čas být kahunou?

Mí praprapředci z matčiny strany byli odedávna známí léčitelé. Prababička mě začala učit, když mi bylo sedm, takže léčím už 75 let. Prababička si ze všech dětí vybrala mě a byla tou nejdůležitější osobou mého života. Zemřela ve 114 letech. Nikdy nebyla nemocná, až do smrti měla všechny zuby a nenosila brýle. Učila mě duchovním pravidlům, účtě i tomu, jak rozeznávat, pěstovat, sušit a připravovat bylinky. A taky léčit, se všemi rituály, jež k tomu patří. Učil jsem se hlavně pozorováním, nasloucháním a zkoušením. To misionáři neučili.

tajemství

Vždy jsem se chtěl podívat na Havaj. Neočekával jsem, že tam vyřeším některé své duchovní otázky — ale duše mne tam táhla. Po třinácti letech práce pro jednu právnickou firmu v Chicagu jsem se cítil vyčerpán, frustrován a stresován. Připadlo mi, že v oblasti práva není místo pro jakékoliv vyšší ideály. Můj smíšený duchovní základ (narozen jako žid, vychován jako metodista, pokřtěn jako katolík) mi také žádnou útěchu neposkytl. Moje žena tvrdila, že prostě potřebuji dovolenou.

Tu noc, co jsme přijeli, řádila nad Waikiki Beach vichřice. Říkali, že nejhorší v posledních letech. Byl jsem hypnotizován zvukem silného větru. Cítil jsem se malý a slabý a přesto nějak silnější, než kdy předtím. Vítr mi provětral plíce a jako by mi tělo nafoukl svou silou a duchovní energií.

Havajský kumu, učitel, mi později řekl, že tento druh větru je v legendách zván jako vítr probuzení a že to byla prostě příprava na to, co mělo přijít. Tehdy jsem nevěděl vůbec nic o učení Huna, ale tento propracovaný psychologický, etický, kosmologický, duchovní a filosofický systém a způsob myšlení měl brzy změnit můj život.

Poté, co mě takto vítr otevřel, jsem byl schopen vidět Havaj novými očima. Kilauea nebyla jenom sopka, ale domov a tělo bohyně Pelé. V okamžiku, kdy jsem nahlédl přes hranu vulkánu do jejího jícnu, jsem bez nejmenších pochyb cítil její živoucí přítomnost, plnou energie a síly.

Navštívili jsme Kauai, sídlo prastarého esoterického vědění a přeplavili jsme se na nádherné pobřeží Na Pali. Na jednom místě to vypadá, jako že neexistují žádné pláže, jen příkré, velmi strmé skály. Tam se stalo, že jsem uslyšel ten hlas. Nebyl to vnitřní hlas mých vlastních myšlenek, ale jakýsi vnější hlas, který konverzačním tónem, jako by se nechumelilo, řekl: »Víš, duchové jsou tady velmi starí.« Otočil jsem se na svou ženu a překvapeně hekl: »Co to bylo?« Ale nebyla to ona, a tak jsem se na to snažil zapomenout.

Později jsem ve shlucích balvanů viděl něco, co připomínalo trůny prastarých bohů a nesmrtelných. Stále víc mě to lákalo k původní havajské duchovnosti. Učil, že existuje jen jeden bůh, který se manifestuje prostřednictvím celé řady duchovních bytostí, včetně zvířat, rostlin, pozemských duchů, bohů a bohyň. Mnohé z těchto mýtů byly starší než západní náboženství a nějaká část mne samého cítila, že je něco špatně. Uprostřed

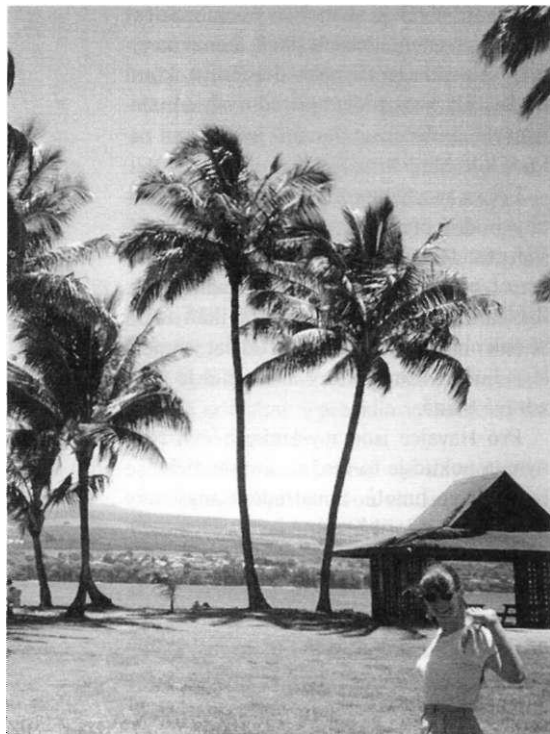
těch ztracených myšlenek hlas znovu promluvil: »Koukni, mě nezajímá, jak mi říkají. Jsem tvůj bůh.« Už jsem se neohlížel. Všechny tradiční kategorie mého myšlení byly rázem v troskách.

Při výletu na druhou část ostrova jsme pozorovali přes zátoku ostrov Niihau v mlze, jako by se vznášel nad povrchem moře. I legendární ztracený ostrov Kane se prý takto v mlze zjevuje, ohlášen zvukem kuřete. Právě štěbetání kuřete mne provázelo při výletu po skalách. Pozdější hledání na námořní mapě mě přesvědčilo, že tam nikdy žádný ostrov neexistoval.

Myslel jsem, že blázním. Začal jsem si vzpomínat na věci, o kterých jsem věděl, že jsem je nikdy neprožil. Měl jsem pocit, jako by Havaj byla vždy mým skutečným domovem. Slyšel jsem a rozuměl její řeči ve větrech, ve sluneční záři, v moři, rostlinách, zvířatech a dokonce ve skalách. Jako bych se dokázal napojit na jejich vědomí. Začal jsem hledat rodilého Havajana, který by mi pomohl objasnit, co se děje. Očekával jsem zdvořilé odpovědi o halucinacích, ale dozvěděl jsem se, že každý, kdo akceptuje jejich víru, je také schopen komunikovat s minerály, živočichy, rostlinami, předky a bohy. Jediným překvapením bylo, že to také zažívá haole, cizinec. Jeden mladý Havajan byl překvapen, že mými oblíbenými ostrovy nebyly ty, na které vedou běžné turistické ces-

í kahunů

RAY SCHILD

ty. Vysvětlil jsem mu, že mi právě tyto ostrovy připadají jako důsledek božské tvořivosti a domov duchů. Cítil jsem, že nějak patří k sobě, zároveň se přitahují a zároveň se odpuzují jako gigantické magnety. Pusa mu spadla překvapením. Jeho pradědeček ho kdysi v dětství učil, že tyto ostrovy byly kdysi pod mořem propojeny sladkovodní řekou a že právě rozdílná polarita mezi nimi je tím, co vytváří manu (duchovní a životní sílu).

Když jsme odjížděli, plakal jsem. Měl jsem pocit, jako by mne odřezávali od zdroje energie, života, směru a smyslu.

Má první cesta doma vedla k psychiatrovi. Podařilo se mi ho přesvědčit, že jsem skutečně prožil jakési duchovní probuzení. Přesto jsem se ale cítil opět izolován a v depresi. Vyhledal jsem knihu o havajském metafyzickém mysticismu a snažil jsem se vypátrat něco, co by mi pomohlo vysvětlit mé zážitky. Najednou jsem věděl, že smyslem mého života je naučit se a posléze i učit starodávnou duchovní nauku huna. Podařilo se mi kontaktovat i autora oné knihy, a když jsem mu vyprávěl, co jsem zažil, k mému překvapení se ukázalo, že je senzibílem a že měl psychickou vizi, potvrzující, že jsem ten, který má udělat to, co cítí. Totéž mi potvrdila i má duchovní rádkyně: poté, co slyšela mé vyprávění o původní havajské duchovnosti, souhlasila s tím, abych víru huna učil.

Byl jsem konsternován. Nikdo nic proti mému zjevení nenamítal. A tak jsem začal studovat každou knihu, kterou jsem mohl na toto téma sehnat, a navíc, co je důležitější, postupně jsem kontaktoval své duchovní rádce. Studoval jsem u kahuny řádu Iono, Lanakila Brandta.

O rok později jsme se s ženou vrátili na Havaj. Během první noci se nám zjevilo světlo a začalo se k nám přibližovat. Soustředili jsme se na manu a poslali jsme ji jako dar lásky bohyni Pelé. Odpověď byla okamžitá a udivující. Zničehonic se utvořily mraky a vytvořily okolo měsíce dokonalý kruh. Jejich následující tvar představoval téměř dokonalé havajské gesto, symbolizující objevení a přesměrování božské many. Přidaly se další mraky a zakryly téměř celé nebe, kromě jednoho malého kruhu, uvnitř kterého zmizely všechny hvězdy, ponechavše jen měsíc, který na pozadí absolutní temnoty vypadal tak hluboký, jako by existoval ve více dimenzích. Chápali jsme, že je to brána, vedoucí z hmotného světa do říše božské duchovnosti. Poděkovali jsem bohyni Pelé a s úctou jsme pozorovali, jak jako šíp vypadající mrak pronikl kruhem a způsobil, že vše se rozpustilo a vrátilo do podoby běžné hvězdné oblohy a noci.

Duchové se nám zjevovali mnoha různými způsoby. Pelé tančila uprostřed vulkánu na obláčcích sírového kouře, představujíc se jako duchovní bytost, která by mne mohla milovat, ochraňovat, vést a také mi pomáhat. Objímala mě parami unikajícími z kráteru a já jsem ji na oplátku zpíval zamilované modlitby. Když se mi potom podařilo zapadnout s naším džípem mezi lávové kameny, poprosil jsem Pelé o pomoc, a ta se v zápětí dostavila. Večer jsem na zadní nápravě našel namotaný silný provaz. Byl žlutý a žlutá je barva bohyně Pelé.

Mí zvěřecí duchovní rádci se představili ve formě žraločího zubu, který moje žena našla na bleším trhu. Ukázalo se, že byl nalezen už v roce 1471, dlouho před tím, než na Havaj přišli první misionáři. Vzal jsem ho s sebou na letiště, a tam začaly padat programy v počítačích, zmizelo potvrzení o mé rezervaci a já jsem ztratil svůj pas. Tu noc se mi zdálo, že mi žralok vysvětluje, jak se mám k jeho atributům chovat. Nikdy nenech, aby se ti dostaly za záda. Byl bys pak ospalý a zranitelný. Když jsem se potápěl v zátoce Kealakekua, byl tam — veliký, bíle svítící žralok, přímo pode mnou. Usmál jsem se na něj a věděl jsem, že jsem v bezpečí.

Můžete uvést některá pravidla, např. pro sběr bylinek?

Když jdete do lesa nasbírat bylinky pro ženu, vždy je třeba před rostlinou pokleknout na pravé koleno a vzhlednout k nebi a požádat Boha, aby vám a bylince pro léčebné účely požehnal. Pak musíte říct nahlas jméno člověka, pro kterého ta bylinka bude. Podobně musíte mluvit s rostlinkou a poprosit ji o její část. Pak se postavíte, odejdete pozadu tři metry a nesmíte se otočit k rostlině zády. Tyhle rituály se musejí dodržovat.

Když potom přijdete zpátky domů, musíte bylinku uložit někam do výšky, a to všechno ještě dříve, než vyjde slunce. Pak musíte meditovat, a teprve potom můžete během dne dělat ostatní věci.

Kolik kahunů je dnes na Havaji? Co je pro ně nejdůležitější – sbírání bylinek a léčení?

V prosince 1993 jsem vedl seminář pro 42 kahunů. To jsme se setkali poprvé od roku 1918, kdy jsem na podobném shromáždění byl se svým prapradědečkem. Nejdůležitější částí života kahuny je duchovní víra. Musí věřit, že může duševně léčit. Léčba je od Boha a nemáte-li víru, nefunguje. Bylinky jsou velmi důležité, ale až v druhé řadě.

Jsou tu na Havaji i kahunové, kteří nejsou členy vaší skupiny?

Ale ano. Ale já říkám, že to nejsou kahunové. Jsou to podvodníci. Říkají si o peníze předem, nejsou to profesionálové a mohou vám uškodit. Nevědí, jak správně užívat vnější i vnitřní léky.

S kolika rostlinami pracujete? Kolik lidí denně léčíte? S jakými problémy? Jak s nimi pracujete? Spolupracujete s lékaři?

Pracuji celkem asi s 2300 rostlinami, pravidelně ale používám asi takových 188 druhů, všechno to jsou rostliny, které rostou tady na Havaji. Mnohé z nich jsou velmi vzácné. Denně mne navštíví tak 60 lidí. Většinou jde o případy rakoviny, srdeční potíže, cukrovku, ale také o spoustu stresu. Pracuji s alkoholy a drogově závislými. Nemocných se vždycky ptám na jejich potíže, a pak mluvím o duchovnosti, ptám se jich jestli věří, jestli skutečně chtějí být vyléčení a proč přišli. Často mi říkají, že jim lékaři po mnohaletém marném léčení řekli, že jejich nemoc je nevyléčitelná. Já nikdy o lékařích nemluvím špatně. Mnozí ke mně dokonce přicházejí učit se bylinky.

Jak dlouho denně meditujete? Na co se koncentrujete?

Dvakrát dvě hodiny denně. Prostě si sednu a nenechám se rušit. Děkuji Bohu a duchům, ve které věřím a kteří mne ochraňují, za vše, co mi poskytli.

Máme každý své duchy?

Jistě. Ale asi jste je nikdy nepožádal o pomoc. Nesnažil jste se s nimi komunikovat. Zkuste je najít a užívat jejich moudrosti. Každý má své duchy a také velkou moc. Duše má velkou moc.

Takže duše se mnou třeba mluví, ale já jí nerozumím?

Jistě, duše s vámi komunikuje neustále. Ale dokud nezačnete medítovat a nezkusíte objevit její schopnosti, nebudete si jejich poselství vědom.

Chodil jste někdy přes oheň?

Mnohokrát. Většinou takové rituály, při kterých se sejde hodně lidí, vedu. Někdy pořádám až tři rituály za rok, jindy ani jeden. Často taky organizuji přechod přes oheň pro skupiny, které nemohou navázat komunikaci a bojují se sebou navzájem. Přechod přes oheň je uvolní a spojí, vyléčí mezi nimi všechny rozdíly. Důležité ale je, kdy se takové rituály dělají (ne každý je nutno organizovat za úplňku). Není to ale nic pro zábavu, účel je vždy přísně léčebný. Když nevíte přesně, co a proč děláte, je chůze přes oheň velmi nebezpečná.

Máte nějakého učedníka?

Starám se o patnáctiletou vnučku a desetiletou pravnučku. Pracuji také s běloškou, jejíž rodiče byli mými pacienty. Učím ji vyznat se v bylinkách.

Vyháníte ďábla z těl pacientů? Věříte, že existují i zlí duchové?

No samozřejmě. Vše stvořil Bůh a ve všem také je. I v ďáblovi. Všichni máme své dobré, ale i zlé duchy, to jsou dvě strany téže mince. Proto se také snažím, abych byl co nejvíce v kontaktu s těmi dobrými a mohl tak eliminovat ty zlé.

Používáte hodně druhů rituálů? Jsou někde sepsány?

Celé stovky. Ale žádná kniha neexistuje. Ani já ji nikdy nenapíši. Nesmím. Praprababička mě varovala, abych nikdy nic nepsal – lidí význam napsaných slov pokrouť. Ale také mě učila, že mám pomáhat lidem, a já se také o své vědění rád podělím, i když jen ústně. Někteří jiní kahunové se na mne zlobí, prý to mé učení není havajské. Neměl bych prý nic prozrazovat. Jenže všechna moudrost pochází od Boha, a kdybych byl sobecký, asi bych to vše ztratil.

LÉČENÍ

Základním principem učení huna je způsobit okamžitou vylepšující změnu. Kahunové, esoteričtí knězi, jsou lidé, jejichž charakter přitahuje božskou důvěru v manu a umožňuje jim používat ji jako léčebný nástroj a prostředek jak pro krajinu, tak pro lidi. Kahunové poctivě uvádějí, že jsou skutečně jen pouhými nástroji božské duchovní regenerační síly, která jediná léčí.

Tento způsob léčení, známý jako la'au lapa'au, vyžaduje po pacientovi, aby se na svůj problém neřval jako na něco špatného nebo ho jinak nevědomí, unhipili, rozdrtil na kousky. Pacient musí věřit jak v úspěch léčebné techniky, tak zvláště ve schopnost léčitele nemoc vyléčit.

Diagnóza vyžaduje všechny možné lékařské testy a výsledky, včetně pacientovy celoživotní anamnézy. Léčitel chce vědět všechno, aby mohl odhalit případné destruktivní myšlenkové bloky, způsobující stresy a především pocity strachu a nebo viny, které nemoci způsobují. Je tak vysvětlován mechanismus manifestace fyzických potíží, a také způsob, jak může pacient zpozitivněním psychické představy navodit změnu. Používá se i šamanské diagnózy, založené na zkoumání éterického těla, oblastí tepla nebo negativních energetických vírů a intuitivního výkladu vizí, zjevujících se ve snech, meditacích a pátracích zjevení pomocníků aumakua.

Podle tradice huna má každý člověk tři »já« a každé koresponduje s jedním éterickým tělem. Nevědomé unhipili je zdrojem myšlenek, vzpomínek a emocí. Řídí tělo. Pracuje jako počítač — sleduje program pomocí instrukcí vědomí, uhane. Uhane uvažuje, rozhoduje, soustřeďuje svou pozornost a celý systém koordinuje. Tato dvě »já« sídlí ve fyzickém těle, piko, jako vysoce centralizovaná myšlenková forma. Třetí »já« sídlí mimo tělo a je v nepřetržitém plovoucím pohybu. Toto vyšší »já«, aumakua, je mystický hybrid jáství a božského ducha, který nás takto učí univerzální pravdě, lásce a vzájemné pomoci. Právě ono nám zprostředkovalo umění léčit a dosahovat zdánlivě zázračných výsledků a představuje spojení s duchovní říší. Aumakua na sebe může vzít podobu velkých zvířat, duchů předků a božských jsoucen (jako andělů strážných). Může pomoci přivést na stranu potřebného člověka i vyšší božstva a dokonce i samotného boha. Tito duchové nás milují, chtějí naše štěstí a pomáhají nám získat neustálé, osobní a důvěrné spojení s vesmírnými silami.

Těla těchto já, stejně jako všech dalších věcí, jsou z původní substance aka (vzpomeňte si na egyptské ka a indické akášu). Každé éterické tělo nese jeho transcendentní vzor. Kdykoliv se člověk dotkne jiného člověka, místa nebo věci, ať už fyzicky nebo jen mentálně, zůstane s nimi na věky propo-

jen. Výsledkem je celosvětová síť propojenosti všeho se vším. Toto propojení aka proudí všemi myšlenkami, energiemi i našimi činy. Psychické fenomény jsou pouhým prodloužením fyzických smyslů na delší vzdálenost nebo čas pomocí vláken aka.

Universální životní silou je mana. Generovaná unhipili díky soustředění, vizualizaci a dýchání. Vyšší já se mohou transformovat do vyšších energetických stavů, aumakua vytváří manaloa (větší nebo delší sílu), která může léčit, kontrolovat přírodní síly a manifestovat skutečnost. Manaloa je to, čemu někteří lidé říkají kouzla.

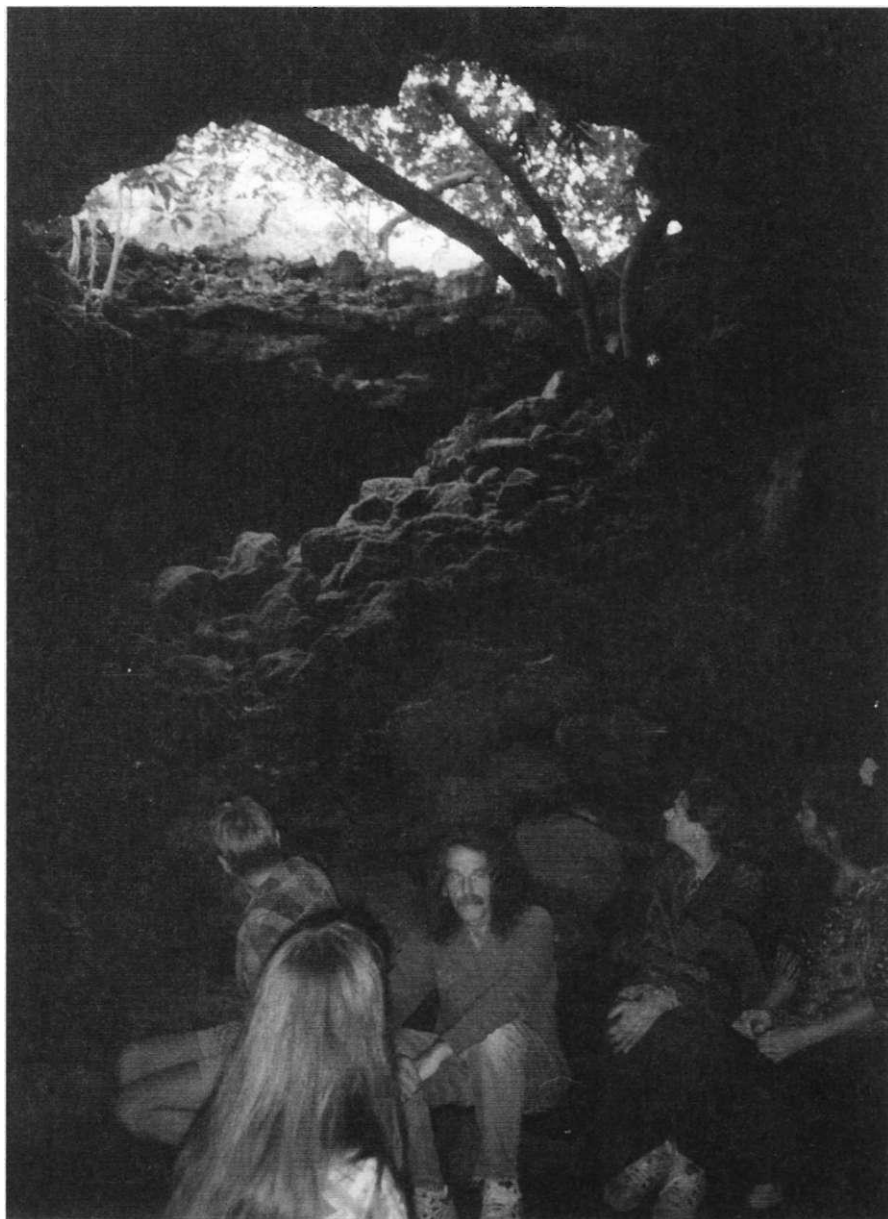
Léčení masivními záblesky many je zvláště výhodné pro zlomeniny a poškození větších částí těla, a to dokonce i na velkou vzdálenost, protože čas a prostor zde nehrají roli. Záblesk many rozruší nemocnou tkáň a tělo se pak obnoví samo. Může to udělat jen podle jediného vzoru, který má, a tím je vzor zdravé tkáně.

Pro Havajce jsou myšlenky něčím reálným, a pokud je to možné, automaticky se realizují ve hmotě. Soustředěné myšlenky pak dokáží stvořit hmotné jevy, věci a okolnosti. Například, když si někdo pořeže prst a opakuje pak tentýž pohyb nožem, už se neřízne, neboť veškerou svou pozornost převede do představy neporezaného, zdravého prstu. Síla unhipili, která nedokáže rozestnat původní originál od nové představy, zná jen tu skutečnost, ve které k poranění nedošlo. Skutečné poranění tak rychle mizí.

Léčitelé používají svou představivost a vidí nemocná místa jako zdravá. Dokáží ve svých představách vstoupit do poraněných a nemocných míst a poprosí duchy, aby to místo zničili. Pak je lokalizována léčivá mana a aplikována na nemocné místo. Jedna šamanská technika se jmenuje grokking, jakési formování tvarů. Léčitel vstoupí do éterického těla nemocného člověka, zvířete nebo rostliny, zjistí příčinu nemoci a nalezne řešení.

Mým prvním »pacientem« byl televizor. Obraz byl velmi zamazaný a vybledlý a nic nepomáhalo. Tak jsem se v představě stal televizorem, pak jsem se stal vysílanými signály a zkoušel jsem přijít na to, kde je chyba. Později jsme zjistili, že kabel vedoucí do našeho domu byl úplně přerušen, takže jsme vlastně neměli mít obraz žádný, ani zamazaný. Grokking pomáhá také nastartovat auto, spustit zelenou na semaforu, nalézt místo na parkování, pozdržet dešť nebo utišíť zvířata či děti.

Pro mne je nejzajímavější léčebnou metodou hunů symbolická zahrada, klasická forma šamanské vizualizace. Léčitel vstoupí do Mílu, podsvětí, a hledá nějaké negativity, reprezentující zdravotní problém. Protože zahrada symbolizuje nemocnou osobu, obnovení pořádku v zahradě napomáhá obnovení zdraví pacienta. Na pomoc při interpretaci

určitých znamení si léčitel obvykle přivolává různé duchy. Protože vše je živé a vědomé, objekty samy hovoří a odhalují tak, co představují a dokonce prozradí, jak je lze změnit či zničit. Huna samozřejmě ctí soukromí každého a nikdy do zahrady nevstupuje bez svolení.

Výsledky mne ohromily. Když si náš syn při basketbalu zlomil na třikrát kotník, udělal jsem své čáry máry, i když jsem si nebyl jist, zda to bude fungovat na tak vážné poranění. Při rentgenu o tři dny později se zjistilo, že synův kotník je zcela v pořádku.

Má nejhlubinnější zkušenost souvisí s případem známé, která již ležela v nemocnici v komatu, udržovaná při životě pouze pomocí přístrojů. Její dcera mi volala, jestli nemám kopii její poslední vůle, protože se rodina potřebuje poradit, zda ji má dát odpojit od přístrojů, nebo ne. Šel jsem se na ni podívat. Když jsem se pokoušel vstoupit do její zahrady, našel jsem tam koženou stěnu pokrytou podivnými vzory. Řekla mi, že je bariérou mezi její realitou a mým světem. Zeptal jsem

se, jak se dostanu přes ni, a bylo mi odpovězeno, že pokud dokážu seřadit nakreslené vzory, stěna spadne. Začal jsem soustředěněji dýchat, abych generoval energii manu, a vzory se samy začaly pomalu hýbat. Hýbaly se s každým dechem a nádechem rychleji a rychleji. Pak chvíli vířily, zastavily se v jedné linii a stěna se vypařila v blikotavém světle. Objevila se ocelová koule, která řekla, že je komatem, poslední bariérou, kterou musím překonat, abych se se svou přítelkyní setkal. Potřeboval jsem pomoc a požádal jsem o ni. Objevily se tisíce malých okřídlených bytostí s kladívky a majzlíky. Zaútočili na kouli, a ta se nakonec rozpadla. Zůstal jen velký dub. Pod dubem stála moje přítelkyně. Byla smutná, protože všechny květiny a rostliny v zahradě byly hnědé a vlhké a umíraly. Brzy jsme objevili důvod - všechny hadice byly děravé, takže se k rostlinám nedostávala žádná voda. Byl to symbol její nemoci — do mozku se nedostal žádný kyslík. Věděl jsem, že moc času nezbyvá. Začal jsem zoufale křičet o pomoc. Znovu se obje-

vili mí pomocníci, tentokrát jako instalatéři, což vyvolalo u mé přítelkyně záchvat smíchu. Chlapíci vybalili pásy a začali hadice opravovat a zalévat květiny a stromy v zahradě. My dva jsme se šli projít k potoku, a tam na louce jsme si házeli létajícím talířem. Na to, že jí bylo šedesát let, byla velmi dobrá. Potkali jsme tam také společného přítele, který již zemřel. Když jsme se vrátili do zahrady, byla již daleko zelenější a já věděl, že nastal čas, abych odešel. Vrátil jsem se do reality zpocený a vyčerpaný. Podle hodinek jsem zjistil, že jsem o sobě nevěděl dvě hodiny. Podíval jsem se na svou přítelkyni a ona otevřela oči. Na tváři se jí objevila jedna veliká slza. Políbil jsem ji na čelo. Jako v mlze jsem se pak vrátil do svého auta. Když jsem se o několik hodin později do nemocnice vrátil, byla vzhůru, čilá, a dokonce mi byla schopna poděkovat. Její lékař řekl, že to byl zázrak. Za tři dny byla pacientka, která byla smrtelně nemocná, propuštěna domů.

Chtěl jsem jí zavolat a navštívit ji, ale řekli mi, že dostala infarkt. Chtěl jsem opět navštívit její zahradu, ale sotva jsem navázal kontakt, ozval se hromový hlas: Zůstaň venku! Zkoušel jsem to třikrát, ale třikrát se ozval stejný hlas. Kosmický plán se změnit nedá. Jel jsem domů a řekl jsem ženě, že naše přítelkyně dnes v noci zemře, což se také stalo. Dostala ale nějaký čas navíc, aby mohla dřív, než je opustí, říci svým blízkým, jak je milovala.

Nejmotivnější léčení se týkalo mne samotného. Když rentgen objevil na spodní části mé levé plíce skvrnu velikosti malíčku, dostal jsem strach. Zkoušel jsem všelijaké techniky. Modlil jsem se, čistil se, představoval si, používal manu, svolával jsem přátele, duchy, bohyni Pelé, Boha. Totéž dělali i moje žena a přátelé, které jsme informovali pomocí internetu. Z jiného ostrova urychleně přijel můj »bratr« kahuna. O pět dní později zaslechla moje žena, jak technik, obsluhující přístroj pracující s magnetickou rezonancí, udiveně oznamuje lékaři, že na plíci nic není. Znovu a znovu si vše prohlíželi, nakonec s největším možným kontrastem, a našli jen skvrnku velikosti zrnka písku. Byli konsternováni, zatímco já nikoliv.

Mnohokrát jsem viděl důkazy toho, že staré duchovní systémy jsou jednou z velkých šancí na vyléčení lidstva — na opětné spojení rozumu a duše. Léčebný systém Huna vyléčil nejen mé tělo, ale i duši. Vrátil mi život a přidal i smysl: studovat, učit, léčit.

Ray Schild už nepracuje jako právník, ale studuje a učí havajský systém Huna ve svém domě v idážském městě Boise. Telefon: (208) 3211013

Z časopisu *Magical Blend Magazine*, srpen 1998

(www.magicalblend.com)

a z článku KA HUNA (THE SECRET)

vybral a přeložil V. M.

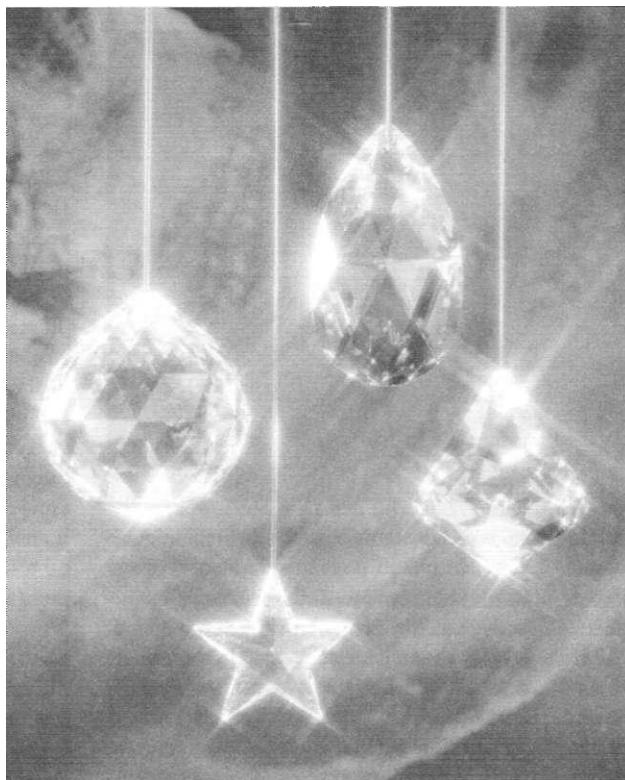
Když v roce 1895 odešel tehdy třiatřicetiletý sklář a brusič Daniel Svárovský z Čech do Tyrol, vzal s sebou nejen svou rodinu, ale i vynález, který umožňoval brousit křišťálové sklo do nevídané přesnosti. Odešel z chudé tradičně sklářské oblasti do kraje, který poskytoval hodně energie - v tomto případě elektrické energie z vodní elektrárny. Usadil se v městečku Wattens a založil rodinnou firmu, která celé roky vyráběla a vyrábí křišťálové sklo pro výrobu lustrů (např. pro Metropolitní operu v New Yorku, pro zámek Versailles poblíž Paříže, ale také pro moskevský Kreml). Od roku 1948 se výroba rozšířila o optické výrobky, v roce 1960 vznikla první zahraniční pobočka v Německu, od roku 1966 se firma podílí na broušení polodrahokamů a vzácných kameňů, v roce 1975 začala vyrábět krystaly ve velkém (v tzv. transferech) a vyvinula novou technologii, která umožňuje recyklaci sarového materiálu, od roku 1976 vyrábí krystaly ve formě dárků a suvenýrů v rámci řady dnes již 120 výrobků (zvířat, ovoce, kapek, hvězd atd.). Od téhož roku se krystaly začínají řezat a obrábět laserem. V roce 1989 začala ve spolupráci s předními designéry vznikat řada uměleckých objektů. V roce 1995 ve

Wattensu oslavila firma sté výročí založení řadou velkých slavností a kulturních událostí, a také výrobou obrovského křišťálu, který má přes 100 faset, měří v průměru 40 cm a váží více než 62 kg.

Firma Swarovski má po světě přes 9000 zaměstnanců a obchodních zástupců a křišťál se dnes používá nejen pro výrobu lustrů, ale je možno spatřit ho i jako bižuterii, umělecké předměty, módní doplňky atd. Ve světě se dnes v klubu SCS sdružuje více než 400 000 sběratelů Swarovského figurek. Swarovského křišťály

nosí Michael Jackson, Madonna, Tina Turnerová a mnozí další.

Firma, zvyklá na velké dodávky pro výrobce lustrů, musela změnit především obalovou technologii. Začíná nabízet sestavy několika křišťálů pro zavěšení do oken, protože v posledních několika letech se - díky vzrůstajícímu zájmu o uplatnění staročínské metody feng-šuej - začali lidé na celém světě zajímat o možnost používat jednotlivé křišťá-

řály pro pozitivní úpravu svých domovů, bytů a interiérů. Je to příznačné: i Swarovski reaguje na společenské a duchovní změny současnosti - od hrubé a masové velkovýroby k jednotlivým, ale o to kvalitněji vybroušeným tvarům.

I ta nejdělnější cesta začíná prvním, zdánlivě drobným krokem. I to nejoslnivější osvětlení začíná prvním paprskem. Třeba odraženým od pečlivě vybroušených hran malého zázraku, kterému se říká křišťál. Právě první paprsek duhového světla, zdánlivě náhodně nasměrovaný

do nitra dosud temné místnosti (duše), může radikálně změnit stávající paradigma. Swarovského křišťál v okně každého z nás může být (a také je) začátkem nového způsobu vnímání světa i nejlepším nasměrováním jeho dalšího vývoje.

KŘIŠŤÁL PRO FENG-ŠUEJ

Když na hranu do mnoha faset vybroušeného křišťálu dopadne světlo, odrazí se v podobě nádherných barev duhy. Stačí křišťál zavěsit do okna a nechat kouzlit světlo a sluneční paprsky. Smutná či temná místnost se rázem projasní, prosvětlí, ožije a jako by začala znovu dýchat. Křišťály tedy nejsou jen krásnými kousky broušeného skla, ale také nástrojem pro harmonizaci pracovních či obytných prostor.

Křišťál tak svým uživatelům metodou náhody pomáhá symbolicky i prakticky objevovat skryté možnosti a talenty. Hra odraženého světla poskytuje celé viditelné spektrum barev se všemi jeho vibracemi a odstíny, schopnými harmonizovat prostředí. Křišťály jemně, ale zcela jistě, harmonizují energii místností a prokazatelně stimulují aktivní složky energií člověka, které jsou pro spokojený a tvůrčí život jak doma, tak v zaměstnání, rozhodující. Zklidňující

účinek lze pozorovat i na zvířatech, ale i na rostlinách, které rostou rychleji a jsou zdravější.

Křišťály evokují pocity tepla a jsou posly světla, zvláště pro děti. Mnozí lidé věří, že právě dokonalé vybroušení křišťálů jim pomáhá zintenzívnit a zpřesnit způsob myšlení a uvažování.

Křišťály zavěšené v okně ložnice pomáhají vylepšit a zkvalitnit vztahy s partnerem či partnerkou.

Podle teorie feng šuej se energie místností ztrácí okny, zvláště těmi velkými.

Proto jsou místnosti s velkými okny považovány za stresující, proto se v nich nedá relaxovat kvalitně odpočívat. Nejlepším opatřením proti ztrátě energie jsou pokojové květiny před okny, které, zvláště ve spojení se zavěšeným křišťálem, stabilizují energii místnosti.

Jsou-li přímo naproti oknu i dveře, měla by se rychle proudící a unikající energie zastavit. Proto se používají zavěšené zvonkohry, pohybuující se mobily a zvláště křišťály, které svedou proud energie zpět do místnosti. Také křišťál zavěšený ze stropu poblíž okna obývacího pokoje zabrání energii unikat z místnosti.

Křišťály pomohou zaktivizovat jinak mrtvá zákoutí či temné rohy místností, aniž by člověk musel použít elektrické osvětlení. Je-li to ovšem třeba, dají se účinky křišťálů přidáním umělým světlem ještě znásobit. Také dlouhé chodby nebo ostré rohy zdí nebo nábytku stresují. V takovém případě je nejlépe, např. uprostřed chodby nebo přímo proti ostré hraně nábytku, zavěsit ze stropu křišťál.

Nejatraktivněji působí křišťály, zavěšené do oken vedoucích na jih nebo západ. Jednak vždy upoutají hrou barev, jednak místnost chrání proti přílišným dávkám energie. Pokud v horkém létě používáte žaluzie, nezapomeňte nechat křišťál stále zavěšený. I křišťál v okně koupelny pomůže prostor projasnit a posílit.

Tvary nejčastěji používaných křišťálů nejsou náhodné. Geometrické tvary připomínají tytéž zákony vibrační podstaty forem, které inspirovaly stavitele středověkých katedrál (např. ve Vídni, v Kolíně nad Rýnem či v Chartres). Každý křišťál, zvláště kulatého tvaru, jako by byl těmito vibracemi naplněn a představoval tak jakousi miniaturní katedrálu světla. I to

je jedním z důvodů, proč ojedinele upravují energii v prostoru.

Proto je také při výrobě věnována křišťálům maximální pozornost a přesnost. Kvalita je základem všech výrobních postupů. Hledání i výzkum optimálního použití těch nejvhodnějších surovin a materiálů trvalá celá léta. Právě kvalita výchozích surovin spolu s kvalitou zpracování zaručují nejbarevnější hru světla a následnou harmonizaci prostoru.

Pokud nemáte původní řetízky originálního výrobku v nevhodnější délce, můžete zavěsit svůj křišťál na strop nebo do okna i za pomoci (silonové) niti a připínáčku. Neumísťujte ale křišťál přímo nad sebe. Experimentujte i s délkou zavěšení. Umístíte-li křišťál doprostřed místnosti, mějte na paměti, že pokud se právě ve středu místnosti obvykle setkáváte s přáteli a pokud tam navíc společně provozujete i nějakou fyzickou aktivitu, použijte raději kratší vlasec, třeba jen o několika centimetrech. Křišťál umístě-

ný do středu místnosti by se neměl vyvíjet, aby tak zaručil optimální stabilitu domu.

Křišťály by měly být vždy čisté, nepoškrábané, zbavené prachu.

Každý tvar křišťálu má své individuální charakteristické vlastnosti. Kulaté a měkké tvary vyzařují ženskou energii, zatímco podlouhlé a hrotité tvary jsou považovány za mužské prvky. Ideální by měla být jejich vzájemná rovnováha. Při rozhodování o výběru vhodného tvaru se vždy nechte řídit vnitřním pocitem a intuicí. Pokud můžete, vyzkoušejte různé možnosti - a brzy zjistíte, zda se ten či onen tvar do té či oné místnosti hodí nebo ne. Kulaté křišťály jsou vhodné pro umístění do středu místnosti (nebo domu). Poskytují harmonizující energii zdraví, štěstí a vitality. Centrum místnosti se srovnává se srdcem, centrem lidského těla, a je formováno prvkem země. Pro optimální nashromáždění energie by se měly používat křišťály větších rozměrů nebo, pokud to velikost místnosti dovoluje, přímo křišťálové lustry.

Tvrdí se, že energie čchi vstupuje do křišťálu právě tak snadno jako světlo a právě tak se štěpí a dělí. Je jasné, že nejdokonalejší odraz a nejeftivnější využití všech možností

práce s energií čchi umožní křišťály nejpřesněji vybroušené.

Aby se energie z hlavních místností bytu nevytrácela do místností a míst nedůležitých, jako je koupelna, strop nebo žebrované dveře šatníků, umísťují se na protější stěnu místnosti křišťálová zrcadla. Ta odrazí energii čchi zpátky do hlavní místnosti.

Udržujte svůj křišťál v čistotě, pravidelně utírejte prach a případné otisky prstů. Je-li křišťál velmi špinavý, lze ho umýt ve vlažné vodě s obvyklým přípravkem.

Don G. Campbell je ředitelem Institutu pro hudbu, zdraví a vzdělání v Boulderu (Colorado). Vede také školy terapeutického zvuku v Minneapolisu, San Franciscu a v Philadelphii. Vystudoval konzervatoř v USA i ve Francii (u Nadji Boulangerové), léta učil na univerzitách v USA i v Evropě a napsal několik knih (MUSIC: PHYSICIAN FOR TIMES TO COME, MASTER TEACHER: NADIA BOULANGER, MUSIC AND MIRACLES: THE ROAR OF SILENCE AND INTRODUCTION TO THE MUSICAL BRAIN), vydal sedm alb s hudbou, která léčí.

V roce 1994 byl postižen mozkovou mrtvicí, lékaři navrhovali odstranění velké části jeho mozku, což by ho nenávratně poškodilo. Campbell se rozhodl sám na sobě aplikovat vše, co léta učil a zcela se vyléčil. Dnes opět cestuje po celém světě a přednáší o zvuku a jeho léčivých možnostech. Následný rozhovor (Vibratory Awareness) vedl mluvčí časopisu New Frontier Swami Virato.

Jste považován za vůdčí osobnost v oblasti studia zvuku a jeho efektů na lidské tělo. Jakou si myslíte, že hraje zvuk roli, co se týče rozvoje lidského vědomí?

Jako klasický školený hudebník, dirigent a vědec vidím historii hudby jako historii toho, jak jsou společnost a lidé, ať už v tom duchovním, nebo tělesném slova smyslu, léčeni a jak se sami o sobě vyjadřují. Dnes zjišťujeme, že jakýkoli zvuk, který člověk vydává, ať je to modlitba, ukolébavka, smyslové nebo emoční vyjádření hněvu, strachu, nespokojenosti nebo požehnaní, nebo hra na hudební nástroj, okamžitě mění způsob, jakým je organizováno naše tělo a vědomí. Konečně se zbavujeme mýtů převládajících v oblasti duchovnosti, náboženství a metafyziky. Dnes konečně začínáme vidět věci takové, jaké skutečně jsou, ne takové, jaké bychom chtěli, aby byly. Pokud se mne samotného týká, nejvíc mne oslovuje možnost skutečně cítit nejen akustickou energii zvuku, ale i energii ve zvuku ukrytou.

Co tím máte na mysli?

Například to, že i hluchí lidé slyší zvuky. Helena Kellerová byla pravděpodobně nejlepší posluchačkou tohoto století, i když byla hluchá. Hovoříme-li totiž o vibračním léčení, o síle vibrací a podobných věcech, zjišťujeme, že způsob, jakým každý z nás vnímá vibrace, je naprosto unikátní. Naše levé i pravé ucho jsou dvě naprosto odlišné entity, právě tak jako naše levá nebo pravá ruka. Ačkoli vypadají stejně, jedno z nich má větší kapacitu a umí toho víc, než to druhé. Žádné dvě uši na celé planetě neslyší zvuk přesně stejně. Slyšíme i kůží, kostmi, slyšíme i tím, jak se nás dotýká vzduch a možná i docela jinak.

Donedávna jsme měřili zvuk a hudbu podle toho, co jsme zahráli, vydali nebo odvysílali, co jsme řekli nebo zazpívali. Stejnou hodnotu ale má i to, jak každý člověk zvuk vnímá, přijímá. Někteří vnímají zvuk spíše kostmi, než běžně vzduchem. Tito lidé jsou často tak obtěžováni hlasy nebo pocity, že se jim svět, ve kterém žijí, zdá velmi cizí. Jakákoli komunikace je pro ně velmi bolestivá. Sluchová citlivost autistických dětí je často tak vysoká, že nesnesou prakticky žádný zvuk svého okolí. Dokud se tedy nepodíváme na léčení hudbou a zvukem z pozice posluchače nebo — odvážím se říci — z pozice ucha, nedokážeme ani porozumět energii, kterou zvuk obsahuje.

My ovšem tradičně věříme tomu, že většinu zvuků slyšíme ušima.

To si jen myslíme. Pravda ale je, že víc toho slyšíme jinak. Znovu připomínám případ Heleny Kellerové. Ta byla tou nejlepší posluchačkou.

Miníte tím, že slyšela skutečně zvuky?

Ne, byla přece hluchá. A přesto uměla naslouchat. Vnímala vibrace rukama a slyšela tak často daleko víc, než lidé kolem ní, kteří byli slyšící. Dám vám jiný příklad. Evelyn Glennová je členkou několika známých symfonických orchestrů a učí na konzervatoři. Je asi jedinou profesionální hráčkou na perkuse na světě. Evelyn je od svých jedenácti let zcela hluchá. »Slyší« všechny zvuky kůží a kostmi. Když studuje hudbu z not, dá si mezi kolena kazetový magnetofon. Bylo o ní natočeno už mnoho filmů a pořadů.

Já věřím, že zvuk je i energie a tato energie je ekvivalentní dvanácti až šestnácti oktávám našeho vnímání. Naše oči přitom rozeznávají ani ne jednu oktávu. Schopnost poslouchat se stává zcela novým léčebným odvětvím.

vědomí

Jak se to pak dá porovnat se světem mužů a strojů?

Vedu dnes několik čtyřletých škol, na kterých se studuje zvuk a léčení, s asi dvěma sty studenty. Ať hraje jakoukoli hudbu a jakkoli často, každý z těch studentů vždy na hudbu reaguje jinak. Zjistili jsme například, že důležitou roli hraje poloha ucha.

I postoj člověka a zařízení místnosti, ve které poslouchá, je daleko důležitější, než jsme si dosud mysleli. Nejde o hudbu samotnou, jde o jakýsi obal toho všeho, o už zmíněnou pozici, o to, kdy a jak hudbu posloucháme, co jsme předtím snědli a samozřejmě také o schopnost těla vnímat zvuk.

Mou prací je pomoci lidem pochopit v co nejširších souvislostech způsob, kterými mohou vnímat zvuk. Jinými slovy, pozice těla, zavřené nebo otevřené oči, denní doba nebo druh jídla předtím zkonsumovaného — to všechno má na kvalitu našeho poslouchání velký vliv. Můžete přehrát jeden kousek hudby ve dvaceti rozdílných prostředích a lidé uslyší dvacet rozdílných věcí. Pokud jste školeným hudebníkem, pokud jste studoval hudební strukturu a formy, pak asi posloucháte v úplně jiné části vašeho levého čelního mozkového laloku než ten, kdo nemá žádné hudební vzdělání. Ten bude poslouchat spíše místem v mozku nad pravým uchem — v pravé mozkové hemisféře.

Zahrajte jednu klasickou skladbu jednoho skladatele a někdo se dostane do extáze, zatímco jiný člověk si připomene nějaké trauma z dětství, protože právě tuto skladbu s oblibou poslouchala jeho matka.

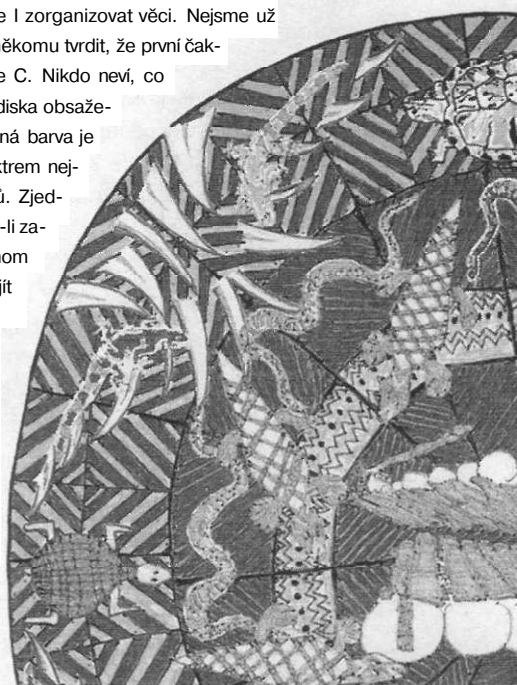
Hudební svět donedávna nainvně věřil tomu, že určitá čakra je určitou barvou a určitým zvukem. Bylo by to krásné, kdyby to byla pravda, ale měli jsme dost času, abychom zjistili, že to není tak jednoduché. Dnes můžeme prokázat určité zvukové vztahy, víme že něco je oktáva, něco kvinta, že existují zvukové vztahy, které mají přímý léčivý vliv na tělo. Například zvuk písmene E zní v těle výš, než zvuk písmene O, ale dnes už nejsme tak naivní, abychom se okamžitě odvážili tvrdit, že tento zvuk nebo tento druh hudby bude mít tento efekt. Slychám různé tvrzení o tom, že když zahrajete něco od Beethovena v určité stupnici, pomůže to určitě čarkře. Je to nesmysl. V Beethovenových dobách bylo B v docela jiném ladění než je dnes.

Mám dojem, že v tomto smyslu je New Age už za námi. Užili jsme si spoustu legrace, her, snů a vizí, ale myslím si, že teď jsme v situaci, kdy můžeme skutečně něco zjistit a změnit a kdy můžeme moudrost 60., 70. a 80. let propojit do nových a přirozenějších způsobů léčení, založených na skutečné znalosti života.

Tři minulé desetiletí pomáhala takřka jakýchkoli připravit půdu, takže dnes tu máme jak znalosti západní psychologie, tak východních filosofii a metod a v neposlední řadě umíme i zorganizovat věci. Nejsme už ale v pozici, kdy můžeme někomu tvrdit, že první čakra je červená a její notou je C. Nikdo neví, co všechno je z vibračního hlediska obsaženo v červené barvě. Červená barva je sama o sobě širokým spektrem nej-různějších vibrací a odstínů. Zjednodušeně řečeno, chceme-li zachránit planetu, měli bychom ukončit tento druh školy a jít dál.

Jak může zvuk zachránit planetu?

Vždyť planeta sama zní. Zvuk není jen něco, čím se zabývají na Východě — viz praxe zpívá-

í vibrad

DON G. CAMPBELL

ni posvátné slabiky Óm nebo zvuk »hu« v súfijských textech — zvuk je vlastně táž energie, která udržuje planetu na oběžné dráze kolem Slunce... zvuk jsou přece vibrace, vlny, oscilace. Jinými slovy, vlny, které drží planetu na oběžné dráze, jsou vlastně zvuk.

Naneštěstí dnes planeta hlučí víc, než je asi zdravo. Bohužel, nemůžeme někam umístit červený semafor a tabuli s upozorněním, že Matka Země potřebuje aspoň pár hodin klidu a odpočinku. Podle mne je teď nejdůležitější naučit se, jak pomoci zvuku vědomě vytvářet jakousi rovnováhu. Zjistit a naučit se vytvářet takové léčivé zvuky. Můj zájem se soustřeďuje na tvorbu základních zvuků — tónů, tedy na snahu vytvořit jakýsi slovník základních tónových možností, se kterými pak bude moci každý člověk pracovat sám ve své mysli. Je to, jako když klientovi řeknete: »Mysli na státní hymnu.« A pak ho instruujete dále: »Zkus ji zahrát na pomyslný xylofon nebo trombon, nebo jako kdyby ji zpíval ten a ten slavný zpěvák.«

Tohle je velmi důležité, protože se ukazuje, že téměř 25% všech léčivých efektů je placebo. Jen co se mne týče, těch téměř zázračných případů vyléčení právě pomocí takto vytvořených pomyslných harmonizačních zvuků je tolik, že bych o nich mohl povídat celé hodiny. Právě tak se tyto případy množí i okolo mě. A přestože se o mně říká, že jsem léčitel, není to pravda, já neléčím. To zvuk. Nebo jeho představa. Hudba je neuvěřitelně silný transcendingující prostředek. Myslím tím, že ukončuje (trans... end) společenský trans, ve kterém většina lidí žije. Umožňuje člověku dostat se ze sociálního, ale i společenského nebo akademického, levo-hemisférového transu, který nás tak svazuje a stahuje.

Život je vzrušující, extatickou prací s pocity, přinášející právě tolik radosti a extáze jako bolesti. Pokud jsem schopen to přijmout, pak je můj život takovou hudební fugou s mnoha nejrůznějšími melodiemi a variacemi na několika úrovních. Samozřejmě, má v ní své místo i můj intelekt, mé emoce, má osobnost. Některé věci dělám lépe než ostatní, jiné věci dělají lépe oni, a jde oto, abych dokázal obhájit to, jaký jsem. Avtom může hudba hodně pomoci.

Kam to vše povede, pokud dokážeme být více civilizovaní a sofistikovaní, co se týče použití zvuku?

Začneme-li zkoumat, jakou hudbu společnost produkuje, zjistíme také, jakou hudbu potřebuje. Z psychologického hlediska lze při pohledu na tu spoustu rocku, metalu a rapu tvrdit, že tak společnost vyjadřuje svůj vztek a hněv, svou frustraci. Tahle hudba pomáhá uvolňovat napětí. Celá generace říká: »Hej, počkej přece, máme rozvrácené rodiny, ztratili jsme duchovnost,

země je odpadkový koš, a tak mám právo se vztekat.« Umění, a hudba zvláště, bylo odjakživa prostředkem k léčbě společenských problémů.

Část procesu léčení vždy probíhá na emoční úrovni. Na každém semináři se také objeví rodiče, kteří si stěžují na tu hroznou hudbu dnešní mládeže. Já jim říkám, že kdyby mladí neměli hudbu, nebo fotbal a hokej, už by neměli vůbec nic — žádný rituál, žádný Iniciační obřad, aby věděli, kdy už jsou dospělí.

Potřebujeme opravdu tu temnou stránku osobnosti? To zvíře v nás?

Ano, protože tak je náš mozek ustaven.

Vyvinuli jsme se ze zvířete, ta nejspodnější část našeho mozku je mozkiem obojživelníka. V tomto smyslu je i společnost ustavena a vyvíjí se, stejně jako i hudba, na biologické úrovni.

Myslíte si, že ubývá násilí v hudbě i na ulicích?

Ne, ale vše je daleko rozmanitější. Není to jeden nebo druhý extrém. Předpoklad, že život by měl být jako záhon voňavých růží, nefunguje ani v případě těch růží.

To zní, jako byste byl taoista...

Kdepak taoista, já jsem spíše ted'-ista. Pokud jde o hudbu, zcela jistě dokážu člověka ovlivnit i negativně. Ale já u toho nemusím být. Není to moje představa spojení s Bohem. Víím ale, že pokud mám nějaký emoční problém nebo přímo zlost, určitý typ hudby mi pomůže rychle se uvolnit. Já to dělám vědomě, většina mládeže to dělá podvědomě. V jiném smyslu slova tu dnes ale máme možnost — jako nikdy předtím v historii lidstva — vybírat si z veškeré hudby, která kdy byla zahrána. Nebo ještě jinak, na universitě v Kalifornii prokázali, že poslech Mozarta zvyšuje IQ. Přitom před padesáti lety jsme tu měli stovky druhů hudby, dnes je těch druhů kolem půl milionu! Pokud tedy hovoříme o té temnější straně spektra, musíme si uvědomit, že stejný rozvoj a stejně pestrá různorodost nalezneme i na té pozitivnější straně — je to stále jedna jediná forma energie.

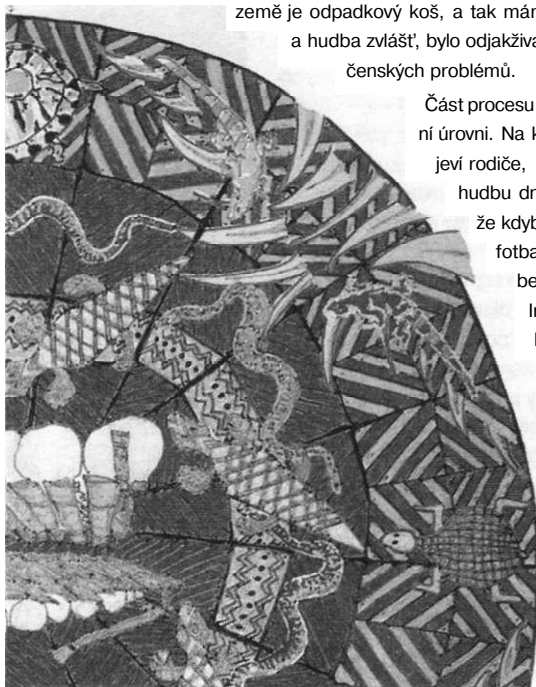
Samozřejmě víme, že ani ty nejlepší a nejefektivnější způsoby léčení někdy výsledky nepřinesou. Jde o rovnováhu mezi myslí, tělem, duší a srdcem — a té je někdy velmi obtížné docílit. Hudba je mostem, který to vše spojuje. Takto jsme spojení s aboridžind, šamany, kteří žili před tisíci lety, takto jsme spojení s Beethovenem a Bachem, romantiky, ale i Činou. Takto jsme všichni spojení. Nemyslím, že hudba je jedním univerzálním jazykem. Má univerzální komponenty, tedy univerzálně srozumitelné, jako rytmus, takt, pocit. Hodně lidí rozumí hudbě Mozarta, ale nemluví »mozartovštinou«. Hudba má mnoho, mnoho podob. Myslím, že v nejbližších pěti, sedmi letech nám věda pomůže pochopit mnohem víc z toho, co se děje například v oblasti hudby new age. Samozřejmě, i tam existuje hodně velmi dobré a hodně velmi průměrné hudby. Jenže proto, že nějaká hudba zní sladce a něžně, není ještě kýchem. Důležité je, co je předáváno.

Jak to ale člověk má rozeznat? Když poslouchá nějakou svou skupinu — jak pozná, která hudba je temná a která ho vede ke světu?

Nehovořil bych o temnu a světu, ale o polaritách. A to je, třeba co se týče způsobu, jak hudbu posloucháme, psychologicky velmi důležité. Na jedné klinice v oddělení popálenin v Dallasu pomocí hudby například vytvořili jakousi masku proti bolesti a podařilo se vyléčit sedmnáctiletého hochu, který by jinak bolestí zemřel. Když mu pouštěli uklidňující hudbu Halperna nebo jedno moje album, bolest se zvěšovala. Když mu ale pustili Michaela Jacksona nebo rap, bolest se zmenšila. Chci říci, že je hezké, když my, hudebníci new age stylu, skládáme hezkou hudbu, důležitější je ale vědět, jak léčení skutečně probíhá. Jak funguje imunitní systém.

Co je to rezonance? Říká se, že například heavy metal pracuje v oblasti nižších čaker a zvyšuje tendenci k násilí.

To není můj způsob pojmání hudby a její působnosti. Nemohu ani souhlasit, ani nesouhlasit. Pokud hovoříme o novém paradigmatu, měli bychom přestat takto zjednodušovat. Měli bychom přestat vytvářet jakési nové modly. Co tím myslím? Například — co dělám každé ráno? Vstanu, hraji si se psem, udělám si snídani a posnídám, poslouchám a někdy i zpívám nějaké křesťanské písničky, protože jsem s nimi vyrostl, pak jdu do meditační místnosti, kde mám buddhistické, taoistické, kabalistické a křesťanské věci na zdech a stolcích — to vše je součástí mého světa. Nechci být součástí jednoho konkrétního světa a nechci dělit svět na něco, co je jen dobré, a něco jiného, co by bylo jen špatné. Důležité je, abych byl s tím nebo oním vyladěný. Mohu poslouchat gregoriánský chorál zrovna tak jako indickou klasickou hudbu. Někdy mám chuť na tohle, jindy na něco jiného. Možná nemiluji úplně všechno, ale nikdy předem neodsuzuji to, co dělají nebo poslouchají jiní. Jde o to, abychom pátrali a objevovali obrovské léčivé možnosti různých hudebních terapií, např. Tomatisovy metody.

Yaya Diallo je bubeník a hráč na džembe a bafon z vesnice Fienso ze západoafrického Mali. Američan Mitchell Hall ho v roce 1989 vyzpovídal, a tak vznikla kniha THE HEALING DRUM: AFRICAN WISDOM TEACHING (Destiny Books).

Lidé kmene Minianka chápou hudbu jako most mezi viditelným a neviditelným světem. Lidský hlas a zvuky produkované hudebními nástroji vznikají jak důsledek přání neviditelné podstaty lidí a pronikají do světa neviditelné podstaty posluchačů, ale i duchů a předků. Hudba tak může být a je potenciální možností a silou udržovat nebo obnovovat harmonii člověka s vesmírem. To je také smyslem minianské kultury.

Vesničané Minianky pracují na svých polích, plejí, sázejí a sklízí vždy v doprovodu hudby. Jejich hudba představuje harmonii jak lidí, tak obilí a okolních životních procesů. Jedinec je vždy chápán jako jedna z částí sociálního a kosmického kontextu. Život v harmonii s rodinou, přáteli, sousedy — ale i předky nebo duchy předků, a také se Stvořitelem a neviditelným světem — je pak základem psychického zdraví a pohody. Naproti tomu vzrušené emoce, zlost a zlé chování jedince jsou příčinou narušených vztahů — nejčastěji s jinými lidmi, ale často i s předky a jejich duchy. Psychické potíže známe nají, že člověk není v harmonii, a v léčbě jde o opětované nastolení harmonických vztahů jedince s okolním světem. Protože účelem hudby Minianky je právě udržovat či obnovovat sociální a kosmickou harmonii, je tato hudba ve své podstatě léčivá.

Hudba Minianky je paralelou její sociální struktury — je polyrytmická, což znamená, že jsou v ní hrány různé rytmy společně. Zatímco v běžné západní hudbě se málokdy slyší více než dva rytmy současně, hudba minianského orchestru běžně hraje pět či šest různých rytmů najednou. Tato rytmická komplexnost pak koresponduje s melodickou a harmonickou komplexností: používané stupnice jsou většinou pentatonické a melodické fráze se opakují vždy trochu pozměněny.

I tanec vyjadřuje rytmickou komplexnost tamní hudby. Hlava, horní část trupu, boky, ruce a chodidla tanečnicka se pohybují polyrytmicky. Pokud se tanečník začne při tanci pohybovat směrem do kruhu ostatních tanečníků, počíná dialog mezi hudebníkem a tanečníkem. Rytmus hudebníků se záměrně proplétá s rytmem tance. Ostatní tanečníci se mohou nebo nemusí přidat k jednomu z mnoha rytmů. Vesničané tak vyjadřují svou individualitu a zároveň oslavují svou komunitu. Hudba přispívá sociální pospolitosti. Vesničané nejsou rozdělení na tanečnický a publikum — všichni jsou účastníky slavnosti do té míry, do jaké sami chtějí.

Zatímco na Západě je hudba jakýmsi luxusem, něčím navíc, v Miniance je hudba základem tamní existence. Je nezbytná pro práci, k náboženským a iniciačním obřadům, k pohřbům, k léčení. Hudba a tanec se vyučují právě tak, jako se učíme chodit a mluvit svým rodným jazykem. Od útlého věku se děti učí, že se spontánně přidávají k dospělým hudebníkům a tanečníkům. Ty z dětí, které pak projeví větší zájem o hru na nějaký nástroj, se stávají hudebníky a učí se od zkušených mistrů. Hráť znamená hrát si a zároveň provozovat hudbu.

I ženy mohou hrát na hudební nástroje. Kromě obvyklých nástrojů existuje i jeden speciální ženský

nástroj, vodní buben, vyrobený z nádoby naplněné vodou, do které je ponořena obrácená tykev. Hudebnice tlouče na tykev a vyluzuje nádherné rezonující zvuky. Některé vesnice mají své výhradně ženské orchestry, které si při určitých příležitostech najímají i několik mužských hudebníků.

Často se hraje a tančí i v noci. Fyzické výhody častého tance v jistém směru nahrazují to, co na Západě lidem přináší sport.

TRANS

Trans je integrální částí tradičních rituálů Minianky. Ve stavu transu jedinec ztrácí své obvyklé vědomí. Lidé v Miniance říkají, že nějaký duch opanoval tělo člověka, který je v transu. Do transu se obvykle dostávají lidé během určitých rituálů a společných, většinou tajných slavností. Jako v jiných kulturách, kde se vyskytuje trans, tanečníci hovoří nesrozumitelnými jazyky, které jsou považovány za poselství z neviditelných světů.

Srovnávací studie potvrdily, že v různých kulturách se vyskytují podobné vokální projevy glosolálie, které nemají nic společného s jazykem té které kultury či oblasti. Tyto projevy jsou ceněny a záměrně vyvolávány.

Někteří hudebníci se specializovali na rytmickou hudbu, která spolehlivě vyvolávala trans u tanečníků, ačkoli hudebník sám nikdy do transu neupadl.

NEMOC

Mentální rovnováha člověka může být narušena životním zklamáním, například když ho opustí milovaný partner, když nezvládne studium atd. Lidé jsou zklamáváni mnoha různými situacemi a pře devším tehdy, když se nenaplní jejich očekávání a naděje. Je-li zklamání příliš hluboké, může se změnit v obsesi, která je velmi obtížně léčitelná.

Psychickou rovnováhu může narušit i tělesné utrpení, nemoc, trauma bolesti. Existují i potíže genetického rázu, o kterých se v Miniance říká, že »pocházejí z mléka«, ty ale léčit neumějí. Úspěšně však léčí například frustrace pocházející ze sexuální impotence. Ať už je ale nemoc či její původ jakýkoli, vesničané nemocného neodsuzují nebo neříkají, že ten a ten má takový a takový problém. Je to problém celé komunity. Každý je ovlivněn celkem a celek je ovlivněn stavem každého člena společnosti. Nikdo neříká: »Společnost je zkorumpovaná — ale to není můj problém.«

DIAGNÓZA

Při hře pro komunitu hudebníci v Miniance vycítí nerovnováhu a narušení vztahů z toho, jak vesničané tančí. Když se lidé baví, odhalují svou odvrácenou, vážnější tvář. Každé řemeslo má své charakteristické taneční kroky a pohyby, které tak mohou sloužit k diagnóze psychické či tělesné narušenosti. Když například do středu kruhu tančících osob vtančí kovář, hudebníci začnou hrát rytmus kováře. Pokud ale ten začne tančit jako rybář, hudebník hned ví, že je ten člověk nevyvážený a něco špatného se s ním děje. Říká se, že i duchové mají své specializace, a v tomto případě se hned ví, že kováře posedl duch rybáře. Nebo — když někdo tančí, aniž sleduje, jaký druh hudby a rytmu se hraje — hned

léčivé

YAYA DIALLO

se ví, že ho posedl konkrétní duch. Každý duch provokuje charakteristické pohyby, které jsou ve výpravěních, mýtech a pohádkách kmene neustále opakovány staršími a moudřími. Jejich pohádky poskytují informace zděděné po předcích.

Vesničtí hudebníci sami sebe za léčitele nikdy neoznačují. Zjistí-li při tanci u někoho problém, nejprve o tom nemluví a dále tiše pozorují. Pokud se ujistí, že jde o vážnější problém, navštíví rodinu postiženého a diskretně jí sdělí své zjištění. Vyptají se, jestli si členové rodiny všimli v chování toho člověka něčeho nezvyklého, jestli nedochází ke konfliktům. Vyptávají se také přátel, a když jsou první podezřelí, jestli označí člověka za nemocného, sikiere-folo. Pak jsou hudebníci požádáni o pomoc a společně vyberou toho, který by nemocnému mohl pomoci.

Někdy je nemoc lehká a pomoc celkem snadná a jednoduchá. V Africe lze poměrně často potkat lidi, kteří se neustále hrabou v odpadcích a ve špíně. Jsou to lidé, kteří utrpěli nějaké zklamání a podvědomě hledají, co ztratili. Říkáme, že jsou posedlí duchem smetiště. První pomoc může v takovém případě smeknout sama komunita. Lidé jim nenadávají, nevy-smívají se jim, neodhánějí je. Naopak, rodina, která se za svého člena nestydí, vyhledá hudebníka, o kterém je přesvědčena, že může pomoci, a ten zahájí léčbu.

Jiní nemocní jsou přesvědčeni, že jsou určitým zvířetem. Jiní si zase myslí, že jsou semenem nějaké rostliny nebo rostlinou. Někdy můžete vidět člověka, který se svíjí na zemi, protože je přesvědčen, že ho posedl duch hada. V těchto případech pomůžte rozhovor se členy rodiny či společný tanec upřesnit diagnózu a zjistit, zda se nejedná o pouhou epizodu, momentální stav a jev. Někdy je nemocný poslán pryč z vesnice — izolace a únik z prostředí, které možná potíže způsobilo, jsou často také silným terapeutickým prostředkem. Někdy jsou předepsány léčivé byliny; většinou je ale aplikována příslušná léčba hudbou.

Pokud je situace vážnější a z pohovorů se členy rodiny a komunity vyjde najevo, že příčiny jsou společenské, je svolána rada vesnice. Každý člen rady se může k případu vyjádřit, a je-li to potřeba, je uspořádán rituál pro znovuoobnovení klidu a míru ve vesnici.

bubny

Proces léčby může být dlouhý a pacient někdy bydlí v chýši hudebníka, aby tak mohl být pečlivěji pozorován. Občas se jedná dokonce i o více pacientů najednou. Někteří agresivní pacienti musí být spoutáni. Vždy jde o velmi choulostivé společenské problémy a hudebník to vše musí zjistit a snažit se zklamání či beznaději nahradit novými možnostmi. Jinak řečeno, hudebník-léčitel se snaží pomocí bylin, tance nebo slov vrátit pacientovi sebedůvěru a naději.

Vesničtí hudebníci také znají symptomy mnoha nemocí způsobených parazity a léčitelných bylinami. Někteří parazité způsobují halucinace a vize červů, hadů nebo monster; tehdy je třeba zjistit skutečnou příčinu halucinací, aby při špatné léčbě nedošlo k ještě vážnějším potížím.

Je také třeba rozpoznat, nejde-li o epileptický záchvat, a nespěst si epilepsii s transem. Epileptický záchvat se dá zastavit zvukem zvonu nebo blikáním světla. Tradiční způsoby epilepsii nevléčí, ale zcela jistě zmírní intenzitu záchvatů.

Hudebníci z Mlinianky ve své diagnóze kombinují analytické dovednosti s intuicí. Mám přítele, který

kdysi hrál na talking drum, dokáže předpovídat smrt lidí z vesnice. Samozřejmě, lidé to většinou nechťejí slyšet. Jiný bubneník se ve snech dovidá, jaké léčivé rostliny na tu kterou nemoc má použít. O důležitosti snů vědí všichni hudebníci. Já sám jsem snil o hudbě a s hudbou již od dětství. Často se mi zdá, že hraji v některém tradičním orchestru. Když se probudím, snažím se vzpomenout si, jaký rytmus jsem ve snu hrál, a zapamatovat si ho. Značně jsem tak obohatil svou hudbu.

LÉČENÍ HUDBOU

Když hudebník, najatý rodinou, určí po sérii dotazování diagnózu, je uspořádán společenský léčebný rituál. Členové rodiny a hudebníci se shromáždí uprostřed vesnice, aby připravili společný tanec, který pomůže nemocnému vyhnat z těla zlého ducha. Nejprve se hraje hudba, která má přilákat lidi a duchy z vesnice a z okolí. Když hudebníci cítí, že se shromáždilo dost lidí, přivedou nemocného, který poslední noc spal na posvátném místě. Hudebníci pak hrají rytmus, spojovaný s duchem, který posedl nemocného. Například někteří duchové rezonují s ryt-

mem kovářů, a i když pacient není kovář, musí se naučit tanec kovářů, který mu pak pomůže ducha se zbavit. Tentýž tanec pak musí, i když už je vyléčen, ještě nějakou dobu tančit při společenských slavnostech či iniciačních obřadech. Tanec a rytmus mu pomohou získat odolnost proti zlému duchu.

Nejefektivnější hudbou pro kolektivní léčení, pohřby či posvátné očistné obřady je hudba monotónní. Jakmile hudebník zjistí, že určitý rytmus pacientovi vyhovuje a funguje, nepřestává ho hrát. To se týká jak rytmu, tak jednotlivých tónů bubnu. Tradiční buben produkuje tři základní zvuky — nízký, střední a vysoký. Pokud například nízký zvuk bubnu pacientův stav zhoršuje, měl by být vynechán. Případy hysterie se naopak zhoršují vysokými zvuky.

Jakmile je nalezen ten správný zvuk, hudebník pak udržuje stále stejný rytmus tak dlouho, jak je třeba. Klidně i tři hodiny. Stabilizující uklidňující rytmus pomáhá nemocnému nalézt a ustálit tělesnou a psychickou rovnováhu. Není důvod ke změně rytmu a právě díky monotónnosti se vrací radost ze života.

Hraji-li hudebníci v jedné vesnici poněkoličkáte, nemění rytmus a neimprovizují. Ne z nedostatku invence a imaginace, nebo dokonce hráčského umění. Jde tu o terapeutický účel. Hudebníci v Mlinance používají opakování stejně, jako je používáno při autosugesci, afirmacích nebo mantrách.

Neznamená to ale, že by existoval jen omezený repertoár. Určení té správné hudby v tom správném čase je věci velmi individuální a neexistují nějaké návody. Je třeba ustavit pomyslný dialog mezi zvukem, tak jako ho produkuje hudebník na svém nástroji, a reakci člověka, který je léčen. Pečlivým pozorováním a pomocí intuice pak hudebník objeví ten správný, někdy už známý, jindy zcela unikátní rytmus.

Pokud to léčba vyžaduje, používají se rychlé rytmy, aby se tělo pacienta zenergetizovalo. Někteří léčitelé dokonce pacienti povzbuzují údery holí. Nejde o trest nebo sadismus, ale opěť o terapii. Dosáhne-li se katarze, hudba ještě pokračuje, dokud se pacient nezklidní docela, a pak je pro ustálení léčivého procesu opět hrán monotónní rytmus.

Jak vlastně hudba léčí je záhadou. Možná jde skutečně o návrat k určitým přírodním a tělesným rytmům, možná tohle tajemství tkví ve způsobech, jakými člověk vnímá a zpracovává zvukové signály—jak je akustická energie zvuku převáděna do bioelektrického systému v těle a mozku. Možná jde o synchronizaci mozkové činnosti a mozkových hemisfér. Protože, co jiného je léčení, než opětné sestavování rozpadlých částí dohromady, do jednoho celku?

Nalezení toho správného rytmu je to nejsložitější, co hudebníka čeká a co se musí celá léta učit. Stejná nemoc se stejnými symptomy může mít u dvou lidí zcela rozdílné příčiny, a proto tedy pro účely léčení vyžaduje zcela odlišný rytmus. Hudebník musí vzít do úvahy temperament pacienta — je spíše letargický, nebo neustále nervózní? Hudebník se musí naladit na pacientovu mysl a jeho niterné potřeby. Jedině tak může být léčba efektivní. Pokud hudebník ztratí zájem a začne být mechanický, změní se i hudba. Hudebník je integrální součástí terapie. Bez jeho zaujetí by žádná hudba nefungovala.

V Evropě a na Západě se vzdělání Afričané občas pokoušejí kombinovat africkou a západní léčbu. Při Institutu africké medicíny v Dakaru a v některých nemocnicích v Zaire se lékaři pokoušeli nalézt nějaké hlavní momenty a zásady tradiční léčby hudbou, aby je pak mohli začít používat masově. Jenže to nefungovalo. Chybělo to, co je z afrického hlediska nejdůležitější — víra. Západní věda je založena na objektivizujícím a neutrálním postoji, zatímco africká verze léčení vyžaduje absolutní osobní nasazení léčitele a víru komunity v jeho umění.

Zatímco v Africe hudba vždy byla a stále je léčivá, terapeutické možnosti hudby k léčení mnoha nemocí se dnes na Západě teprve znovu objevují. Západ objevuje, že hudba léčí, přináší radost, působí preventivně.

HUDEBNÍK - LÉČITEL

V kmenových společnostech je umění hrát na nějaký nástroj základem pro možnost stát se léčitelem. Tradiční hudba představuje rozsáhlý soubor znalostí a dovedností. Hudebníci dokáží poskytnout útěchu, přinést radost, zklidnit žal, disciplinovaně hrát během rituálů nebo pohřbů. To vyžaduje značné dovednosti a disciplínu na jedné, a respekt a úctu na druhé straně.

Hudebník sám musí za všech okolností zůstat emočně nezaangažován. Například při slavnosti ohně si tanečnické někdy vloží hořící větve do úst — hudebník, který by byl tímto úkazem udiven nebo dokonce překvapen, by nedokázal dále hrát. Pokud by se lekl a přestal hrát, došlo by zcela jistě k přerušení rituálu a možná i k popálení tanečnicka i hudebníka samotného.

Dalším důležitým předpokladem úspěšného léčitelství je umění ochránit sebe sama před důsledky negativního vlivu nemocí nebo zlých duchů osob, se kterými hudebník přichází do styku. Hudba je v tomto smyslu komunikací mezi dvěma světy a hudebník musí umět chránit jak sebe, tak ostatní.

Hudebníci z Mlinianky jsou jakýmisi psychology či psychiatry. Nejenže rozumí příčinám a symptomům mnoha nemocí, ale chápou i různé systémy lidského těla. Protože pracují se zvukem, pomocí kterého působí na lidské tělo i mysl, potřebují vědět, které zvuky a rytmy mají příznivý efekt. Je-li zapotřebí použít léčivé rostliny, musí je znát. Je-li třeba zkombinovat zvuk a byliny, musí vědět, který se hodí ke kterým. Někteří léčitelé věnují víc času hledání a sušení bylin než hře na svůj nástroj.

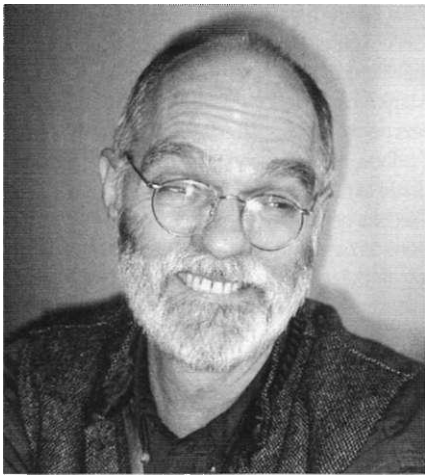
Hudba hraje v minianské kultuře velmi důležitou a širokou úlohu — od hudby pro radost až po hudbu k pohřbům, od náboženské hudby až po hudbu k věštění a pro rituály. Praxe použití hudby k léčení je založena na psychologickém pozorování, diagnostické přesnosti a pochopení vlivu zvuku na člověka. To dále zahrnuje i použití léčivých bylin.

Protože hudba není psaná, posiluje také paměť. Hudebníci používají speciální rostlinné prášky, aby posílili výkon své paměti, nebo potlačili negativní vliv trémy. Ochránějí společenskou morálku. Zodpovědně udržují náboženské přesvědčení celé komunity, protože poklesne-li jejich morálka a víra, poklesne morálka a víra celé komunity.

*Z knihy The Healing Drum: African Wisdom Teaching
vybral a přeložil V. M.*

tiché mís

V rámci slavnostního otevření Duše východu, po projevu svamidžhi Mahešvaranandy a prohlídce tří pater, nacpaných zbožím z Indie, Nepálu a Tibetu, požádal mým prostřednictvím 15. února 1999 Henry Marshall jednoho z prodáváčů, aby do reproduktorů, umístěných v celém tom novém obchodním domě, pustil první mantru z třetího CD, tedy mantru, vyzývající Lakšmi, bohyni hojnosti, prosperity a schopnosti nelpět na hmotném vlastnictví. I stalo se, takže když jsme se o deset minut později loučili, stále ještě rozeznávala stěny a chodby. Když jsme pak, za neustálého loučení s dalšími a dalšími známými postupovali dolů, chodbami zněla další mantra, Amba Amba. A když jsme se dostali do světsky turistického podchodu přeplněného prodejními stánky skla a triček, všude se rozezněla třetí mantra, kterou Henry složil pro svou životní partnerku Rickie. Všichni čtyři, Henry a jeho žena Rickie, já a moje žena Tamara, jsme věděli, že tohle je okamžik, do kterého se zauzllila celá řada dlouhých časoprostorových křivek. Poblíž místa, kde Karel IV, zakládal Karlův most, blízko mostecké věže, do které je ve čtyřech patrech symbolů zašifrováno poselství středověkých stavitelů chrámů, na konci 20. století se v rytmu z laserem v milisekundách přečtených Informací, uložených v posloupnosti delších a kratších dírek v umělé hmotě céděčka, rozechvívaly membrány reproduktorů a biliony molekul vodních par, kyslíku, dusíku a pražské špíny, jejich tlakové vlny zachytávaly naše uši, bubínky to zesílily, po nervech se do center sluchu dostaly chemicko-elektrické vzruchy a my slyšeli a věděli, že tohle je okamžik, do kterého se zauzllila celá řada časoprostorových křivek. Americký autor slov mantry, která se zrodila kdysi kdesi v Indii, a zprostředkovatel melodie, která se odněkud z mimoprostoru vynořila a skrze Henryho, japonské přehrávače a holandskou technologii dostala do formy, na kterou se mohou vyladit i statisíce dalších lidí, stál na chodbě obchodního domu indického majitele v centru Prahy, centra Česka a Evropy, a kolem zněla mantra.

V roce 1994 se mi do rukou dostaly Henryho verze manter. Ihned jsem je přeložil do češtiny a Henrymu napsal. O rok později vydal druhé CD. Požádal jsem ho o pár informací pro BARÁKU a on poslal text své právě dokončené autobiografické knihy. Okamžitě jsem sedl, knihu přeložil, a Henryho pozval do Prahy. Díky neutuchajícímu optimismu a energii v Praze žijícího Inda Góvinda Ráždžpúta pak vyšlo české vydání knihy ještě dříve než ori-

ginál v angličtině a holandštině v Amsterdamu, kde Marshallovi již deset let žijí. Henry s Rickie tentokrát přijeli, zazpívali na festivalu Hudba k tichu ve Frýdku-Místku, ale v Praze na zpěv manter přišlo jen dvacet lidí. Nevadí, říkal jsem jim, za pár let přijde plný sál.

Mezitím vyšlo třetí CD, pak e-mail dal e-mail a Henry přijel zazpívat. Všechno se stihlo a podařilo. Druhé přepracované vydání Henryho knihy (*MANTRY: Zpěvem ke klidu a míru*) mělo přesně 108 stran a podařilo se ho převést z tiskárny rovnou na koncert. Do velkého sálu OKD Vltavská přišlo téměř 900 lidí. A asi nikdo z nich na ten večer nezapomene. Protože jsme se všichni dotýkali oné dimenze, pro kterou se mantry zpívají tisíce let. Byli jsme jedno a voněli jsme sanskrtem a radostí. Na videozáznamu lze sledovat, jak i ty nejzapšklejší obličejové tají, koutky úst se zvedají a po devadesáti minutách všechny oči září jak jógické reflektory. Druhý den Henry ještě téměř dvě hodiny povídal na téma »praktická duchovnost« a odpovídal na otázky studentů University nového věku.

O týden později jsme Henryho a Rickie (na cestě zpět ze semináře ve Vídni) převáželi z nádraží na letiště, s mezipřístáním právě na otevření obchodního domu *Duše východu*. V taxíku jsme jim předali album fotografií, otázky pro tento rozhovor a videokazetu se záznamem Večera plného manter. Nakonec jsme tedy stáli v chodbě a poslouchali, jak průchod poblíž mostecké věže a Karlova mostu zní mantrou na počest Rickie. A všichni čtyři, Henry a Rickie, já a Tamara, jsme věděli, že tohle je okamžik, do kterého se zauzllila předlouhá řada časoprostorových křivek. Všechno bylo a je, jak má být. A září. Džai!

ROZHOVOR S HENRY MARSHALLEM

Co je to, čemu se říká duchovní cesta? Co znamená duchovní cesta pro tebe a co může znamenat pro současného člověka?

Existenciální teologové mne poučili, že duchovnost je nejlépe aplikovat přímo do středu každodenního života. Mám dojem, že to přesně tak funguje. Duchovnost je stav, ve kterém si je člověk vědom svých nejvyšších aspirací uprostřed každodenního života. Všechno, co pak dělá, je nazíráno z této perspektivy.

Je to stejné, jako když indiáni, než vykonali nějaký čin, uvažovali o tom, jaké důsledky tento čin bude mít pro následných sedm dalších generací. V každodenním životě zapadána jde o to, aby si člověk byl vědom smyslu sebemenší činnosti. Přitom cíle, smysl nebo kontext veškeré aktivity by měly být ty nejvzdálenější a nejvyšší. Zabývat se okamžitými důsledky asi není to pravé, člověk by se opravdu měl soustředit na ty nejvzdálenější cíle.

Používáš ty sám mantry za účelem zkvalitnění své duchovní cesty? A pokud ano, co je to vlastně mantra?

Zpívám mantry velmi často. Pomáhají mi najít se, koncentrovat se, vycentrovat se. Pomáhají mi znovu a znovu se dostat do onoho tichého místa, ze kterého jsem schopen zaslechnout zvuk oné velké Pravdy. A nejen zaslechnout, ale i cítit — přijmout ji za svou.

Slovo mantra je ze sanskrtu, *man* má co dělat s myslí a *tra* znamená chránit, ochraňovat. Je to určitý nástroj, vibrace zvuku, které mohou člověku pomoci chránit mysl. Při zpěvu mantry vzniká zvláštní rezonance, která, jak říkají staří mistři a jak jsem si i já vyzkoušel, dokáže člověku propojit jeho obvyklou úroveň vědomí s něčím, co je nad ní. Tato rezonance jako by otevírala určitý přístup k naší obvyklé mysli na úroveň, ve které je mysl schopna vše vnímat jako z vyšší, jiné perspektivy. Pomáhá mysli nenechat se zaměstnávat běžnými každodenními starostmi typu jak zaplatím ten účet, co dělá soused atd.

Jaký může mít mantra smysl pro současného člověka?

V tomto kontextu je mantra klíčem, jak si odemknout dveře a dostat se ze světa, který tak zaměstnává naši mysl do té míry, že si ani neuvědomujeme, jak ničíme své prostředí, jaké způsobujeme politické problémy, v jakém chaosu žijeme. Mantra je klíč, který skutečně otevírá bránu z tohoto chaosu ven a umožňuje vyladit se do klidnějšího, stálejšího stavu, v němž je možno naladit se na kontext, který není jen každodenní, pozemský — ale kosmický. Na úroveň, která je plna hojnosti, tvořivosti a skutečné pravdy. Ty nejvznešenější hodnoty, o kterých se v mantrách zpívá, jsou právě takto, zpíváním manter, dosažitelné.

Čím se liší mantry ve tvých úpravách od manter, jak je zpívají tradiční indiští učitelé?

Když zpívám mantry svým způsobem, zažívám totéž, co jsem zažíval, když jsem se svým guruem zpíval mantry tradičním způsobem. Zvláště na jihu Indie, kde se mantry zpívají živěji a dalo by se říci někdy až divoce. Lidé se tam hýbou, pohupují, tleskají do rytmu. Já zpívám mantry také mnoha různými způsoby, někdy je to spíš forma meditace, ale samozřejmě miluji i ten divočejší způsob zpěvu manter, když se lidé ve vesnici sejdou a po nějaké době je zpěv extatickým a dokonalým vyjádřením životní energie. To je to, čeho jsem chtěl dosáhnout, a tak jsem prostě použil západní nástroje a západní způsob zpěvu. Např. sedíme na židlích, což v Indii zvykem není. V každém případě se ale, právě tak jako vjihoidické vesnici, snažíme zpívat co nejautentičtěji, přímo ze srdce. A pak se i nám občas ve skupině stane totéž, co se někdy stane při zpěvu manter v té jiholndické vesnici.

Některé mantry jsi složil ty sám. Jak k tomu došlo?

Mantry samozřejmě nejsou již hotové, předem dané hudební útvary se slovy a konkrétní melodií. Spíše jsou to slova a melodie, které jsou lidem jaksi

to pravdy

vnuknuty. Světci při meditaci najednou jako by slyšeli určitou frázi — a tak vznikaly mantry, kterých je dnes v Indii známo několik desítek tisíc. I můj guru Sant Kešavadas byl součástí této tradice a sám vytvořil stovky nových manter. Naučil mne vyladit se a být připraven na určitý moment, kdy přijde inspirace a slova nebo melodie vzniknou jakoby samy od sebe. V mantře samozřejmě nejde o nějakou dlouhou kompozici, ale jde o co nejkratší a nejsnazší, snadno opakovatelnou formu. Nelze si sednout a říci si: Teď složím mantru. Prostě se to musí občas přihodit a já jsem velice šťastný, že se mi to někdy podařilo.

Můžeš uvést konkrétní mantru nebo konkrétní příběh některé mantry, kterou jsi složil?

Jednou jsme ve skupině zpívali a o přestávce se jeden člověk zeptal, jestli neexistuje mantra, která říká prostě *děkuji*. Já jsem to samozřejmě nevěděl a ptal jsem se svého mistra. Sant Kešavadas řekl, že si na žádnou nevzpomíná, a že by to mohlo být jednoduché — *Dhanjavád*. *Dhanjavád* v sanskrtu znamená děkuji. Chvilí jsem meditoval a zkoušel jsem si často slovo *dhanjavád* jen tak prozpěvovat. Dlouho se nic nedělo, ale jednoho dne, když jsem se ráno probudil a s ještě s rozcuchanými vlasy na sebe koukl do zrcadla, uslyšel jsem tu melodii: *Dhanjavád, dhanjavád, dhanjavád ananda*. Šel jsem na dlouhou procházku deštivým a zamlženým městem a neustále jsem si tuhle melodii zpíval. Když jsem to na hodině jógy chtěl skupině zazpívat, najednou jsem si na tu jednoduchou melodii nemohl vůbec vzpomenout. A teprve s pomocí přátel jsem ji postupně znovu rekonstruoval. Podařilo se mi znovu se napojit na ten moment, ve kterém ta melodie ze mně vytryskla. Tak vzniká skutečná mantra — odněkud se zjeví sama.

Vedeš po Evropě a ve Spojených státech desítky seminářů, na kterých se zpívají mantry. Co se s lidmi děje? Co se děje v jejich myslích a tělech, když nějakou dobu zpívají mantry? Jak je vidíš na konci semináře ty?

Lidé jsou pak šťastní, uvolnění, klidní. Zdá se mi, že jsou klidnější, než kdyby jen tak meditovali. Možná se jim podařilo více a lépe stabilizovat jejich energie. Případá mi, že lidé po zpěvu manter získali přesně to, co chtěli a potřebovali. Jakési vyšší vedení, radu, která je ujišťuje v přesvědčení, že právě to, co teď dělají, je to nejlepší a jediné možné. Po každém zpěvu manter mi připadá, že zase udělali velký krok blíž tomuto stavu a místu.

Mohl bys jako vystudovaný psycholog zmínit některé psychologické efekty, vzniklé při zpívání manter?

Tělo, mysl a duše jsou jedno. To je základní princip trienergetiky, kterou vyvinula a učí moje žena Rickie, rovněž vystudovaná psychologička a terapeutka. Jde o holistický přístup k člověku. Z psychologického hlediska se lidé zpěvem manter zklidní, jsou více soustředění na sebe sama. Mám pocit,

že tyto efekty jsou i fyziologicky založeny na zklidnění dechu, soustředění pozornosti, stabilizaci elektromagnetických pochodů v těle a v nervovém systému, právě dlouhým dechem a soustředěním na pozitivní koncept. Při zpěvu manter se děje něco víc než při zpěvu obvyklých písní, něco, co je velmi obtížné definovat. Možná jde o onu vibrační úroveň, které se člověk zpívající mantru dotýká. Jako by získával přístup k něčemu, co západní věda ještě nedokáže definovat. Něco, co má co činit s kosmickou pravdou, s tím, co manifestují sanskrtská slova manter a pro co náš obvyklý jazyk nemá termíny. A nebo jen opisné — např. láska, krása atd.

Můžeš zmínit příběh člověka, na kterém jsi pozoroval radikální duchovní transformaci právě díky zpěvu manter?

Skutečně dojemné bylo sledovat jednu ženu, která nedokázala zvládnout své výbuchy hněvu, protože měla hyperaktivní dítě. Její dvouletá holčička byla příliš aktivní a z jejího hlediska příliš nešikovná. Žena si s ní vůbec nevěděla rady, a tak začala pravidelně zpívat mantru *Gopála* společně se svou dcerou. Našla tak způsob, jak se spojit se svou dcerou, a to ji vyvedlo z pocitu, že ji nezvládá, že je nedisciplinovaná a nevychovaná. Začala svou dceru vnímat jako nádhernou, téměř božskou bytost, která vyplnila její vlastní život. Bylo to neuvěřitelné.

Napsal jsi autobiografickou knihu o mantrách a po několika letech jsi ji přepracoval. Proč?

Knihu jsem přepracoval, protože po prvním vydání můj guru onemocněl a zemřel. Po jeho smrti se začaly šířit pomluvy o jeho vztahu k některým ženám a já jsem z toho byl smutný. Teprve později, po mnoha diskusích se svou ženou, jsem si uvědomil, že právě v době, kdy byl nemocen, jsem ho vnímal z více negativní a tělesné stránky. Teprve pak jsem si uvědomil, že to byl velký muž, kterého i jeho lidské slabosti posvěcovaly. Uvědomil jsem si, že to, co jsem o něm napsal do své knihy, ho nějakým způsobem oslavovalo a stavělo do role gurua, který jako by neměl vůbec co do činění s tělem a jeho slabostmi. Proto jsem přepracoval zvláště tu poslední část knihy o procesu, kterým jsem já sám musel projít, abych se mohl i já stát učitelem a našel svůj způsob, jak mantry učit a jak hovořit o svém guruovi, aniž bych ho jen pasivně zbožňoval.

Jakou zpětnou vazbu jsi při psaní knihy získal?

Získal jsem tím skutečně moc. Lidé, kteří si obě vydání přečetli, mi pak říkali, že to bylo jako sedět se mnou večer u ohně a povídat si. Povídat si se skutečně dobrým přítelem a právě díky otevřenosti rozhovoru ho pak lépe znát. Pro některé lidi byla právě kniha o mé cestě za mantrami tím nejlepším pomocníkem na jejich cestě. I oni si uvědomili, že lidské vlastnosti mohou být dokonalé právě tak jako vznešené koncepce. Jsem velmi rád, že jsem tu knihu napsal.

Vydal jsi tři velmi úspěšná CD právě se svými úpravami kolektivního zpěvu manter. Bylo obtížné např. ve studiu docílit uvolněnou atmosféru, pro zpěv manter tak nezbytnou?

Docílit toho, aby i v nahrávacím studiu vzniklo kouzlo manter, je skutečně velmi obtížné. Jedním řešením bylo zkoušet nahrávat mantry při obvyklých, pravidelných setkáních naší skupiny. Při takovýchto večerech jsme velmi brzy všichni »v tom«, a podařilo se nám tak získat několik nahrávek, na kterých byl dokonale zachycen duch dobře zpívané mantry. Bohužel nahrávky neměly odpovídající technickou kvalitu. Pokud to šlo, použili jsme takto provedenou nahrávku ve studiu jako základní stopu, a k ní jsme nahrávali další nástroje nebo další zpěv. Někdy jsme mantry točili ve studiu, a tak jsme si pomohli např. tím, že jsme zhasli zářivky a zapálili si svíčky, vonné tyčinky, chytli jsme se za ruce a pokusili se vytvořit atmosféru našich obvyklých setkání: předstírali jsme, že nevidíme ten les mikrofonů kolem. To byl asi ten nejlepší způsob, jak docílit na nahrávce odpovídající atmosféru.

V nejbližší době vyjde tvé další CD, které se bude jmenovat *Hudba pro mantry*. Můžeš blíže vysvětlit svou představu?

Šlo nám o vytvoření takové nahrávky, která by pomohla menším skupinám nebo jednotlivcům zpívajícím mantry. Zpívá-li člověk mantry ve dvojici nebo sám, je někdy těžké cítit individuálně vytvořenou atmosféru mantry, protože z nahrávky, se kterou zpívá, zní čtyřicet hlasů. Jde tedy o to, že na začátku zazpíváme mantru jen několikrát, pak přestaneme zpívat, ale hudba hraje a vyvíjí se dál dalších osm nebo deset minut. U několika manter jsme nahráli hudební doprovod přesně tak dlouhý, aby počet přezpívání mantry dosáhl ideálního čísla 108. Účelem je poskytnout lidem, kteří rádi a vášnivě zpívají mantry, co nejkvalitnější hudební doprovod k jejich zpěvu. Zároveň se dá nahrávka docela dobře použít i jako ambientní zdroj příjemné hudby a dokonce se na ni dá i tančit.

Jak vidíš sám sebe coby člověka, který se v tak chaotickém světě pokouší pomoci, harmonizovat, nabídnout řešení?

V každém případě se tím, že zpívám indické mantry a že vím, jak to v Indii vypadá, snažím být a chovat ekologičtěji a ne tak konzumně. Snažím se všechny ty krásné ideje manter nejen imitovat, ale aplikovat do každodenního života. Nešlo tedy o to, že bych uslyšel nějakou mantru a řekl si tu

natočím a vydám. Snažil jsem se mantry skutečně naučit, abych je do co největší hloubky pochopil a mohl jejich poselství předávat dál. Nešlo mi o onen bohužel běžný přístup, kdy zapadán natočí např. aboridžinskou písničku v Austrálii a pak na ní v Americe zbohatne — vlastně ji tak ukradne. Já jsem se vždycky snažil pracovat s mantrami s co největší úctou a vnitřní znalostí. I ve vztahu ke svým učitelům jsem se vždy snažil být co nejkorektnější, i co se týče oné materiální stránky věd. Je to asi jako v té slavné příhodě s Gándhím, kdy ho jedna žena požádala, aby odnaučil jejího syna jíst sladké. Gándhí řekl, že se o to pokusí, ale že mají přijít až za týden. Když žena se synem opět přišla, Gándhí malému chlapci vysvětlil, že cukr je škodlivý a nezdravý a že by ho neměl jíst. Žena poděkovala, ale přece jen jí to nedalo a zeptala se, proč to jejímu synovi neřekl již před týdnem. Gándhí odpověděl, že se nejdřív musel odnaučit jíst cukr.

V knize píšeš i o učiteli Adano Leyovi. Můžeš se o něm a jeho učení zmínit podrobněji?

Adano mě učil, jak se pomalu nezabíjet pro mě tehdy obvyklým způsobem žití. Naučil mě základním technikám, jak pečovat o tělo, jak si ho vážit, jak ho čistit, aby se tak zklidnily emoce a člověk konečně mohl duchovně pracovat. Adano byl skutečný mistr meditace a velmi dobrý léčitel. Byl to nepřetržitý, mnohaúrovňový proud učení, ve kterém jsem znovu a znovu nalézal paralely s mnoha jinými učenými různých kultur. Tehdy jsem zoufale hledal nějaký model, nějakého gurua, nějakého mistra, který by pro mě ony základní kosmické principy zjednodušil a vysvětlil tak, abych je pochopil. Který by mě naučil být šťastný. Adanovi se to podařilo. Ukázal mi, že to jde, a že i já mohu nalézt svůj vlastní návod a způsob šťastného života.

V knize ses také zmínil o solární dietě. Co to je? Stále ji dodrжуješ?

V základě jde o to, aby člověk konzumoval určité základní potraviny ve správnou dobu. Ovoce je např. zralé přes den, zatímco brambory jsou nejzralejší za tmy. Samozřejmě, že člověk žijící v dnešní uspěchané době, zvláště ve městech, nemůže jíst tak správně, jak by chtěl. Naštěstí mě Rickie naučila pít svou ranní moč. Člověk tak získává zpět určité prvky a chemické sloučeniny, které tělo potřebuje a které by jinak, např. v důsledku nesprávného stylu jídla nebo nemožnosti zvolit to nejlepší jídlo, nenávratně zmizely. Jde o jakousi prvkovou a chemickou recyklaci. Já to považuji za jakýsi způsob korekce každodenních prohřešků proti ideálnímu stylu stravování. Dělán to denně a jsem přesvědčen o tom, že mne to udržuje v rovnováze. Plíť ranní moči je prastará jógická technika a mohu ji jen doporučit.

Správná strava a v neposlední řadě i dokonale vyčištěná střeva jsou nezbytným základem pro to, aby meditace mohla být co nejvyšší.

Mimochodem, urinoterapie, jak se pítí ranní moči dnes říká, je také docela dobrý způsob, jak na sobě zapracovat, zvláště pokud člověk konzumuje červené maso, má problémy s alkoholem nebo s drogami. V takových případech není pítí ranní moči nic příjemného. Člověk může buď začít

třeba tím, že si moč rozředí vodou a postupně bude zvyšovat dávky, anebo si uvědomí dopad toho, co dělá, na svůj zdravotní a psychický stav a přestane pít nebo brát drogy. Na kvalitě ranní moči pak velmi brzy pozná důsledky svého rozhodnutí. Urinoterapie je v každém případě proces, který mohu doporučit lidem již do jisté míry čistým. Je to proces dlouhodobý a člověk musí být velmi opatrný, co se týče zvyšování dávek. V každém případě doporučuji nastudovat příslušnou literaturu a nesnažit se urinoterapii aplikovat ze dne na den.

Proč myslíš, že i tak dříve nemyslitelné terapie jsou dnes stále rozšířenější?

Možná jde o určitý ekologický přístup, o recyklaci s ekonomickým dopadem. Ve Spojených státech se dnes zužitkovává i koňská moč a vyrábí se z ní spousta léků.

Jsi Američan, ale již delší dobu žiješ v Holandsku. Proč?

Opustil jsem USA se svou ženou v době, kdy byl George Bush znovu zvolen prezidentem. Už jsme měli až po krk politické atmosféry Reaganovy éry. Tehdy to vypadalo, že Bush prostě jen bude pokračovat stejným stylem — a taky se to stalo. Dnes máme dvojí občanství a jsme velmi rádi, že se můžeme aktivně účastnit života v Holandsku a v Evropě. Například postupně sjednocování Evropy vnímáme především jako duchovní výzvu. Získali jsme také určitý odstup od té bláznivé stránky amerického života. Bereme si z americké kultury jen to nejlepší a to, co skutečně může pomoci, a můžeme tak nebyt dotčení někdy značně chaotickým systémem a stylem.

Přesto právě v USA sázíš stromy. Můžeš se o tom zmínit podrobněji?

Má rodina měla farmu v Louisianě. Ve své knize popisují mnohagenerační historický vývoj, kterého byla má rodina součástí, včetně otroctví. Já jsem to jako dítě a dospívající velmi nelibě nesl. Dnes jsem zdědil nějaké pozemky, které jsou využívány jako pastviny a bavlníkové plantáže a mo-

hu si tak splnit dětský sen. Jako dítě jsem snil o tom, že pokud jednou budu moci, vysázím hodně stromů. Ve své knize se zmiňuji o svém oblíbeném stromě a tomu jsem tehdy slíbil, že budu sázet stromy. Jako desetiletý kluk jsem na tento strom pravidelně lezl a v pohybujičích se větvích pozoroval okolní krajinu. Tehdy jsem docíloval určitých meditativních stavů transu daleko dřív, než jsem se o nich z jógy a literatury dozvěděl. Když mí rodiče zemřeli, začal jsem realizovat svůj plán a postupně měnit dobytkařskou tvář krajiny. Chov dobytka krajinu velmi ničí. Produkce hovězího je něco, s čím nechci mít ani v nejmenším co do činění. A tak jsem začal sázet stromy. Sehnal jsem si informace a pomocníky a dokonce získal i podporu ministerstva zemědělství lousianské vlády, jež si přes všechno, co dělá, přece jen uvědomuje, že výsadba stromů a lesů je pro krajinu velmi užitečná. Mám dnes hodně přátel, kteří mi pomáhají stromy sázet rozumně a tak, aby byla do budoucna zajištěna určitá samoregulace a rovnováha.

To je způsob, jakým ty sám aktivně přispíváš k vylepšení jinak stále se horšící ekologické situace na Zemi. Jaké pedagogické metody bys zvolil, právě s ohledem na zhoršující se životní prostředí?

Určitě by bylo dobré, aby mladí lidé studovali ekologii, biologické systémy. Když já jsem chodil do školy, nic z toho jsme studovat nemohli. Není třeba být specializovaný, důležité je získat základní ekologické vědomí o propojenosti všech ekosystémů života. Nezáleží na tom, jestli je člověk universitním profesorem, nebo pracuje svými rukama — je třeba si uvědomit, že cokoliv a kdekoli člověk dělá, ovlivňuje celý systém. Měl by tedy svou činnost vykonávat tak, aby co nejméně narušoval přirozenou vyváženost ekosystémů.

Doufám také, že stále více rodičů si bude o těchto věcech se svými dětmi povídat. Mé děti jednou v televizi uviděly typický, i když v tomto případě pozitivní americký slogan: »Recykluj, nebo zemři!«. Samozřejmě, že je to zaujalo, a několik následujících večerů jsme spolu velmi hezky diskutovali o mnohých problémech současného světa. Bylo to pro všechny velmi příjemné a konstruktivní. Myslím, že role rodičů je právě v oblasti ekologické výchovy nedocenitelná. My jsme se svými dcerami při sázení stromů a při péči o malé stromky mnohokrát nádherně hovořili o souvislostech a propojenosti ekosystémů. Vysadit stromek by se možná mohlo stát takovým rodným projektem.

Můžeš se pokusit popsat, co jsi prožíval během koncertu letos v únoru v Praze? Přijedeš za rok znova?

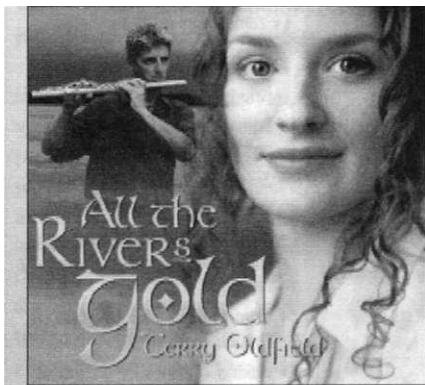
Moc se mi líbil a určitě přijedu. Byl jsem atmosférou koncertu unesen, i když já bych tomu neřikal koncert, protože jsme přece zpívali všichni. Slyšet, jak 900 lidí zpívá mantry, byl neopakovatelný zážitek. Právě tak příjemné bylo moci druhý den diskutovat s několika sty posluchači University Nového Věku. Byl to nádherný zážitek a dodalo mi to spoustu naděje do budoucna. Bylo to jako by gigantický sloup světla z Himaláje přistál v Praze. Dhanjavád.

All the rivers gold

Tery Okfield - New World Records 1999

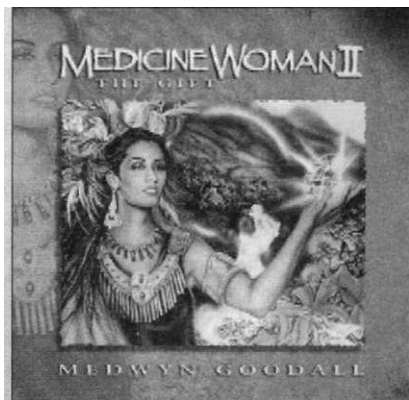
Po dvou letech jsme se dočkali dalšího alba dnes již »klasiika« hudby new age, anglického hráče na flétnu a skladatele Terryho Oldfielda. Ten se nechal inspirovat keltskými kořeny irské hudby, poprvé si napsal k několika skladbám i texty, a zkomponoval a s přáteli natočil velmi propracované a překvapivě hudební CD, které ocení příznivci chytré a melodické new age hudby i příznivci hudby spíše klasičtějšího a více proražovaného stylu. Jinak řečeno, tuhle hudbu si nelze pustit k obědu nebo jen jako kulisu — musíte si k ní sednout a soustředěně ji poslouchat. Teprve pak objevíte její skutečné hodnoty.

Medicine woman II – The gift

Medwyn Goodall - New World Records 1999

Pokračování velmi úspěšného alba »šamanka« (Medicine woman). V deseti pětiminutových skladbách mapuje jeden z nejuspěšnějších a zcela jistě nejproduktivnější autor Medwyn Goodall tajemný svět šamanských invokací, rytů a zvuků. Od úvodní oslavy, přes invokaci a oslavu krásy orchidejí, slunce, deště a posvátné hory, album upoutá a strhne dokonalým zvukem a magickou atmosférou. Goodalovy vášnivé španělské kytary, úpěnlivé flétny, naléhavé původní latinsko-americké bubny a další rytmické nástroje zvou jak k soustředěnému poslechu, tak k tanci a práci s energií.

VŠECHNY RECENZOVANÉ TITULY JSOU K DOSTÁNÍ NA TĚCHTO ADRESÁCH:

Roiva Music, Soukenická 3, Praha 1, ?? 02/2481 7181 • **Knihkupectví Bednářová**, Celetná 21, Praha 1, s 02/2421 3480 • **Čaj života**, Kollárova 1064/18, Teplice, IT 0417/419 40 • **Idea**, Horská 72/14, Trutnov, w 0439/813 919 • **Indira**, Karla IV., podchod, Hr. Králové, -n 049/553 4131 • **Kamala s. r. o.**, Náměstí republiky 2686, Pardubice, •& 040/62 300 13 • **Artforum knihkupectví**, Puchmaierova 8, Ostrava 1, w 069/6125 709 • **Shamanyka**, Na Roudné 1, Plzeň, -B 019/753 9513 • **Mercurius knihkupectví**, Příkop 6 — IBC, Brno, s 05/4517 5093 • **Aromatéka**, Místecká 256, Příbor, -B 0656/725 632 • **Aromatéka**, Náměstí 10, Štramberk, s 0656/852 061 • **Knihna Betlém**, Nám. Svobody 1321, Vsetín, « 0657/619 377

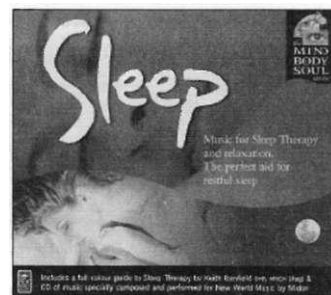
Sleep

Midori • New World Records 1999

Anglické hudební vydavatelství New World Records začalo před rokem vydávat velmi příjemnou sérii titulů pro konkrétní účely. V tomto případě složil autor Midori dvě dlouhé skladby tak, aby jejich posluchač spolehlivě usnul. Jako jiné tituly této série, i součástí obalu tohoto alba je pečlivě zpracovaná knižička, která posluchače seznámí s teorií spánku, doporučí, jak usínat a na co dbát, a dokonce uvádí spoustu adres institucí a společností, které se v Anglii problémem nespavosti profesionálně zabývají.

Tři další tituly, jako např. Shiatsu (hudba pro masáž a relaxaci), Reiki (hudba pro léčení a relaxaci) a Crystais připravil autor Llewelyn, titul Yoga připravil autor Lagoon West, a album Tai Chi je doprovodozeno autentickou čínskou hudbou.

Každé album této série se dá poslouchat v celé délce a hudba příjemně a nenásilně harmonizuje nejen ty, kteří ji budou používat ke cvičení jógy, k masáží nebo aby spolehlivě usnuli.

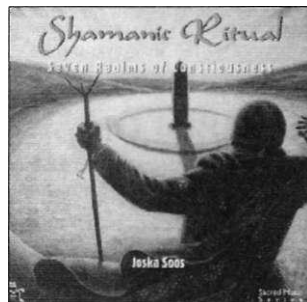

In resonance/Shamanic Ritual

Danny Becher/Joska Soos - Oreade Music 1999

Holandská společnost Oreade Music se díky své promyšlené ediční strategii konečně dostala i k vydávání posluchačsky velmi náročných, ale zvukově a duchovně velmi objevitelských titulů a podání lidí, kteří již celou řadu let výrazně ovlivňují hudbu new age.

Danny Becher je původem Němec. Vystudoval klasickou hudbu a teorii, ale dnes žije v Indii, učí na ayurvédském institutu teorii zvuku a léčivosti hudby, a umí zazpívat jak bel canto, tak šamansky nebo indicky. Před lety jsem slyšel několik jeho kazet s alikvótním zpěvem a byl jsem unesen autentičností jeho projevu a tím, jak byl, a stále je, jiný. Na tomto albu hraje na tibetské, nepálské mísy, mísové gongy z Japonska a Číny, skleněné mísy, čínské gongy, arabskou loutnu — a navíc velmi krásně zpívá. Pro zkušenější posluchače je to přímo lahůdka!

Joska Soos je původem Maďar, žije ale již od konce války v Belgii a Holandsku. Od roku 1975 učí šamanský zpěv a organizuje šamanské rituály. Odvolávají se na něho všichni další, kteří hráli nebo hrají na tibetské mísy (Joska byl prvním sběratelem a především prvním Evropanem, který věděl, k čemu mísy sloužily, jak se vyráběly a jak se s nimi dá »léčit«). Sám o sobě tvrdí, že neléčí, jen obnovuje harmonii lidského těla a duše.

CD je záznamem skutečného šamanského rituálu — není tedy jen o hudbě. Přesto, nebo právě proto, je velmi silné a působivé.

The spirit of reiki

Guna Sangah • Oreade music 1999

V cyklu titulů hudby pro konkrétní účely (například hudba pro masáž, hudba pro zen, tai-či atd.) vydává Oreade music hudbu pro reiki (a souběžně, ale na jiném albu, i hudbu pro feng-suej).

Reiki je stará a v současnosti znovu nalezená a stále populárnější japonská forma léčení pomocí dotýkání a pokládání rukou (reiznamená nekonečné možnosti využití této nebeské energie, ki symbolizuje životní energii). Čím otevřenější je ten, který léčí, tím více nebeské životodárné energie proudí jeho tělem a rukama, tím efektivnější je jeho léčení, a tím více i on sám této energie dostává. Oba tedy, léčitel i léčený, získávají.

S hudbou na tomto albu je to totéž: čím tišeji a déle člověk poslouchá, tím je nabitější klidem a vnitřním mírem. Dlouhé tóny smyčců a samotných houslí konejší, hladí, dotýkají se a léčí.

Smart Music

Oreade music 1998

Osmý titul velmi podařené série té nejmodernější zpracované hudby pro konkrétní účely je určen pro energetizaci. Jinak řečeno, jestli se dá hudba z hlediska energetických potřeb člověka dá rozdělit na hudbu, která nabíjí, a hudbu, která vybíjí, tohle je titul, který vám spolehlivě dobjí baterky. Donedávna se pro tyto účely dala spolehlivě použít, kromě indických manter (ale ty my Evropané neumíme zpívat a využívat), jen některá nahrávka gregoriánského chorálu a některé části některých titulů té lepší hudby new age. Edice »smart« je průkopnickým a velmi potřebným počinem holandského vydavatelství Oreade, které ve spolupráci s několika osvědčenými autory, a především Maxem Folmerem, sonomuzikologem a milovníkem Indické hudby, vydala alba, na kterých je digitálně smíštno hned několik možností, jak pozitivně ovlivnit lidské tělo. Kromě vrstvy hudební (v léčivé, církevní stupnici), mozkové (neslyšitelné, ale velmi potřebné vlny alfa nebo theta) a přírodní (každý titul vás oblaží jiným konejším zvukem přírody, např. šumem větru, zvukem potůčku nebo mořského příboje) je každé CD velmi kvalitně zvukově zpracováno. V tomto případě jde o hudbu Gregora Theelena, dórskou léčivou stupnici, se zvuky lesa a potůčku, a beta mozkovými vlnami. Za ten rok, kdy tuhle hudbu pouštím, jsem mnohokrát zjistil, že opravdu funguje.

Michael Harner: Víno duše (posvátný doušek šamanů)

Položili mne na bambusovou podložku pod velkou, došky krytou střechu společného »komunálního« kmenového domu. Vesnice byla tichá, až na cvrkot cvrčků a vzdálené vřeštění pavianů hluboko v džungli, jak jsem se tak očima nořil do tmy nade mnou, vystávala tam jakási rozmazaná a mdlá světla. Stávala se však čím dál ostřejšími a ve své změti i složitějšími a zčistajasna přecházela do barev velmi třípytých. Odněkud zdáli k mým uším doléhal silný zvuk podobný šumění vodopádu. Valil se a sílil, až docela zaplnil moje uši...

Obrazy mdlého světla nad mou hlavou zjasněly a postupně nabývaly formy jakéhosi nebeského baldachýnu, který se snad nejvíce podobal geometrické mozaice z malovaných skel. jasně fialová barva dodávala této neustále se rozšiřující a rostoucí střeše nade mnou tvar. Uvnitř této »nebeské sluje« jsem slyšel stále hlasitější zvuk tekoucích proudů vody. V pohybech stínů kolem sebe jsem mohl rozeznat jakési šeré, přesto však upoutávající postavy, jakmile se zdálo, že si mé oči si zvykají na všechn ten třpyt, celá tato pohyblivá scéna se proměnila v něco, co připomínalo velký dům smíchu, jakýsi nadpřirozený karneval démonů. V samotném jeho středu, dohlížející na všechn ten shon a dění kolem, byla obrovská krokodýlí hlava. Hleděla přímo na mne. Byla opravdu gigantická a divoce rozšklebená. Z jejich krápníkových zubatých čelistí se řinul prudký, takřka strhující proud vody. Vody kolem mne přibývalo. Hladina vod pomalu stoupala a s nimi i nebesa i ten zvláštní baldachýn nad nimi. Nakonec se to všechno pomalu metamorfózou proměnilo v prostou dualitu moře dole a modré oblohy nad ním. Nic víc. Všichni tvorové zmizeli.

Pak jsem ze své pozice nízko nad hladinou spatřil dvě velice podivné lodě, unášené větrem kupředu a zase zpátky. Pluly vzduchem pomalu ke mně, byly čím dál blíže. Pomalu se přetvářely do podoby plavidla s širokou příďí a dračí hlavou, ne nepodobné starodávné vikingské lodi. Uprostřed měla ta loď vztyčenu čtvercovou plachtu. Ta loď se lehce pohybovala nade mnou, zpátky a zas dopředu, a já mohl slyšet podivný svištěcí zvuk. Pak jsem viděl, že je to vlastně obrovská galéra s několika sty vesel, pohybuujícími se vpřed a zpět v souhře s tím pleskavým zvukem.

Najednou jsem si začal uvědomovat, že slyším tak krásný zpěv, jaký jsem nikdy v životě neslyšel. Byly to vysoce laděné éterické melodie, vycházející z myriád hlasů na palubě galéry. Když jsem se blížil začíval na palubu, mohl jsem spatřit velké množství lidí, kteří měli lidská těla, ale hlavy modrých sojek. Podobali se bohům s ptačími hlavami, jak je známe ze staroegyptských obrazů malovaných na stěnách hrobek. Ačkoli jsem se považoval za ateistu, v téhle chvíli jsem si byl nepochybně jist, že umírám a že lidé s ptačími hlavami si přišli pro mou duši, kterou měli naložit na svou loď a odvézt někam do nenávratna. Zatímco z mých prsou nepřestávala proudit unikající duše, uvědomoval jsem si, že ty nejdálčenější části a končetiny mého těla jsou čím dál zkráhlejší a zuhlejší. Umíral jsem.

Nejdřív paže a nohy, pak i celé tělo - cítil jsem, jako bych se přeměňoval v kus pevného betonu. Nemohl jsem ani mluvit, ani se po-

hnout. Postupně, jak se zkráhlost a tuhost dostávala až do mé hruďi, blíž k mému srdci, jsem se pokoušel přimět svá ústa, aby indiány požádala o pomoc, o nějaký protijed. Dělal jsem, co jsem mohl, ale nešlo to. Nebyl jsem schopen dát dohromady jedinou větu, poskládat slova. Nedokázal jsem promluvit. Zároveň se v kámen proměňovalo i moje břicho. Ze všech sil, takřka násilím, jsem musel udržovat své srdce, aby dál tlouklo. Začal jsem v zoufalství své srdce vyzvat slovy: »Ty můj příteli, můj nejdražší, nejvzácnější příteli, tuč prosím tě, tuč!« Prosil jsem ho, přemlouval ho, z posledních sil, které my ještě zbyly, jsem se mu snažil dodat odvahy k dalšímu a ještě dalšímu klepnutí. Pak jsem zas uviděl oceán, prázdnou neúrodnou zemi a jasně modré nebe. Najednou začaly z nebe po stovkách skapávat čemé skvrny a dopadaly na prázdnou zemi přímo přede mnou. Všiml jsem si, že ty »skvrny« jsou vlastně velké, lesklé a čemé kreatury s pahýlovitými křídly pterodaktylů a dlouhými, jakoby velrybími těly. Jejich hlavy mi však viditelné nebyly. Plácaly sebou dolů a pleskaly do vody docela vyčerpány touhle cestou shůry, neboť byly zvyklé odpočívat v klidu celé věky věků. Vysvětlovaly mi jakýmsi druhem myšlenkového jazyka, že přiletěly odněkud z mimoprostoru. Musely sem na Zemi přiletět, aby uprchly před svým nepřítelem.

Pak mi ta stvoření ukázala, jak stvořila život na téhle planetě. Byla to prý součást plánu, jak se ukryt uvnitř rozmnoženého zástupu forem a tvarů, a takto kamuflovat svou přítomnost. Nezměrnost rostlinného i zvířecího stvoření a jejich třídění do jednotlivých druhů - stovky milionů let této aktivity - přede mnou vyvstala v celé své škále s jasností a zřejmostí, jakou není možné popsat Došel jsem k poznání, že stvoření podobná drakům byla vlastně skryta uvnitř veškerých forem života, člověka nevyjímaje. (V retrospektivě by se dalo říci, že byli jako DNA ačkoli tou dobou, v roce 1961, jsem o DNA ještě nic nevěděl.) Byli opravdovými pány lidstva a celé planety, jak mi řekli. A my lidé tu jsme nic než pouhé nádoby a služebníci těchto stvoření. Z tohoto důvodu také ke mně mohli zevnitř mne samého, z mé duše, mluvit.

Když Harnera tahle vize opustila - když se vzpamatoval z počátečních zážitků - velmi netrpělivě a dychtivě se těšil na názor experta nanejvýš povolaného, »největšího z indiánů vzdělaných nadpřirozenosti«, slepého šamana, který s pomocí ayahuascy světy duchů mnohokrát a mnohokrát navštívil, jakmile mu Harner popsal své setkání s tvory podobnými drakům usilujícími stát se pány světa, šaman k němu zvedl svoje slepé oči a s chraplavým smíchem mu řekl: »To oni říkají vždycky. Ale jsou to jen Páni vnějších temnotk

Slepý šaman mávnul rukou schválně směrem k obloze. Pociťl jsem mrazení v dolní části páteře, protože jsem mu ještě neřekl, že jsem je ve svém transu viděl přicházet právě odtamtud - z vnějšího mimoprostoru. Byl jsem tím ohromený. Od té chvíle jsem byl rozhodnut naučit se o šamanech vše, co budu moci.

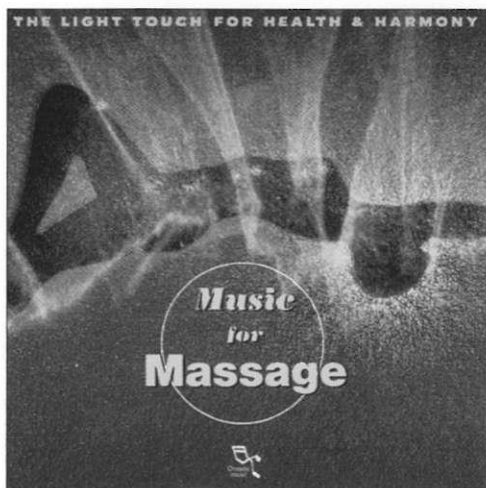
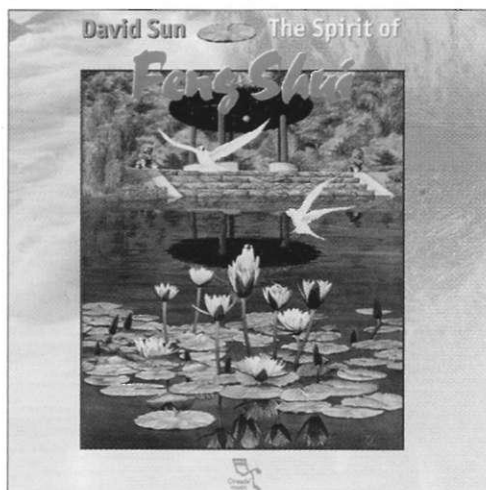
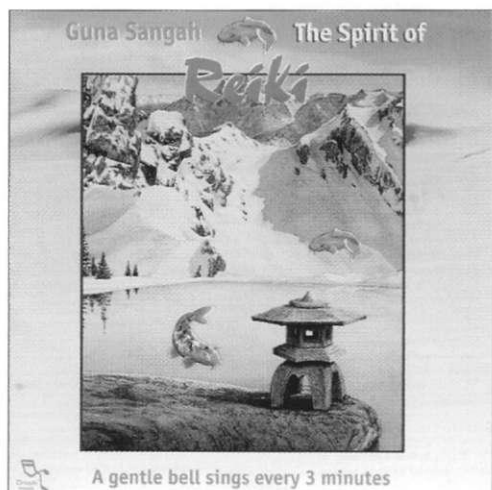
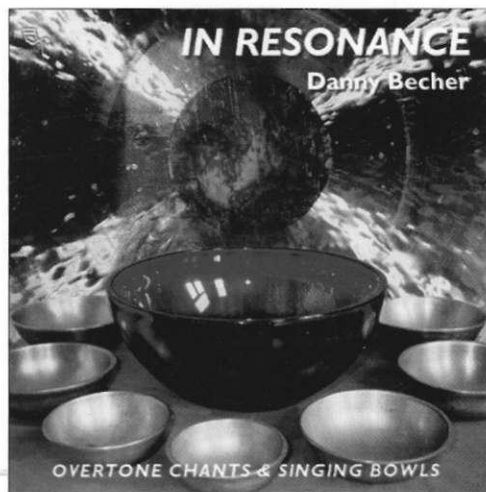
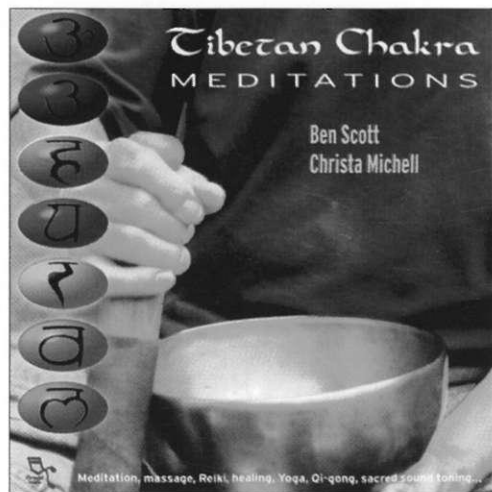
Z knihy *The Way of the Shaman: Guide to Power & Healing* (Harper and Row, 1980)
přeložil HomelessQHungry

Oreade
music

Oreade, the other music company

hudba, která léčí, pohladí a povzbudí

Oreade Music • www.oreade.com • info@oreade.com • Tel. 0031 23 548 3535, 23 528 2500
ROIVA • Soutěnická 3, 110 00 Praha 1 • tel./fax: 02/24817181 • e-mail: roiva@terminal.cz